

له میژە مردبووم

چیرۆکیك له باره‌ی ئه‌رمه‌ن و كورد

له میژە مردبووم

چیرۆکیك له باره‌ی ئه‌رمه‌ن و کورد

په‌زوه ئه‌له‌سه‌وه‌د
وه‌رگێرانی: د. ئه‌حمه‌د فاتح محه‌مه‌د

له میژده مردبووم

نووسین: رهزوه ئه لئه سوهد
وه رگيرانی: د. ئه حمهد فاتح محهمهد
بابهت: رۆمان
نەخشەسازی: رهوشت محهمهد
تیراژ: (۵۰۰) دانه
نۆره ی چاپ: یه کهم ۲۰۲۳

له بهرپوه به رایه تیی گشتیی کتیبخانه گشتیییه کان
ژماره (۱۵۰۱) ی سالی ۲۰۲۳ پیدراوه

«تا ئەقلى پەرگىر بىت، راچەنىن ئەستەمە».

«ھىزەكانى خۆشەويستى و ھەماھەنگى و لىيوردەيى لەوھدا بەديار دەكەويىت كە رىچكەي مەعريفە بگريته بەر بۆ ئەوھى لە ئىش و ئازارەكان قوتاربين».

زان لوك تولا بريس - فەلسەفەى ئەلەن

«من بەتەنھا خۆشم ناوئيت، بەلكو دەردەدارى تۆ بووم، ھەرچەند بىر ئەكەم زياتر پەريشان دەبم».

مەولانا جەلالەددىنى رۆمى - ئەلمەسنەوى

پیتشه کی نوسهر

یه کهم جار که بیروکه کهم بۆ هات ناوه پوک که ی دهر باره ی کومه لکوژییه کانی سال ی ۱۹۱۵ ی دژ به ئهرمه نییه کان بوو، من له و یوه تیشکم خسته سهر رهوتی ژیا نی بنه مال یه کی ئهرمه نی، که له نیو ورده کاریه کانی ئه و کاره ساته دا ده ژین و له ریگه یانه وه به وردی میژوویه کی دریژه وه بووم له چاره کی دووه می سه ده ی نوژده وه خسته به رباس. به لام من له پیناو بنه ماکانی «بابه تیپیوون و راستگو ییدا» بۆم گرنگ بوو که زیاتر ورد بیمه وه تا بزنام ئه و گهل و نه ته وانه کی بوون، که ئه وکات له نزیک و له گهل ئهرمه نییه کاندایان و کارلیکیان له گهل کردوون؟

بیگومان ده مزانی که که میینه ی مه سیحی وه کوو سریان (ئاشوورییه کان) و یونانییه کان وه یی دیکه هه بوون، که له ژیر زهبری داگیرکاری عوسمانیه کاندایان و یوانه، به لام له ریگه ی چه ندین پۆمانی به کوردی نووسراو، که بۆ عهره بی وه ر گێرر رابوون من ده مزانی، که ئهرمه نییه کان به تاییه ت له گهل کوردا په یوه ندیه کی پته ویان هه بووه، چونکه ههر له دیرزه مانه وه ئهرمه ن و کورد ئه و پوه به ره فراوانه هیندۆ-ئوروپییه یان پیکه وه دابه ش کردووه، واته ئه وه ی ده هات تا کوردستان داگیر بکات، بیگومان ئهرمه نستانی شی داگیر ده کرد و به پیتچه وانه شه وه ههر راسته، بۆیه به دریژایی میژوو پیکه وه له ده ست داگیرکاری ئاشووری و فارس و مه قدونییه کان و پاشان پۆم و عهره ب و له کوتاییشدا به ده ست داگیرکاری تورکانه وه نالاندوویانه.

له پرووی سیاسییشهوه، پشتگرتنی دوولایه‌نه‌ی کورد و ئهرمن میژوووه‌که‌ی ده‌گه‌رپته‌وه بۆ سه‌ده‌ی شانزه‌ و سه‌ره‌تای جه‌نگی (عوسمانی-پرووسی)، کاتیک زۆرینه‌یان له‌ ترسی ئو جه‌نگه‌ خویناوییه‌ی، که‌ ئه‌وکات ته‌ر و وشکی پیکه‌وه ده‌سووتاند به‌ره‌و (وان) هه‌لاتن، له‌ پرووی ئاینیشه‌وه هه‌ر له‌ دێرزه‌مانه‌وه ئاینی زه‌رده‌شتی کۆی کردوونه‌ته‌وه به‌ر له‌وه‌ی ئهرمه‌نییه‌کان بۆ مه‌سیحی و زۆرینه‌ی کورده‌کانیش بۆ موسلمان بگۆرین.

بۆیه‌ پێویست بوو له‌ به‌رانبه‌ردا بنه‌ماله‌یه‌کی کوردی دروست بکری، بۆ ئه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ بنه‌ماله‌ ئهرمه‌نییه‌که‌دا ئیش و ئازاری داگیرکاری و مه‌ترسی له‌ده‌ستدانی ناسنامه و هه‌وله‌ پرژه‌حه‌مه‌تییه‌کانی پارێزگاریکردن لێی به‌ش بکات. کورد به‌یه‌کیک له‌ دێرینترین ره‌گه‌زه‌کان داده‌نریت و من له‌ زیاد له‌ بابه‌تیکی نیو کتێبه‌که‌م (أطیاف و دیانات مجهولة) دا باسی کورد و ئاینه‌ دێرین و ریشه‌داره‌کانیانم وه‌کوو (ئاینی یه‌زدانی و ئاینی مه‌زدی) کردووه، باسی ئه‌وه‌شم کردووه‌ که‌ (ئینه‌زیدییه‌ت) ئاین و ره‌گه‌زیشه‌ پیکه‌وه. من زۆر باسم له‌ میژووی ده‌وله‌تی کوردستان کردووه، که له‌ پۆخی که‌نداوی عه‌ره‌بییه‌وه هه‌تا ویلایه‌ته‌کانی (مه‌لاتییه و مه‌رعه‌ش) درێژ ده‌بوویه‌وه؛ له‌ باکووره‌وه ئێران و به‌شه‌ ئه‌وسا عه‌جه‌مییه‌که‌ی عێراق و ولاتانی ئازربایجان و ئهرمینیا له‌گه‌ڵیدا هاوسنوور بوون، له‌ باشووریشه‌وه به‌شه‌ عه‌ره‌بییه‌که‌ی عێراق وه‌ریه‌ک له‌ ویلایه‌ته‌کانی موسڵ و دیاربه‌کر له‌گه‌ڵیدا هاوسنوور بوون. ناسراوترین سیاسی و ئه‌دیبه‌کانیشی بریتی بوون له‌ (ئه‌حمه‌دی خانی و فه‌قی ته‌یران و مه‌لای جزیری و عه‌لیی حه‌ریری). هه‌روه‌ها من به‌وردی باسم له‌ خاکی پانونه‌رینی کوردان و به‌ختی جوگرافییه‌ی گه‌لیک خراپی ئه‌وان کردووه، به‌

جۆریک کهوا خستوونیه ته نیوجهرگهی ناوچهی ململانی و شهپهکانی ئیمپراتۆریه تی عوسمانی و پووسیا.

ههروهها باسم له شۆپشهکهی «بهدرخان» کردوه، که به دهسیسهی دهوله ته گهروهکانی دنیا و به دندهانی ئاشوورییهکان و تورک دژی کورد له بهین برا! ههروهک چۆن باسم له شۆپشهکهی (یهزدان شیر) یش کردوه، که پیزهکانی پر بوون له ئاشووری و کوردی موسلمان و یهزیدی، تا هاتنه پیشهوه و دهستیوهردانی ئینگلیز و پیکهینانی ئاشتهوای له نیوان تورک و کورد.

تیشکم خستووه ته سه ر میژووی کورد، چونکه فۆلکلۆری میلی پیکهینه ریکی سه رهکی که سایه تی و به شیکی دانه براوی (بیره وه ریی به کۆمه ل) ی ئه و گه له یه، که به درێژایی میژوو پر کراوه له کوشتار و مالویرانی. ئه مه ش له ژیر رۆشنایی ئه وه ی، که مروّف ناتوانیت خویندنه وه بۆ داهاتوو بکات ئه گه ر بیت و به ته وای به رابردوو هۆشیار نه بیت؛ به لام هیگل گوته نی: چونکه کهس هیچ له میژوو فیر نابیت، بۆیه ئه ویش هه میشه خۆی دووباره دهکاته وه.

جا هه ر که عوسمانییه کان سه ر ئیشه ی ئه رمه نییه کانیا ن له کۆل کرده وه، ئه مجاره بوونی کورده کان خه وی له چاوانیا ن تۆراند، ئه وه بوو له سا لی ۱۹۱۶ دا بریاری راگواستنی کوردان له ناوچه ی جهنگه وه بۆ رۆژئاوای ئه نادۆل ده ر چوو، ئیدی به و ده ستووره (۷۰۰،۰۰۰) کهس له کوردان راگو یزران و له و ژماره یه ش نیوه یا ن له ریگه دا مردن، دواتر و له سا لی ۱۹۳۸ یشدا کوشتاری دی رسیمیا ن ده ره ق ئه نجام درا و ناچار ئه و کات کورده کان به ره و ئه شکه وه ته شاخاوییه کان هه لاتن، ئیدی ئه وه بوو سه ربازانی

دهوله تی عوسمانییش بییه زهییانه ئاگریان له نیو ئه شکه وته کاندایه لکرد، ده رچه کانیشیان به چیمه نتۆ گرت و پر کرده وه، ئیستاش دۆخه که زۆر نه گۆراوه، ئه مرۆ گه لیک له دوینی ده چیت.

نوسهر به دهنگی بیدهنگان و سته ملیکراوان و چه وساوان داده نریت، منیش هه ردهم بۆ خۆم دۆزی کورد له نیو بازنه ی خوینده وه و به دوا داچوونه کاندایه بووه، من «جان دۆست» م ده خوینده وه و ئه ویش وهک ده زانن وته ی تاییه تی خۆی له سه ر به رگی ئه م پۆمانه م نووسیوه و ههروه ها منیش له سه ر هه ردو و پۆمانه که ی (مه هاباد) و (کۆبان) ی ئه و دوو وتاری ره خنه گرانه م نووسیون. هه ر خۆی من له پۆمانی مه هاباد-ی ئه وه وه پۆ چوومه نیو میژووی کورد و پاشان مه موزین و پیشه کییه سیراو ییه که ی ئه وم خوینده وه، که دواتر بووه هه وینی پۆمانی (له میژە مردبووم) ی من، که ته ییدا له ژیر پۆشنای ئه و خوینده وانه مدا هه مان ئه و ته کنیکه سۆفیگه رییه کوردییانه م به کار هیناوه که له دارشته وه و گیرانه وه ی دیمه نه سیکیسیه کاندایه پشتی پی ده به ستن.

له سه ره تادا و بۆ ماوه ی سی دانه سال ئه م پۆمانه به هۆی ناوه رپۆکه هه ستیاره که یه وه، که چه ندین تابوی چه سپینراو تیک ده شکینریت هه میشه له ده ستگا عه ره بی و میسر ییه کاندایه رته ده کرایه وه، به لام ئیستا دوا ی بلا بوونه وه ی خۆشه ختانه وا خه ریکه له سه ر ده ستی وه رگیر ی نیشتمانیه روه ر وه توانا

(ئه حمده فاتح باداوی) بۆ کوردی وه رده گیریت و ده گاته ده ستی خاوه نی راسته قینه ی خۆی که گه لی کورده.

من له و ناوونیشانه مه به ستم دۆخیک له به ئاگاهاته وه ی رۆحیه، که چله پۆیه ی به رزی ئه خلاق و مرۆق بوونه، دۆخیکی

تایبه تی پروناکبوونه وهیه، پروناکییه ک که تاریکی ناوه وه
 پۆشن دهکاته وه و ئەو پروناکییه ش، کار له پروکهشی دهره وه
 دهکات: کار له کارکردهکانی مروّف دهکات له گهّل خودی خوئی
 و دهووبه ره که ی و خودی ژیان و ناوه پۆک و ماناکانی و
 حکمه تی دروستبوونی، که ئەوه بوخوئی ههر وه کوو ناوونیشانی
 پۆمانه که بابه تیکی سوّفیگه رانه یه؛ من ئەو ناوونیشانه م له
 دپره شیعریکی نیو به ره هه مه به ناوبانگه که ی مه ولانا جه لاله دین
 (مه سنه ویی مه عنه ویی) وه چنگ خستوه که تیندا ده لیت: "أَمْسِيتُ
 مِيتاً فَأَصْبَحْتُ حَيًّا". ئەوه ش کاتیک پرووی دا، که مه ولانا چاوی
 به شه مسی ته بریزی ده که ویت، له و دیداره پۆحانییه ی که
 دواتر ته واو کاریگه ری له سه ر مه ولانا دانا و وای لی کرد، که
 مروّف دۆستانه تر و چه کیمانه تر بیر بکاته وه زیاتر له خودای خوئی
 نزیک ببیته وه.

دهمه ویت بلیم که وا، کاتیک مروّف دهگات به ناسینی خودی
 خوئی و ناخی، ئیدی له ویوه گهر دوون و پاشان به دیهینه ره کهشی
 ده ناسیت و له گهّل ئەو ناسینه شدا ئاسووده ده بیت. ئەو خوخی
 به ئاگاهاته وه ش دوو پالەوانی نیو پۆمانه که پیی گه شتن، که
 ئەوانیش «سالار و مالیک بوون» دۆخیک که هیوا ده خوازم
 هه موو خوینه رانی ئەم پۆمانه پیی بگه ن دوا ی ئەوه ی، که له پشت
 تاریکیه کانی ناوه وه ی خویندا ده توانن بگه نه دۆخی خو ناسین.

پێشهکی وەرگیر

سالی ٢٠٢٠ بەمەبەستی بەدواداچونی ھەندیک سەرچاوەی یاسایی و دەستوریی بۆ تێزی دکتۆراکەم لەقاھیرە بووم، لە کتێبخانەی دار ئەلشروق کە یەکێکە لە دامەزراوە گەورەکانی چاپ و بلاوکردنەوە لە میسر، ناوێشیانی پۆمانەکە سەرنجی ڕاکێشام ھەربۆیە راستەوخۆ کتێبەکەم لەگەڵ چەند کتێبیکی تردا کړی. لە ساتەوختی گەرانهوێم دا لە فرۆکەخانەی قاھیرە بۆ سلیمانی، چاوم بەناوڕۆکی پۆمانەکەدا خشان و خولیا ی ئێوە دیگرتم و ھەریگێرپمە سەر زمانی کوردی. ناوڕۆکی ئێم پۆمانە سێحرنامیزە، و بەدوای خۆیدا پەلکێش دەکات بۆ تیشک خستە سەر ئێش و ئازارەکانی ئەرمان و کورد، باس لەو ناخۆشی و کوشت و برینانە دەکات کە بە نیوی ئاین و نەتەووە ئێنجام دراوە، باس لە جوامیری دەکات، بۆ ئێوەی جیرانەکەمان قوتار بکەین خۆمان نا شیرین دەکەین. ئێم پۆمانە دا بەش دەبێت بە سەر دوو ماوەی زەمەنییدا، زەمەنیک باس لە میژووییەکی کۆن دەکات، و زەمەنیکی تر لە ئێستادایە کە تاییدا دەژین.

پێش ئێوەی بپاری وەرگیرانی بدەم، لە ڕێگای فەیسبۆک پەییوەندیم بەخاوەنی پۆمانەکە (پەرزووە ئەلئەسوود) کرد، خوشبەختانە پەزنامەندی ھەربیری بەوەی وەرگیردێتە سەر زمانی کوردی، ھەروەک خۆی وتی خوشحالم بگاتە دەست

خاوەنەکانی. لێرەو دەمەوێت سوپاسی هەموو ئەوانە بکەم کە
 ھانیاندام بۆ وەرگێڕان و ھاوکارم بوون، ھەر لەکاکە لاوان و
 کاکە داستان و مامۆستا بەرزان - ی خوشەویست . نامەوێت
 لەم پێشەکییە کورتەدا چیژ و جوانی رۆمانەکە کورت بکەمەو،
 رۆمانیکە باس لە میژوو و خوشەویستی و رۆحانیەت دەکات،
 ئەوەی بۆمن گرینگ بوو کچە رۆمانوسیکی میسری باس لەم
 میژوو دەکات، ھەقیقەتەکان وەک خۆی بێ لایەنە دەخاتە پوو.
 (پەزوە ئەلئەسوود) کچە رۆمانوس و پەخنەگریکی میسرییە
 و بەکالۆریۆسی لەزمانی فەرەنسی دا ھەیە، چەندین رۆمانی
 ھەیە کە دیارترین یان ئەم رۆمانە ی بەردەستانە، و مشتومری
 زۆر بەدوایی خۆیدا ھێنا. ماوەتەو بلیم چ وەرگێرانەکە و چ ئەم
 پێشەکییە، لە بارودۆخیکی نائاساییدا نوسراوە کە تیایدا پەڕیشان
 بووین بۆ ئەو ئیش و ئازارانە ی کە بەسەر خۆمان و ئازیزان
 و گەلەکە شماندا ھاتوو.

د. ئەحمەد فاتح محەمەد - سەرچنار

٣١ ی ئازاری ٢٠٢٣

نەخۆشخانە - تەمووزی ۲۰۰۰

دوای ئەوەی لەیلا کارەکانی تەواو کرد، ڕۆیشت سەیری
لوسی بکات کە دەحەسایەو.

لەپاش ئەوەی مووە زیادەکانی لەشی پاک کردووە. ستیانەکە
بۆ دەبەست و بە دەنگێکی نووساویش گۆرانیی زەماوەندی بۆ
دەوت. بۆ ئەوەی بیجامە ئاوریشمییه شەرابییه بێ قۆل و شۆرتە
کورتەکە لەبەر بکات، لووسی بە چەند لایەکدا جوولاند. زۆر
بەوردی خەریک بوو ماکیاژێکی تەنکی بۆ دەکرد. نینۆکەکانی
دەست و قاچی بە ڕەنگی بیجامەکە بۆیە کرد. پێش ئەوەی
ماچیکی ئەو دەستە بکات کە دەرزێی کانپۆلای تێدا چەقیبوو و
بەتیووبە گەورەکە سەرەو تەواو دەبوو، لەملاولای جینگەکیەو
جووتیک گۆرهویی خوری ناسکی قایشدارێ بۆ دانابوو. لەو
کاتەدا لەشە داپۆشراوەکە بەپێزانینهو چاوەکانی داخست، بەر
لەوێ جارێکی تر پڕپڕ بیانکاتەو و دەستی ئەو کەسە لە
بەرانەریدا ڕاوەستاو ماچ بکات و پاشان باوەشی پێدا بکات.

پازاندنەوێکی زیاد لەپێویستی هەموو شتەکان سیمای
شوینەکە بوو، نەخۆشخانەکی زەبەلاح، شیک، پاکخواوین،
ریکوپیک.. بۆنێکی توند دەهات، کە گیراوەیک بوو لەنتوان
پاکەرەو بەهێزەکان و ماددە کحولی ئەسیلی بوو.

پێشە زێباوەکە ئاسانکاری بۆ هەموو شتیک کردبوو،
رێگای بۆ خۆش کردبوون زۆپای کحولی بێهەنە ژوورەو (ئەو
زۆپایانە بە غازێ میسان ئیش دەکەن هەم جوانە و هەم
گەرمییە دەبەخشن).

له پرتا و شنه بایه کی سارد هه لده کات، هه وایه کی خوښ وا ده کات
سه ری له یلا (که قه باره بچو و که که ی ناتوانیت هه موو ئه وانه ی
کاری پی ده کړیت له خو بگریټ) به رز بکاته وه، چاوه کانیشی به
ئاراسته ی دهره وه ی په نجه ره که بجوولینیت.

وا هات.. هه سستی پی ده که م.

لیدانی دلی زیاد ده کات، پال به خوینیکي گهرمه وه دهنیت،
روومه تی ده گورپټ و دهموچاوی سوور هه لده گهرپټ، به لام
دهسته کانی وهک به فر ساردن.

له پرتا و راست ده بیته وه وهک ئه وه ی گازی لی گیرابیت،
به هیواشی راده کاته به رده م په نجه ره که، له دووره وه له شولاریک
ده بینیت له و ده چیت، زور لاواز بووه وهک له پیشوو، هه رگیز
له شیکي پر و به خووه ی نه بووه، به لکوو له شولاریکی ریک و
گونجاوی هه بووه، به لام وا دهر ده که ویت ئه و لاواز بوونه ی
قوزتری کردبیت.

له گه ل هه ره هه نگاوه له هاتنیکیدا، خوړه که ی نیوه پړو به شیکي تری
دهموچاوی رووناکتر ده کاته وه، تا به ته واده تی دهموچاوی به دیار
ده که ویت و له ژیر ئه و په نجه ره یوه تیده په رپټ، که سهیری ده کات.
هه سستی پی ده که م و ناسیمه وه سه ره پای ئه وه ی هه موو شتیکی
گوږاوه، لاواز بوونه که ی په راسووه کانی ته و او دهرخستووه،
هه روه ها پروکاری دهموچاوی که چرچ و لوچ بووه، قژی سپی
بووه وهک ئه وه ی به به فر دایوشرابیت.

ئه و به ته نیا به چاو نایینیت به لکوو له پوچی دهروانیت، ته نانه ت
هه موو به شه کانی ده بینیت و پیش هه موو شتیک به پوچی.

له یلا

نه خوشخانه - کانونی دووه می ۲۰۰۰

کاشییه کانی سهر زهویی نه خوشخانه که یاری شه تره نجم بیر دهه نیتته وه، له کاشی ئه و قیلایه ده چیت که ههر له دایکبو ونمه وه تا ماوه یه ک پش ئیستا تیایدا نیشته جی بووم. بۆچی ورده کاریی شته کان به دوامه وه یه، بۆچی هه موو شته کان به دوامه وه ن؟

ئایا ژیانمان له شه تره نج ده چیت؟ کاتیک باس له ههر یه کیکمان ده که یین شیوازی کۆ به کارده هینم. راسته هه موومان یه کین.. که سمان ناتوانین ژیانمان له وی تر جیا بکه ینه وه، ژیا نی ههر یه کیک له ئیمه خوی له خویدا به شیکه، به لام رۆمانه که له هه موو به شه کان پیک دیت. به لئ ژیا نی ئیمه رۆمانیکی وروژینه ره.

ئایا لوسی به م زووانه شکست دینیت دوا ئه وه ی پیم گوت کش مه لیک؟!

به لام ئیمه یاری شه تره نج نه بووین، هه روه ها ئیمه یاری کورسی کورسی نه بووین، که سمان ئه وی تری لا نه دا بۆ ئه وه ی بچیته جیگا که ی، یاخود که سمان چاوه پروانی چۆلبوونی جیگای که سمانی نه کرد تا دهستی به سه ردا بگرین، هه روه ها که سمان عه باکه ی دانه نا بۆ ئه وه ی ئه وه ی تر له به ری بکات. هه موو رۆله کان بۆ که سایه تییه کان دیاری کرابوو. بۆ ساتیکیش رقم لینی نه بووه، ته نانه ت ئه و رۆژه ی نه ته ی خوی به مالیک وت، ته نانه ت دوا ئه وه ی بیروکه ی ئه و هم بۆهات داوا ئه وه ی لی بکه م بروات، په نگه چه ند هه ستیکی جیاواز هه بوو بیت، له وانه توو په بوون، به زه یی، ئیره یی، به لام هه رگیز رق و قیزه ونکردن نه بووه. وا هه ست ده که م مردن له من نزیک ده بیتته وه نه ک له و. ته ماشای ئه و دهمو چاوه فریشه تییه ی

بکه (که به نامو بوبونه وه) رهنګه پینه که ی جوانی پی به خشیوه. وای ده بینم ئاماده بیت بو رۆشتن، به هیلاکی چاوه پئی دهکات. لاشه ماندوو ده که ی و رۆحه بارگرانه که ی به خه م و خهفت ئاماده ی ده که ن، خویان ده رازینه وه و به شیوه یه کی سه رسورهینه ر خویان جوان ده که ن. رهنګه ئه مه وا دهکات دهمو چاوی ر ووناک بیته وه.

ئیس تا سی مندالم دیت به رچاو، کوریک و دووکچ، وهک ئه وه ی پیش هه ژده سال چۆن بووین.. یه کیک له که که کان ئاسایی مامه له ی له گه ل کور ده که دا ده کرد، که که ی تریش جاریک بانگی ده کرد و جاریکیش به ر وویدا ده وه ستایه وه. وا ده رده که ویت غه ریزه ی هونه ری جوولاندنی پیاوان له گه ل مینه دا له دایک ده بیت. هیچ رۆژیک وا نه بووم! هه رسیک له حاله تی تیگه یشتنی ته واو و دوستایه تی ئاشکرادا بوون.

ده خوازم قه ده ر یاریی خوی له گه لیاندا نه کات. زورجار له چاوی که که که مدا رۆده چم، ورد ده بمه وه له خودا ده پاریمه وه رۆژیک له رۆژان دلی نه سووتیت، وهک چۆن ئیس تا ر وومه تم به سویدی فرمیسه که کانم ده سووتیت، وهک چۆن رۆحیشم پیشتر سووتا. ئیس تاش خومان به و دوو که که منداله دیته پیش چاو، وهک چۆن مالیکم یه که م جار بیینی.. هه رزه کاریکی شه رمن که له چاوه کانیه وه زیره کییه کی زور هه لده قولیت.

ئیمه یاریی قه ده ر و میژوو بووین.

وا خه یالمان ده کرد له دایکبوون و مردن ته نیا شتیکی فه رزکراون به سه رماندا، ته واوی شته کانی تر مافی هه لباردنی خومانه و خومان خاوه نیانین، به لام زه من گوزه ر دهکات، قژ سپی ده بیت، دل نه خۆش ده که ویت، پیست داده که ویت، مندالان لی ده چیته وه، سپیرمی پیاو که م دهکات، به سه ر هه قیقه تیکدا به خه به ر دین هه موو شتیک قه ده ر و چاره نووسه.

میژووی بنه ماله‌ی له یلا

بنه ماله‌که‌یان نه‌وه له‌دوای نه‌وه تایبه‌تمه‌ند بوون له زانسته ئاینیه‌که‌کاندا، جیبالێ باپیره‌که‌وره‌یان (که ژماره‌هه‌شتا و هه‌وت بوو له زنجیره‌ی ناوی بنه‌ماله‌که‌یاندا) رێبازیکی سۆفیگه‌ریی داهینابوو، له‌بنه‌په‌تدا پشتی به‌ رێبازی شازلی به‌ستبوو وه‌ک زۆرینه‌ی رێبازه‌ سۆفیگه‌رییه‌کانی تر.

هه‌موو وێرده‌کانی له‌ مורید بۆ مורید له‌به‌ریان کردبوو. باپیری دایکیان باوه‌ری وا بوو گواسته‌وه‌ی شیخایه‌تی له‌ باوکه‌وه بۆ کوڕ میرات نییه‌ ببه‌خشریت،

به‌لکو له‌ بنه‌په‌تدا دلسۆزی موریده‌ بۆ رێبازه‌که‌ی ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر له‌ ده‌ره‌وه‌ی بنه‌ماله‌ش بیت، یه‌که‌م لادان له‌ چوارچیوه‌ی خیزانیدا له‌گه‌ڵ یه‌کیک له‌ موریده‌ دلسۆزه‌کانی باپیری بوو، دواتر له‌گه‌ڵ پووره‌ که‌وره‌که‌یدا هاوسه‌رگیری کرد، پاشان وه‌ک خۆشه‌ویستیه‌ک و گه‌راندنه‌وه‌ی که‌رامه‌تی بۆ شوینی گه‌وره‌بوونی راسته‌قینه‌ی خۆی، په‌چه‌له‌کی گه‌راندنه‌وه‌ بۆ جیبالێ. عه‌بدولله‌ تیف جیبالێ باپیریان (که یه‌کیک بوو له‌ شیخه‌ زاناکانی ئه‌زه‌ر) که‌راماتی ناوازه‌ی هه‌بوو، ژنانی بنه‌ماله‌ش به‌ خه‌وینینی راست و شه‌فافیه‌تی په‌ها و زۆرجاریش ترسناک به‌ناوبانگ بوون، هه‌یج کاتیک ئه‌م به‌خشینه‌ رۆحیه‌یان بۆ پاره‌په‌یداکردن به‌کار نه‌هێناوه‌، وێرای ئه‌وه‌ی ده‌سته‌ خوشکه‌کانیان و دراوسێیه‌کانیان زۆریان لێ ده‌کردن، خه‌وه‌کانیان بۆ شی بکه‌نه‌وه‌ یاخود پیشبینی چاره‌نووسیان بۆ ته‌ماشای بکه‌ن، به‌لام ئه‌وان له‌ دانیشتنێکی داخراودا بریاریان دا به‌ هه‌یج جۆریک بۆ

له مه وډوا باس له کهرامات ناکهن، ته نانهت به کاریشی ناهینن، به تاییه تی دوی پرو دوی پووره بچو که که یان وهک بللی قولیکی گوج ببوو، نهو کاته وتی نه مه دهره نجامی قاوه گرته وهیه که بووه، سهره رای نه وهی ته نیا بو خوشکه کانی گرتبویه وه، نه وانیش وهک نه ویان دهکرد، لی کاتیک وازی له قاوه گرته وه هینا، قوله کهی وهک خوی لی هاته وه و باش بو!

چیرو که سهیروسه مه ره کانی داپیره ی دایکی له یاده وه رییدا وهک نه خش چنرابوو، ده ولت خان (که ناوی بهم شیوهیه له پیناسی باری که سیتیدا تومار کرابوو). نهو خانمهی ئاره زووی ههرشتیکی کردیت بوی بووه، پوژیک له ناوچه ی زهیتون، که یه کیکه له باره گای پاشاکان و سهردارانی قهوم پیاسه ی دهکرد، له کاتی چیشته نگاودا بوو شوینه که بیده نگ و پاکخواین بوو، له هه موو لایه که وه به دارودره خت دهوره درابوو، له نیوان قیلایه که بو قیلایه کی تر ده بووایه بو ماوهیه که به پی پئ بکهیت. دلی بهم جیگایه ده کرایه وه کاتیک بو یه کهم جار له ناوه راسی چله کان هات بو سهردانی یه کی که له هاوړیه کانی، پاشان دوی بیست سالی تر پیایدا تیپه پریه وه، لهو کاته دا هیوای دهخواست خودا خانویه کی پی ببه خشیت ویرای نه وهی جیگاکه له چاو پیشووتر گورپانکاری زوری به سهردا هاتووه، نهو کاتانه ی پر بوو له دوو شت: باخه کانی مزرمه نی و زهیتون (که ناوه که شی لیږه وه هاتووه)، هه روه ها کوشک و قیلا جوان و گه وره کان.

له دوی شوړشی ته مووزی ۱۹۵۲ و دانانی یاساکانی چاکسازیی کشتوکالی، باخه کانی زهیتون بوونیان نه ما، هه روه ها زوریک له خاوه نی قیلاکان چولیان دهکرد و دهچوونه گه رکه کانی میسری نوئ و مه عادی، نه وهی فیږی ئارامی ببیت نایگورپته وه به هیچ.

ئیسټا له گه‌ل کۆتاییه‌کانی سالانی هه‌زاره‌ی دووهم، ده‌توانیت
 قیلا چۆلکراو و بینازه‌کان به‌په‌نجه‌ی ده‌ست ئه‌ژمار بکه‌یت، له
 یه‌کیک له‌و قیلايانه‌دا نیشته‌جینه‌.

ئه‌وه‌ی ږووی دا بۆ داپیره‌یان هاته‌ دی، له‌ناکاو میراتیک له
 ده‌رگای ئاسمانه‌وه، که‌ تازه‌ کرابوووه‌ به‌سه‌ر هاوسه‌ره‌که‌یدا
 داباری، به‌خشینیکی چاوه‌روانه‌کراو له‌ خزمیکی پله‌ چواره‌وه
 بۆ هات. نه‌ مندالی هه‌بوو نه‌ خزم و که‌س، بۆ له‌ داپیره‌ی که‌
 پیاوه‌که‌ ږیزی لی ده‌گرت و زۆری خۆش ده‌ویست، پاره‌که‌ی
 پێ به‌خشی و ده‌یزانی ئاره‌زووی ده‌کات، بۆیه‌ ده‌روات له‌ناو
 زۆریکیان هه‌لیده‌بژیریت. له‌ هه‌موویان جواتر و گه‌وره‌تر
 نه‌بوو، به‌لام گه‌رموگوڤتر بوو. کاتیک جیرانه‌کان لای خۆیان
 میواندارییان ده‌کرد و به‌خیره‌اتنی جیرانه‌ تازه‌که‌یان ده‌کرد، چه‌ند
 ئافره‌تیک هاته‌ ژیوره‌وه، هه‌ستی به‌ هیچ یه‌کیکیان نه‌کرد، وه‌ک
 ئه‌و هه‌سته‌ی بۆ یه‌که‌م جار چوو قیلاکه‌وه‌ که‌ خاوه‌نه‌که‌ی خۆی
 تیدا بوو، پاشایه‌کی پیشوو زۆریک له‌ باخه‌کانی زه‌یتوونی هه‌یه،
 ته‌نانه‌ت به‌شیکی زۆری له‌ گه‌ره‌کی مه‌ته‌رییه‌ی هاوشانی گه‌ره‌کی
 زه‌یتوونی هه‌یه. به‌لام هه‌موو شتیک له‌ ڤاڤردوودا بوو، له‌ پاشایه‌تی
 که‌وت، به‌ هه‌مان شیوه‌ مولکیه‌تی زه‌وییه‌ کشتوکالییه‌کانی
 ده‌ستی به‌سه‌ردا گیرا، ته‌نیا قیلایه‌ک و پارچه‌ زه‌وییه‌کیان بۆ
 هه‌شته‌وه، که‌ له‌ ده‌ فهددان زیاتر نه‌بوو. هه‌ر بۆیه‌ به‌باشی زانیی
 سه‌ری خۆی هه‌لبگریت و یاده‌وه‌رییه‌کانی جی به‌یلت، هه‌ولی
 دا شته‌ باشه‌کانی دیاری بکات و له‌گه‌ل پیداوایستییه‌کانی بیخاته
 جانتایه‌که‌وه‌ و بیبات.

قیلاکه‌ ده‌که‌وێته‌ ئه‌و شه‌قامه‌ سه‌ره‌کییه‌ی که‌ پێی ده‌لین ئیبن
 ئه‌له‌که‌م. بانگه‌شه‌ی وه‌هابیه‌ت، که‌ میسری گرتوه‌، هه‌ولی دا

ناوی ئەلحه کهم بگۆریت به بیانوی ئەوێ دادر ته نیا خودایه،
خوداش کورێ نییه، میژووش شین بۆ که سایه تی مهروانی
کورێ هه کهم، چواره خه لیه ی ئەمه ویه کان ناگیریت، به لام هه ق
سییه ری هه یه خه لک به ناوه سه ره کییه که ی خۆی ناوی ده هینن،
تا دووباره له گه ل نۆژ نه کردنه وێ گه ره که که و هیمای ریگا کان
خۆی سه پانده وه.

له هه فتا کانه، پرۆژێ میترو شه قامه که ی کرد به دوو به شه وه،
له گه ل هینه نه کایه ی ئەم هۆکاری گواسته وه یه، که هه رزان و
هیشاش پێ ده کات، به شیکێ تری دانیشه توانی گه ره که که هه لاتن
له ده ره نه جانی ژاوه ژاو و ئەو زه مینه له ره زیه ی، میترو که له کاتی
هاتو چۆدا بۆ بینا کانی دروست ده کات. ئیستا هه مووان باس له وه
ده کن، به م زوانه هه لده گیریت دوا ی ئەوێ هیه به ره مه یکی
نه بوو، ئیسه پیکردنه که شی ته نیا له دوو کاتدا بوو، به یانیان و دوا ی
نیوه روان که هه ردوو کاته که خویندکاران و فه رمانبه ران ده هاتن
و ده چوون بۆ ده وام، به ده ره له مانه میترو که به تاله و هه وای تیدایه،
ته نیا شو فیر و جابییه که ته نیایی ده لاویننه وه. قیللا که ده که ویته
ناوه راستی دوو شه قامی به ناو بانگه وه، تۆمان با ی و سه لیمی
یه که م. فه رمانبه ری گه ره ک، ئەوێ به ره پرسه له دیاری کردنی
ناوی شه قامه کان، ناوی نه دۆزییه وه بیه جگه له بکوژ و کوژراو،
بۆ ئەوێ هه ردووکیان له چواره گو شه یه کی نیسته جیبووندا کو
بکاته وه، یه کیکیان به بالی راست و ئەوێ تریان بالی چه پ
پیک ده هیتیت. سو لتان سه لیمی یه که می عوسمانی، که دواتر
بووه هه فتا و چواره مین خه لیه ی موسو لمانان، یه که م خه لیه ی
عوسمانییش بوو، ناز ناوی ئەمیر ئەلموئمین هه لگیریت. دوا ی
ئەوێ کوده تای به سه ر باو کیدا کرد، هه موو برا و برازا کانی

کوشت، بۆ ئه وهی به ته و او هتی ده سه لات بگرێته ده ست، په لاماری میسری دا و دوا سولتانی مه مالیکی چه رکه سییه کانی له میسر کوشت، تومان بای لای ده رگای زویله له سینداره درا، خه لک له هه موو شوینیکه وه بۆ دوا دیداری هاتبوون، داوای لیکردن سوره تی فاتیه ی بۆ بخوینن، دواتر زۆر ئازایانه و بی هیچ چاوتروو کاندنیک پرووی کرده ئه و په تی قه ناریه ی، له یه کیک له گه وهره ترین هه قده ده رگاکی قاهره شوپ ببوو هه وه. په رنکه فه رمانبه ری گه په که که وه ک هه ولێک هه لسا بیت بۆ پیکهینانه وه یان، ته نانه ت ئه گه ر گریمانه یش بیت، یاخود هه ولی ئه وه ی دها بلێت به رژه وه ندیه کانیان یه کتر به ربه وه ک شه قامه هاوته ریبه که یان، هه رگیز به یه ک ناگه ن؟! په رنکه بابته که نه ئه م بیت نه ئه و، به لکوو بیسه روبه ره یی حوکی هه موو بژارده و بریاره کان له میسر ده دات.

قیلاکه له دوو نهۆم و ژیرزه مینیک پیک دیت، هه رنهۆمیک پینچ سه د مه تر چوارگوشه یه، ژیرزه مینه که بۆ میوان به کار دیت، داپیره ناوی نابوو هۆده ی گه شتیاران واته ژووری میوان، که له کوندا به ژووری سالۆن ناو ده نرا. نهۆمیک له هۆلیکی چوارگوشه ی فراوان پیک دیت، چوار ژوور له خۆ ده گریت، دووان لای راست و دووان لای چه پ، هه مام و موبه ق له کۆتایی هۆله که دایه، رووبه ری هه ریبه کیکیان هاوتای شوقه یه کی ئیستایه چ له پایته خت یان له هه ریمه کان. نهۆمی دووه م هه مان نه خشه ی هه یه به لام له بری چوار ژوور شه ش ژووری هه یه، ئه مه ش رووبه ری هه مام و موبه قه که ی له چاو نهۆمی یه که م بچووکتر کردوو هه وه. ژیرزه مینه که پیروژه و ناهیلن مندا له کان به کاری بهینن، ده رگاکی ته نیا بۆ میوان و ریتیواران به کار ده هینریت، پۆژیک له پۆژان داپیره

پو وگرځ نه بووه، له و میوانانه ی ه اوسه ره که ی میوانداری کړدوون، یاخود ئه وانه ی له شه قامه وه ده اتن. ه اوسه ره که ی پیاوړکی ه لکه وتوو بوو، دوا ی ئه و سامانه ئه ژمارنه کړاوه شی به میرات بو ی به جی مابوو، پیاوه که زیاتر چاکه خواز و باوه پدار بوو بوو. ده لښ پاره و ده سلا ت دوو خراپه کارن و دوو تاقیکړدنه وه ی مه زنیشتن، له گه ل ه ریه کیکیاندا ناوه پو کی راسته قینه ی مروقه کان به دیار ده که ویت. باپیره جه وهه ریکی گرانبه ها بوو، سامانه که ی به ناوبانگی کړدبوو، لی هه لویسته جوان و چاکه کانی زور له وه گه وره تره باس بکری ت یان ئه ژمار بکری ت، به تاییه تی دوا ی ئه وه ی که سوکاره که ی له ملاولا، گو ییستی چیروکه کانی بوون، وپرای جیاوازی له گپړانه وه کان به لام هه موویان جه ختیان له یه کتری ده کړده وه. به میوانی به ره به یان ناوزه دیان کړدبوو. هه موو روژانی یه کشه مه یه ک سهر دانی مه زاری ئال به یتی هه ری که له خاتوو نه فیسه و خاتوو سه کینه و خاتوو عائیشه و خاتوو زهینه ب و ئیمام حوسینی ده کړد، خیر و سه ده ده قی ده به خشیه وه به سه ر هه موو لیقه و ماو ی کدا، له گه ل هیچ که سی کدا ره زیل نه بوو، ده ستی به رووی که سه وه نه ده نا پیداویستییه که ی هه رچی بووا یه. کاتیک کوچی دوا یی کړد، حه شامه ت هه لده قولا، ژنه که ی و منداله کانی نه یان زانی ئه و خه لکه زوره چون کو بووه ته وه و چون به هه والکه یان زانیوه؟! ئه و پوژه مزگوتی خاتوو نه فیسه که سیکی تری نه ده گرت نویژی مردوو بکات، پیش ئه وهش له کاتی شوشندا پیاوان کیپرکیان بوو له سه ر ئه وه ی کی ئه و شه ره فه ی پی ده به خشریت.

له کاتی به پیکردن وهک با خیرابوو، له سه ر شانی که س نه بوو، پیاوه کان یه ک به دوا ی یه ک له خیرا پیکردنی ئه و ده که وتن، بو

دەتزانى لەسەر شانى كێیه؟! فریشتەى سێى لەم پۆف بالابەرزتر..
هەریەكێك لە فریشتەكان تەنیا دوو چاویان هەبوو، بێ هیچ شتى
تر لە دەموچاوی گەورە و پروون تیشكى لى دەبوووە.
ئەمە گیرانەوهی داپیڕە بوو بۆ لەیلا، زیاتر باس دەکات و دەلیت،
ئەوهی ئەقل و میشكى بەهێز بووایە لە ژنان و پیاوان بە «الله
اکبر» کردنەوه دواى دەکەوتن، توشى شوک بووبوون، ئەوانى
تریش کە زۆرینە بوون لەهۆش خۆ چووبوون، یاخود لە شوینى
خۆیان مابوونەوه، لەبەر خۆیانەوه دەیانبزپکاند.

لوسی

نه خوشخانه - ته مووزی ۲۰۰۰

ئه مړو دیت بو بینیم.

جار جار ئاونگی به یانیان بونی ئوم بو دینیت. بون یادوه ری خوی ههیه، بونه جیاوازه کانی له شی بلاو بوو ته وه و چه ندین ساله به ژیر پیستما بلاو بوو ته وه، له گوره کهش شی ده بمه وه ئه و بونه هه ر ده مینیت ته وه، پوحم وهک یادگارییه ک له گه ل خویدا هه لیده گریت، ئه گه ر پوژیک به یه ک گه یشتین بیرى ده هینمه وه له ناخدا هه لمگرتوه، «مه ولانا جه لاله ددین پومی» به مه ده لیت (له دهره وه ی هه موو بیرو بو چوونه کان، هه موو چه مکه کانی باشه و خراپه، چاکه و گونا هه، میزگیکی فراوان و بیکوتا ههیه، له وئ پیک ده گه ین).

گه ردنی مالیک بونه دلخوازه که ی خوی لی دیت (سکس ئیل)، هه روه ها ئه م بونه جیاوازه له بونی له شی له سنگه وه بو ناوک، لی بو ئه وانه بونی (مسیو پوشا) ی به کار ده هینا، که ریکلامه که ی ده یگوت بو ئه و پیاوانه یه، که هاوسه رگیریان کردوه! له بونه که یه وه هه ستم پین ده کرد کاتیک ئاره زویه کی زوری ده بوو، ئه و ساتانه بونی (ماشو) ی به کار ده هینا، که شووشه که ی له سه ر شیوه ی چه کوچ بوو، بونی راسته قینه ی له شی به بی هیچ بونیکی تر له دوو شوینی له شی ده هات، له ژیر بالی و له چووی، بونیکی جیاواز و خو ش که به هیچ بونیک له و بونانه به راورد ناکریت که به کاری ده هینا، ته نانه ت بونی کارفوریش، که خوی پین ده شورى.

بۆنهکانی به هیژ و سیکسی بوو، په لکیشی ده کردیت، زور
راشکاوانه که هیچ گومانیک هه لئاگریت، باسی له که سایه تییه کی
بویر و چاونه ترس ده کرد، هه رچه نده بۆ یه کهم جار بینیمان
مهنگ و پیاویکی جوامیر دیار بوو، ته نانه ت ئه گهر نکولیشی لی
بکات، یاخود به منالی باش نه یناسیبیت. هه موو ئه مانهم تیا دا به دی
کردوو. رهنگه زووتریش!

له گهل مالیک، بووبووم به جۆن پاتیست گرونوی پالاهوانی
رۆمانی (بۆن) ی پاتریک زوسکیند، ههستیکی ناوازه ی بۆنکردنم
هه بوو، هه رووها وهک ئه و خه لکه ی رۆمانه که به بۆنه که سه رسام
بووم و رۆ چوومه ئاههنگی سیکسی به کۆمه له وه. بۆنه که ی هه موو
ئاره زوو ه سیکسیه کان به تاییه تی ئایروو به ره کانی ده ته قاندمه وه،
بالاترین که تن له شی داده پۆشیم، نزیک بووم له وه ی وهک چۆن
خه لکی ناو رۆمانه که، له کۆتاییدا چۆن شهیدای پالاهوانه که بوون
و چییان پی کرد. به ندهش وام لی هاتبوو برینداری بکه م و
خوینی بمژم.

له ناخماندا شه هوه تی مروقه سه ره تاییه کانمان هه لگرتبوو، که
بۆ یه کهم جار هه سته کانیان ده جوولیت و ده پارێته وه و گری
گرتوو. هه رووها وهک چۆن ئازهلێ نیر و می له ریگی بۆنه وه
یه کتر ده ناسن، لایهک بۆن ده ریژیت و لایه که ی تر وه ری ده گریت
و وه ری ده گریت، به م شیوه یه تیکهل ده بن و سوورپی ژیان
به رده وام ده بیت. ئه و نیرینه ی من بوو، به ندهش میینه ی ئه و بووم.
نیر و می و بۆن.

دوای ئه وه ی مالیک ده هات بۆ لای من و له یلا، هه ست به
بۆنی ده که م و ده ینا سمه وه، زور به ئاشکرا ده زانم بۆنی ئه وه،

بی ئه وهی گوی به وجودی شه رمانه ی له یلا بدهم. هه رچه ند
 بونی ئه و بۆنه شه هوانییه به هیزه ی بکه م، که زۆر به باشی جیام
 ده کرده وه و پیش خوی ئاشکرام ده کرد. ئه و بۆنه ده یورو و ژاندم،
 ئیستا ده زانم بۆچی ئه و نه یینییه م ئاشکرا کرد، چونکه ئه و عیشقی
 منه و ئیره یی لی ده که م، هه موو ئه وانه م له پشت ئه و پیکه نینه توند
 و تووره یه دا شار دبو وه وه، به شیوه یه ک باسم لیوه ده کرد وه ک
 ئه وه ی جیگای بایه خ نه بیته، ته نیا مه به ستم بۆ کاتبه سه ربردن
 و گالته پیکردن بیته، به لام رۆژیک سه ری له سه ر سکی پو وتم
 دانا بوو، منیش رازی دلی خۆم بۆ کرده وه، له و کاته دا سینگ و
 نیوان پانم گرییان گرتبوو، ئایا دلی ئه و رۆژه ی له یاده؟

نارشاچ مه نديکانيان

نيمپراتوريه تي عوسمانی - وان - ۱۸۴۳

ماوهی ههفتهیه که، به فرمانی سولتان عهبدولمهجیدی یه کهم کارکردن له چاپخانه کهی نارشاچ مندیکانیان به رده و امه، بو چاپکردنی دههزار دانه له قورئانی پیرۆز، به مه بهستی دابه شکردنی له یادی له دایکبوونی پیغه مبهری شه ریفدا.

ئه رکیکی قورسی سهرشانی خاوهن چاپخانه که بوو، که ئه م جوړه گه ورده یی له داواکاری پووبه پوو نه بوو بووه وه. هه موو شتیک له ناکاو بوو، چ داواکارییه که و چ بو خاوه نکاره که ش. به لایه وه سهیر بوو، له ناکاو و به بی هیچ هوکاریک له کو شکوه و داوا کراوه.

نیردهیه که له کو شکوه هات و پیی راگه یاند: سبهی کاتژمیر ۸ی بهیانی دوو سهر باز دین، له گه لیان وهره بو کو شکی توپ قابی.

نارشاچ به ترس و له رزه وه وتی: هیچ بووه؟ دهسه لاتی ئه وه مان نییه هیچت پی بلین، دوودل مه به، خیرا بزر بوون.

ویپرای دلنه و ابوونی له گوزارشتی کوتاییدا به لام ئه و شه وه خهوی لی نه که وت. سهری سیخناخ بوو به خهوی ناخوش. له خه وه کانی وا خووی ده بیانی له ژووریکی تاریکا له سیداره دراوه، یاخود له ژووریکی شیداردا داپوشراوه و له سهرمادا هه لده له رزیت، یاخود له ناکاو سیسرک له و کونه بچو و که ی ژوورکه، هیرشیان بو هیناوه و له ژیر سیسرکدا بزر بووه و دیار نه ماوه، کو تا خه ون

ماريکي قوچدار له بهرده ميډا قيت بوو ته وه و به خو هه لډانيک
پيوه ي دا، بۇ يه که م جار و دوا جار له شي له جو و له که وت.

به چاويکي ئاوساو و ماندوو که شين بوو بوو وه، پيلووييه که
به ئه ستم به رز ده بوو وه، ده ستي بۇ پايپه که ي برد، يه کيک
له و شتانه ي له باپيرييه وه و له ريگاي يه کيک له گرووپه
حه شيشه خو ره کاني پيشوو، به ده ستي هيئابوو بوي به جي مابوو.
به خيرا ي کاترميري ديوار که لي دعات، له کاتي ديار يکراو
نزيک ده بيت وه، به جوانترين پو شاک خوي ده پو شيت. سولتان
ده بينيت. نه گهر يه کيک دوو روژ پيش نه وه پي بوتايه سولتان
ده بينيت، گالته ي پي ده کرد و به شيت ناوزه دي ده کرد.

ئارشاج له خوي ده پرسيت، ئايا به تاييه تي چي له من ده ویت؟
وهک زورينه ي ئه رمه نييه کان کريستيانيکي دلسوز بوو، يه که م
پينچ شه ممه ي هه موو مانگيک ده چيت بۇ کليسا بۇ پاکبونه وه له
گونا هه کاني، يه ک شه ممان ده چيته کليسا، له نويت و روژوو گرتن
دانه براوه. مانگيک پيش ئيستا چه ندين ئينجلي له چاپ دا، به ديار ي
پيشکه شي کليساي کرد بۇ به پيرو زکردن و نزيکبونه وه له
حه زره تي عيسا.

له مندالييه وه هه لکه وتوو بوو له هه لکوليني نه خشه کان له سه ر
زه نکوگراف، باوکی تور نه چيه کی به ناوبانگ بوو، ده ستره نگيني و
وردبيني له کاره که يدا به ميرات له باوکیيه وه بۇ جي مابوو.

کاتيک له ده رگا سه ره کيه که ي کوشکي توپ قاپي چوه
ژووره وه، هه ستي کرد له شي ده له رزيت، له هه ردوو لاه دوو
سه رباز به رگي سه ربازي، که له کانزاي مس دروست کرابوو
پوشيبوو، هه ردوو کيان کلاوييان له هه مان کانزا له سه ردا بوو،
له به تيني بليسه که يدا چاو ده سوو تينيت کاتيک وره ده ده يته به ر

خۆت و ده تهوئیت ته ماشایان بکهیت.

کۆشکه که له سه ر دیزاینی عوسمانی بارۆکی دروست کراوه، چه ندين بينا، خانوو، مزگهوت، نه خۆشخانه و چيشتهخانه ی تىدايه،... وىراى ئه وهى هه لسه و ته که سامناک بوو، چاوه کانی داخست و خه يالى کۆشکه که ی ده کرد، که دوو مانگ به ر له ئىستا فرمانى بينا کردنى راگه ياندبوو، وا ده رده که وئیت له تۆپ قاپى دىرين، شويى نيشته جيىوونى سولتانه کانى ده و له تى عوسمانى بو ماوهى چوار سه ده، جار س بووئیت. بۆيه برىارى دا دانه يه کى تر دروست بکات که بو خۆى بگه رپته وه، ناوى دۆلمه باخچه ی لى بنريت، پاشان هه ستى به بزه يه کى سه رليوانى کرد، کاتيک بىرى که وه ته وه يه کيک له باشترين ئه ندازياره ئه رمه نييه کانى ته لارسازى، به ناوى سه رکيس باليان کۆشکه نوئيه که دروست ده کات.

ئارشاج له به ر خۆيه وه ده لئیت وا دياره ئيتر سه رده مى ئيمه يه. تاک تاک سه ربازه کان له به رانبه ر بيناکه دا راوه ستان، که رووکارى ده ره وهى رازاوه و نه خشيئراو بوو، يه کيک له ناو بيناکه وه هات و ميوانه که ی له گه ل خۆيدا برد بو يه کيک له هۆله کانى بيناکه، هۆليکى فراوان و فه رشيکى گرانبه ها راخرا بوو، زه خره فه ی فه رشه که وي نه ی سروشتي تىدا چنرابوو، رهنگى قرمزى تيايدا زال بوو، له هه ردوو لاوه پيش هه يوانه شووشه ييه رهنگاو رهنگه کان به يه که وه ريز بوو بوون، پاشان پليکانه يه کى ته خته که له چوار پليکانه پيک هاتبوو، دوو پليکانه يان رهنگى ساجى تۆخ دووانه که ی تريان رهش بوون، ئه ملاولا تا کۆتابى پليکانه که مو حاجه ره ی ته خته يه له رهنگى ساجى تۆخ. له کۆتابى هۆله که دا قه نه فه يه کى سوور، که ته خته که ی روو پۆشى ئالتوون بوو، قوماشه که شى به داوى زير و زيو چنرابوو.

فهرمانی پئی دهکهن دابنیشیت، به بینینی پاسهوانه تاییه تهکان، که له چواردهوری شوینه که بلاو بوونه ته وه دهشله ژیت، به لام دووکهس له هاوشار و هاوپیشهکانی لهوئی دهبینیت، به وه زیاتر قورگی وشک بوو.

له بهر خویه وه دهلیت ئیستا دهتوانم چاک بېمه وه من بوچی هاتم.

ههرسیکیان له ئیپمراټوریه تی عوسمانی، خاوهنی ئه و پیشه یه ن (چاپخانه) که تازه هاتووته ئاراه: چه ند رسته یه کی دله راوکی و خه ماوی له گه لدا گورینه وهی، دواتر بیدهنگی هه لبارد.

دوای دوو کاتژمیر چاوه پروانی، که به باشتین شیوه میواندارییان لی کرا، خزمه تکاره که دهلیت سولتان گه یشت، هه مووان به ترسوله رزیکی دیاره وه له شوینی خویان هه لدهستن. ئارشاج له ده رگا سه ره کییه که وه به یاوه ری هه ردوو سه ربازه که چۆن هات گه رایه وه، سه لامی لی کردن و سوپاسی کردن، راسته وخو چوو بو لای فه رهاد مه ندیکانلی، له ریگی گه راندنه وه یدا ته نیا بی ری لای ئه و بوو، له فه رهاد زیاتر ناتوانیت ئه و ئه رکه قورسه بخاته سه ر شانی هیچ که سیکی ترا!

فه رهاد هه رحه وت شیوازی خویندنه وهی قورئانی به ته جویده وه له بهر بوو، له کاتی کوچی دواپی یه کیکدا ئه گه ر داوای لی بکه ن، له سه رقه بران و له مزگه وتیش به خو پایی قورئان ده خوینته وه. ویرای ئه وهی فه رهاد خو ی بو ئه وه ئاماده ده کرد، حو جریه ک دروست بکات بو ئه وهی مندالان فی ری خویندنه وه و ته جویدی قورئان بکات، به لام ئارشاج توانی رازی بکات به وهی کارکردن له چاپخانه که دا و به تاییه تی له پرۆسه ی سه ره پرشتی و چاودیری کردنی چاپکراوه کان، گه وره ترین خزمه تکرده به ئیسلام

و موسولمانان، که نزای پیروژبوون و دلخووشی بو دهکن، ئه وهی بهم کاره هه لستاوه، پاشان ئه م کاره بو ماوهیه کی دیاریکراوه، پاشان ده توانیت بچیته وه سهر ئه و کاره ی خو ت ئاره زووی ده که یت.

فه رهاد نمونه ی یه کیک له گه وره شو پشگێره کانی کورد بوو، هه رچه ند موسولمانیکی سوننه مه زه هب بوو، به لام به شداری له شو پشی ئیزیدییه کان کردبوو، که ئه مسال هه لگیرسابوو، پیشتیش به شداری شو پشی گه وره ی شازاده محمه د پاشای گه وره ی په واندوزی کردوو.

به نکولیکردنه وه ئارشاچ ده لیت:

بوچی وا ده که یت زو رت لی بکه م و ئاره قی گله ییه کانت به نیوچه واندا بیته خواره وه، له کاتیکدا تو برای منیت؟
فه رهاد قاقایه ک لی ده دات، ئارشاچیش به رده وام ده بیته له سهر قسه کردنه کانی:

برام بو پیده که نیت؟ ئه رمه ن و کورد یه ک په چه له کن، به لام به سهر چه ند عه شره ت و ئاینیکدا دابه ش بوون. ئه ی ئه و له یه کچوونه پوون و ئاشکرایه نابینیت، که له نیوان ناوی هه ردوو بنه ماله که ماندا هه یه؟ مندیکانلی و مندیکانیا ن؟!

باوکی فه رهاد باسی له پشتیوانی ئه رمه ن و کورد کردوو ، له ده ستپیکی جهنگی عوسمانی-پرووسی هه ر له سه ره تاکانی سه ده ی شانزه یه مده تا ئیستاش، چون زو رینه ی خه لک، له ترسی مالویرانی که ته پ و وشک پیکه وه ده سوو تینیت، شاری سه رحه دیان به ره و وان جی هیشتووه، چون خودا ئه و ناوچه هیندو-ئه ورووییه رووبه رفراوانه ی فه رامو ش کردوو، که هه ر له دیزه مانه وه به سهر کورد و ئه رمه ندا دابه ش بووه. ئه وه ی

کوردستان داگیر بکات، به زهروورته ئه رمینیاش داگیر دهکات، پیچه وانه کهشی راسته، چۆن به دریژایی میژوو له لایه ن ئاشووری و فارس و مهقدونی و رۆم و عه ره به کان و دوا جاریش له لایه ن تورکه کانه وه، پووبه پرووی په لاماردان و داگیرکردن بوونه ته وه. هه رچه ند ئاینی فه رمیی ئه رمه نییه کان کریستیانه ئه و کاته ی له ژێر دهستی رۆمه کاندای بوون، زۆرینه ی کوردیش باوه ریان به ئیسلام هه یه. به لام له گه ل ئه وه شدا بران، له کاره سات و شوین و ته نانه ت ئاینی کونیان، که زه رده شتی بووه هاوبه شن.

بیگومان ئیمه براین. بازرگانیک میسری له بنه ماله ی قللینی ده ناسم، بۆی گێرآمه وه کاتیک ئیسلام فه تحی میسری کردوه، به شیک بوونه ئیسلام، به شه که ی تر به کریستیانی مانه وه، به رده وام له ناو یه ک په چه له کدا هاوبه ش بوون و یرای جیاوازی هه ردوو ئاینه کانیان.

لی تو له گه ل منیت، له تو باشترم ده ست ناکه ویت.
به ندهش ناتوانم داواکارییه که ت په ت بکه مه وه.

نارام نارشاج مه نديکانيان

نهمه د - ۱۸۶۸

له نيوان هه ردوو براکه مدا، بهنده له دواى برا گه وره که مه وه
هاتووم، مريه مى دايکم له مندالبوون زور دواکه وت، تاکوو خودا
بابازيانى برا گه وره که مانى پى به خشين، که به ناوى باپيرمانه وه
له باوکه وه ناو نراوه.

خه جه، که دهسته خوشک و هاوړي دايکم بوو، له هه مان کاتدا
خيزانى هاوړي دلسوزى باوکم فهرهاد منديکاني بوو، ناموژگاريى
کرد که سهردانى چياى نارارات بکات، به لکوو بهرکه که تى به سهردا
برژيت، پيى وت نه وهى له مندالبوون دوا که وتووه، سهردانى
چياى ناراراتى کردووه، وهک بللى شنه يه کى بهرکه که تى به سهردا
هه لکردبيت و له چهند پوژيکى دواى زياره ته که دووگيان دهبيت.
لى دايکم زانياريى له سهر نه وه وزه ناوازه يهى نه و چيا بلنده هه بوو،
رهنگه نه وهش بو نه وه بگه رپته وهک دهليت، که شتتيى نوح
له سهر لووتکهى نارارات جيگير بووه، ياخود گرکانى کى خاموش
بيت و له هه رچوار لاه به ناگره بهردينه دهوړه دراوه، که له ناخى
زه وييه وه به وزه يه کى ناوازه وه هه لتوقيوه. دايکم تازه قوناغى
هه رزه کارى تپه پانديو، نه نکم بو زياره تکردن سهردانى نه و
ناوچه يهى پى کردبوو، بو نه وهى هاوسه ريکى باشى به قسمه ت
بييت، به راستيش دايکم پياويکى وهک نارشاجى باوکمى به قسمه ت
بوو، که نمونه يى رهوشته رزى و ئيماندارى بوو.

سالى ۱۸۵۵ له دايک بووم، باوکم پيى وتم ئاههنگى له دايکبوونت
گه وره بوو، له قهره بالغى و گرنگييدان هيچ له وهى برا گه وره که م
که متر نه بوو، وهک نه وهى يه که م جار بيت منداليان بيت! پووره

خه جهم که له دایک و نه نکییه وه رستن و چینی به میرات بو جی مابوو، فهرشیکی بچووی دهستی له کاتی دوو گیانبوون به کور هکهی، که خوی چنیبووی پیشکشی دایکم کرد، پوره خه جه پینچ مانگ دوی من کور هکهی چاوی به دنیا هه لیتنا، له براکانی خوم نزیکتر بوو بوم. ئه ویش سالار فرهاد مندیکانیلی بوو.

ئیسنا ئیمه له دیار به کر له دوو خانودا دراوسی یه کین، باو کم و فرهاد هاوړی ته مه نی پیش له دایکبوونی من، به چه ند سالیکی کم، دوی گرژی و ئالوزیه گه وره کهی به دوی شکستی شوړشی به درخانییه کاند هات، راگو یز را بوون. زوړینهی راو یژکاره کانی شوړشه که، ئه ر مه نی و ئاشووری بوون، ئه مه ش دهره نجامی پیلانگیر پی دهوله ته گه وره کان، خرۆشاندنی ئاشوورییه کان و تورکه کان بوو به ران بهر به کورد. باو کم پیش ئه وهی بیین بو ئیره چاپخانه کهی فروشت، هه رگیز حه زی نه ده کرد قسه و باسی له سه ر بکه ی.

له پوژ ی له دایکبوونمدا، دوو سال به سه ر دهستی کردنی جهنگی قرم دهستی پی کرد بوو، وا پی دهچوو پووسیا، که بریاری دابوو واز له دهست به سه ر داگرتنی قرم و دهریای رهش و هه ردوو به ندهری بو سفور و دهره نیل نه هیئت، پیشک و تنیکی گه وره ی به دهست هیتابوو، به ردهوام به م شیوهیه بوو، هه ر له سالی ۱۵۶۸ تا ئیسنا حه وت جار به ران بهر سی جار به سه ر عوسمانیه کاند سه ر که و توون، ته نیا جار یکیش وهک یه ک بوون!

به هه مان شیوه دوو سال به سه ر شوړشی یه ز دانشیر خوشکه زای به درخان، له هه کاری تیپه ری، له م شوړشه دا باو کم و فرهادی مام به شدارییان تیدا کرد، که ئاشوورییه کان و کورده ئیزیدییه کان تیایدا به شدار بوون، ئینگلیزه کان له کوتاییدا دهخاله تیان کرد، سولحیان له نیوان کورد و تورکدا کرد.

سالار فه‌ره‌اد مه‌ندیکانیلی

١٨٦٩ - ئا‌مه‌د

من و ئارام جمکی یه‌ک پ‌و‌ح‌ین، ئه‌م په‌یوه‌ندییه‌ش ته‌واوکه‌ری
د‌و‌ستایه‌تی و برایه‌تی باوکم و مام ئارشاج مه‌، له‌گه‌ل خه‌ج‌ه‌ی
دایکم و مریه‌می ئام‌و‌ژن‌م‌دا.

سالانه له‌ شه‌شی کانونی دووه‌م‌دا، پیکه‌وه ئاهه‌نگی
له‌دایک‌بوون‌مان ده‌گ‌یر‌ین، پاشان هه‌موومان ده‌چ‌ین ب‌و نو‌ی‌ژ‌کرد‌ن
له‌ کل‌ی‌س‌ای ئه‌رسه‌ز‌و‌ک‌سی، ده‌گه‌ر‌ینه‌وه ماله‌وه ب‌و ئاهه‌نگ‌ی‌پ‌ان و
خوانی رازاوه‌ی گوشتی جو‌راو‌جو‌ر، که دایکم و ئام‌و‌ژن‌م ئاماده‌یان
ده‌کرد، هه‌روه‌ها ده‌چ‌و‌ینه جه‌ژنی قیامه‌ت که ر‌یک‌که‌وتی یه‌کی
نیسانی هه‌موو سال‌یک بوو، ئام‌و‌ژن‌م به‌ یارمه‌تی دایکم ک‌یک‌ی
ئاماده‌ ده‌کرد، هه‌روه‌ها جه‌ژنی پاکیزه‌ مریه‌م له‌ هه‌شتی ئاب‌دا،
که ئام‌و‌ژن‌م وه‌ک پ‌یر‌و‌ز‌بوون و ئیمان‌داری به‌ ناوی ئه‌وه‌وه ناو
نرابوو، دواتر جه‌ژنی له‌س‌ی‌داره‌دان له‌ ن‌وی ئه‌یل‌و‌ل‌دا، ئارشاجی
مام شیرینی جه‌لاتینی په‌نگاو‌ره‌نگی ب‌و ده‌ه‌ین‌این.

ئیمه‌ ز‌و‌ر له‌وه به‌ه‌یز‌ترین که ه‌ی‌چ ش‌ت‌یک جیامان ب‌کاته‌وه..
ته‌نانه‌ت ئاینیش. ته‌نیا بابازیان له‌و ر‌ی‌س‌ای خ‌و‌شه‌ویستییه‌ی
ن‌ی‌وان‌مان لای داوه‌، که نازانم له‌کو‌ی‌وه سه‌ر‌چاوه‌ی گرت‌وه‌، چ‌و‌ن
ئهو وزه‌ نام‌و‌یه‌ دروست بووه‌، خ‌و‌ی ل‌ی‌مان به‌دوور گرت‌وه‌ و
ده‌ست‌به‌ردارمان بووه‌، و‌ی‌پ‌رای ئه‌وه‌ی سه‌ره‌تا‌کان وه‌ک ک‌و‌تاییه‌کان
نه‌بووه‌. نازانم ه‌و‌کاره‌که ه‌ی‌ق‌ینی خوش‌کم بوو، یاخود هه‌ل‌ب‌ژاردن
و خ‌و‌شه‌ویستی و به‌ه‌یزی ئارام بوو ب‌و من؟

سالار فهراهاد مه ندىكانىلى

ئامەد - ۱۸۷۰

له سەر چەندىن پېشنىيار و هاندانى هەموومان، خەجەى دايكم دەستى كرد بە دروستكردى پڕۆژەيەكى بچوكى دەستى رستن و چنىن، كۆمەلىك كچە كوردى هەژارى دراوسى كۆ كردهو، كە لە مالهووە لەسەر ئاستىكى بچوك خەرىكى كارەكە بوون بۆ خىزانەكانيان. ئامۆژنە مەريەم هاوسەرى ئارشاجى مام بە پارە بەشداریی ئەم پڕۆژەيەى كرد، دايكم بى ماندووبوون هەولێ فێركردنى دەدا، بەلام كەموكورتىي هەر هەبوو، رەنگە ئەمەش بۆ نەبوونی ئەو پۆخە هونەريیە بگەرێتەو لە ئامۆژندا. ئامۆژنە لە چوار فەرش زیاترى دروست نەكردبوو، رەنگەكانى زۆر تاريك بوون، هەروەها چەند هەلەيەك لە گریى چىنەكانیدا هەبوو، بۆيە زۆر ئازايانە بەوپەرى و رەبەخۆبوونەو و تى: ئەم كارە لەگەڵ پۆخى مندا ناگونجیت.

كاتىك لێرە نىشتەجى بووین، مام و باوكم بە چەند كاریكەو سەرقال بوون بەلام سەقامگیر نەبوو، گرنگترینیان بەشداریكردن بوو لە كاروبارى كشتوكالى و بەروبوومچىنەو لە لای دراوسى ئەرمانەيەكەمان، كە كىلگەيەكى مێوہاتى هەبوو، لە خێر و خیراتەكەى پى دەبەخشىن (هەرچەند ئىستا بىرى لى دەكەمەو، هەست دەكەم شىوازىكى جوان و مرقایەتى بوو لە هاوكاریكردنماندا)، لەناكاو بریار دەدات كىلگەكەى بفروشی وەك دەستپىكىك بۆ جێهێشتنى تەواوەتى ئىمپراتورىيەتى عوسمانى. بۆ ئیمە هەلىكى باش بوو كە پىشبینیمان نەدەكرد، مامە

ئارشاچم بە فرسەتییکی باشی دەزانی، بەتایبەتی دواى ئەوەى
 ھەردووکیان پاشخانیکى باشیان لە کاروبارى کشتوکالیدا پەیدا
 کردبوو، دراوسینیەکەمان زۆر ئارەزووى دەکرد ئیمە کرپار بىن،
 بۆیە نرخەکەى زۆر بۆ داشکاندین، ئیمەش پارەوپوولى خۆمان
 ئەژمار کرد، باوکم و مامم پارەیان لە ھەندیک لە خزمەکانمان
 قەرز کرد، بڕە پارە داواکراوەکەمان کۆ کردەووە و کێلگەکەمان
 کرى.

دووبارە دنیا بەپروماندا پیکەنى.

مامەلەى کرینوفروشتنەکەمان لە ۲۰ى ئازار کوتایى پى ھیتا،
 کە پۆژى دواتر جەژنى نەورۆز بوو، کە تیايدا کورد و فارس
 پیکەووە ئاھەنگ دەگێرن. رەگورپشەى ئاھەنگگێران وەک باوکم
 دەلێت، بۆ زەردەشتییەکان دەگەریتەووە، کە پۆژیک لەپۆژان
 ئاینى ئیمە و ئەرمەنییەکان بوو. پینش ئەوەى ببینە موسولمان
 و کریستیان، ئەو پۆژە ئاھەنگەکە دوو ئاھەنگ بوو، باوکم
 جلی کوردی رانکوچۆغەى پۆشیبوو، دایکیشم جلی کوردی
 رەنگاوپرەنگی پۆشیبوو، کەوايەکی بەسەر کراسە کوردییەکەدا
 دابوو، کە لە ھەمان پرەنگی کراسەکە بوو. ئامۆژنیشم وەک بەرگی
 دایکمی پۆشیبوو، بەلام پرەنگەکەى داخراوتر بوو، قۆلەکانیشى تا
 مەچەک درێژ بوو، ئارشاچى مامیشم کراس و شەروالى لەبەر
 دابوو کە ھیلەکیکی قۆلکورتى بەسەردا لەبەر کردبوو. سەرەتای
 پۆژەکە بەو دەست پى دەکات، بەرەو لووتکەى چپاکە دەپۆن،
 باوکم بە بەشداریی کۆمەلێک لە پیاوان، ئاگر لە چەند پارچەيەک
 تەختەيەکی درێژ بەر دەدەن، کە بنکەکەى بە شێوہى ھەرەمى
 دانراوہ. بلیسەى ئاگرەکە ھىمايە بۆ ئاھەنگگێرانى يەکەمین
 پۆژى سالى نوێ. کاتیک تین و گری ئاگرەکە دەبینن، ھاوار

وهه‌له‌له‌ له‌ لی د‌ه‌د‌ه‌ین. پاشان ده‌گه‌رێینه‌وه‌، قۆناغێکی تری هاتن و
چوون له‌ سروشتی جواندا ده‌ست پێ ده‌که‌ین، له‌گه‌ڵ هاوڕێ و
دراوسێیه‌کانماندا هه‌له‌په‌رکێی کوردی ده‌که‌ین، له‌پیش هه‌موویانه‌وه‌
له‌گه‌ڵ ب‌ه‌ماله‌ی مامه‌ ئارشاجمدا. دواتر کنگر، یاپراخ به‌ گوشتی
کاوڕ ده‌خۆین، که‌ له‌ مه‌نجه‌لی مسی گه‌وره‌دا ئاماده‌ کراوه‌.

وێرای گێڕانه‌وه‌ به‌رده‌وامه‌کانی باوکم که‌ سه‌روبه‌ریمان
له‌به‌ربوو، به‌لام تا ئێستاش به‌های خۆی له‌ده‌ست نه‌داوه‌ و
ئیمه‌ش به‌ جۆشوخروشه‌وه‌ گوێبیستی ده‌بین. باوکم شاره‌زا
و به‌هه‌رمه‌ند بوو له‌ گێڕانه‌وه‌دا، جووله‌کانی هه‌ردوو ده‌ست،
گوزارشته‌کانی ده‌موچاو، ده‌بووه‌ هۆی ئه‌وه‌ی وا هه‌ست بکه‌یت
گێڕانه‌وه‌که‌، له‌وه‌ی پێشوتر جیاوازتر بێت، یاخود لانی که‌م
شتیکی نوێی تێدايه‌.

پاشایه‌ک هه‌بوو به‌ ناوی زوحاک ماری به‌خێو ده‌کرد، هه‌موو
پوژیک مندالێک ده‌بات بۆ خۆراکی ماره‌کانی، تا پوژیک سه‌ره‌ی
مندالی کاوه‌ی ئاسنگه‌ر دێت، بۆیه‌ ب‌پیار ده‌دات به‌وپه‌ری هێز
و توانایه‌وه‌، داکوکی له‌ منداله‌که‌ی بکات و راده‌ستی ئه‌و پاشا
زۆرداره‌ی نه‌کات. هه‌ر بۆیه‌ شمشیرێکی تیز دروست ده‌کات بۆ
کوشتنی ئه‌و زوحاکه‌، بۆیه‌ په‌لاماری ده‌دات و ده‌یکوژیت. هه‌موو
شاره‌که‌ له‌ چنگی ئه‌و زۆرداره‌ ئازاد ده‌کات، هه‌موو منداله‌کانی
له‌ مردنێکی راسته‌قینه‌ پ‌زگار ده‌کات، ئه‌و شاره‌ش ده‌که‌وێته
نیوان کوردستانی ئێران و کوردستانی عێراق. له‌و پوژه‌وه‌ به‌
بۆنه‌ی هه‌له‌هاتنی پوژیکێ نوێ، کورده‌کان ئاهه‌نگ ده‌گێرن و
فارسه‌کانیشیان له‌گه‌لدایه‌. به‌بێ ئه‌وه‌ی ئه‌و تاغووته‌ له‌سه‌ر خاک
و زه‌وی بێت، بێ ئه‌وه‌ی هه‌واش هه‌لبمژیت.

سروشێ ئاگرکردنه‌وه‌، جلوبه‌رگی ژنان و دابونه‌ریتی

پهنگاوړهنگ و دره وهشاوه، خواردنی به تام، گیرانه وه پر
 جو شو خرۆشه چهند باره که، هه موو شتی که له سهر هه مان پچکه
 دوو باره ده بو وه وه، به لام به بایه خدان به و پیکه خسته دوو باره یه ی
 سالانه وهک خو ی، به لام نه مجاره له پیکهاته که یدا شتی کی نوی
 هه لگرتبوو، وهک بلیت مۆرکی سه رسو پرمانی بو زیاد کرابیت،
 نه مه جوانی نه و رووداوه ده به خشیته، که و ده کات به دیاریکراوی
 ورد و درشتیم له یاد بیت، ته نانه ت بچو و کترین ورده کاریش!
 نه و پوژه له کیلگه که کاتی کی خو شمان به پیکه نین و سه ما کردن
 و خواردن به سهر برد، تا شه و مان به سهر دا هات و تاریک بوو،
 ئیتر پیویست بوو برۆین.

سالار فەرهاد مەندیکانیلی

ئامەد - ۱۸۷۰

لە مندالییەکی زوووەوە، من و ئارام زۆر بەجۆشوخروۆشەو
ھاوکاریی باوکمان دەکرد لە ئیشوکاری کشتوکالیدا، دواتر
مانوشاک برا بچووکەکی ئارامیش پەيوەندیی پێوە کردین بۆ
ئیشوکار. سەیری سەوزایی ئەو ماتۆری ئاودییریەمان دەکرد، کە
جۆگەلە ی ئاوی دروست دەکرد، ئاوێکە ھەلەقولا بۆ ئاودییری
زەوییەکە، بەو شیوەیە شینایی و درەختە بچووکەمان بۆ ئایندە
دەبیتە سەرچاوەی ژیان.

تووشی سەرسورمان دەبووین کاتیکی بنەتۆوە بچووکەکە لە
خۆلەکەدا دەچینرا، خاکیش لە ھەناوی خۆیدا لە ئامیزی دەگرت،
بۆ ئەوەی چەکەرە بکات و بەرھەمی جۆراوجۆری میوەھات
بەرھەم بھێنێت. نھێنیەکی لەو پرۆسە سەرسورھینەرەدا ھەبوو،
وێک ئەوەی خودا بە دەستی خۆی ئەو بنەتۆوە بەرھەمدارانە
بچینیت نەکی دەستی ئێمە.

ھەرسێکمان گەورە بووین و لە ئەلفەوہ بۆ یا بەرپرسیار
بووین، لە ھەموو ئەو شتانە ی پەيوەندیی بە کشتوکالەوہ
ھەیە: کپینی تۆوەکان، ئیشوکاری کێلاندن، تۆوچاندن، ئاودان،
بژارکردن، لە کۆتاییشدا بەرووبوومچینیوہ، لەگەڵ تێپەرپوونی
کاتدا ھەردوو باوک بەشەرمەوہ ھاوکارییان دەکردین، بەتایبەتی
دوای ئەوەی دوو پیاومان ھینابوو بۆ ھاوکاریکردن. لەگەڵ
چینیوہی ھەربەرەووبوومیکدا، خۆشەویستی و پەيوەندییمان بە
خاکەوہ زیاتر دەبیت. ئاسمان پۆژگاریکی بەخشندە ی لەگەڵماندا،

مژدهی حهسانه وه مان پښ دهبه خشیت، له بری پرۆسه ی ئاودان له لایه ن ئیمه وه، ئاسمان ئه و بارگرانییه ی خستووته ئه ستوی خوی، دایکم و ئاموژنه مریه م، له به رده م ده رگای هه ردو و مال وه ستاون، ده ستی نزا و سه له واتلیدان بۆ خودای گه وره به رز ده که نه وه، تاکوو ئاشتیی نیوان عوسمانییه کان و ږووسه کان به رقه رار بیته. هه ر له جهنگی قرمه وه سالی ۱۸۵۶ له ئارامییه کی به ئاگا بووین. گویم بۆ دایکم شل کړدبوو، که به دلکی پره وه نزی ده کړد، کورد په رته وازه نه بن و لیک جیا نه بڼه وه، گوزارشتیکم بیر دیته وه له یه کی که له دیره کانی مه موزینی ئه حمه دی خانی، که ده لیت (ئه وان هه موویان په رته وازه ن و هه میشه یاخی و له دوو به ره کیدان)، هه روه ها دیره که ی شه ره فخانی به دلیسی له شه ره فنا مه دا (کورد به گشتی کاتیک سه رداریک نه بیته گوږپایه لی بن، زوړینه یان خوین ده ږیژن، گالته به بڼه ماکانی ئاسایش و سیستم ده که ن، به بچوو کترین هوکار تووړه ده بن).

کاتیک مندالکی بچووک بووم، باوکم وا راهاتبوو چه ند دیریک له شانامه و شه ره فنا مه م بۆ بخوینیته وه، که به زمانی فارسی بوو. لی باوکم وه رگیږانی بۆ ده کړد، دوا ی ئه وه ی به مه به ست به زمانه ره سه نه که ی خو یان به شیوه یه کی راسته قینه، ددانی به پیته کاند ا دنا، لیره وه سه ره تای فیربوونی زمانی فارسیم ده ستی پی کړد. له یادمه باوکم وته یه کی له شه ره فنا مه دا ږه ت ده کړده وه، که به به ردی بناغه ی قوتا بخانه ی نه ته وه یی کورد داده نرا، که ئه وه ش بۆ پیغه مبه ری خودا سلاواتی لی بیته، ده رباره ی کورد له چوارچیوه یه کی دیاریکراودا ده که ږینریته وه، (خودا ئه م تایه فه یه له ته بایی و یه کگرتندا سه رکه وتوو نه کات، به پیچه وانه وه جیهان به ده ستیانه وه تووشی فه لاکه ت ده بیت).

له هه موو کۆبوونه وه کانیدا له گه‌ل کورانی نیشتماندا، که زۆرینه یان له دهره نجامی نه زانینه وه، باوه‌ریان به و قسه‌یه هه‌بوو، هوکاری هه‌موو شکسته‌کانیان بو ئه‌و نزایه ده‌گه‌راندوه، سه‌ره‌له‌به‌ری ئه‌و قسه‌یه‌ی ر‌ه‌ت ده‌کرده وه و به‌هه‌له‌سه‌تراوی ده‌زانی، جه‌ختی له وه ده‌کرده وه هیچ په‌یوه‌ندی به پیغه‌مبه‌ره وه نییه. کاتی‌ک ژیان به ئاگری به‌رده‌وامی ر‌ۆژگار پیی‌گه‌یاندم، ئینجا قه‌باره‌ی ئه‌و گونا‌هانه‌م بو دهر ده‌که‌وت، که بو شکستی قسه‌و‌باسه‌کان هه‌لمانه‌به‌ست، یان تاوانی هه‌له‌سه‌ستی فیل و ته‌له‌که‌ی شه‌یتان، بو پی‌گه‌پێدان به لاوازی و ئاره‌زووه‌کانمان، یان قیزه‌وه‌نیی گه‌واهیدان به ئایاتی قورئان وه‌ک هه‌مایه‌ک بو ئیشپیکردنی ئامیری کوشتن و وێرانکردن. هه‌روه‌ها چه‌ند به‌شیک له شیعره‌کانی جزیری، چیرۆکه‌کانی فه‌قی ته‌یران و غه‌زه‌لیاتی عه‌لی حه‌ریری، شیعره‌کانی مه‌موزینی ئه‌حمه‌دی خانی بو ده‌خویندمه وه، که سه‌ره‌جه‌میان به زمانی کوردی بوون. به‌وه وازی لی نه‌ده‌هینام که له حوجره‌ فی‌ری خویندنی قورئان و ته‌جوید ده‌بووم، سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی که ئه‌و خویندکاری زانستی شه‌رعی بوو (سه‌رباری ئه‌وه‌ی ده‌مخویند)، ژیاننامه‌ی پیغه‌مبه‌ر، کتییی ئه‌ربه‌عینییه‌ی نه‌وه‌وی، عه‌قیده و سه‌رف و نه‌حو و مه‌نتیق و به‌لاغه و فیه‌قی ده‌خویند. وای ده‌بینی هه‌موومان له‌کوتاییدا له فه‌له‌کی ته‌نیا کتیی‌یکدا ده‌سوورپێنه وه، جا ئه‌و کتیه‌ هه‌رچه‌ند پایه‌بلند و گرنگ بی‌ت و لقو‌پ‌په‌کانی زۆر و هه‌مه‌چه‌شن بن، بویه هه‌ولی دا به شیوه‌یه‌کی ئه‌کادیمی، زمانی فارسی له قوتابخانه‌یه‌ک فی‌ر بېم، که بو ماوه‌یه‌ک ده‌وام تیا‌یدا کرد. به‌وه ر‌ازی نه‌بوو که دوو زمان ئه‌زانم، ئه‌وانیش عه‌ره‌بی که زمانی قورئان بوو، له‌گه‌ل کوردی وه‌ک زمانی دایک، به‌ناچاری زمانی تورکیی وه‌ک زمانی

داگیرکه ر فیر کردم، ههروهه ها خۆیشی تورکی دهزانی، ئەمهش لهو پوانگهیهوه که زمانیکی داسه پینراوه له مامه له حوکمی و فهرمییهکاندا، بۆ ئەوهی به هۆی نه زانیمنانهوه نه خه لێتین.

باوکم له پوووی ئەنگیزه و ههست و سۆزهوه نه ته وه په رسته، له یادهوه ریی خۆیدا هه لگری وینهی میژوویهکی سه ره به خۆیه، که هه وای ئازادی و په لکه زیرینهی دلخۆشیی تاییدا به سه ر چووه. گوئییهکانی به چیرۆکی باووباپیران سیخناخ بووه، که پشتاوپشت وهک هه رکوړدیك نه وه له دواي نه وه به میرات بۆی جی ماوه، تا وای لی هات قسه وه باسهکانی خه م و سۆزی بۆ هه ریمی کوردستان دهچری، که له کهناری کهنداوی فارسییهوه دهست پی دهکات، بۆ هه ردوو ویلایهتی مه لاتییه و مه رعرش، هه ردوو ویلایهتی فارسی و عیراقي عه جهمی، ئازهریجان و ئەرمینیا دهکهونه باکوور، عیراقي عه رهبی و هه ردوو ویلایهتی موسل و دیاربه کریش دهکهونه باشوورهوه.

پوخسار و فۆلکلۆری میلی، پیکهاتهیهکی بنه رتهی که سایه تی کوردییه، هه ر وهک چۆن به شیکی دانه براو بووه له یادهوه ریی به کۆمه ل، له سه ر سه رگوزشتهی جهنگ و کوشتار و مالویرانی گۆش بووه. ئەو کاو لکاری و دا برانه له گه ل جهنگی نیوان ئیمپراتۆریهتی عوسمانی و دهولهتی صه فهوی دهستی پی کردووه، لی کوردستان گۆرپه پانی جهنگه کان و به رزهخی نیوانیان بوو، ههروهه ها چۆن هه ردوو هیزه شه رکه ر و دژبه یه که که، جومگهی په یوه ندیییهکانی نیوان یهک نیشتمانیان له یهک دا بری، ئیدی به م شیویه کورد بووه دوو گرووی دژ به یهک، گروویک پشتیوانی عوسمانییهکان دهکات، گرووپه کهی تر له گه ل سه رکه وتنی صه فهوییهکاندا یه، مشتومرکی خویناوی به جهنگی چال دیران

له سالی ۱۵۱۴ دهستی پی کرد و سالی ۱۸۲۳ به جهنگی لیبړاوانه کوتای هات، که دهره نجامه کانی نه وه بوو زورینه ی نه و خاکه ی سر به هه ژموونی صهفه وییه کان بوو، له لایه ن عوسمانییه کانه وه داگیر کړا، ئیتر لایه نگری و پاشکویه تیایان بو ئال عوسمان بوو، نه گهرچی راسته وخو له ژیر فهران په وایه تیی سه روکی هوزده که یاندا بوون.

نهم مشتمره ماوه ی سی سه د سال به رده وام بوو، جاریک عوسمانییه کان زال ده بوون، جاریک صهفه وییه کان، له نیوان نهم دوو هیزه شدا لایه نگری کورد به رزی و نزمی ده کات، نه مه ش به گویره ی لوژیکی شکست و سه رکه وتن. به لام نهم خه سلته ناچیته خانه ی هه لپه رستییه وه، نه گهر نه وه له بهرچاو بگرین، که بارودوخیک سه پیتر او و دلرقانه میله تیک سر ده بریت، ته نیا له بهر نه وه ی له سه ر پیگای دوو هیزی مه زنی پوانخوازن. زور به داخه وه زورینه ی پر سه کانی کومه لکوژی کورد به دهستی کورد خوی بووه، نه مه ش کاتیک یه کیک له و دوو هیزه، میره کورده کانی لایه نگری خویان به کار دهینن، بو نه وه ی په لاماری نه و ناوچانه بدن که له ژیر چنگی رکابه رده که یدایه.

پرسیاریک له خوم ده که م، ئایا بارودوخه میژووییه که، هوکار بووه بو نه وه ی له روه ی جوگرافیا وه په رته وازه ببین؟ ئایا نه مه وای کردووه زورینه مان قه ومیکی کوچه ری بین، به ئازده لارییه وه سه رقال بین، له شوینیکه وه بچین بو شوینیکی تر، که له وه رگا و ئارامی تیډا بیت؟ بنه ماله که مان له سه رحه ده وه هاتن بو وان، له وپوه بو دیار به کر، نه مه وپرای ره گورپشه ی دیرینمان که بو نه و ناوچه پانوبه رینه ده گه رپته وه، له نه فغانسته نه وه بو ئیران ده بیت.

سالار فهراهاد مندیکانیلی

نامه‌د - ۱۸۷۰

بابازیان برا گه وره که ی ئارام، بۆ زیندوو پراگرتنی ریگا کۆنه که ی باوکی گرت، لای ئه رمه نییه کی خاوه ن چاپخانه کاری ده کرد، زۆر ئاره زووی ئه و پیشه یه ی ده کرد، که مریه می دایکی زۆریک جار بۆی باس کردوو، لی ده سته رداربوونی باوکی له و پیشه یه ی که ئالوده ی بووبوو، سه رکه وتنی گه وره ی تیا دا به ده ست هینابوو، پالنه ریکی سه ره کی و شارراوه بوو، بۆ ئه وه ی له سه ر ئه و ریگایه بروات، وه ک ئه وه ی پیمان بلیت: (پۆژیک له رۆژان لیی ده کرمه وه و باوکم ده گه ریته وه سه ر پیشه که ی خوی).

به نده و ئارام چه ندین سال، هه موو پۆژیک نانی به یانی و نیوه رۆمان پیکه وه ده خوارد، له پانتایی کیلگه که مان که به ترئ و هه نجیر و سیو چینرابوو. برا بچوو که که ی وای به چاک ده زانی کاتی نانخواردن بچیته وه بۆ ماله وه، زۆر به که می له گه ل ئیمه دا نانی ده خوارد، ته نیا ئه و کاتانه نه بیته که پیویستی ده کرد چه ند کاتژمیتریکی دوورودریژ بمینیته وه، وه ک ئاودانی زه وی یاخود به ره مچینه وه. عاشقی کشتوکال بووبووین، هه موو دنیا له به رچاومان سه وز ده چوو وه، خه ومان به به ره م و چینه وه ی به رووبووم و ده سته یانی پاره وه ده بیینی، له خه ودا قازانجی پاره که مان ئه ژمار ده کرد وه ک ئه وه ی له راستیدا ئه ژمارمان ده کرد، دوا ی هه موو پرۆسه یه کی فروشتن له دله وه قاقا پیده که نین و ده م و زارمان ده کرد وه.

هیقینی خوشکم له گرووی چینی دایکدا بوو، به لام پابه ند

بوو به وهی له کاتی ئیشکردنماندا خواردنمان بۆ ئاماده بکات، هه می شه ش گله یی له گه یچه لیه کانی سه رپه یگای بابازیان ده کرد، کاتیک خواردنی بۆ ئیمه ده هینا یان بۆ شوینیک ده چوو. هه موومان ده زانین خو شی ده ویست، به لام خو شه ویستییه کی توندوتیژ، بابازیان ده یزانی به هو ی جیاوازی نیوان ئاینه کانیان بۆی نابیت، بۆیه هیمنی و دلنه وایی مندالی گۆررابوو بۆ دلره قی و توندوتیژی و گه یچه لپیکردن، کاتیک گه و ره بوو بوو.

گو یبیس تی گف تو گو یه کی نیوان دایکم و باو کم بووم، کاتیک له ژو و ره که ی خو یان بوون. مه به ستم گو یگرتن نه بوو، ئه مه س رو شتی به نده نییه، به لام شتیک هه لوه سته ی پی کردم، سو و سه کردنیک بوو به گرنگی بابه ته که ئه ویش په یوه ندیی نیوان خوشکه که م و بابازیان بوو، سو و سه کردنیشم له جیگای خویدا بوو.

«- بر و ا بکه خانم، له قورئاندا به راشکاوانه ه یچ ئایه تیک نییه ها و سه رگیری نیوان ئافره تیکی موسو لمان له گه ل پیاویکی ناموسو لمان ره ت بکاته وه، به لام له رووی کو مه لایه تییه وه و ا ها تو وه، یا خود راستتر بلین ریک که و تووین حه رامی بکه ین، بۆ ئه وه ی ره چه له کی مندا له که بۆ ئاینی باوک نه گه رپه ته وه».

«- تکیه فه ره اد روژیک له روژان هه له نه که یه ت ئه وه ی ئیستا به منت و ت، له ناو کو مه لیکدا باسی بکه یه ت، تو وشی ده رده سه ری ده بین، من پشتر گویم له مه نه بووه!»

«- گو یبیس تی شی نابیت، چونکه که س ناو پریت باسی بکات. تو وشی سه رسو رمان بووم، ئه ی کریستیان خاوه نی کتییی ئاسمانی نین؟! ئایا پیاوی موسو لمان ها و سه رگیری له گه ل کریستیاندا ناکات؟ ئایا سو ز و ره حمه تی خودا له به رانه ر وشه دیار یکه را وه که یه د (اهل الکتاب) پاتا گریت؟!»

- «له ږووی کومه لایه تیږه وه ئه م بابته کوتایی پی هاتوه، له ترسی ئه وهی ده لیت په چه له کی منداله کان بو ئینی باوک نه گه ږیته وه».

- «باشه ئه گهر دایکه کریستیانه که مکړې بوو له سهر ئه وهی منداله کانی بڼه کریستیان له هاوسه ره موسولمانه که ی؟».

په شیمان بووه وه له قسه که ی و به خه جه ی وت:

- «به هه رحال، ئه وان ئازادن له هه لېژار دنی ئینه که یان (ئوهی ئاره زوو ده کات با باوه پ به یتت ئه وهی ئاره زووش ده کات با کافر بیت) بڼه مایه کی خودایی ږوون و ئاشرایه». هه ناسیه ک هه لده مژتت ئینجا دلنه وایی ده داته وه:

«نیمه ش وهک خومان خوښه ویستیان بو ئیسلام فیږ ده که ین و باوه ږیان پی ده یتن».

- «ئهی ئه گهر ئیسلام بوونیان ږت کرده وه و ئینی باوکیان هه لېژارد؟»

- «ئوه ش هه لېژارده ی خو یانه».

دایکم زهره هه لگه را، چاوه کانی به ئاراسته ی باوکم دهر په ږیوو، لیوه کانی دهر زین وهک ئه وهی شتیک بلیت، به لام نایه ته دهر وه، بویه به خیرایی پی ده لیت:

- «خانم دهر انم بیر له چی ده که یته وه، به لام ئاین پڼوهری چوونه به هشت نییه. باسی ئه وه م بو مه که ئه گهر موسولمان بکوژیت و بدزیت، له کوتاییدا هه ر ده چیت به هه شته وه، ئه وهی موسولمانیش نییه، هه ر له بهر ئه وهی ئیسلام نییه، ئه گهر سه رپاست و به زانسته که ی و چاکه کانی خیر به خه لک بگه یه یتت، ده چیته دوزه خ. ئه مه ش له گه ل دادپه روهری و هه قدا ناگونجیت که له ناوه کانی خودان. خودا له هه موو شتیک گه وره تره، به لام

هەمیشە ویناکردنی ئێمە بۆ خودا کورتبینە، دەستەووەستانین لە بەرانبەر مەزنیی خودادا».

دایکم دوای ئەوەی سەرلەبەری بابەتەکەی پەت کردەووە، کۆتایی بە گفتوگۆکە هینا، ئاگاداریشی کردەووە خۆشەویستی زۆری بۆ ئارشاچ وای کردووە، لە بیروبۆچونەکانی لا بدات، لە میلله‌تی ئیسلامیش دوور بکەوێتەووە، بۆیە مەرج دەکات ئەگەر خودی بابازیان ئاینەکەی بگۆڕێت بۆ ئەوەی هاوسەرگیریی لەگەڵدا بکات. یاخود دایک و باوکی بەو کارە پازى بکات !

نارام نارشاج مه نديکانيان

نهمه د - ۱۸۷۶

به هوۍ په روه ردهۍ توندۍ ئاينۍ هه ردو وکمان، تا ته مه نمان
 بوو به بيست سال د ه ستمان بهر ئا فره تیک نه که وتبوو، ته نيا
 به ده ست خو مان ته واو ده کرد، که ئه ویش چی تر چی ژمان لی
 نه ده بينی، ته نانه ت ه نديک جار دواۍ ته واو بوون تووشی جوړیک
 دلته نگي ده بووم. کاتيک باسی حاله تی خو م بو سالار کرد، که
 له م دوايانه دا ه ستم پی ده کرد، سالاریش به ه مان شیوه
 نه نیی ئه و حاله ته ی بو باس کردم، که ه سستی پی ده کات، له و
 ساته وه خته دا درکم به وه کرد جه سته ی گرگرتوو و ئاره قاویم
 پیوستی به ئه زمونی که، ئاگری نه رمونیان و نازکردنی شوخیک
 له ژیر جه سته ی ئو قره نه گرتو و ما بمسووتینیت.

له و کاته دا گه یشتینه ئه وه ی دوو شتی گرنگ ئه نجام بدهین: به
 شیوه یه کی کاتی په یوه نديیه کانمان له گه ل ئاسمان دابیرین، پاشان
 به دواۍ بابازیاندا بگهړین.

ئو پوژه، به نده و سالار هه موو شوینیکمان ته ی کرد به دواۍ
 براگه وره که ما تا دوزیمان وه. وهک شیت به دواۍ ئو شهیتانه
 ئه زمونکرده یه دا ده گه راین، که به رده وام به قسه و باسه کانی
 کنه ی ده کرد، باسی جوړه کانی وروژاندنی بو ده کردین، ته نانه ت
 قیزه وه نه کانیش، ته نیا له بهر ئه وه ی پوژیک هاوړییه تی بکه ین بو
 جنده خانه، که هه میسه ها توچوی بو ده کرد.

به پیکه نیی کی گالته جارپیانه و ده نگیک، که سوو کایه تی پیوه
 دیار بوو، بابازیان به سه رماندا هاواری کرد:

له کوتاییدا بریارتاندا بینه پیاو؟

پیایدا هه شاخام:

– «نیمه هر که له دایک بووین پیاو بووین».

به لّام وهک ئه وهی گوئی له هیچ نه بووین، له سهر هه مان پرتمی سووکایه تیپیکردن بهردهوام بوو، پرسپاری لئ کردین:
– «ننه ی خود؟».

سالار بهرقي قسه ی پی بری:

– «ته نیا به وشه یهک وه لّام بدهره وه، هاوړییه تیت بکهین یاخود نا؟».

لووتبه رزانه به ئیرینی وه لّامی دایه وه، هرچه نده له وئ کاریکی قورس چاوه پوانیم دهکات. قسه که ی کرد و به چاوی راستی تیله یه کی بیئ ده بانه ی نواند، پاشان به چیژه وه لیوی گه ست، له دوایدا به شیوه یه کی پر ژاوه ژاو له پرمه ی پیکه نینی دا، پرژه کانی به دهموچاوماندا بلاو بووه وه.
له کو تاید اچو وینه کوو خه که.

پو شنام خو ش ده ویست، ناوی خو ی به خو یه وه بوو، واته پرووناکیی خو ر، وهک چو ن پرووناکیی به روخسارم به خشیبوو، به هه مان شیوه پرووناکیی به ناخیشم به خشیبوو، ئیتر به خودی خو م ئاشنا بووم، که پیشت نه مده زانی.

کوو خه که ده که ویده لاپالی گوندیکی ته نیشتمان، به سهر پارچه یه ک زه ویی شیوه چوارگوشه دا ده پوانیت، که به سه وزه واتی وهک مه عده نووس و کاهوو چی تراوه، وا دیاره بو به کاره یتانی ناومال، سی کیژی جوان تیدا نیشته جین، سفلتانا و ئانوش، دوو خوشکی ئه رمه نی، دهسته خوشکی کی کوردیش به ناوی پو شناوه. بابازیان به خیرایی یه ک به دوا یه ک له دهرگاهه ی دها، دهنگیکی خو ش له ژووره وه هات، دهنگیک وهک ئامیری (میوزیکی) قیساره ی ئاسمانی پرسپار دهکات کتیه، تووشی هه ژانی کردین،

ئیتیر بهنده و سالار به جۆشوخرۆش و دوودلییه وه چاوه پروان بووین، تا گهیشینه ترۆپکی ورووژاندن، کاتیکی بابازیان ناوی خوی هینا، خیرا دهرگاکه کرایه وه، به ئاماده بوونی خاوهنی ئه وه دهنگی ئیمه ی هه ژاند، پۆشنا هات، به خیرهاتنی ئیمه ی کرد و فهرمووی چوونه ژووره وه ی لی کردین. تۆزیک خۆمان چه مانده وه بۆ ئه وه ی له دهرگا نزمه که گۆزه ر بکه ین، بچینه ژووره وه بۆ شویتیک که ئاماژه یه بۆ هه ژارییه کی بیته ندازه و پاكوخاویتییه کی که موینه. شوینه که له دوو ژوور پیک دیت، که هه ریه کیکیان له کونه مشکیک زیاتر نین، دوو پارچه فهرشی کونه ی دهستی له سه ر زه وییه قورینه که راخراوه، که به چه رچه فیکی پاكوخاوین و دوو پشتی له سه ر دانراوه. هه مامه که ته شتیکی بچووی پر له ئاوی تیدایه، له گه ل جامیکی سووری ته نکه، به ته نیشیتیدا چالیکی قوولی تیدایه وه ک سه رئاو.

ئاستی جوانیان لیک نزیکی بوو، شیوه و پوخسارییان له خه م و ماندوو بووندا زۆریکی جیاوازه بوو، هه ژاری له هه موو لایه که وه په ی پی بردبوون، ئیتیر له جوانی چوو بوونه وه. له گه ل ئه وه شدا چاوانانیت ته ماشای جوانیان نه کات، ته نیا ناوه کانیان ناسنامه ی دیاریکردنی ره چه لکیان بوو، که به هیچ شیوه یه که بۆ ئیمه گریگ نه بووه و بایه خمان پی نه داوه. ئه وه ی جیگای سه رسوپمان بوو بۆ ئیمه، ته نیا ئه وه کووخ و ئه وه بارودۆخ و ئه وه زمه وونه بوو، که یه که م جار بوو پیتیدا گۆزه ر بکه ین.

ئانوش زه رده خه نه یه کی بۆکردم، پاشان به نه رم و نیانی ئاماژه یه کی کرد بۆ ژووره که ی تر، خیرا هه نگاوم نا چومه ژووره وه، گروتینیک دایگرتووم که خه وتوو به خه به ر ده هینیت، له جیگا که دا پال که وتم. شه رمم له خۆم ده کرد و سوپاسی

خودام کرد بۆ ئەو ڤووناکییه کزه، دواى چه‌ند خوله‌کیک له
 چوونه‌ژووره‌وهم که نازانم چه‌ند بوو، به‌س بوو بۆ ئەوه‌ی
 هه‌موو گیانم بیهته‌ ئاره‌ق. پيش هاتنى ڤوشنا ڤووناکییه‌که‌ی خۆی
 کرد به ژووره‌که‌دا، ڤووناکییه‌ک چاو به‌رگه‌ی ناگریت، هه‌موو
 تاریکی چواره‌وری خۆی ڤووناک کرده‌وه، ته‌ماشایه‌کی کردم
 و ده‌ستی کرد به لا‌بردنى جله‌کانی، له‌ناکاو داوام کرد ئەو کاره
 نه‌کات، که‌فوکوله‌یه‌ک به‌دواى یه‌که‌کانی جه‌سته‌م ئاگرى کلپه‌ی
 شه‌هوه‌تمى دامرکانده‌وه و گۆڤرا بۆ ترسوله‌رزیک، ئەم جاره
 له چاو جاره‌که‌ی پيشوو شه‌رمم له خۆم ده‌کرد، کاتیک شه‌یتان
 له ناخدا جیگیر بوو. به‌رز و پیروژ بیت شه‌یتان، بۆیه‌که‌م جار
 هه‌ست به‌وه ده‌که‌م ڤیزی بۆ بگێرمه‌وه، چۆن شه‌هوت به‌بى
 شه‌یتانی جه‌سته به‌رده‌وام ده‌بیت؟! لیم نزیک بووه‌وه و که‌وته
 سه‌ر ئەژنۆکانی، پاشان به‌له‌پی ده‌ستی ئازادانه به‌سه‌ر و شان و
 قۆل و سنگ و پشتما ده‌هینا، گه‌یشه‌ نیوه‌ی خواره‌وهم، ڤیگام
 نه‌دا بیت و بجیت. هه‌رچه‌ند به‌ره‌و ناوكم دیت په‌نجه‌کانی دینته‌وه
 سه‌ره‌وه، به‌م شیویه‌ ده‌جوولا و بیزار نه‌ده‌بوو په‌له‌شى نه‌ده‌کرد.
 سه‌رله‌نوی ئاگرى جه‌سته‌م تیا داگیرسایه‌وه، ئاگریک ناكوژیته‌وه،
 ئەه‌گرچی خامۆش ببیت به‌لام پشکۆی ده‌مینیته‌وه، بلیسه‌که‌ی له
 ناخدا هه‌لگرتووه. له‌ناکاو هیواخواز بووم ده‌ستی هه‌لخلیسکا
 بۆ خواره‌وه، شه‌رواله‌که‌مى لا ببردایه، بینیم دێڤه‌کانی چاوم
 ده‌خوینته‌وه، بزه‌یه‌کی کرد، له جیگا‌که‌ی خۆی هه‌لستا به‌هیواشی
 جله‌کانی له‌به‌ر خۆی لا برد، دلم له شوینی خۆی هه‌لکه‌نرا، له
 به‌رپیی بووه گوشتیکی پارچه‌پارچه‌ی زیندوو، کړنۆشى بۆ
 خودای جوانی ده‌برد.

دواى ڤۆژیک له به‌هه‌شتی ڤوشنا، به‌سه‌رسوڤمانه‌وه پرسیار

له و هیڙه ناوازه یه ی ئه و ئافره تانه ده که م، که و دهکات دووره په ریږ
بن، پوخساری جوانی به جیهادی په پگری بگورنه وه، لیږده
وته یه کی فهرهادی مامم وه بیر هاته وه، که جیهادی راسته قینه
جیهادی ناخه، به لام ئه و مروقه کتیه دهکاته ئامانجی خوی به بی
ئه وه ی هه له یه ک بکات؟!

هه له کردن چاکه یه کی مرویه نه ک گونا هیک بیت، پیکهاته یه کی
سهره کی ئه زمونی مروقیه تی بیت، ئه زمونیش بریتیه له زیان.
له گه ل ئه وه شدا وته یه کی ترم بیر که وته وه، له مندالیدا گوئیستی
بووم و تی نه گه یشتم، ته نیا ئه و کاته نه بیت که له گه ل رو شنادا
بووم، ئه ویش به بوونی خوی ئه و وته یه وهر گیرا، که له کاتی
خویدا توانسته کانم درکی پی نه کرد بوو، که واهه سانیک هه ن
سیکس دهکن بی ئه وه ی جله کانیان لا بهرن، که سانیکیش هه یه
له زیاندان و زاوژی دهکن و دهمرن بی ئه وه ی بگه نه تروپکی
چیږوه رگرتن، به بی ئه وه ی ویل بین له جوگرافیای به رانه ردا،
بی ئه وه ی شهیدای ئه و ناوچه سهره تای و نادیارانه ی بن، که
سیخناخن به نه ینیه کانی سیکسی مروقیه تی هه ر له سهرده می
ئاده مه وه، بی ئه وه ی مانای دهسپیکردنی زیان و فه نابوون و
سهرله نوی ژيانه وه تاقی بکه نه وه، بی ئه وه ی ته نیا گازیک له
به روو بوومه هه رامکراوه که ی بدات، بی ئه وه ی گهر دیک بیت له و
ته قینه وه گه وره یه ی مروقیه تی، دوور دهکه ویته وه و پارچه پارچه
ده بیت، پاشان ورده ورده له هاوشیوه کانی نزیک ده بیته وه، بو
ئه وه ی یه ک بگرن و نه شکین.

ئه وه ی ئیمه ی پیکه وه گری دابوو، ته نیا سیکسکردن نه بوو،
چه ندین کاتژمیر له سهر ئه و چه رچه فه پاکوخواینه به چه ندین
شیواز له ئامیزی یه کتردا بووین، به لام هه موو کات پیکه وه

نووسا بووین، عاشقی هه موو رهفتارهکانی بووم، چ ئه وهی له پشته وه له ئامیزی دهگرم یاخود له پیشه وه وهک شیوهی مندال له سکی دایکیدا له باوه شمدا بوو، سنگی داگیر کردووم و قوله کانمان لیک ئالاون، یاخود سهرم له نیو رانی گوشتن یاخود ههردوو مهکی نهرمونیانیدا بوو، چه ندين کاترمیر وهک با تیده په ری، زور قسه مان دهکرد به بی هیچ پیتیک. له سروشی پیکه وه بوونماندا که فیتری دهکردم، سهرتا ته نانه ت بنه ماکانیشم نه ده زانی، له یهک کاتدا پیده که نی و دهگرا، باسی له وه دهکرد ههستیکی جیاوازم تیدا به دی دهکات، جیاواز له هه موو ئه وانه ی جهسته یان بینوه، باسی له وه دهکرد، که سۆزی دایکی ده هیتمه وه یاد، که به نه خووشی مردبوو سالیکیش پیش ئه وه باوکی به نه خووشی مردبوو. هیواخواز بوو هه موو ئه وانه ی مامه له یان له گه ل دهکرد، وهک به نده مامه له ی له گه لدا بکه ن، له چاویاندا روانینی سۆز و خوشه ویستی به دی بکات، وهک چۆن له چاوهکانی به نده دا ههستی پی دهکات، کاتیک پیم وت به خه ویش ئه وه نابینیت، چونکه ته نیا به نده به راستگویی خوشم دهویت، ئیتر سهیری نه کردم، کاتیک لیی پارامه وه سهیریکی کردم و وتی به یانی وهره وه، به یانی له کاتی دیاریکراودا هاتم، به لام له وئ نه بوو، پوشتبوو.

سفلتانا و ئانوش لیبورده نه بوون به رانه ر پهفتاره که م. به کول بو خوشکی سییه میان دهگریان، سفلتانا وتی چیرۆکیک له ناخی رۆشنادا وروژاند، وا مه زنده م کرد له گه ل رۆژگاردا کوتایی هاتوه وهک چۆن زۆریک له گه ل خویدا ده بات. ئانوش وتی رۆشنا پیشتر، که وتوه ته داوی خوشه ویستی کورپکی کورده وه، ههردووکیان شهیدای یهک بوون، کورپکه به لینی هاوسه رگیری پی دابوو، وپرای ئه وه ی پیشه ی رۆشنای ده زانی. زور راستگویانه کورپکه ی

خۆش دهووست، هیچ بایه‌خی به گومانه‌کانی ئیمه نه‌ده‌دا، که ناتوانیت پووبه‌رووی جیهان بوه‌ستیت. له‌ناکاو کورپه‌که دیار نه‌ما، دوا‌ی چه‌ند پوژیک زانیمان له‌گه‌ل کچه مامه‌که‌یدا هاوسه‌رگیری کردوو! له‌و پوژده‌ئا‌گه‌ر ئاماده‌یی ئیمه نه‌بو‌ایه که له‌کاتی خۆیدا چاره‌سه‌ری خیرامان بو‌کرد، پو‌شنا ویستی خۆی بکوژیت. هه‌نووک‌ه‌ش تو هه‌مان تراژیدیا دووباره ده‌که‌یته‌وه، ته‌نانه‌ت خودی تو تراژیدیایه، ئه‌گه‌ر تو هه‌نده بو‌یر و پیاو بیت، بو‌ئه‌وه‌ی هاوسه‌رگیری له‌گه‌ل‌دا بکه‌یت، وه‌ک هاوسه‌ریک به‌سه‌ر خانه‌واده و کۆمه‌لگه‌که‌دا بیسه‌پینیت، ئه‌ی چو‌ن پێش ئه‌وه به‌ربه‌ستی ئاین تیده‌په‌رینیت؟

ئایا بانگه‌شه‌ی ئیسلامبوونی ده‌کرد؟! ئانوشه دوا گوزارشتی به‌گه‌لته‌پیکردنه‌وه ده‌ر بری، له‌ترسا بیده‌نگ بوو.

دوا‌یی ئه‌وه‌ی هه‌ردوو خوشک وه‌ک سزادانیک، رازی نه‌بوون چی ترمیوانداری به‌نده و بابازیان بکه‌ن، بۆیه بابازیانیش به‌ئاشکرا و به‌نه‌ینی نه‌فره‌تی لی ده‌کردم.

- «هه‌رسیکتان برۆن له‌شوینی تر بگه‌رین، تو له‌پێش ئه‌وانی تره‌وه، چونکه بو‌ویته‌مایه‌ی ناخۆشی بو‌ ئیمه‌».

دووباره پو‌شنا نه‌بینیه‌وه.

سالار فه رهاد مه نډیکانیلی

نومه د - ۱۸۸۰

له دواى پروداوى هه لهاتنى پوښنا، ده سته ردارى كړينى
جه سته بووم.

له ترسى سزادانيكى خودايى كه تووشم بيت، به هوى نه وهى
په يوه نډيم له گه ل ئاسماندا برى، چه نډين هه ستي جياواز ناخى
داگير كردم. پشتيوانييه كى ته واو له گه ل ئارام زياتر و زياتر ليك
نزيك ده بووينه وه، تووړه بوونيكى گه وړهم به رانه بر بابازيان
هه بوو، كاتيك پيك ده گه يشتين به سووكايه تيبه وه ده يوت له
ريگاي راست لات داوه، دلم به و بيتا بروويه هه لده هينجرا، رقم
ليى ده بووه وه، كه پيشتروا نه بووم، نه گهر خوشگوزهرانيى به نډه
له په تكدړنه وهيدا بيت وهك ميړديك بو خوشكه كه م، بيگومان
ره تى ده كه مه وه له بهر هيچ نا ته نيا له بهر نه وهى كه سايه تيبه كى
بيزراو و ئالوزه.

بريارم دا هاتوچوى مزگه وت بكه مه وه، نه مه ش دواى نه وهى
خوم دووړه په ريز گرتبوو له و پوژهى، بو كووخه كه ده چووم.
چاو پوښينى باوكم جيگاي سهر سوړمان بوو، هه رچه نډه يزاني
له نويز كړدن و چوونه مزگه وت دووړ كه وتوومه ته وه، به لام
سهر كونهى نه ده كردم، به تيلهى هه ردوو چاو سهرم ده كرد كه
مه به ستم بوو په راويزى بخه م، به بيده نكي و بى هيچ قسه يه كه
سهرى ده كردم، چاوه كانيشى به هه موو زمانه كانى جيهان
قسه يان ده كرد!

گه رامه وه سهر بارى خوم، به لام شتيك گوړا بوو. سهره تا
شهرم كړدن بوو، پاشان مه زنتر بوو، نازانم ئايا هه لهاتن بوو له
شيوه ي نه وانه ي نويزيان ده كرد، پووكاريان گرژ و مون و

ریشیان دریژ بوو بووه وه؟! یاخود له زمانی گوتاری پیښو ټږه که؟! یاخود بهنده و که سایه ټی بهنده بوو له دوی ئوه دی گیشته بوو مه قونای گیشته؟!

«ئستا کاتی هاوسه رگرییه».

ئهم قسه یه بهرده وام له سهر زاری خانه واده ی بهنده و ئارام بوو، به تاییه تی دوی ئوه دی چوینه ته مهنی بیست و پینج سالییه وه. هیڅینی خوشکم پینج سال پیش ئستا هاوسه رگریی کرد، به تاییه تی دوی ئوه گفتوگویی نیوان دایک و باوکم، که به پیکه وت گوییستی بووم. دایکم به خیراییه ک که جیگای گومان بوو، هه ولای دده له گهل خزمیکماندا هاوسه رگریی بکات، چاوه کانی باوکم خه مباری پیوه دیار بوو. برا بچو که که ی ئارام، که هیشتا ته مهنی شانزه سالی ته واه نه کرد بوو، هاوسه رگریی کرد. ئه مهش دوی چیروکیکی گهرموگوری خوشه ویستی، هه ره شه کردن به وهی کوتایی به ژانی خوی ده هینیت، ئه گهر داواکارییه که ی بو نه هینه دی، هه مووان ملکه چی ئوه عیشقه گرگرتووه دی دلای نه بن، بو ئوه کچه ته مهن چوارده ساله. بی له ئیمه که سی تر نه مابوو، وه لامه که شمان ئوه بوو ئهم په یوهندییه نه مره مان دوا خستووه، تا ئوه کاته ی ئوه دی ئاره زووی ده که ی و له سهر شانمانه به جی ده گیه نین.

بهنده و ئارام خه ونی دهسته به رکردنی چاپخانه که مان بو مامه ئارام وه دی هیئا. نه که بابازیان که چووه ئیسته نبول بو کاری رۆژنامه وانی، پاشان له گشتیکی خیرا و نادیاردا چووه ئینگلاند، هه موو ئه مانه مان به پیکه وت زانی، کاتیک سهر دانیکی کتوپری کردین له زمانی ده چوو، پاشان دووباره گه رایه وه له ئیسته نبول نیسته جی بوو، بهنده و باوکم له ریگای ناسیاویکی

خۆمانهوه، زانيمان شهوانه له ژيانىكى بيسه روبه رى و په فتارى
ناشيريندايه، هاوړپى چهند كه سيكه كه گومانى خراپيان لى
دهكړيت، كه زورينه يان دوژمنى ئيمپراتوريه تى عوسمانى و
سولتان عهبدولحه مېدى دووه من.

باوكم برپارى دا دايك و باوكى بهمه نه زانيت، به نهينى
له نيوان خومان بمينيته وه، به لام دواتر زانيم ئارام به شيويهك
له شيوهكان، زانيارى له سهر دوځى براكه ي ههيه، ئه ويش برپارى
دابوو هه مان شت بكات، كه ئيمه برپارمان لى داوه.

سالار قهرهاد مه نديکانيلى

نأمه د- ۱۸۸۵

پوڙى هه ينييه، دواى ئه وهى نويزم كرد خوم بو گويزگرتن له
گوتارى هه ينى ئاماده كرد، پيشنويزه كه گهرده ملي هه ئاوسابوو،
چاوى سوور بوو بووه وه، وا به خه يالما هات ئيستا ئاگر له ده مى
ديته دهره وه:

پيغه مبه رى خدا «په زاي خوداي له سهر بيت» ده ليت «به
شمشير نيراروم»، «پزقيشم له ژير سينه رى په كه مدايه». ئه ي
ئوممه تى ئيسلام جيهاد كردن فرمانيكى خوداييه، ئه ركه به رانه ر
ئه وانه ي دژايه تىي خدا و پيغه مبه ر ده كه ن، خراپه كارى به زه ويدا
بلاو ده كه نه وه، سزاي ئه وانه كوشتن و له سيدارهدان و ده ست و
قاچپه راندنه، ياخود نه فيكر دنيانه له سهر زه وى، ئه مه ش باشترين
سزاي سهر زه ويانه، له پوڙى قيامه تيشدا سزاي مه زن و گه وره يان
هه يه. پيلانگيرييه كان به رده وامه له دژى سولتاني موسولمانان و
ئيمه ي كورد، ئه رمه نه كان ده يانه ويته به زور خاكه كه مان زه وت
بكه ن، ليره دا ئايه تيك ده هينيته وه خاچپه رسته كان (يُرِيدُونَ لِيُظْفَرُوا
نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ)

له گه ل پروسه كافر ده كان ده ست تيكه ل ده كه ن له دژى ئوممه تى
مه مه د، پيغه مبه ر ده ليت (فرمانم پى كراوه له دژى خه لك بجه نكم
تا شه هاده تى لاله الا الله وان محمد رسول الله به ينن، ئه گه ر
شه هاده تيان هينا خوين و سامانيان له من پاريزراو ده بيت).

هه ستم به وه كرد وتاره كه ته واو ناكه م. تا بليت وتاريكى
پقاوى بوو مالى خوشه ويستى.. مالى خودا ده له رزينيت !
ئه وه دوا پوڙم بوو له مزگه وت.

ئارام ئارشاچ مهنديكانيان

ئامەد - ۱۸۸۶

له ساته وهختی مندالیم دا، زور جار وا ههستم دهکرد نزیك بوونمان له بنه ماله‌ی مامه فهرهادم بوو هته هۆی ئه وهی ببینه یهك بنه ماله، به جوریک زیاتر بووینه کورد و پرای ئه وهی ئه رمه نیین. وهك ئه وان چوون و هاتنمان بو ئامەد، ئه و گورانکارییه‌ی به سه ر پیشه‌ی باوکمدا هات، له چاپخانه، بو کاری رستن و چین، له کوتاییشدا بو کشتوکالکردن.. وا ههست دهكەم کاتی رۆشتنمان خه‌ریکه دهست پی دهکات. مامه فهرهاد له گه‌ل باوکم به‌شداریی شۆرشی ئه رمه‌نیان کردووه سالی ۱۸۶۲، باوکیشم له گه‌ل مامه فهرهادم به‌شداریی شۆرشی کوردیان کردووه، له ده‌رسیم، هه‌روه‌ها له شۆرشی کورد له سالانی ۱۸۷۷-۱۸۷۸ داوای پشتیوانیان کردووه، به‌لام له شۆرشی دووه‌می ئه رمه‌نییه‌کان سالی ۱۸۸۴ له سه‌ر جیگا بوو، کاتیک شۆرشی سییه‌می ئه رمه‌ن له‌م سالدا هه‌لگیرسا کۆچی دوایی کردبوو، به‌نده دُنیا بووم ئه‌گه‌ر له‌تواناییدا بووایه، له گه‌ل باوکم به‌شداریی هه‌ردوو شۆرپه‌که‌ی ده‌کرد، به‌لام جاریک نه‌خۆشی و جاریکی تریش مردن بی‌به‌شی کرد. هه‌میشه پیکه‌وه به‌شدار بوون له خه‌باتکردن له دژی تورکه عوسمانییه‌کان، تا که دوژمنی ئاشکرامان. به‌لام له ئیستادا کی وهك مامه فهرهاد، یاخود وهك ئارشاچی باوکمه؟ کی له کورد ئاماده‌یه قوربانی بدات تا کوو ئه رمه‌نییه‌کان مافه‌کانی خویان ده‌سته‌به‌ر بکه‌ن و به‌پێچه‌وانه‌شه‌وه؟ کی پشتیوانمانه له داواکردنی چاکسازی؟ زۆرینه گۆپراون، له تیروانین و مامه‌له‌ی رۆژانه‌یاندا هه‌ستی پی ده‌که‌م، هه‌ر له کارمه‌ندانی که‌رته‌کانی حکومه‌ت تا ده‌گات به‌ خودی جیرانه‌کانمان.

به لاین دواى به لاین له لایه ن عوسمانییه کانه وه دهدرا، هیچ جییه جی نه ده بوو، ته نانه ت ولاتانی ئه ورووپی، پووسه کانیش که دهم ده که نه وه وهک کریستیانه کان پاریزگاریمان لی ده که ن، به تنیا جیمان ده هیلن بۆ هیرش و په لاماری عه بدولحه میدی دووهم و سیخوړ و چه ته کانی، که پیکه وه له بزووتنه وه پزگار یخوازه کانی ئه رمه ن و کوردیان ددها !

له کونگره ی بهرلین سالی ۱۸۷۸ دا ئه ورووپییه کان داویان له تورکیا کرد، که پاریزگاری له ئه رمه نییه کان بکه ن له سته می شه رکه س و کورده کان، چاوپویشیان له ناوهیتانی عوسمانییه کان کرد، لی مادده ی ۶۱ بۆ پاریزگار یکردن نه بوو له ئیمه، ته تنیا ئه ستوپاکی به عوسمانییه کان به خشی. ئه مه ش بووه هوی ئه وه ی بابازیانی براگه وره م که چه ندین ساله نیشه جیی ئه سته نبوله، له م دوا بیاندا له یه کیک له کۆمپانیایکانی گواستنه وه ی ئه ورووپی کاری ده کرد، په یوه ندی به پارتی هه شناقی مارکسی شوپشگیره وه بکات، زور هه ولی دا په یوه ندییا ن پتوه بکه م، جه ختی ده کرده وه ژماره یان له زیاده بووندا یه، هه ر به راستی ژماره یان گه یشته بووه حه وت سه د ئه نداه، ئه م پارتیه ش له لایه ن پووسیا وه پشتگیری لی ده کریت و ده بیته که ره سته ی فشار به سه ر عوسمانییه کانه وه، به م نزیکانه ش مافه کانمان ده سته به ر ده که یه ن. « زووتر له وه ی چاوه پروانی ده که یه ت» ئه م قسانه ی ده کرد وره له چاوه کانی ده بریسکایه وه، تا ئه و راده ده یی چواره دوری پروناک بکاته وه.

له یه کیک له سه ردانه کتوپره کانی بابازیانی برام، وا ده ر ده که وت بۆ شتیک ئاماده م ده کات، ئه وه ی به بیر ده هیتامه وه عوسمانییه کان به گویره ی ده ستووری ۱۸۶۳ وهک تایه فیه کی یه هود و یۆنانییه کان سه یرمان ده که ن، باسکردن هه ر له یه کگرتن

و توانه وه له ناو ئیمپراتورییه تدا ته نیا خه یال و ساویلکهییه، ته نیا ئوممهی ئهرمه نی نیشتیمانمانه، ته نیا سهر به ئهرمینای گه ورهین. بابازیان وتی کاتی شۆر شهبه رپا کردنه، کورده کان له سهر رپچکه ی خویان ههنگاو ده نین بۆ به دیهینانی خه ونه گه وره که یان کوردستان، یۆنانییه کانیش شانازیی به بالابوونی شارستانییه تی خویانه وه ده که نه، له هه موو بۆنه کانیشدا خویان به توخمی سهرکه وتوو ده زانن، له خاکی باوباپیرانن، رق و کینه بولگارییه کانیش ئاشکرا دهر ده که ویت، له رینگای هه ولدانی چه ندین جار بۆ سووتاندنی ئیسته نبول، ته نانه ت سهر کرده شۆر شگیتره که یان لیوبین کارافیلوف وتی «تورک وه ک خوی ده مینیتته وه، خودا و شه یتانیش ناتوانن بیگورن بۆ به نی ئاده م».

باسی له وه ده کرد ئیمپراتورییه تی عوسمانی بووه ته پیاویتی نه خۆش، سولتانیش باش ده زانیت به رده وامبوونی ده سه لاته کانی به سهر گه لانی ئه ورووپادا بۆ هه لپه رستنی ولاته گه وره کان ده گه رپته وه، ئه گه رنا بۆچی په یماننامه ی سان ستیفانو که پاریزگاری لی ده کردین هه لوه شایه وه؟! پيش ئه وه ی بروات قسه کانی به وه کوتایی پئ هینا «رپه رین به رپا ده که ین و تۆله ده که ینه وه له کوتاییشدا سهر ده که یین.. له و پیناوه شدا هه موو باجیک ده ده ین».

ئه مه ته نیا کاتی شۆرش نه بوو، به لکوو سهر ده تای ده ستپیکردنی سهر ده می بوغز و کینه و په رته وازه یی بوو، گومانم له نیه تی هه موو ئه وانه بوو به روومدا زهر ده خه نه له سهر لیوه کانیان بوو، له راستیدا په یوه ندییه کانی ئیمه و کورد وه ک پيشوو نه مابوو، باسکردن له گه رانه وه بۆ یه ک ره چه له ک سوودی نه بوو، بنه ماله ی باگرانلی خویان له ره چه له کی بنه ماله ی باگرانونیان ده زییه وه که

په یوه نډی خیزانی پیکیه وه گری ددان، وپرای نه وهی له پیشوودا
دهمیان ده کرده و باسیان له وه ده کرد گری دراوی یه ک خاکن،
وپرای ئاشکرا کردنی نه و ناوهی که باس له و په یوه نډیه ده کات
پوژیک له پوژان په گیک بووه بووه ته دوو لق.

وا دیاره سه رده می پیکه وه ژیان به سه ر چوو، وپرای نه وهی
زوری ک نکولیان له وه ده کرد، له پیش هه موویانه وه باوک و دایکم،
که تا ئیستاش له گه ل ئاموژنه خه جه م، پیکه وه ئامیری فه رشچنینه
ده ستیه که یان به ریوه ده بن، نه مه ش دوا ی نه وهی دایکم زوریکی
لیوه فیرو بوو، لی دهیگوت هه روه ها نه رمه نییه کانیش وه کورد
ئیستا تیایدا پیشه گهرن، به لام به نده وپرای جه ختکردنه وهی
ته واوه تی، له ده ربړینی پیتی قسه کانیدا، نه و ده نگه ی پر بوو له
وتاری خو شه ویستی و برایه تی، به لام له ناکاو هه ستم کرد، شتیک
له دلیدا ده له رزیت، له چاوه کانیشیدا یه کیک فرمی سک ده پریژیت.

ئارام ئارشاچ مەندیکانیان

ئامەد - ۱۸۸۹

ویلايەتی ئامەد چی تر شوینیکی ئارام نە مابوو، دواى ئەو هەى سى سال پيش ئیستا ئاغاىه کی کورد له چىای عابدين په لامارى گونديکی سريانیى دا (سريانی و کلدانی و ئاشوورى کۆمه لایکی ئیتنین، باوهريان به ئاینی مه سىحی ههیه، به سهه سووریا و تورکیا و عیراق دابهش بوون، پوژئاوايیه کان به سريانی، پوژهه لاتییه کانیش به ئاشوورى و کلدانی ناویان دههینن)، ۱۸ کهسى له دانیشتوانه کهى کوشت، ههه دواى سالیک لهو رووداوه، په لامارى چههه گونديکی تری سريانییه کانى دا، چل گوندنشینی لى کوشتن، هه موو ئەم رووداوانه رووى دا و کوشکی سولتان (باب ئەلعالی) بیدهنگی هه لبارد له به رانهه ئەگناتیۆس بوترسى په تریاکى سريانی، که داواى لیكۆلینه وهى ده کرد لهو رووداوه. ئایا راسته گوئیىستى چههه قسه وه باسیک ده بین، که به نهینى لیڤه وه لى باس ده کریت، گوايه کاتى ئەوهیه کوتایى به کریستیانه کان بهینریت؟ ئەگهه ئەمه خواستى عوسمانییه کان بیت، هیهچ گومانى تیدا نییه نۆرهى ئیمه و یۆنانییه کان و تهواوى گهلانى تری کریستیانه کان بیت.

هه موو پیڤه راوه کان پیشبینى ئەوه ده کهه ئەوهى وا دیت مه تر سیداره. کاتیک پارتى تاشناق پشتیوانى رووسىای له دهست دا، وهک په رچه کرداریک ژماره ی ئەندامه شوڤر شگیره کانى ئەرمه نییه کان زیادى کرد، له گهل ئەوهشدا زیاتر مکوپ بوون

له سهر خه باتکردن له دږی عوسمانییه کان، بویه ئه م پارته
و پارتی هښاق، دهستیان کرد به هه لمه تی کوشتنی چهند
که سایه تییه کی ئه رمه نی، که له کوشکی عوسمانی نزیک بوون.
ئه مپووش شوړشگيږه ئه رمه نییه کان له ئه سته نبول، کاتدرائییه ی
ئه رمه نیان داگیر کرد، پاتریاکیان ده سته سهر کرد، که
وایان ده بینی به ته واوهدی ملکه چی سولتانی عوسمانی بووه،
بویه چهن دین به یان نامه یان خوینده وه تیایدا هیږشیان ده کرده
سهرعه بدولحه میدی دووهم، ئیدی پیکدادان دروست بوو، تیایدا
بیست ئه رمه نی کوژران.

ئایا دیوه زمه که له زیندان هاتووه ته دهره وه؟

ئارام ئارشاچ مه‌نديكانيان

ئامه‌د - ١٨٩٤

هه‌موو شتيك به‌خيزايي پوووه‌و كاره‌سات ده‌چيت، به‌پنجه‌وانه‌ي تارمايي برسيتي، به‌شه‌وق و ئاره‌زوويي سيكسييه‌وه به‌دينهاته‌كاندا ده‌گه‌را، كه‌به‌هۆي دزي و تالانيي يه‌كه‌كاني هه‌ميديه‌وه ويران كرابوون، هه‌ميديه‌و چوار سال پيش ئيستا پيک هينرابوون، زۆرينه‌يان كورد بوون. په‌نگه‌ كاتي ئه‌وه هاتبيت باجي سه‌رجه‌م ده‌ستكه‌وته مه‌زنه‌كان بده‌ين، كه‌ بۆ ئيمپراتورييه‌تي عوسمانی و خودی خۆمان به‌ده‌ستمان هيناوه‌.

دواي ئه‌وه‌ي ئيمه‌يان به‌ «سه‌ركرده‌ي گه‌ل» و «شازاده دره‌وشاوه‌كان» و «شازاده‌كاني شه‌ره‌ف به‌رزي» ناوزه‌د ده‌كرد، دواي ئه‌وه‌ي ئامانجيكي داواكراو بووين بۆ بيناكردن و سه‌قامگيركردني ئيمپراتوريه‌ت، دواي ئه‌وه‌ي عوسمانيه‌كان دانايي ناوازه‌ي ئيمه‌يان، له‌ وردترين پيشه‌دا وه‌ك زه‌په‌نگه‌ري و پستن و چنين و بيناكردن و چالاكيي بازرگاني، بۆ خويان قۆسته‌وه‌، دواي ئه‌وه‌ي به‌ته‌واوه‌تي ئه‌ركه‌كاني سه‌رشانمان به‌جي گه‌ياندا، ئيستا كاتي به‌رووبوومچينه‌وه‌يه، ئه‌ركي سه‌رشاني ولاته گه‌وره‌كان ئه‌وه‌ بوو، له‌ پرووي ئايني و سياسييه‌وه ده‌لاقه‌مان تيبكه‌ن، يه‌كه‌مين هه‌ولدانيش له‌ سه‌ره‌تاي سه‌ده‌ي هه‌ژده‌دا بوو، كاتيک كلّيساي كاسۆليكي پوژئاوا، باوه‌شيان بۆ هه‌نديك له‌ قه‌شه ئه‌رمه‌نيه‌كان كرده‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ي بينه‌ كاسۆليكي، بۆ يه‌كه‌م جاريش كلّيساي ئه‌رمه‌ني كاسۆليكاي سه‌ري هه‌لدا، هه‌موو ئه‌وانه له‌ ژير چه‌تری ئه‌و كلّيسه‌يه‌دا كۆ بوونه‌وه‌، كه‌ وا هه‌ستيان ده‌كرد له‌ ژير پاريزگاري فه‌ره‌نسيه‌كاندان.

ده‌نگه‌كاني بزووتنه‌وه‌ي توپاني له‌ به‌رزبوونه‌وه‌دا بوو، به‌مه‌ش

درزی نیوان ئیمه‌ی که مایه‌تییه‌کان و نیوان تورکه‌کان، که هاوولاتییه
 ر‌ه‌سه‌ن و خاوه‌ن خاک بوون، قوولتر ده‌کرده‌وه. ئیدی بۆگروپه
 ئیتینییه جیاوازه‌کان، ئه‌وانه‌ی له بۆته‌ی عوسمانیییه‌کاندا نه‌توابوونه‌وه،
 بوون بووه‌وه تا چه‌ند تۆرانییه‌کان ر‌ق و کینه‌یان له‌دل‌دایه. بۆچی
 وا هه‌ست ده‌که‌م ئه‌وه‌ی ئاگری ئه‌م ململانییه‌یه خوش ده‌کات، که
 ر‌ه‌نگه‌ قوناغی پشکوی ژیر زه‌وی تییه‌راندییته، یه‌هوودییه‌کانن
 که ئیمه‌ی ئه‌رمه‌نییه‌کان وه‌ک یاریده‌ده‌ر و ر‌اوێژکارانی پیشوو،
 به‌ر‌ه‌که‌مان له‌ژیر پنیان ده‌ر هیتاوه، دوا‌ی ئه‌وه‌ی چوارده‌وری
 سولتان و وه‌زیری مه‌زنیان گرتبوو، به‌کۆشکدا بلاو بووبوونه‌وه،
 ئه‌مه‌شم چۆن له‌ لا‌گه‌لاله‌ بوو، کاتیک زانیم دامه‌زینییه‌ری ئه‌و
 بزوتنه‌وه‌ شه‌یتانییه‌ موئه‌یز کوهینه، که به‌ پیلانی ولاته‌ زله‌یزه‌کان
 ده‌جوولایه‌وه. پیلانه ئاگرینه‌که‌یان به‌م شیوه‌یه دیته به‌رچاوم: له
 لایه‌ک، به‌ هو‌ی گوتاری ر‌قئامیز و به‌کاره‌ینانی چه‌مکی ئه‌وان که
 خوی له‌ توند‌په‌ویی ئیتنی بۆ ر‌ه‌گه‌زی تورک ده‌بینیته‌وه، ر‌ه‌گ و
 ر‌یشه‌ی بۆ بزوتنه‌وه‌ی تۆرانییه‌ت ده‌گه‌رینیته‌وه، هه‌موو میله‌تیکیش
 هه‌ست به‌ بالابوونی سه‌ربه‌خوی نه‌ته‌وه‌که‌ی ده‌کات. له‌ لایه‌کی
 تره‌وه، هه‌موو ده‌وله‌ته‌ زله‌یزه‌کان (که هه‌ریه‌کیکیان ترسی له‌وه‌ی
 تر هه‌بوو ده‌ست به‌سه‌ر سامانه‌کانی ده‌وله‌تی عوسمانیدا بگریت)
 پشتیوانیی ئه‌و گه‌لانه‌ ده‌که‌ن بۆ ئه‌وه‌ی له‌ چنگی عوسمانیییه‌کان
 ئازاد بن، له‌و لاوه‌ ولاتیکی تر پشتی عوسمانیییه‌کان ده‌گریت، ئه‌و
 گه‌لانه‌ پاشه‌کشه‌ پێ ده‌کات، بۆ ئه‌وه‌ی بگه‌ریته‌ خانه‌که‌ی خوی،
 به‌م شیوه‌یه خول ده‌خوات، تا ئیمپراتۆرییه‌تی عوسمانی به‌ هو‌ی
 ر‌اپه‌رین و شو‌ر‌شه‌کان، لیکه‌وته‌کانی سه‌رکو‌تکردن ماندوو ده‌بیت،
 ئیدی گرنگ نییه‌ کێ له‌و گه‌لانه‌ باجه‌که‌ی ده‌دات، که بیجگه‌ له‌ ر‌وح
 و خوینی کور‌ه‌کانیان هیچی تریان نییه‌.

بیر له هه موو ئه مانه ده که مه وه زۆر پرسیار ده که م: ئایا
 ئه و پۆله پیکه وته که ئه رمه نییه کانی تاراو که دنه ی ئه نگیزه ی
 نه ته وه په رستی ئیمه ی ئه رمه نییه عوسمانییه کان دده؟ که بووه
 هو ی ئه وه ی هه ست به مه زنی خومان بکهین، پاشانیش ئاگری
 دووبه ره کی نیوان ئیمه و عوسمانییه کانی خوش کرد. ئایا هه ر
 به راستی خه و نیان به دامه زرانندی ئه رمینیای گه وره وه ده بینی که
 لی هه له اتبوون، هیچیان به دهسته وه نه بوو، ته نیا هوتافکیشان و
 وتاره تونده کانیان نه بیته، که گری له ههستی هه زاران بهر ددها،
 بیر و هو ش و جهستی بۆ قوربانیدان ده جوولاندن، یاخود له
 غه فلندا بوون، بوو بوونه که رهسته ی دهستی ئه و دهوله تانه ی که
 له ئامیزی گرتبوون؟!

له دووهم پۆزی دوا سهردانی بابازیانی برام، به هه والی
 په لاماردانی یه که کانی حه میدیه بۆ سهر گوندی سه لوان به خه بهر
 هاتین، لی پۆژیکی خه مناک بوو، خه لکه که هه والی تیکه لوپیکه لی
 ئه و هه لچوونه خویناوییه ی ویلایه تی به دلیسییان، له نیوان خویندا
 باس ده کرد. له هه مان پۆژدا، هه موومان له مالی مامه فه رهاد کو
 بوو بووینه وه، له ناکاو سالار خو ی کرد به ژووردا، دوا ی ئه وه ی
 بوو بووه ئه ندامی یه که کانی حه میدیه!

بۆیه په یوه ندیم به یه که کانه وه کردووه، بۆ ئه وه ی چاوی
 پاریز گاریکردن بم له هه مووتان.

به شه لژاوییه وه قسه ی بۆ ئیمه ده کرد، کاتیکیش چاوم به چاوی
 ده که وت نیوچاوانی سوور هه لده گه را.

بارودوخه که بۆ هه موو لایه ک کاره ساتباره، به رادده یه ک هیچ
 که سیک به خه یالیدا نایه ت. عوسمانییه کان بریاریان داوه ته واوی
 ئیتنییه کان له سه ر نه خشه ی عوسمانی بسرنه وه، ته نیا ئیتنی تورانییه کان

وهك كورپی شهرعی و ته نیای سه لته نهت بمینیتته وه. ئه مړو نوره ی
سریان و ئه رمه ن و یونانییه کانه، به یانی نوره ی کورد دیت.

پووداوه که بۆ هه مووان شوکهنینه ره و به هیچ قورساییه ک
و بی هیوا بوونیک به راورد ناکریت باوه پمان نه ده کرد، گومانمان
نه که له قسه کانی به لکوو له هه موو پیته کانیشی ده کرد، و پرای
ئه وه ی له بیلبله ی چاوه کانیدا فو بیامان ده بیینی سه ما ده کات.

پیش پووداوه که به چه ند پوژیک، هه والی په یوه ندیکردنی سالار
به ته وای ئیراده و ئه قلی خو یه وه بیستبوو، له و پوژده دا یکی
مرد، له و پوژده شه وه باوکی قسه ی له گه ل دابری، هه رچی به نده و
بنه ماله که مانه توانای قسه کردن و بیرکردنه وه مان نه ما بوو، به لام
چاوه کانمان له فرمی سکرپشتن نه وه ستان، بۆ کوچی ئاموژنه خه جه،
بۆ ئه و بارودوخه نا هه مواره ی تیایدا ده ژین، بۆ ناپاکیی سالاریش.
سه ره تا قسه کانیم به راست وه نه گرتبوو، و پرای ئه وه ی تووشی
چه وساندنه وه ها تبووین، وهك ئه رمه نییه کانیش پووبه پووی مردن
ده بووینه وه، که له ناو باوه شی ئیمپراتورییه تیکی وه حشیه تگه راییدا
گه ل و میله ته ی خو ی له ناو ده بات !

ئه و وینایه ی له زه نییه ته ی ئیمه دا بوو، مه حال بوو له پو حمان
جیا ببیتته وه، ده رباره ی یه که کانی هه میدیه بوو، که زو رینه یان
له کورد پیک ها تبوون، هیچ خولیا یه کیان نه بوو ته نیا کوشتنی
ئه رمه نییه کان نه بیت، ئه مه وای لی کردین ر قمان له سالار بیت و
ر قمان له هه موو قسه کانی ببیتته وه. به لام ئه و فو بیایه ی له چاوه کانی
ده باری بوو بووه، تو فانیک هه موومانی راده مالی و ده یکردینه دوو
به شه وه، ئه مه و پرای له رزینی لیوه کانی. هه ر له ده مه له هتیا نیدا
که ئاگری ده کرده وه و ده کولا، هه موو شتیک له سنوور ده ر
چووه و سه ره پژی کردووه، تا راده ی ئه وه ی بمانخنکینیت،

لیره وه درکمان به گه وره یی کاره ساته که ی ده ور به رمان کرد، که ده بیت بوی و تیایدا بتویننه وه، بۆ ئه وه ی له هه موو لایه که وه ببینه توپه لیک به سته له کی گه وره و زل، چیرۆکه کان بۆ نه وه کانی ئاینده بگێرته وه.

سالار وتی: ئه مپۆ یه که کانی هه میدیه له سه لوان په لاماری گونده ئه رمه نییه کانیان داوه، وهک سزایه ک که ملکه چی عوسمانیه کان نه بوون، هه موویان سووتاندن، ئه وه ی تیایدا بوو له ژن و مندال و پیر کوشتیان، ده ستیان له کهس نه پاراست، چیژیان له کوشتنه کانیان ده بینی وهک چۆن چیژیان له خواردنکی سهر زمان ده بینی. سبه ی لیره له ئامه د فه رمان دهر ده چیت ئه وه دووباره بکه نه وه، بۆیه کات به فیرۆ مه دهن و برۆن، هه موو شتیکی جی به یلن ته نیا پاره و توژیکی جل و پۆشاک له گه ل خۆتان به بن، هه موو شتیکی ئاماده کردووه ده چنه ماردین، خۆتان له ناو موسولمانه کاند هشار ده دهن و له نیواندا بزر ده بن، کهس ناتانناسیته وه، له قسه ی کۆتاییدا سه یری ئیمه ی کرد.. ئیوه ی ئه رمه ن.. کریستیانه کان.

به چاوه کانم گوئیستی بووم، یاده وهریم خیرا و توند هه موو ئه و وینانه ی ده هینایه وه پینش چاوم، خوشیه کانی مندالیمان، خاککیلان، کرینی چاپخانه، سه رکیشیه سیکیسیه کانی سه ره تای لاویتیما، وینه کان به گه وره یی دینه به رچاوم پاشان ده که ویته سه ر زه وی، دهنگیکی گه وره ی لی دیت ته نیا خۆم ده ییستم، گوئییه کانم که ر ده کات تا ئه و راده یه ی هیچ نابیستم، پاشان ته پوتۆزی هه ره سه ینان به رز ده بیته وه، چاوه کانم کویر ده بیت و ته نانه ت سالاری برا و هاوڕینی ته مه نم، کورده موسولمانه که نابینم.

ئارام ئارشاج مه‌نديكانيان

ماردين — ١٨٩٤

سالار له هه‌موو شته‌كاندا له‌سه‌ر هه‌ق بوو، ديسان كاتيك په‌يوه‌ندی به يه‌كه‌كاني حه‌ميديه‌وه كرد هه‌رله‌سه‌ر هه‌ق بوو، هه‌مديسان له‌سه‌ر هه‌ق بوو كاتيك به‌ئاگاي هينايينه‌وه له‌وه‌ی ديتته پيشه‌وه.

دايكي به حه‌سره‌ت و خه‌فه‌تيكي زوره‌وه مرد، وا خه‌يالي ده‌كرده‌وه كوره‌كه‌ی ناپاك دهر چووه له به‌رانبه‌ر دۆست و هاوه‌له‌كانيدا، ئه‌و رينوئينيانه‌ی خۆی و مي‌رده‌كه‌ی له‌سه‌ری په‌روه‌رده‌ی كردبوون، وای ليك دابووه‌وه نكۆلي له خاك و مي‌ژوو و خه‌باتي هاوبه‌ش و يه‌ك ره‌گو‌رپشه‌ كردووه، به‌لام نه‌يزاني له هه‌موومان به‌سوودتر بوو و سووديشي پي گه‌ياندين، ته‌نانه‌ت له هه‌موومان زياتر گيانبازی و قورباني به‌خويدا، دنيا بوو له‌وه‌ی ره‌نگه‌ له يه‌كيك له په‌لاماره‌كاني ئه‌و يه‌كه به‌ربه‌ريياندا رووبه‌رووی مردن ببितته‌وه.

به سيفه‌تي ناديار باس له حه‌ميديه‌كان ده‌كات، وه‌ك ئه‌وه‌ی سه‌ر به‌وان نه‌بيت و له‌وان نه‌بيت! كاتيك ديتته سه‌ر باسي ئه‌وان بروكاني جووت ده‌بن و ده‌موچاوی گرژ و مۆن ده‌بيت. پرسيار له خۆم ده‌كه‌م چۆن له‌ناو ئه‌مانه‌دا ژياني به‌سه‌ر بردووه‌؟!

ئايا هه‌چ قسه‌وباسيكي له‌گه‌لدا ده‌کردن و تي‌كه‌لاوييان ده‌بوو تا گوماني لي نه‌كه‌ن؟ ئايا له‌دواي هه‌موو قه‌سابخانه‌يه‌كي دژ به‌ئهرمه‌ن و سريانبيه‌كان، ئاهه‌نگي له‌گه‌لدا ده‌گه‌يران؟ هه‌ستي چۆن بوو له به‌رانبه‌ريان، ئه‌وانيك باوه‌ريكي قوليان به‌وه‌هه‌بوو

ئەو هی دەیکەن، نزیکبوونەو ه له خودا و جیبه جیکردنی شه ریعه ته؟
 ئیدی منیش وای لئ هات پرسیار بکه م.. بوونی خودایه کی ریک
 و راست چۆن له گهڵ ئەم دنیا که موکورتەدا ویک دیتەو ه، ئەهی
 چۆن گه واهیده ریک له پشتهی بیدهنگیی خۆی هه شار دەدا؟!
 تا ئیستاش له سههه بیروباهه ری باوبا پیرانمم، باوه رم به تاکه
 سروشتهی پیروزی مرۆقاییه تی مه سیح هه یه، به لام تاکه ی ده توانم
 باوه رت پی بکه م ئەهی باوک؟
 ریکات به خۆت دا په نا بۆ باوکت ببهیت له کاتی کدا له سههه
 خاچه وه په لبه ست کراویتی، به هانامه وه نایهیت بۆ ده ربازبوون و
 هاوار ده که م و لیت ده پاریمه وه:
 «خودایه.. خودایه.. بۆ جیت هی شتم؟»

ئارام ئارشاچ مه‌نديكانيان

ماردين — ١٨٦٩

سالار له مردنيكي راسته‌قينه رزگاري كردين.

دواي چه‌ند پوژيک له گواستنه‌وه‌مان بو ماردين کوشتوبري
ئه‌رمه‌نييه‌کان له ئامه‌د ده‌ستی پي کرد، هيقيني خوشکي سالار دواي
ئه‌وه‌ي هاوسه‌رگيري کرد، له ماردين نيشته‌جي بووبوون.
له‌دواي کوشتن و برينه‌که‌ي به‌دليس و ده‌ره‌نجامي فشاري ولا‌ته
زله‌يزه‌کان له‌سه‌ر سولتاني عوسماني، واليه‌که‌يان له کاره‌که‌ي دوور
خسته‌وه، هه‌نديک له عه‌شايه‌ره کورده‌کان نا‌ره‌زايه‌تييان به‌رانبه‌ر
ئه‌م کاره‌ ده‌ربري، به‌ شيوه‌يه‌کي گه‌رموگوپ خه‌لکه‌که‌يان له دژي
کريستيانه‌کان هان ده‌دا.

توپه‌له‌ ئاگره‌که‌ دي‌ت و ده‌چي‌ت، به‌ر هه‌رجيگايه‌ک بکه‌وي‌ت ده‌يکاته
خه‌لووز. کاتيک ئاگره‌که‌ ده‌گاته ويلايه‌تي ئامه‌د، موسولمانه‌کان
به‌ پيلاني سولتان و ده‌ستوپيوه‌نده‌که‌ي په‌لاماري دوکانه‌کان
کريستيانه‌کان ده‌دن، تومه‌تي به‌کومه‌ل بو ئه‌رمه‌نييه‌کان ده‌هونه‌وه،
به‌م شيوه‌يه‌ کوشتي سولتان ئه‌رمه‌نه‌کان ئامه‌د له‌ناو ده‌بات، وه‌ک
چون پيشتەر ئه‌رمه‌نه‌کان به‌دليسيان له‌ناو برد.

سولتان پاداشتي والي به‌دليس کرد، دواي مانگيک له
دوورخسته‌نه‌وه‌ي کردييه‌ ده‌سه‌لاتداری ئامه‌د. واليش ئه‌رکي
سه‌رشاني به‌ باشترين کوشتن راپه‌راند، ئه‌وه‌ي له به‌دليس ئه‌نجامي
دا له ئامه‌ديش دووباره‌ي کرده‌وه.

ماردين تاکه‌ شوين بوو پووبه‌پووي هيچ کوشتن و برين و
مالو‌يرانيه‌ک نه‌بووبووه‌وه، ئه‌مه‌ش به‌ هو‌ي تيکه‌لا‌وبووني ماله
کريستيان و موسولمانه‌کانه‌وه‌ بوو، هه‌ره‌يرشيکي چاوهر‌وانکراوي
يه‌که‌ حه‌ميديه‌کان به‌ ماناي کوشتن و بريني هه‌ردوو لا‌دي‌ت، کورده
موسولمانه‌کان.. ئه‌رمه‌نه‌ کريستيانه‌کان.

ئارام ئارشاچ مەندیکانیان

ماردین - ۱۸۹۶

ئەمىرۆ ئاسمان ھەور ۋەھەلابوو. لەو پارەویدا دەوہستم کە دەچیتە سەر خانووەکە، راست و چەپی بە دارەکانی ھەنار و ھەنجیر و سیۆ و لیمۆ چینراوە، قەلەرەشیك لەسەر دارسیۆیک نیشتەوہ دەستی بە قەغەغ کرد، ھەورەکانیش خۆیان چر کردووہتەوہ بەلام ئەوہی زەوی چاوہروانی دەکرد رووی نەدا. سێبەرێکم بینی دەرگاکی کردوہ، بەلنايیہوہ ھەنگاو دەنیت، سێبەرەکە ھێواش ھێواش گەورە دەیت، کە مروڤیکی زل و ئیسکفۆرس پیک دەھینیت و دەر دەکەویت، سلاوی کرد و خۆی پێ ناساند، یەکیک بوو لە ھاوڕینیەکانی بابازیان لە پارتی تاشناق، جلوہرگی پۆشیبوو بۆ ئەوہی نەناسریتەوہ. بەپەلە بوو بۆیە میوانداری و چاخواردنەوہی رەت کردوہ پێی گوتم:

بیگومان چەند رۆژیک پیش ئیستا ھەولێ تیرۆرکردنی عەبدولحەمیدی دووہم بیستوہ، ئایا بچووکتەری زانیاریت ھەيە کێ پیلانەکەي داپشتووہ؟! بە تیروانینیکی خەماوی و بەپرسیارەوہ سەیرم کرد، لە قسەکانی بەردەوام بوو، براکەت پیشتر پیلانەکەي ۋەک تۆلەکردنەوہیەک بۆ کوشتن و برینەکانمان لە بەدلیس ئامادە کردبوو. سالیک پیش ئەو بەروارەش، کاتیک سالیک بەسەر سەکردنی یاسای نیشتمانیی ئەرمەنیدا تیپەری، پەترياکیش مەر ئاسا بئەدەنگی ئابرووبەرانی ھەلزارد لە بەرانبەر عەبدولحەمیدی دووہم، ئیدی ھېچ رینگاچارەيەک لە بەردەم براکەتدا نەمابوو، تەنیا ئەوہ نەبیت پیلانیک دابنیت بۆ لەناوبردنی پەترياک لە بەرانبەر

ئەو ملکه چبوونه ئابروو به رانهیدا.

به لām له به دبەختی ئیمەدا په تریاک نه پیکرا و به سووکی بریندار بوو، دواى ئەوه بابازیان گه رایه وه و له به ردهم کوشکی سولتانا، پیشره ویی خۆپیشانداىی ئەرمه نه کانی ده کرد، هاواری ده کرد مردن یان ئازادی، سروودی نه ته وایه تییشی ده گوتە وه.

براکه تهنیا لاویکی ئەرمه نی نییه که پراوپر بیت له وره به رزی، به لکوو پالەوانیکی نه ته وه ییه، به م نزیکانه ش دواى ئەوه ی ئەرمینیا له ژیر چنگی عوسمانییه کان دەر دینن، ده بته جیگای شانازیی هه موو ئەرمه نییه ک. پاشان وتی زۆریک پرسیار مه که چی وای کردوو به بۆ لات، بابازیان بانگهێشت ده کات، بۆ ئەوه ی په یوه ندیمان پێوه بکهیت، ببته هاوړی رییازی شوړش و ئازادی. وا باسی ده کرد ئەگەر په یوه ندییان پێوه بکه م، کاره باشه کانیان سه رکه وتوو ده بیت. دواى ئەوه ی چاوه کانم دەر په رین و بیده نگیم هه لېژارد، شیوازی قسه کردنه که ی به ته واوه تی گوړرا، به دوو چاوی کراوه که ئاگری لى ده باری سه یری کردم، قسه کانی به ئاگادار کردنه وه م کو تایی پی هینا، «ئەگەر هه رکه سیک قسه یه ک له م قسانه بزانیته که باسم کردوو، ده زانین تو سه رچاوه که ی، ده گه ی نه لات وه ک چۆن ئیستا هاتووینه لات».

زۆرم له خۆم کرد و هه وڵم دا خۆم بگرم، کو تایی بابازیانم به چاوی خۆم بینی، دلنیا بووم که به م زوانه و به شیوه یه کی تراژیدیانه ئەوه ده بینم.

ماردین - ۱۸۹۷

له ته مه نی چل و دوو سالیډا خودا پیتجه مین مندالی به سالار به خشی و ناوی نا کاروان، ئەمهش له سهردانیکی کتوپری شهوانه یدا - وهک سهردانه بهرده وامه کانی- بوو بۆ لای هاوسهره که ی. سالار چوار کۆری هه بوو، دابهش بوو بوون به سهر سهر په رشتیکردنی پارچه زهویییه کی بچووک، که هه ندیک کشتوکالیان تیدا کردبوو، له گه ل شوانکاره یدا، دوا ی ئەو منداله زۆری له هاوسهره که ی ئارام ده کرد ئەوانیش مندالیکیان ببیت، پیتی ده گوت: «کچیکی جوانت ده بیت دهیخوایم بۆ کاروانی کۆرم، هه میشه پیکه وه ده بین وهک چۆن له رابردووشدا پیکه وه بووین، سهره رای ئەوه ی رۆوی داوه و ئەوه ی رۆو دعات هه یچ شتیک ناگۆریت، با قه ده رمان به مانه ئاشت بکهینه وه و سهرله نوێ به مان دهست پین بکهینه وه».

خودا دوو کۆر و کچیکی به ئارام به خشی، گه وره که یان له هه موو شتیکدا له بابازیان ده چوو، هه موو خه سلته کانی به تایبه تی خراپه کانی له و وه ر گرتبوو، ته نانه ت مامی له پرۆسه ی سه فه رکردنی بۆ ئەستانه - ئەسته نبۆل- زۆر فشاری لی نه کرد، سه فه ری کرد و بنه ماله که ی جی هیشت، کۆره بچووکه که شی له گه ل کۆره کانی سالار به کشتوکالکردنه وه سهرقال بوو، تا له نا کاو تووشی تابه رزبوونه وه یه ک بوو، که هه یچی له گه لدا نه کرا و هۆکاره که یان نه زانی، به جوانه مه رگی کۆچی دوا یی کرد، که چه که شیان هاوسه رگیری کرد وله گه ل هاوسه ره که ی له فه ره نسا نیشته جی بوون، به م دوا ییانه ش مندالیکیان خسته وه.

«بارودۆخه که لیژه ئارامی تیدا نه ماوه». له کاتیکدا ئەم قسه یه ی به دایک و باوکی گوت، که بریاری رۆیشتنی پین

ږاگه یاندن، له بهرانبهر ئه و راسستییه دا بیډهنگ و ئه بله ق بوون.
 بیروکه ی مندالڅستنه وه له و کاته پر کیشمه یه دا، له ناوجه رگه ی
 بوئی مردن و گورانی دل و دهر وونه کاند ا که و ا دهر دهکه ویت
 نامو بیت، ئیدی چوون ژن و پیاویک مندالیک دروست بکه ن، که
 باش ده زانن هه موویان پیکه وه دهمرن؟! چوون بریار له وه بدن
 له ئیش و نازاردا و رقادا بژی، چوون له بری ژیان کوتایی پی
 ببه خشن؟! هه زاره ها چوونی تریش.

به لام بیروکه ی قهره بووکردنه وه ی ئه و مندالانیه ی له ناو چوون،
 ویرای قسه ی ژنه که ی سالار، دیاره کاری خوی له ژنه که ی نارام
 کردوه، به تایبه تی دوا ی ئه وه ی ژنه که ی نارام له گه ل نارامی
 هاوسه ریدا، شه وانی ترسیان به سیکسکردنی پر له ژاوه ژاو
 کوشت، دله راوکی و توقینیان ره واندوه و کوتاییان پی هیئا،
 دوا ی هه موو شه ویک ی گهرموگوو هه ستیان به وه کرد بو هه موو
 شته کان بو ره سه نایه تی ده گهرینه وه، درکیان به وه کرد هه موو
 شه ویک ی پر عیشق و سوژداری، سه رله نوئی له دایکبونه وه یه کی
 نوییه به بی هیچ یاده وه ریبه کی نازاربه خش، بی په شیمانبوونه وه،
 بی هیچ هه ستیکی نه ریئی.

ئه و کات و ساته وه خته تایبه ت و هه زار په نگه ی، له لایه ن
 شیتی رق و توندوتیژییه وه دزرا بوو، خوی له خویدا سووته مه نیی
 ژیان بوو. قسه ی ژنه که ی سالار له و پوژدها، وای لی کرد بیر
 له کوږ په لیه کی تازه بکاته وه، که له عیشقیکی راس ته قینه وه بیته
 ناراو، که ئه ویش رووبه روو بونه وه ی مردنه، ئه مه گه وره ترین
 نارهمزویه که بو ده سترتن به ژیا نه وه.

له و پوژده ی بریاریان دا مندال بخه نه وه، نارام هیواخواز بوو
 کچیکی ببیت، له بری کچه که ی که دووری ماوه کان بو خویی

بردووه، ئه وهی جیگای سه رسورمانه، له یه کهم رۆژی شه وه
تایبه ته کانه وه، دهموچاوی رۆشنا نابینیت له سهر دهموچاوی
ژنه کهی خۆی بنوینیت، ئه و ماسکهی هه میشه له ژیر سه رینه کهیدا
بوو، به تامه زرویییه وه چاوه پروانی ئه و ساتانه بوو، وهک پلینگ
هه لمهت ده بات و دهموچاوی داگیر دهکات، به ئارامی راده کشیت
و دهموچاوی ژنه کهی دهگورپیت بۆ رۆشنا، له پشت ئه و ماسکه
ساخته یه دا، نهک ته نیا پرووکاری ژنه کهی به لکوو رۆحیشی
ئاویزان ده بیت، له ناکاو و به شله ژاوییه وه خوشه ویسته کۆنه کهی
دهر ده که ویت. له و ساتانه دا که ئه و داگیر که ره په یوه ندیی له گه ل
ژنه کهی دهچرپینیت، خودی ئه وه تاکه هوکاره بۆ ئه وهی له
مندالاندیدا تۆوی منداله کانی بلاو بکاته وه !

به لام کاتی که دهیویست ئه و په رده یه لا بدات، له و یاده وه رییه
دهرباز بیت، ئه و جادووه هه لبوه شینیتته وه، ته ماشای کرد
رۆحی له گه لیدا ئاویزان بووه، له ناکاو جهسته ی ژنه کهی بینی
خۆی پێ دهناسینیتته وه، دانی به خۆیدا گرت وا ده رکه وت، که
خوشه ویستی دهکات، وهک ئه وهی پرۆسه ی جووتبوونه که یه کهم
جار بیت پروو بدات.. بۆ یه کهم جاریش خۆی به قهرزاری هه موو
چاکه یه داده نیت که پرووی داوه.

ژنه کهی ئارام چیژیکی په نگاو پهنگی پرله عیشقی چهشت،
که پیشهاتنی بۆ ماردین پرووی نه دا بوو، وهک ئه وهی کاری
خوشه ویستی له کاته کانی ته نگه ژه، ئیش و ئازار، جهنگه کاند،
چیژیکی جیاوازی هه یه و به هیه شتی که به راورد ناکریت !

ماردین - ۱۹۰۰

کاروان سالار فەرهاد مۆمی سی سالهی ته مه نی کوژانده وه،
قیژهی پیروژ ئارام ئارشاج مه ندیکانیان، که تازه له مندالانی
تاریک و ته سکی دایکیدا هاته نیو پووناکیی جیهانی پان و به رین،
ئو ناوه پر دهکات.

ژنه که ی سالار له سهر داوای ژنه که ی ئارام پۆلی مامانی بینی.
ئوه ی یه که م نه ی توانی داوای ئوه ی دووهم رت بکاته وه که
زۆری لی ده کرد، ئه مه ویرای نامۆبوونی بیروکه، به لام له م ئیشه
رانه چله کی، راهاتبوو ههر خوی به ئسانی مامانی بو هاورپی
ته مه نی خوی بکات، وه ک ئاو مندالی ده خسته وه، چ به پیوه بیت،
یاخود له ده ستشور بیت، بی هیچ ئازاریک منال ده خاته وه!

به لام ئه م مندالبوونه یان چه قی به ستبوو وه ک ئه وانه ی پیشوو
نه بوو، ژنه که ی سالار زور هه ولی دا دۆخه که دهرباز بکات، کاتیک
هه ستی به دۆخی چه قبه ستوویی کۆرپه که ی کرد، به خیرایی هه ولی
دا مامانی گونده که ئاماده بیت، کاتیک مامانه که گه یشت، مردن دوا
هه ناسه کانی ژیا نی له ناخی دایکه که دا دهر ده کیشا.

ئارام و سالار به په شوکاوییه وه هاته نه ژووره وه، له نزیک
ژنه که ی که وته سهر هه ردوو ئه ژنۆ و فرمیسک به چاوه کانیدا
هاته خواره وه، به نائارامییه وه ده له رزیت، خه مباری پارچه پارچه
به سهر جهسته ی پر له ناسۆریدا داده باریت، ئیدی به کۆل ده گری.
مامانه که به توندوتیژی به سهر هه موواندا هوار دهکات،
فه رمانیان پی دهکات بچنه دهره وه.

«موسیبه ته که مان زیاتر مه کهن، واز بهینن با زیندووه که له مردووه که دربار بکه م، هه مووتان بچنه دهره وه، نه یه نه ژووره وه تا فه رمانتان پی نه که م».

هه مووان گوپرایه ل بوون، جهسته ی هه لله رزیویان به دوا ی خویاندا کیش ده کهن، له گریان و فرمیسی چاویاندا نوقم بووبوون، هه موویان به و ناله ناله ی له ناخی ئارامه وه هه لده ستیت ده سووتین، بکه گوچانه که ی دهستی موسای گوپییه وه ته وه له بری ده ریا، ئاسمان دووله ت ده کات.

ماردین - ۲۱ ی ته‌مووزی ۱۹۰۵

له مزگه‌وتی یه‌لدز به ده‌نگیکی خوش بانگی نویژی هه‌ینی به‌رز ده‌بیته‌وه، ده‌نگیکی پاراو کاریگه‌ری له‌سه‌ر ئه‌قل و دل هه‌یه، وهک ئه‌وه‌ی له به‌هه‌شته‌وه هاتیبیت. دوا‌ی ئه‌وه‌ی له بانگان ده‌بیته‌وه، له‌سه‌ر مینه‌ره‌که دیته خواره‌وه، پرووه سولتان ده‌روات که به ری‌ک و په‌وان ئاماده‌باشی له نا‌وراستی پیزی یه‌که‌مدا پاوه‌ستاوه، وێ‌رای فراوانیی مزگه‌وته گه‌وره‌که، نزیکه‌ی سه‌دان نویژکه‌ر له دواوه‌ی پاوه‌ستابوون کپ‌نوش ده‌بات و ده‌ستی ماچ ده‌کات، سولتانیش وهک پیزانینیک سه‌ری بۆ له‌قاند، پاشان ده‌ستی به‌ه‌یو‌اشی ده‌کشینیته‌وه، به‌ره‌و پیشه‌وه ری‌ ده‌کات، پیش‌نویژی بۆ نویژکه‌ره‌کان ده‌کات، ئه‌وانه‌ی عه‌بای نوییان پۆشیوه، که به ده‌زووی ئالتوونی چنراوه، به‌ریکی پاوه‌ستاوان و ته‌ماشای قاچیان ده‌که‌ن.

نویژه‌که خیرا ته‌واو ده‌بیت، سولتان به‌ راست و چه‌پ سه‌لام ده‌داته‌وه، پاشان هه‌له‌ده‌ستیت و هه‌ر که ئاو‌پ ده‌داته‌وه، نویژکه‌ره‌کان له ده‌وری کۆ ده‌بنه‌وه، هه‌له‌مه‌تی ده‌ستماچکردنیک گه‌رموگور ده‌ست پی ده‌کات، دوا‌ی ئه‌وه‌ی له ده‌ستماچکردن ده‌بنه‌وه، سه‌ره‌تا سولتان ده‌چیته ده‌ره‌وه، دواتر پی‌گا به نویژکه‌ره‌کان ده‌ده‌ن برۆنه ده‌ره‌وه، دوا‌ی چه‌ند چرکه‌یه‌ک له جووله‌ی کاروانه‌که‌ی عه‌بدولحه‌میدی دووهم، دوا‌ی ئه‌وه‌ی نویژکه‌ره‌کان هاتنه ده‌ره‌وه، ئۆتۆمبیلیکی بۆم‌بریژکراو ده‌ته‌قیته‌وه، هه‌شتا پی‌او له‌نیوان کوژراو و برینداردا ده‌بنه‌قوربانی.

کاروان سالار فەرهاد مه‌ندیکانیلی

ماردین - ۱۹۱۳

ده‌گوتریت له‌ته‌مه‌نی به‌راییدا که‌میک یاده‌وه‌ری له‌یادگه‌دا ده‌مینته‌وه، ته‌نیا زۆر له‌که‌م که‌متر نه‌بی‌ت، به‌لام سویند ده‌خۆم به‌رواری یه‌که‌م پۆژی یاده‌وه‌ری به‌نده، ئەو پۆژه بوو مردن ئامۆژنه‌که‌مانی له‌ئیمه‌سه‌ند، م‌ک‌و‌ر بوو له‌سه‌ر ئەوه‌ی سییه‌ریکی که‌میش بی‌ت له‌یاده‌وه‌ریماندا جی به‌یلت.

دایکم بینی به‌وریایه‌کی زۆره‌وه له‌کاتی سه‌رپاکیشاندا یارمه‌تی مامانه‌که‌ی ده‌دا، په‌نگه‌که‌ی له‌نیوان شین و مۆردا بوو، که‌له‌ناوچه‌ی ناوه‌پاست له‌نیوان ده‌ره‌وه و ناوه‌وه‌دا، له‌نیوان گه‌رمایی جه‌سته‌ی ساردنه‌بووه، سه‌رمای هه‌وای ژووره‌که‌دا گیرى خواردبوو، زۆر به‌ئه‌سته‌م هاته‌ده‌ره‌وه وه‌ک ئەوه‌ی ده‌سته‌به‌رداری شوینه‌که‌ی خۆی نه‌بی‌ت، سه‌ریک پیشت‌ر قیزه‌و‌نبی دنیا ده‌زانیت، نایه‌وی‌ت ببیته‌به‌شیک له‌و قیزه‌و‌نبیه، بۆیه‌له‌جه‌سته‌ی دایک‌ک جیا نابیته‌وه که‌بۆ هه‌میشه‌نابینیت، دایک‌ک مردن هه‌لیده‌گریت و ژیان به‌منداله‌که‌ی ده‌به‌خشیت.

دایکم جه‌سته‌ی ږووت و لاوازی منداله‌که‌ی، که‌خوینی ویلاش و سه‌راودانی پیوه‌بوو، داپۆشی. به‌گریانیکی به‌کۆل و لیوله‌رزینیکه‌وه هه‌له‌ه‌یه‌ک ده‌چریت، ده‌نگیکی نیوان شین و خوشیی لی‌ده‌ر ده‌چیت، «خۆشه‌ویسته‌که‌م به‌شه‌هیدی کۆچی دوایی کرد، به‌نده‌ش کچیکم خسته‌وه». پاشان هه‌موومانی بانگه‌یشتی ژووره‌وه کرد، منیش له‌گه‌لیاندا چوومه‌ژووره‌وه، هه‌سته‌کانمان جیاواز و ده‌نگه‌کانیش غه‌لبه‌غه‌لب بوو، هه‌ستمان به‌هیچ نه‌ده‌کرد و نه‌مانده‌زانی چی ږوو ده‌دات؟! دواتر به‌جۆریک لی‌پوانیم که‌له‌بیرم ناچیته‌وه، پاشان له‌خۆیی و له‌و پارچه‌

گوښته ی نیوان دهستی نزیك كرده وه و گوتی: «ئهم كچه جوانه دهبیته هاوسه ری تۆ».

مامه ئارام به خیرایی ته ماشای كچه كه ی كرد، پاشان پوووه مه ریهمی هاوسه ری ههنگاوی خیرای نا، لینی نزیك بوویه وه هه موو به شه كانی جهسته ی ماچ كرد، دواى ئه وه ی باوكم زۆری لی كرد، فرمیسك له چاوه كانی دهبارى، دهموچاوی به و پارچه قوماشه داپۆشیبوو كه مامانه كه پینی دا، تهرمه كه ی جی هیشت وهك شیت له ژووره كه چوو دهروه، دهزوویه كی دریژی چلم له لووتیه وه دهچۆراپه وه، شه شه مانگ دواى ئه و رووداوه مامه ئارام كۆچی دواى كرد !.

دایكم شیرى بزنى ده دایه، دواى ئه وه ی بوویه دوو مانگ خواردنی هارپاوی دهخسته ده می كه هیشتا ددانى نه هاتبوو. ئه و دیمه نه ی كه به هیواشی وهك پیره ژنه كان خواردنه كه ی داده كروژی مایه ی دلتهنگی بوو، پۆژ له دواى پۆژ له بهرچاوم گه وه ده بوو، یه كه م پۆژم دیته وه یاد له سه ر زه وى گاكۆلكه ی ده كرد، یه كه م هه و لدانی بۆ ئه وه ی له سه ر پییه كانی بوه ستیت، پۆژ له دواى پۆژ له بهرچاوم دروست ده بیته و پرای ئه وه ی جیاوازی نیوان ته مه نمان زۆر كه مه. به لام وا هه ست ده كه م چه ند سالیكى زۆر له و گه وهرترم، له به رانه ریدا هه ستم له هه ستی باوكایه تی ده چوو، دایكم زۆریك له و كاروبارانه ی په یوه ندیی به وه وه هه بوو بۆ بهنده ی جی هیشتبوو، وهك ئه وه ی خو شه ویستی ئه و له ناخدا بچینیته.

هه موو شتیك له باره ی پیروژه وه ده زانم، جهسته ی كه پیش ته مه نی كه وتوو، هه موو ورده كارییه كانی تری، جا ئه گه ر بیته به دزییه وه ته ماشای بكه م یاخود ئه وه ی كه خو م وا نیشان

بدهم. ئه ویش ئه وه ده زانیت به بی ئه وه ی پی بیزار بیت یان لی
 بسله میته وه، مه گهر ته نیا هه ندیک جار شه رمیکی دروستکراو
 بنوینیت. نازانم ئایا نزیکیی زورمان له یه کتری هۆکاری سه ره کیی
 تیگه یشتن و ناسینی ته واو و پاشان قه بوولکردنی ئه ویش بیت
 بو ئه و ناسینه؟ یاخود ئاشکراکردنی په یوه ندیی هاوسه رگیری، که
 هه ر له له دایکبوونه وه خۆی به سه ر خه یالماندا کیشابوو، هۆکار
 بوو بو ئه وه وای لێ کردبووین که له راستیدا وه ک دوو هاوسه ر
 بین، به بی ئه وه ی که به کردار ئه و هاوسه رگیرییه بجیته بواری
 جیته جێکردنه وه!

من گه وه ده بم، ئه ویش گه وه ده بیت، هه ست و سۆزیشم
 گه وه ده بیت که له رۆح و ژیر پیستما چینه راوه، له گه ل ئه وه شدا
 رِق و کینه ی عوسمانیه کان و لایه نگرانیان له کورده کان به رانه ر
 ئه رمه نییه کان کلپه ده سینیت.

ویژای ئه و هه موو هه ستی رِق و کینه یه ی، له نیوان کورد
 و ئه رمه ن له لایه ک، له لایه کی تریش له نیوان عوسمانیه کان
 و ئه رمه نییه کانه دا، که بینومه گه شه ده کات و گه وه ده بیت،
 به لام له م سالدا دوا ی کوده تاکردن به سه ر کۆشکی سولتان و
 دوورخسته وه ی کامیل پاشای وه زیری مه زن (الصدر الاعظم)،
 دواتریش به پیره بردنی ولات له لایه ن سی پاشاکه: ته لعه ت پاشا
 وه زیری ناوخۆ، ئه نوهر پاشا وه زیری جه نگ، جه مال پاشا وه زیری
 ده ریایی، که ئه ندای پیشووتری پارته فه تات بوون، پیشووتریش
 له کومه له ی ئیتیحادوته رقه ی بوون، که یه که م که سانیک بوون
 ئه نگیزه ی تۆرانییه ت و توندپه ویی ره گه زییان دنه دها، هه ستم
 کرد کۆستیکی گه وه له مندالانی قه ده ردا دروست ده بیت.

ماردین - ۱۹۱۴

سالار به بی هیچ چاوه پوانییه ک پئ دهکات، باوه پ به وه ناکات که پووی داوه، ناتوانیت خه یالی ئه وه بکات کورده کان بوونه ته قه ساب و قه سابخانه ی ئه رمه نه کان، چ به دهست و مه چه کیان یاخود به فه توای شیخه کانیان.

نه زانین نه خویشی خه لکه، ئه مهش له لایه ن عوسمانییه کانه وه کوردیان بۆ مه رامی خو یان به کار هیناوه، به شیکی زوریان گوپیوه بۆ چه ند ئامیتریکی بی ئه قل، ئاماژه کردن بۆ ئه وه ی پاریزگاری له ئاین بکه ن دژی ئه وانه ی ده یانه ویت په لاماری ئاین بدهن، بهس بوو بۆ ئه وه ی ئاگریکی نه کوژاوه له جهسته و ناخ بهر بدهن.

باوه پری نه کرد به هوکاری ئه وه ی بنه ماله که ی له مه ترسییه کی نزیک رزگار دهکات، بوویه یه کییک له جه لاده کان، ملکه چی فه رمانه کانی کوشتن و برین و تالانییه. له سه ره تادا به درۆ خوی نیشان ده دا، که ئه و کارانه دهکات، هه ولی دا پۆ نه چیته ئه و جهنگه نابره ا به ره که گرنگ نییه، به لام له لایه ن یه کیکه وه زمانی لی درا، به لام پیش ئه وه ی دادگایی سه ربازی بکریت، ئه فسه ریکی گه وره ی کورد، که په یوه ندیییه کی کونی هاوپییه تی له گه ل باوکیدا هه یه، له به رژه وه ندیی ئه و ده خاله ت دهکات.

به ناوی ئاینه وه بیانوو بۆ کرده وه تایه فه گه راییه کان ده هینریته وه، گو تاره کان سیخناخ ده بن به ره گه ز په رستی، به فه رمانی خودایی زمانه کان لال ده بن، مو رکی پیرو زگه راییی له و کاره ئا بر ووبه رانه ده دریت که کو تایی نایه ت، زو رترین لایه نگر له ده وری خوی کو ده کاته وه که ئاماده ییان تیدایه خو یان له پیناوی خودا و سه رکه و تنی هه ق ببه خشن! هه موو پو ژیک جه ژنی قوربانه و تیایدا مرو ف له

بری مه پرمالات له قه ساخانه ی رق و کینه سهر ده بردریت. عه بدو پرحمان به درخان به پړیوه به یری نووسینی پړژنامه ی کوردستان، له یه کیک له سهر وتاری ژماره کاند دهنووسیت: ده زانم هه ندیک له کورد به شدارییان له کوشتنی ئه رمه نه کاند کردووه، خوداش به مه رازی نییه. هه ندیک له کورد دهره نجامی نه زانین به شداریی ئه م گونا هه گه وره یه یان کردووه. ئه وان نه یانده زانی کوشتنی ئه رمه نه کان وهک کوشتنی موسولمانان وایه. به شیک له م گونا هه گه وره یه ده که ویتته ئه ستوی زانا ئاینییه کانی کورد. که پیویست بوو کورده نه زانه کان په روهرده بکه ن، بو ئه وهی خوینی ئه رمه نه سقیله کان به فیرو نه پړژیت.

له دواژماره شدا دهنووسیت: عه بدولحه مید ده لیت ئه رمه نییه کان دوژمنی ئیوه ن، به مه ش چه واشه تان ده کات. دوژمنه کانتان ئه و خوینرپژ و تاریکه پرستانه ن که ولاته که ی ئیوه یان له دهره نجامی ململانی له گه ل پروسیادا ویران کرد.

هه روه ها له پاریزگای وان، له کاتی به پړیوه چوونی کو بوونه وه یه کدا که به فرمانی پاشا والی ناوچه که به پړیوه چوو، بو ئه وهی برپاریک له سهر ئه رمه نییه کان بدن، شیخ عوبیده لای نه هری رازی نه بوو به شداری له کوشتنی ئه رمه نه کان بکات، وتی ئه مه پیچه وانه ی شهرعی خودایه و په تی کرده وه به شداریی فه توایه ک بکات پړگا به کوشتنیان بدات.

نه زانین هیزیکی مه ترسیداری ئاماده باشه، به پیوانه یه ک وشه کانی شیخ عوبیده لای نه هری و عه بدو پرحمان به درخان ده لاقه یه کیان نه دوژییه وه بگه نه ئه قله کان، ئه گهر هه شپیت! قسه کانی ئه وان و هه موو ئه وانی تریش په ت کراونه ته وه، که خاوه ن ویژدانی زیندوون له کورده کاند و کوشتنی ئه رمه نه کان په ت ده که نه وه،

به لام ټاميری کوشتن چەندین شیخ و سیاسیی کوپیکراوی ههیه، وهک ههسەن فههمی که وتی: «پشتیوان به خودا به گویره ی ریسی فیهی بۆتان باس دهکەم» هه موو کاریکی زیانبهخش دهکوژریت، له بهر ئه وهی بی له زیان ههچمان له ئهرمه نه کان نه بینوه، له سه ر ئه مهش بهردهوامن، له ژیر دهسه لات ی ئیتیحادوته رهقی پیرۆزیش چوونه ته دهره وه، ده بیته بی جیاوازی هه موویان بکوژرین. کورده کان بایه خیان به قسه کانی دکتۆر نازم نه دا، که یه کێک بوو له سه رکرده کانی کۆمه له ی ئیتیحادوته رهقی، کاتیک وتی: «ده مه ویت ته نیا تورک له سه ر ئه م خا که بژی، هه مووان بمرن ته نیا ئیمه نه بیت، لای بهنده ئاین هه یچ گرنگیه کی نییه، ئاینی بهنده ته نیا تۆرانییه ته! گوئییه کان که پ بوون و چاوه کانی ش کویر بوون، بۆ کورد پروو نه بوویه وه ئه وانیش به شیکن له وانه ی که ده بیت له ناو ببریت!

زۆریک له شیخه کانی عوسمانیه کان و کورده کان په زامه ندییان له سه ر فه توای خوینپرشتن دا.

ده ولته بهرگیکی ئاینی پۆشیی، که له هه موو کاتیک زیاتر پیویستی بوو.

لێشاوی فه تواکانی ئه مدواییه و زمانی ئه و گوتاره سیاسیه خویناوییه، که له هه ردوولایاندا به پروونی دهرده کهوت به دنه وته گیری ته وای ده ولته ی عوسمانی بووه، هه موو ئه م شتانه وای له سالار کرد دلنیا بیته وه که هه رچی پروویدا وه به قیزه وه دنیه کانییه وه، ده ستنوسیکی ئاماده کرا وه بۆ دیمه نیکی کوتابی، په نگه ئه قل و ویزدان به لایدا نه چیت، ئیدی وهک شیت هه لچوو و پرسیا ری ده کرد: ئایا چۆن و له کوێ دهنگی به ره و خوین بهرز ده بیته وه، دهنگی ده هۆلێدانی جهنگ لی ده دریت، ئایا که ی خاکی عوسمانیه کان به خوین ئاو ده دریت؟ که ی قایل ده بن؟

دهوله تی عوسمانی - ۱۹۱۴

له ۲۸ ی ته مووز جهنگی یه که می جیهان هه لگیرسا، هاوکات کاره ساتی که مینه مه سیحیه کانی دهوله تی عوسمانیش له ئاشووری و یونانی و ئهرمه نه کان دهستی پی کرد. وهک په رچه کرداریکی سروشتی به رانبهر هه وله به رده وام و تونده کانی به تورکاندن، بو ئه وهی له بوته ی عوسمانیدا بتوینه وه، ئه و که مه نه ته وانه له به رانبهر دهستگرتن به شوناسی خویانه وه باجیکی گرانیان دا. ئه م جهنگه ی به رپا بوو، بوویه بیانوویهک و په رده پۆشکردنیک، بو ئه وهی له م گرنیه دهرباز بن که سه رده مانیکی زۆره له جهسته ی پیاوه نه خوشه که دایه و کوئا ململانی خوی دهکات، له رۆحشیرینییه کی ناوازه دا دهست به دنیاوه دهگریت، ته نانه ت ئه گهر له سه ر ئه ژماری ملیونه ها کهس بیت.

ئه و کوشتن و برینه ی له ئامه د و به دلیس و زۆرشوینی تر رووی دا، دهستیکی چه ند شالاویکی به رنامه پیژکراوی قهرکردن و له ناو بردن بوو، به بیانووی دهستی که لکردن له گه ل پووسیادا، خامۆشکردنه وهی شوهره کان و خۆنیشاندا نه کان، که داوای جیا بوونه وه و سه ربه خویان له ئیمپراتورییه تی عوسمانی دهکرد ، ئه مه ش خوی له خۆیدا هۆکاری راسته قینه ی ئه و کوشتن و برینه بوو. ئه م بانگه شه بو کردنا نه که چه ندین جیا کردنه وهی یهک به داوای یه کدا هینا، پیاوه به هیزه که ی نه خوش خست، داوای ئه وهی چه ندین به شی فراوانی له ئیمپراتورییه ته پانو پۆره که ی له دهست دا، ئه ویش به سه ربه خویی ولاتانی به لقان وهک ئه لبانیا و بۆسنه وهه رسک و سربیا و مۆنتنیگرو و یونان و کۆسوفو و مه قدونیا، وهیچ ئاماده یی تیدا نه بوو، چی دی له هه ژموون و بالادهستی و توندوتیژی خوی له دهست دات.

سالار فه ره‌هاد مه‌ندیکانیلی

ده‌وله‌تی عوسمانی - ۱۹۱۵

پووسه‌کان وه‌ک به‌لێنیاں دابوو، پالپشتی ئاشوورییه‌کانیاں نه‌کرد. هه‌میشه که‌مه نه‌ته‌وه‌کان خۆراکی ده‌وله‌ته زله‌یزه‌کان. ده‌ستبه‌رداریان بوون به‌م هۆیه‌وه له‌نیوان به‌فری چیاى هه‌کاری و راوه‌دوونانیاں له لایه‌ن عوسمانییه‌کانه‌وه، ئابلقه‌درابون، به هه‌زارانیاں له برسیتی و له سه‌رمادا له‌ناو چوون. ئه‌وه‌ی توانی قوتار بیت و له چیا بیته‌ خواره‌وه، له زۆریک له شاره‌کاندا جیگیر بوون، به‌لام عوسمانییه‌کان به‌فه‌رمانی حلمی پاشا فه‌رمانه‌واى ناوچه‌ی سرت به‌دوايانه‌وه بوون. هه‌موو پیاوه‌کانیاں ده‌ستگیر کرد جلوه‌برگه‌کانیاں له به‌ردا نه‌هێشتن و به‌شمشیر له‌ناویان بردن و خانووه‌کانیاں تالان کردن، دواى چهند پوژیک فه‌رمان ده‌ر چوو، به‌راگواستنی پاشماوه‌ی ژن و منداله‌کان بو ماردین، له لایه‌ن ئه‌سپسواره کورده‌کانی یه‌که‌ی حه‌میدییه سه‌رپه‌رشتی هه‌لمه‌تی راگواستنیان ده‌کریت.

کاتیک ناوی ماردین که‌وته به‌ر گویم، خوین له‌ جه‌سته‌م که‌فوکولی ده‌کرد، ترسم هه‌بوو له‌وه‌ی نه‌هینییه‌که‌م بزانریت، بۆیه ددانم به‌خۆمدا گرت، په‌نگه‌ ماردین ئه‌و قه‌لغانه‌ کونکریتییه نه‌بیت، که یازده سال پیش ئیستا ئیمه‌ی له‌خۆ گرت، دواى ئه‌وه زانیم له‌به‌ر بوونی موسولمانه‌کان والییه‌که ئه‌وه‌ی په‌ت کردووه‌ته‌وه تیکه‌لاو ببین، به‌لام هه‌ره‌شه‌ی کوشتنیاں لی کرد و ملکه‌چی فرمانه‌ که‌بوو.

دُنیا بووم که‌ پۆلی ئیمه‌ش گه‌یشتووه، به‌نده و زۆریکی وه‌ک

بهنده ته نیا که ره ستهن بۆ جیبه جیکردنی ئه وهی ئه وان ناتوانن
ئه نجامی بدن، به هه موو ئه و کارانه هه لده ستم و هاوپییه تی
توند په وترین پیاوانی کورد و خوینرێژترین پیاوانی هه میدیه
ده که م، ئه مه ش بۆ رۆژگارێک که خه ریکه زۆر نیزی که ده بیته وه،
په نگه ئه مپۆ بیت یان لانی که م سبه ی بیت.. ریککه وتنم کرد،
گرنگ نییه دوا ی ئه وه چیم به سه ردا دیت.

له جه نگدا ده کوژیت یان ده کوژریت، یان قوتار ده بیت یان
پارچه پارچه ده بیت و ناوسکت به ده ستی ئه وانه ده که ویته سه ر
زه وی، که دوژمنیان به سه ردا سه پاندوویت. گرنگ نییه له مهیدانی
جه نگ هاوپی دوتنی له ریزی سوپای به رانه ردا یه. ئه گه ر بۆ
چرکه یه کیش ئه قل رابگری و بیر له خراپییه کانی ژیان بکه یته وه،
دلنیا به که ده مریت.

سه ره رشتی کاروانی راگواستنه وه که مان ده کرد، ئیمه به
سه رپشتی ئه سه په کان، ئه وانیش به و توانایانه ی تیاندا مابوو
خویان کیش ده کرد، له و بیابانه پان و فراوانه دا مندا له کان
ده مردن، به قامچی له پشتی دایکه کان ده در، بۆ ئه وه ی به رده وام
بن له ریکردن، ئاو په دهنه وه له مندا له کانیان که بوونه قوربانیه
تاوانیکی له راده به ده ر قیزه وهن، ئه وانه ی تینووی خوینرشتن و
شیتی کۆنترۆلکردن.

له کۆتا چاره کی ریکه گه دا، فه رمانمان له فه رمان په وای سرت بۆ
هات، هه موو راگو یز راوه کان له ژن و مندا له بکوژین. له و جاره دا
هه لچوونه کانی جه سته م وه حشیگه ران په لاماری دام، کاتیک
فرمیسک چاوه کانی پر کردبووم، هیه هیزم تیدا نه بوو، ته نیا ئه وه
نه بیت به توندی قه تیسیان بکه م، ئیتر رۆ چووه وه وه که ئه وه ی
ئاوی ناگر ناخم بسووتینیت.

شیتبوون بۆ تۆله کردنه وه و بۆنی خوین بوویه ههویئی
پیکه وهی عوسمانی و کوردهکان.

عوسمانیهکان جارێک ئاره زوومه ندانه، چه ندین جاریش به
تۆقاندن سه رکه وتوو بوون له وهی کوردهکان بۆ مه رامی خوین
به کار به یتن.

سه روکی ئه سپسوارهکان هیمای کرد بۆ ئه وهی تاوانه که له
دۆلی واوهیلا ئه نجام به دین، له ناکاو له هه موو لایه که وه پیاوان و
ژنانی کورد پهیدا بوون، شمشیر و چه قۆ و به ردیان به دهسته وه
بوو، به شداریی ئه سپسوارهکانیان کرد له هه لمه تی کوشتن و
برینه که دا! هه موو شتیک به وردی پیلانی بۆ دارپژرابوو.

له دووره وه به خیرایی دهنگی نووکی سمی ئه سپ دیت،
نامه یه کی زاره کی له گه ل خوئی ده هیئت: «هیزهکانی جهواد پاشا و
خهلیل پاشا به رهو گوندهکانی دهو روبه ری سرت رۆشتن، هه موو
دانیشتووانهکانیان له کریستیانهکان قه کرد و له ناویان بردن.

دواتر یه که به دوا ی یه که هه وال دههات، به فرمانی والی
ئامه د محهمه د رهشید پاش، داموده زگاکی ئامه د هه لساون به
دهستگیرکردن و له سیداره دانی هه زاره ها کهس له که سایه تی و
پیاوماقوولانی ئهرمه ن و سریانهکان.

تهنیا چه ند کیلومه تریک یان چه ند ساته وهختیک له مردنه وه
دوورم، یه کیک له هاوبه شهکانی خوین هات و پیتی راگه یاندم،
هیرشکردنه سه ر مار دین ویستگهی داها توو ده بیت، خوئی و
پیاوهکانی له ئاماده باشیدان وه که چۆن ریک که وتووین، پاره ی زۆرم
پی به خشی، پیم راگه یاند پاشماوه ی پاره که دوا ی دلنیا بوونه وه م
ده بیت له وهی هه موویان رزگاریان بووه، هاوبه شه که م خوئی و
شه ش کهس بوون و پینشت رینگر بوون، په یوه ندییان به یه کهکانی

حه میدییه وه کردووه، ئه رکه که یه که، له گه ل جیاوازی ئه وهی ئیستا بهرگیتی سیاسی پۆشیوه و دهو له ت پشتیوانی دهکات، زۆرتین غه نیمه و که مترین زیان.

پیشتر به دوو رو در یژی ناو نیشانه که م پیدابوو، له سه ر پارچه کاغه زیك شوینی مه به ستم بو دیاری کردبوو، سویندم پیخوارد له کاتی که ئه گه ر مردم ریکه وتنه که جیه جی بکات، دوا ئه وهی به لێنم دایه زیری بنه ماله که ی پی به خشم، ئه وه م بین چۆن لیک له ده می دیته خواره وه.

ویرای ئه وهی فه رمانه کان ته نیا بو کوشتنی کریستیانه کان بوو له ئه رمه ن و سریانه کان، دوا ئه وهی کورده موسولمانه کان له هه لمه تی ئه ژمار کردنه که ده بوونه وه، له گه ل ئه وه شدا مه ترسیی ئه وه م هه بوو هه له یه ک روو بدات، ببیته هو ئه وهی خو م و هاوسه ره که م و هه رپینچ مندا له که م له ناو بچن، بیگومان ده سته بهرداری پیرو ز نه ده بووم.

سه رکیشیه که م به ئه ندازه ی گه ردوون بوو. ئه وهی به نده به م کاره هه لده ستیت ده ره نجامه که ی ژیا ن یا ن مر د نه، چ ئه وهی هه موو شتیک وه ک ئه وه ده بیت که ده خوازم، خو م و ئه وانیش ده رباز ده که م، یاخود ئاشکرا ده بم، به نده و ئه وانیش له گه لدا ده کو ژرین.

سالار فهرياد مه نديکانيلى

ماردين — ۱۰۱ حوزهيران ۱۹۱۵

له پيشه وهى ريزه كان راوه ستاوم، له كيپر كتيه كى توند دام،
به نده و دهسته كه م له پيش هه موو ئه سپسواره كان غار دده ين،
ئه وهى سه یرم دهكات بو ساتي كيش گوماني له وه نيه به نده
گه وره ترين خوینريژي ميژووه. هه نكاوه كانم پيش ره شه با
كه وتووه، گه رموگورپي و سه رسامبوون و تامه زرویی بو په نگی
سوور واته بو خوین، له سينگيه وه په خش دهكات.

وهك سيمرخ له ئاسمان له شقه قى بال دده م، بو ئه وهى
دهسته به رپي ئه وه بكم، يه كه م كه س و پيش هه موو لايهك بگه مه
خانوه كه، بو ئه وهى له هه موو گومانك به دور بم، هه موو
گومانكيش بره وه ينمه وه، كه ببته هوئى ئه وهى هه موو ئه وه پلانم
بو داناوه هه لبوه شيته وه، چونكه خانوه كه به هه موو شتيكه وه
ده به خشريه ئه وهى يه كه م كه س بيگاتى.

سرپنه وهى هه موو شوينه واره كانى ژيان فه رمانى گه وره كان
بوو كه ده بووايه جيبه جى بكرايه، فه رمانه كان له ته لعت پاشا و
ئه نوهر پاشاوه در ده چوو، بو واليى شاره كان، ئه وانيش له لايه ن
خويانه وه جيبه جيان ده كرد، مردن بو ئه وانه بوو كه سه رپنچيان
ده كرد.

بينيم ئه ندامانى خيزانه كه له يه كيك له سووچى خانوه كه دا
باوه شيان به يه كدا كردوه و به كول ده گرین، چاوه كانيان پر
بوون له ترس و توقين، له جه ستهى خويان دينه دهره وه، خه ريکه
گويبیستی ئه وه ده بم دهنگى ليدانى دليان، له سه روو دهنگى
كوشتن و برينه كانه وه ده بيت كه هه موو شوينيكى گرتووه ته وه،
له سه روو دهنگى پيكدادانى شمشيره كانه وه ده بيت، له سه روو

نالە و هاواری ژنان و مندالان و پیریژنه کانه وهییه، له سهروو
 قرچوهوپی ئاگرهوه دیت که خانوو و جهستهکان دهخوات.
 کاتیک دهموچاوییان ناسیمهوه، به ترسیکی گهروهه تهماشیان
 دهکردم، هاواریان کرد، ئازارم چهشت. به سهریاندا هاوارم کرد،
 کاتی هیچ نییه ئیستا: تووشی هیچ ئازاریک نابن، ئیستا له گهلم
 وهرنه دهرهوه، ئیمه کوردین هیچمان لی ناکهن، پیروژ توش وهک
 مردوو له سه زهوی پاکشی! هه موویان ملکه چی فه رمانه که بوون.
 له و کاتانه دا که ئه قل له بیر کردنه وه ده وه ستیت، مرؤف ده بیته
 ئامیریکی، هه موو شتیک ریک ده وه ستیت! دوا ی ئه وه هه رچی
 پرووی دا چهند چرکه ساتیکی خایاند. سالار خوینی هینا، له
 دهموچاو و جهسته ی پیروژیدا، ئه وانیش به ترس و توقینه وه
 تهماشا ده کهن و فرمیسه کانیش به چاویاندا دیته خواره وه.
 پیی وتن له گه ل ئه ودا له خانوه که دینه دهره وه، پیروژ لی ره
 به مردووی ده مینیته وه. چونکه ئه گهر له هاتنه دهره وه خویشی
 نه ناس بکات، مه ترسیی زمانلیدان هه یه، ئه و کاته خوینی هه مووان
 به غه در ده رژیته، جیگایه کی له سه ر یه کیکی له و که شتیانه بو
 دابین کراوه، که به ره و یه کیکی له به نده ره کانی میسر ده چیت.
 ئه مه ش دوا ی رۆیشتنی بو حه له ب و بو عیراق دوور خسته وه،
 له ترسی ئه وه ی عوسمانیه کان به دوا داچوون بو ئه رمه نییه کان
 نه کهن و له و خاکانه ش له ناویان نه به ن.
 به هه لچونیکه وه کاروان دهنگی به رز کرده وه: دوا قسه یه و
 گه رانه وه ی تیدا نییه، له گه لیدا ده مینمه وه. هه مووتان بچه دهره وه
 کات به فیرو مه دن، چرکه یه ک له ئیستادا ژیان و مه رگی پیوه
 به نده.

چرکه ساته کان له به ریه ک هه لده وه شین، مه ترسییه که گه وهره تر

ده بیت، باوکه که زور بیر ناکاته وه، له ده سزدانی کوریک باشته
له وهی ژنیک و چوار کور له ده ست بدهیت. کاروان له تهنیشت
پیروژه وه راده کشیت، باوکی خویناوی دهکات، پاشان له گهل
ئهوانی تر دا دیته دهره وه، دایک ده لاوینیته وه، راسته وخو دوو
کهس له وانه ی له دهره وهن دهچنه ژووره وه، هه ردوو ته رمه که
هه لده گرن له سووچیکی باره لگره که دا دایانده نین، که خوی بو
ته رمی تر ئاماده کردوه! یه کی که له وانه له تهنیشت گالیسکه که
ده وه ستیت، به تیله چاویک ئاماژه یان بو دهکات وهک ئه وهی
دلنه واییان پی ببه خشیت که ئاگاداریانه !

له و پروژده کاروان یاخود پیروز، نه یانده توانی ئه و ژماره یه
ئه ژمار بکه، که تیایدا کوژراون. له گهل هه ته رمیکی سکهلداودا
یاخود سه ره پینراودا یاخود ده ست و قاچه پینراودا مردنیکیان
بو دهات، له گهل لاشه ی هه دایکیکی تواوه ی وهک موم، که
به سووتاوی مردوه، منداله شیره خوره که ی له ئامیز گرتوه و
بوونه ته یهک تویه لی جیانه بووه وه، له گهل هه رخانویه کدا که
ئهوانی تییدا نیشته جین و ده سووتینریت، ئاگری شهیتان له گهل
بونکرۆزی گوشتی سووتاو و خوینی پژاو و ئه و کومه له لاشه
بی سه ردها، به ره وه هورهکانی ئاسمان بهرز ده بیته وه و هاوار بو
خوا دهکات: تو له کویت؟

لاشهکان به تهنیشت یه که وه ریز ده کرین و کینوکی بهرز پیک
ده هیئت. کاروان به ترسوله رزیکه وه له سه ره لاشی پیروز لایان
دهات، له کاتیکدا دهستی خستوه ته سه ره ده می و خه ریکه
هاواریکی سه رلیشیواو له نیو ژاوه ژاوی مه رگدا کپ دهکات. دوو
شت به به رده وای دهنگی ده دایه وه، مه رگ و دهنگی ته کبیرکردن.
له ناکاو پیروز دهنگی نامینیت له خاموشیه کی قوولدا

نوقم ده بټټ. کاروان هاواره که ی خوی ده خواته وه، کاتیکیش که ده ست له سنگی ددات و دزانیټ که هیشتا لی ددات، زور سوپاسی خدا ده کات که کچه که له هوش خوی چووه، ئه و دیمه نه ترسناکه ی ئه م ده یان بټټ ئه و نایبټټ.

هینده له باره لگره که دا مانه وه به جوړیک بوونه دوو که سی تر، ته واو دامالراو، باوه پریان به هیچ نه مابوو نه فره تیان له هه موو شتیک ده کرد. له و کاتانه ی زهوی و هه موو گیانله به ره کانی سه ر زهوی ده هه ژین، باوه پی تاکه کانیش به را دده یه ک ده هه ژینیټ دل و پو حیان له ره گ و پیشه وه به توندی ده ر ده کیشټ. هاوکات له گه ل هه لمه تی پاکتاو کردن و سووتاندا، به رده وام کار بو ئاماده کردنی خاچی دارینه ی گوره ده کرا، بی ئه وه ی هیچی لی تیښگات به لام هه ر ته ماشای ده کرد. دوا ی ئه وه ی له پاکتاو کردنی هه موو نیرینه کان بوونه وه، ئا فره ته کان یان پووت کرده وه و به به رچاوی مندا له کان ییان ده ستر یژیان کرده سه ریان، دواتر بو لای خاچه کان را پیچ کران و به ده ستوقاچه سترای به خاچه دارینه که وه هه لواسران.

به و شیوه یه زهوی له ناخی خویدا هه زار مه سیحی دیکه ی له خاچدراو ده خاته وه.

هاواریکی پر له تو قین به رز ده بیته وه، کاروانیش به هه ردو و ده ستی گورچ کپی ده کاته وه. کاروان سه رسام بوو له بی ده نگبی ئه و ئا فره تانه، تو بلای هه ر به راست مردبن؟ ناخر ئه وه ی پیش له خاچدان به ران به ریان کرا به س بوو بو ئه وه ی هه ر به زیندووی سه ریان له لاشه یان جیا بیته وه.

ده نگیکي بلند و زولال ده زرن گایه وه: ئه ی خاچه کان سارد و

سه لامهت بن له گه لیان !

مه سیح وهک تارماییه کی بزپکاو و هه لواسراو به خاچه که وه، به تاجه دپکاو بییه که ی سهر سه رییه وه و به دهست و قاچی کونکراو به چواربزماری گه وره، له پینش چاوی کاروان ئاماده ده بیت. خوین له ناوچاو و هه موو گیانی که بابای جه لاد سانتیمه تریک چیه به بی ئه شکه نهجه و جه لده لیدان جیی نه هیشتبوو، ده چورا، له شیکی هه لاساو و پرله برینی قول بوو. ههر وهک زوریک له وینه و ئایکونییه کانیش که له کلن سکاندا یان به به روکی خوشه ویسته که یه وه بینیبوونی، مه سیح سهری بو لای قاچی شور کردبو وه. له ناکاو مه سیح سهری به رز دهکاته وه و سهیری کاروان دهکات، به جوریک که نیگا که ی له نیگای ئه شکه نهجه دراویک ده چوو، که له تاو ئازاری برینه کانی له گیانه لادا بیت، به لام نیگا که ورده ورده ده گوریت بو زهرده خه نه یهک، دوا ی ئه وه مه سیح بی ئه وه ی هه ست به هیچ ئازاریک، دهست دهکات به هه لکه ندن و دهرهینانی بزماره کانی نیو له شی و له گه لیشیدا برینه کانی له شی یهک له دوا ی یهک ده سرینه وه و نامین، خوین به ربوونه که شی ده وه ستیت و به ره به ره له شی ده بیتته وه به له شیکی ساغ و ته ندروست. ئینجا قاچه کانی ده خاته سهر زهوی و پرووه ئه م دیت و خرمانه یهک به سه رییه وه یه تی و تیندا نووسراوه (خودا خوشه ویستییه). ئه و دیمه نه کاروان دهرسینیت به جوریک له شی وهک شهق شهقه هه لده لرزیت، ئا له و ساته وه خته دا مه سیح شانه کانی به سوز وه له ئامیز ده گریت و پیی ده لیت: منم من، خودایهک که شیفات ددات و ههر خویشی سهره خوشیتان لی دهکات.. من که هه تا پورزی جاویدانی زیندووم.

چون دهر که وت ههر ئاوا له چاوان ون بوو! ئاسمان ده گرمینیت

و باران به لیڙمه ده باریت هه موو لایه ک ږهنگړیڙه. پاشان هه ور نامینیت و که شوههوا ئاسایی ده بیته وه، کاروان له عه ده میکی قولدا ږو چووه، تا ئه و ساته ی دهنگیکی فریشته یی لی بهر ز ده بیته وه و ئه م دیر ه له بهر خو یه وه ده لیته وه: أما رحمة الرب فالی الدهر والأبد علی خائفیه. چاوه کانی ده کاته وه به لام هیچ نابینیت، به لام هه ست به دهسته کانی پیرو ز ده کات، که له گه ردنی ئالاون و له شیشی له له شی ئه م دا نو قم بووه. ده ست له سنگی ده دات و ده بینیت، که هیشتا دلی لی ده دات، به لام هیشتا به خه بهر نه هاتووه. کاتیک به ئاگا هاته وه هه ستی بینین و بیستنی له ده ست دابوو، به جوړیک که نه هیچی ده بیست نه هیچی ده بینیی.

به لام هه ستی کرد هه ستی بو نکردنی تا ئه و په ری به هیزی ماو هته وه، وه ک بللی هیزی ئه م هه سته یان قه ره بووی هه سته له ده ستر او ه کانی تری بیت، یان بو ئه وه بیت، که به به رده وامی بو نی گوشتی بر ژاو ی مرو ف و سووتانی داروپه ردووی ماله سووتا وه کان بیت به لووتیدا! بوچی هه میشه به زه یی به ته وانه کراوه یی بیت؟

قوولایی دەریا - ۱۲ حوزەیرانی ۱۹۱۵

هه‌موو شتی‌ک ده‌له‌رزیت.. که‌شتیه‌که، ئە‌قله‌کان، دله‌کان، باوه‌پ، ته‌نیا شتی‌ک به‌به‌هیزی و چه‌سپاوی ده‌مینێته‌وه، خۆشه‌ویستی کاروان بۆ پیرۆزه.

گه‌رده‌لولی ده‌ریا به‌ هه‌موو توندوتیژییه‌که‌وه به‌دوایانه‌وه‌یه، ئاره‌زوو بۆ هه‌للووشین شیتانه‌ کراوه‌ته‌وه و تیر نه‌بووه، وه‌ک ئە‌وه‌ی به‌سه‌ریاندا هاتوو به‌س نه‌بیت بۆ چلیسی قه‌ده‌ر.

ماندوبوونیک زۆر، هه‌ستی ده‌کرد به‌به‌رده‌وامی دلی هه‌لده‌هینجریت، تا ئە‌و ساته‌ی ده‌رشیته‌وه و ناوسکی به‌تال ده‌بیت و ته‌نیا زه‌رداوی گه‌ده‌ی تیدا ده‌مینێته‌وه. ناهاوسه‌نگی ژیان له‌ سته‌م و چه‌وسانه‌وه، دله‌له‌هینجان له‌ وه‌حشیه‌تگه‌رای و خوین و وینه‌کانی مردن، ڕشانه‌وه له‌ ناخۆشییه‌کان و شیتبوونی قه‌ده‌ر.

کاروان خواردن ده‌خوات بۆ ئە‌وه‌ی بێته‌وه سه‌ر خۆی، وێ‌رای هه‌وله‌ لیبراوه‌کانی خۆشه‌ویسته‌که‌ی بۆ ئە‌وه‌ی له‌ که‌م که‌متری‌ش بخوات، به‌لام پیرۆز خواردن ناخوات، له‌ غه‌دری ژیان ترسابوو، کاروان لێی ده‌پاریته‌وه لاشه‌ی خۆشه‌ویسته‌که‌ی جی نه‌هیلێت، پیرۆزی به‌ئاگا هینایه‌وه له‌وه‌ی سه‌رکه‌وتنیک نوێی بێماندوو‌بونی پێشکه‌ش ده‌کات، وتی من هه‌موو شتی‌کم له‌ پیناوی تۆدا کردووه، زۆری تری‌ش ده‌توانم بکه‌م، وتی من ته‌نیا بۆ تۆ ژیاوم، هه‌موو شتی‌کی له‌دوای خۆی جی هیشته‌وه، که‌سوکاری خۆی له‌ پیناوی ئە‌ودا فروشتوو. وتی ڕیگا نادات پیرۆز هه‌موو شتی‌ک له‌ده‌ست بدات، ته‌نانه‌ت ئە‌گه‌ر مردن هه‌ل‌بژیری‌ت وه‌ک دوا بژارده، ئە‌ویش مه‌رگی خۆی هه‌ل‌ده‌بژیری‌ت.

میسر - ۲۵ حوزہ پیرانی ۱۹۱۵

کے شتیہ کہ له که ناری پورسہ عید له نگہری گرت، خویان له گهل
کومه لیک له ئرمه نه کاندایینییه وه ئه وانیهی دهربازیان بوو، خویان
له سهر ئه واپاپور و به له مانه دیته وه، که بۆ دهربازیونیان له و
خاکی دۆزه خه هاتبوون. دهسه لاتدارانی میسری ئاگاداری هاتنی
ئه و کومه له پهرته وازهیه له مردووه زیندووه کان بوون، به چاوی
به زهیییه وه لینیان دهروانین، ئه گهر واریک که وتبایه له دانیشتیوانی
ژیر دهسه لاتای عوسمانین، یاخود به لووتبه رزییه وه لینیان دهروانی
ئه گهر له ره چه له کی عوسمانی بن!

تا پوژی سهر ژمی پکردن و کوکردنه وهی زانیاری بۆ
هاوکاری کردنیان و پاشان دهرکردنی پیناسه ی که سیتی بویان.
به لام چ ناسنامه یه که؟ ناسنامه ی دهوله تی ئهرمه نی که ههرگیز
تییدا نه ژیاون، سنوره که ی له کانیاوه بلند هکانی پووباری
فوراته وه دهست پی دهکات بۆ دهریای قه زوین و ئیران؟ یاخود
ناسنامه ی دهوله تی عوسمانی که دانیشتیوانی ژیر ئه و دهسه لات
بوون، نه که به دهستدریژی کردن به لکوو به پاکتاو کردنی گه وره
و بچووک دهستی نه پاراست؟ یاخود ناسنامه ی میسری دهوله ته
خانه خوییه که، چه ندیک ئامیزی کراوه و گهرم بیت له گهلایندا،
به راورد ناکریت به ئامیزی دایک؟

بیژه حمهت ناوت چییه؟

جورجی بۆگوس مهنیکیانیان، ئه وهش ده زگیرانه که مه و کچی
مامیشمه به ناوی پیروژ ئارام مهنیکیانیان.

پیروژ به واقورمان و ده میکی کراوه وه ته ماشایی دهکات، به

تيله يه کی چاو پئی ده لیت به سه.

ته نیا چه ند پوژیک له پورسه عید مانه وه، پاشان چوونه قاهره.
پیرۆز له پولواوز و دوشداماوه، به دموچاو و پوچیکی پرتس
و دوشداماوه وه ته ماشای کاروان دهکات، ئه ویش دهستی گرتوه
و چوونه کلّیسی هه لواسراو له قاهره، کاروان داوی له قه شه که
کرد بچیته ناو ئاینی مه سیحیه وه، پاشان هاوسه رگیری بکه ن.
پیرۆز هیچ نه جوولا، نه ئاسوده بوو نه خه مبار بوو، ئه و هینده ی
خه فته هه بوو هیچ شتیک نه مابویه وه.

هه موو ئه وه ی کاروان بیرى لى ده کرده وه ئه وه بوو، ئه مه
که مترین داوی لیبوردينکه پیشکeshی پیرۆز و پوچى پیرۆزی
بکات.

قه شه که ئاو دهکات به له شی کارواندا.

کاروان له گه ل هه ردلۆپیک ئاودا وا هه ست دهکات ورده ورده
له گونا هه کانی مرۆف پاک ده بیته وه، له نه زانین له دلره شی له
قورخکردنی هه قیقه ت و بوگه نبوونی پوچ له ره گه زپه رستی له
چلیسی و چاوچنۆکی له هه ز و ئاره زوو بو پاره و ده سه لات.
به ته واوی ئازاره کانیه وه له ژیانى رابردوو داده مالریت، پوچى له
ژیانیکی نوئی نه مرده ده ره وشیته وه.

هه ر له و پوژیه ی ئاوی مه عمودیه ی پیا دا کرا، تا دوا پوژى
ته مه نی بنه ماکانی ده ستنویژه لگرتنی قبول نه بوو، نه بووه
مه سیحیه کی دلسوژی مه رئاسا، له پیا ده کردنی سروه شه
ئاینیه کانیدا راستگو نه بوو، به لام هه رگیز ده ستبه رداری مرۆقا یه تی
نه بوو، تا کو تاییش پاریزگاری لى ده کرد، گومانى نه بوو ئاین
ته نیا ره وشته و هیچی تر، ویرای شیوه و شیوازی خودا په رستن،

باوه‌ری به جوریک ره‌خسابوو، هه‌ر بنه‌ما و په‌روه‌رده‌کردنیک
ببیتته هوی توندوتیژی و کوشتار و جیاکاری نیوان مروقه‌کان،
ئه‌وه هه‌رگیز ئاین نییه و له خوداشه‌وه نییه.

کاروان له‌سه‌ر ئاینی خوشه‌ویستی، کوچی دوایی کرد.

دوایی ئه‌وه‌ی سالار له بنه‌ماله‌که‌ی دلنیا بوویه‌وه، به‌وه‌ی
گواستنیه‌وه بو سنووری ده‌ره‌وه‌ی ئیمپراتۆریه‌تی عوسمانی، بو
دووه‌م رۆژ به‌کوژراوی دۆزیبوویانه‌وه خه‌نجه‌ریک به‌قوولی رۆ
چووبوو هه‌ر سنگی و دلی له‌تله‌ت کردبوو، پارچه‌کاغه‌زیک
له ته‌نیشتی فری درابوو له‌سه‌ری نووسرابوو» بۆیه خۆم
کوشت چونکه ناتوانم خۆم بناسمه‌وه، خۆم کوشت وه‌ک چۆن
خه‌لکی بیتاوانم کوشتبوو، خه‌لکانیک ته‌نیا تاوانیان ئه‌وه بوو له
ئیمپراتۆریه‌تیکی ده‌ژیان ئاره‌زووی خوینی ده‌کرد».

له یلا

نه خوشخانه - ته موزی ۲۰۰۰

دواى ئه وهى بۆ كۆتا جار رۆشت، خه ميكي قورس بالى به سهر
رۆح و له شمدا كيشا، سه رايا دايگرتم به جورىك كه تا راددهى
تيكشكان تيكي شكاندم، ئاخو ده بىت دواى جار سبوونى رۆح چى
بمىنيته وه؟

مالىك ئاره زووى ده كرد رۆحم ببات و له جىي رۆحم و
نه بوونى خويدا خه يالى خويم پى ببه خشيت، كه هه رگيز جيم
ناهىليت. كى ده ليت جيا بوونه وه به ماناي عه ده م ديت؟ له قوولايى
عه ده مدا ژيانىك هه يه و له دلى جيا بوونه وه شدا بوون هه يه. مالىك
ليم جيا نه ده بوويه وه به لام دلم ئه وهى ده كرد، بۆيه په نام ده برده
لاى خدا.

دلېكم هه بوو، كه پىي ده ژيام

له خورپه كانيدا ليم بزر بوو

خودايه تو بۆم بگيريه وه

ئاخر سينگم له تاو ئىشتيا قدا وا تهنگ بووه

من كه هه ناسه يه كم تيا دا ماوه، په نا ده گرم

ئهى په ناى په ناگران * به شيكه له به يته شيعرييه كانى شاعيرى

سۆفيگه ر سه منوون ئه لمو ح

له چاره نووسم نوو سراوه له م هاتن و چوونه دا گيان بسپيرم.

يه كه م دا بران پيش ۱۲ سال بوو كه ۴ سال و نيوى خاياند، وا

ئىستاش سالىكى ته واو به سهر دووهم دا برانيدا تيده په ريت. ئه و

شيتى قوولبونه وه يه له هه موو شته كاندا، من تا ئىستا كه سم

نه بينيوه، هيندهى ئه و ئاره زووى رۆچوون بۆ هه رشتيك و بۆ

هه موو شتيك بكات. ده لښ گوايه هوگرېوون به زانين هوگرېوونه به ژيان، په ننگه جياوازي نيوانمان نه مه بوويټ، لي بهنده هوگري ژيانك نيم كه نه و گرنه گرين پيكنه نري نه بيټ، نه ي چي نه گه ر پيټ بلښم كه وا نه و ته نيا خو ي واتاي ژيانه. نه مړو گه پايه وه.. به لام كي ده زاننيت له تابلوي قه ده ريدا هيشته چه ندين روشتني دي نو وسرايټ.

ماليك گه پريده يه كي سهر كيشه، به لام نهك وهك نه ميري گوښو بوو چي دوزره وه ي كيشو هري نه مريكي لاتين، وهك كيشو هريكي سهر به خو نهك دريژكراوه ي كيشو هري ناسيا، وهك نه وه ي له رابردوودا لي ده روانا، هه روه ها نهك وهك كريستوف كو لومبوس، كه وا كه لكه له ي ده وله مه ندبوون و رزاهه نديي پاشاكان، بيردووزي ناوه نديتي زهويي كه له و وهخته دا بيردووزي بوو گوماني هه لده گرت، پالنهري كه شته كه و دوزينه وه كه ي بوو. ماليك رو ده چي ته قوولايي روحه وه، قبيله نماكه ي روو له راستي دهكات، له رابردو هه لديت نهك بو نه وه ي كه بو ناينده بگه ريت، به لكو هه لوه داي ئيستا يه ئيستا يهك، كه بيگومان داهاتو ده هينيته بوون، ساتيكي پر له پاكي و نازادي روحي كه واي لي بكات زياتر له خو ي و پاشان له ژيان تيگات. هه موو نه مانه له كاتيكا يه كه ژياني نه و به موري خولانه وه يهك له گه شتيكا، كه وا نه سهره تاكه ي به بير ديته وه و نه ده يه ويټ بگاته كو تاييه كه شي. داني پيدا ده نيم كه نه وه بهنده بوو كو تا جار هاني روشتنم دا، به لام ته واو له وه دلنيام، كه ناماده يي تيډايه ته مه ني خو ي له پيناوي دوزينه وه گه ليكي ناكوتا دا ببه خشيت، دوزينه وه گه ليك گه وره ترن له دوزينه وه ي روو به ريكي وشكاني، كه تا ئيستا له سهر نه خشه تو مار نه كراوه، قوولتريش له بيروكه ي گه يشتن به زهوييه كي

نوی و پاراو بۆ بونیادنانی ژیانیکی نوی و به خوینی نویوه. ئەو
 دۆزهرهوهی خوشیهتی، ئەم جۆره له گهشت کۆتایی نایهت، ههر
 وهک چۆن ئەم جۆره له گهڕیدهیه ئارامگرتن نازانن، گهڕانیکی
 ئەزهلی و نه‌براو و بیوچان، له ژێر جهری سزای ژیانیک که ئەو
 عاشقی ناجیگیریه‌که‌ی بووه، په‌نگه ئەوه قه‌ده‌ری عاشقیک بیت،
 که دلداره‌که‌ی ئاسان قایل به‌ خۆبه‌ده‌سته‌وه‌دان نابیت، ئەگه‌ر هات
 هه‌موو به‌لگه و په‌یمانیکیش له‌سه‌ر سه‌رپاستیی پیشکesh بکات،
 بگره ده‌کریت که ئەم هه‌رچه‌ند قوربانیی هۆگر بوون به‌خشییت،
 هینده زیاتر و بیبه‌زه‌بیانه‌تر خواوه‌نده‌کان به‌ نه‌فره‌تی بکه‌ن.
 زۆرینه‌ گرنگی به‌و به‌دواداچوونه‌ نادات، هه‌ندی‌کیش له‌ پانتایی
 قوول و فراوانیی خودی خۆیدا، تا دواه‌ناسه و بی‌پشودان و
 بی‌ئوه‌ی له‌نگه‌ر بگرن رۆ ده‌چن. که‌مینه‌یه‌کیش هه‌ن ئه‌وانه‌ی
 گوئ به‌ سیبه‌ری وشکانیی ده‌ده‌ن و به‌دوایدا ده‌چن، ته‌نانه‌ت
 ئەگه‌ر چه‌ندین میل لێیان دوور بیت، چه‌ندیش سه‌ره‌تایی بن له
 قوول‌رۆچووندا، ئه‌وانه ئەگه‌ر زۆر که‌میش بیت به‌لام شتیکیان
 وه‌ده‌ستیان هیناوه، بیگومان له‌ کۆتاییدا گرۆیه‌کی بچووک ده‌گه‌نه
 که‌ناره‌که، به‌لام کاتی‌ک ده‌گه‌ن بیگومان به‌ هه‌موو بوونیانه‌وه
 ناگه‌نه ئه‌وئ، ئه‌وانه‌ن که‌ پێیان ده‌وتریت دانا و ژیره‌کان.

ده‌زانم که ئەم تامه‌زرۆیییه‌ی ئه‌و ناکۆتایه، به‌لام هیواخوازم که
 ئەم جاره له‌ ته‌نیشتمدا بمینیت‌ه‌وه و دووباره‌ جیم نه‌هینیت‌ه‌وه، ئاخر
 ته‌مه‌ن هینده‌ی به‌به‌ره‌وه نه‌ماوه، زۆر به‌پاشکاوانه ئه‌وه‌ی پی
 ده‌لیم، داوای لێ ده‌که‌م که بمینیت‌ه‌وه، ئاخر ئیمه هه‌موو پێویستمان
 به‌ ئه‌وه.. به‌نده و که‌چه‌که‌مان و لووسی -یش.

لوسی

نه خوشخانه - ته مووژی ۲۰۰۰

وا دهر دهکه ویت کوتایی نزیك بووبیته وه، به سهردانه
 بهرده وامه کانی دایکم ههست به وه دهکه م. هیچ کهس ههول نه دات
 باوه ریم پی بهینیت ئه مه ههلبزپرکاندنی مردنه. ئه وه راستیه که
 به ته واده تی تیایدا ده ژیم، نهک کاریگه ریی دهرمانه کان بیت و
 ببیته هوی ئه وهی قسه ههلبزپرکینم. سیکوچکه ی خوشه ویستی
 له ژیانمدا که دایکم لایه کی پیک دینیت، ههروه ها له یلا و مالیک
 - یش لایه کانی تری پیک دهینن. ئه وه میرایه، ئافره تیکی جوان
 و ههستناسک، قه د و روخساریکی ریکی ههیه. خوشه ویستی
 خه لکم به میرات له دایکم بو جیماره، له مامه له کانیدا ئه وه م به دی
 ده کرد چون دلی به رانه ره که ی ده دزیت و وه دهستی دهینیت،
 بی ئه وهی ههست به خوشی بکات، به بزیه ک و سۆزیک دهست
 به سهر هه موو گریوگول و ترسی به رانه ره که یدا ده گریت، ئه گهر
 هه رکه سیک بیت، نزیکوونه وه له خه لک به هره ییه هونه ر و
 دلرفینییه، دزینی دلکه بو دلکی تر، دزینیکی ریگاپیدراوه، ته نانه ت
 گه وره ترین هه لکوتانه سه ری ریگاپیدراوه، چونکه به په زامه ندیی
 هه ردوو لایه نه: دزه که و ئه وهی دزییشی لئ کراوه.

میرا له بنه چه ی په سه نی ئه رمه نی و کورده، که پیکه وه
 به جوانی روخساری ئورؤئاسیاویدا دهناسرینه وه یان ئه وهی پی
 ده لین هیندؤئه ورووی.

باش ده زانم بیگه ردی په گه ز خه رافیا ته، وهک چون نه خشه ی
 بو ماوه یی له نه وهیه که وه بو نه وهیه کی تر، ته نانه ت له یه ک بنه چه شدا،
 به هوی هاوسه رگیری له گه ل خوینی نویدا گورانکاری به سه ردا
 دیت. بویه بیرکردنه وهی مروقه کانیش به شتویه کی بهرده وام

و به دريڙايي ڙيان، به هوی ئه زموونی ڙيان و خویندنه وه و بینینه کان دهگورپیت و ئالوگورپی به سهردا دیت. هه مه چه شنبوون، ره سه نایه تیی شته کان و حیکمه تی گهر دوونه. به لام به نده ویرای وابهسته بوون به رهگورپیشه ی خومه وه، و به دوا د اچوونم بۆ سروشتی په یوه نندیه کان و چیروکه کانی نیوان کورد و ئهرمه ن به دريڙايي میڙو، به دیاریکراویش کوشتن و برینی ئهرمه نه کان له لایه ن تورکه عوسمانیه کانه وه، به لام له میسریه کان زیاتر هه ست به میسریبوونی خومه وه ده کم. کاتیک ته نگه نه فه س ده بم ته نیا له پانتایی میڙووی میسر دا ده توانم نه فه س هه لیکیشم، به هه موو جیاوازی و رهنگه کانییه وه. به نده هیچ جیاوازی ناکات له نیوان کومه لگه ی ئاینه کان، مزگه وتی رفاهی و سولتان حه سه ن، سه ماع خان، گورپی حه سه ن سه ده قه، شه قامی موعیز به هه موو شوینه واره کانی فاطمی و مه ملوکی، به لام ئه وه ی هه یه ئه وه لچوون و پالنه ره راسته قینه یه بۆ میڙووی دیرینی میسر.

کی ده لیت به رده کان گیانه به ریکی لال؟ ئه وان له گه ل مندا گفتوگو ده کن، باش له زمانه که یان تیده گه م، ئه و کاتانه فیری ئه لفویبی زمانه که یان بووم، ئه و رۆژه ی په نجه کانم هونه ری هه سته پیکردنیان فیر بوون، ده ستم بهر خالی جی سپۆتی که وت، هه موو شتیکی بۆ درکاندم. مه زنده ده کم شوینه وارناس و ئه وانه ی شهیدای میڙوون، ته نیا ئه وان له و زمانه تیده گه ن. هه ست ده کم ئه وه ی له گه ل مالیک به سه رمدا ده هات، هه مان شتیک به سه ر به رده کاندای ده هات کاتیک دنه ی هه سته کانیم ده دا، له ساته گه رموگوره کاندای هه ردوو ده سته ی مالیک کاریگه ر ده بوو به هه ردوو ده ستم.

هه ندیک له مرقه کان وهک پیغه مبه ره کان و په یامبه ره کان

موعجیزه یان هه یه، هه ر وهک چوڻ پیغه مبه ر سلیمان گفتوگۆی له گه ل بالنده کان و ئاژه له کان و میرووه کاندای ده کرد، به هه مان شیوه که سانیک هه ن شاره زای ئه و زمانه ن، ئه وانه ی که مۆری بیدهنگی قورسیان لی دراوه و له بنه پرتدا بیدهنگی نییه! له م ساته سیراوی و په رجوو ئامیز و دانسقه یه دا، کاتیک که گفتوگۆیه کی تامه زرویان ه له گه ل به ردی په رستگا کان و سه نگر و ژیرزه مین و ئه ستیل و قه لا کاندای ده ست پی ده کم، وا هه ست ده کم که من په یامبه ری کم و خودا به دیارییه ک تاییه تمه ندی کردووم.

له راستیدا میسرپیوونم درکه په تکی به نده یه.. هه ر به م بوئه یه وه، ماوه یه ک پیش ئیستا له بلاو کراوه یه کی ئه مریکیدا ئه وه م خوینده وه، ره گی خانه کان که له م درکه په تکه سیرپییه وه وه ر گیراوه، ده بیته هو ی چاکبوونه وه ی هه موو نه خو شیه کان، ده خوازم له سه ر به نده ش تا قیی بکه نه وه، ئاماده م بیمه مشکی ئه زموونی، نامه ویت ئیستا بمرم، ئاره زویه کی زۆرم بو چاکبوونه وه هه یه، وا هه ست ده کم وزه گه لیک ی په نهانی زۆرم هه یه، هه ست ده کم شتگه لیک ی زۆر شاره وه له ناخدا هه لده گرم.

بو یه مالیکم خو ش ده ویت، چونکه وهک من خو شه ویستی بو ژیان هه یه؟ هه می ش پیکه وه رو حمان به ئاراسته ی لیدانه کانی ده که یه وه؟

خالی جیا که ره وه ی نیوانمان که به تیپه ربوونی کات ئالوگۆری به سه ردا هات، شیوازی هه ل سوکه و تکر دمان بوو له گه ل خه لکید، کاتیک به نده له گه ل خه لکدا کراوه و به خشنده بووم و بیسنوور خو شم ده ویستن، وهک زۆرینه ش باوه ر م به و بنه مایه نه بوو، که ده لیت هه موو که سیک خراپه تا پیچه وانه که ی ده سه لمی نیت، هیچ

که سیکیشم نه ده خسته ژیر تاقیکردنه وه و چاودیري، تا له دوايیدا بهر مه بنای ئه نجامی تاقیکردنه وه که هه لسوکه وتی له گه ل بکه م، ته نانه ت پاش ئه وهی له پشته وه به خه نجر لی درام، هه رگیز رقم هه لنه ده گرت. له و ساتانه دا مالیک شهرمن بوو، سلی له خه لکی ده کړده وه، نه که له بهر ئه وهی به سروشتی خوی که سیکي گومان بهر بوو بیت، ږهنگه په یوه ندیی به هوکارگه لی په روه رده بوونی خویه وه هه بیت (دواتر باسی لیوه ده که م، یاخود که نوره ی هات خوی باسی لیوه ده کات). بو ماو هیه کی زور ئه و مروقه بوو، که زوریک کهس له ده وری نه بوون، به تایبه تی ئه و که سانه ی ده ستپیشخه ری نزیک بوونه و هیان ده کړد و به شیوازی به سه ردادان و به جوړیک له بویری، که خوشی لییان تینه ده گه یشته ده هاتنه ژيانیه وه. به لام دواتر که سانیک سه رنجی ئه میان را ده کیشا و ده رگای دل و ږو حیان بو ده کړده وه، ته نیا له و کاتانه دا به جوړیک ده ستپیشخه ری بو چوونه پیشه وه ده کړد، وهک بلتیت که سیک به هه له داوان دواي ئامانچ و نیچیره که ی که وتبیت، به دیاریک راویش ئه مه ږووی دا کاتیک سواری ئه سپی شه هوته بوو، بو ئه وهی دزه بکاته نیو ژیرزه مینه کانی ناخیه وه. ده توانم له و گوړانکاریه بکه م، که وا به سه ریدا هاتوون.. ئه وه عه شقه.

ئیمه که عاشق ده بین ئیدی خو مان نابین، ئاخر به نده چ وهک دلدار چ وهک ئه وینداریش ژیاوم بویه ده زانم عه شق چیه. له راستییدا کاتیک عاشق ده بین، ده گه ږیننه وه سه ر خو مان و خو مان ده دوزینه وه، ته نانه ت له و کاته شدا که ده ستمان به و به شه ی ناخمان ده گات، که تیکه ل و سیخناخه به حز و خولیا ی سه ره تایي و ته نانه ت وه حشیا نه ش، هیشتا هه ر ده توانین، که به و پاکیتییه ی که عه شق پیمان ده به خشیت پاکی بکهینه وه. له

مالیکه وه فیڙی چیڙبینینی ساته وه خته کان بووم، هیواشم زوره به پوژگاریک، که رهنگه خودا بیانخاته سهر ژمارهی سالهکانی ته مه نم، له خودا دهپاریمه وه و پارانه وهش قورسایی به لا له سهر شان سووک دهکات، ههر وهک چون ئافره ته خزمه تکار و پاککه ره وهکانیش، که به دوا یه کدا بوونه هاوړیم دوعام بو دهکن. ئه و ئافره تانه ی که به بیانوی کاری پاککردنه وه دههاتنه ژووره که م، به لام له راستییدا یان بو درده دل و باسی کیشهکانیان دههاتن، یاخود داوا ی ئاموژگارییان دهکرد، ئاخر بهنده بووم به هاوړتییه کی ههره دلسوز بویان. نزا..ئای ئیستا چهند پیویستم پییه تی، بگره هه موو مروژه کان پیویستیان پییه تی، بو مه گهر هه موو نه خوش نین؟ هه موو بیده رته تان نین؟

له یلا

نه خوشخانه - ته مووژی ۲۰۰۰

به خیرایی پرووه و دره گای دره وهی بیناکه راده کهم، هه موو
ئو و به ربه سته گوشتنه مرییانه تیده په پیم که چوارده وریان
گرتووم.

کاتیک هاتینه نه خوشخانه، ئو ژماره زورهی له خه لک لی
نه بوو! ئایا ده بیت چی پووی دابیت ئو ژماره زوره له خه لک کو
بوونه ته وه؟

پاله به خومه وه نا به ره و مالیک، له ئامیزی خۆیم ده گریت،
باوه شم بۆ ده کاته وه و ده مخاته ژیر بالی خویه وه، له ناکاو خۆم
ده بینمه وه، له هه موو شتیک له خۆم و ته نانه ت له ویش جیا
بوومه ته وه، یاده وهریم به ره و ئو گه نجه قۆزه ده گه ریته وه، که
قه در له گه ل خۆیدا هینای، وه ک باران بی هیچ ئاگادار کرنه وه یه ک
باری، بارانیک که ئاواتی زه ویه کی تینوو بوو، ئاواتیکی گهرم بۆ
ئه وانه ی تووه کانیا ن له هه ناوی خاکیکدا چاندوو، له چاوه پروانیی
بارانیککی به خورپدان.

ئایا هه ست به چیژی ئو و ساته وه ختانه ده که ن چیژی هه موو
هه ستیکی جیا کردنه وه و بیستن، ته نانه ت هه سترکردن به هه موو
شتیک بی له پۆچی خۆت و پۆچی ئه وه ی خۆشت ده ویت له ده ست
ده ده یت؟ سه رقالی ئو و که سانه نه بووم، که هه موو شتیکیان بۆ جی
هیشتووم، بۆ ئه وه ی ببینن چی پرو و ده دات، یاخود دیمه نه که یان
به لاوه گرنگ نه بووه، ده ستیان به کاره کانی خۆیان کردوو ته وه،
ئه گه ر له بنه رته دا ده سته به رداریشی بووبن.

ته نیا به خۆم و به دووانه یی پۆچی خۆم و ئه وانه ی له

دهوری منن قایل بووم، بهنده و دووانه‌ی پږحم جیهان پیک دهینین، جیهانیکی قیزه‌وه‌نه بویه په‌راویژم خست و به‌نه‌فره‌تم کرد. به‌دریژایی ته‌منی رابردووم سه‌رنجه‌کانی خوم خاموش کردبووه‌وه، رقم له تیروانینه‌کانی خه‌لک و بیروبو‌چونه‌کانیان هه‌یه، ئه‌و خه‌لکانه‌ی هیچ شتیک نازانن بی له سووکایه‌تی و گالته‌پیکردن نه‌بیّت، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر مه‌حالی‌ش بکه‌یت بو ئه‌وه‌ی رازی ببن، هه‌ر رازی نابن.

به‌لام هیچ شتیک له دوا نییه، قسه‌یه‌که هه‌ریه‌ک له مالیک ولوسی باوه‌رییان پی هه‌یه. به‌لی ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر ئیستاش ده‌ست پی بکه‌م، چ زیانیکی هه‌یه؟ زور باشتریکه له‌وانه‌ی هه‌رگیز ده‌ست پی ناکه‌ن.

ماچباران کرام، ده‌موچاوم، پروومه‌تم، نیوان چاوه‌کانم، لووتم لیوم گوئییه‌کانم، پاشان سه‌رکولم پاشان ئه‌ملاولام، به‌گه‌رمی و شیتانه ماچ ده‌کریم، ده‌سته‌کان پیکه‌وه به‌گه‌رمی دین و ده‌رۆن و ده‌له‌رزن، به‌ شیوه‌یه‌کی به‌رده‌وام و گه‌رموگوپ پال به‌ خوینی له‌شمه‌وه ده‌نیت بو هه‌موو لاشه‌ی ئالۆشی تینوو، برسی و پو‌حی شو‌که‌ینه‌رم.

لوسی

ته نیا یهك جار ئه رمه نیبوونه كه م به سهر میسریبوونه كه مدا
 زال بوو، ئیدی ئه وهسته گه شهی سهند و گه وه بوو، به
 جوړیك هیچی تر نه بینم! هه رگیز میسریبوونی خۆم له یاد
 نه بردبوویه وه، به لكوو ره گه زه كوردییه به راییه كه مم سهره رای
 هه موو قوربانیه كانی باپیره كاروان - م له بیر خۆم بردبوویه وه.
 له و كاتانه دا خۆم نه بووم، هیزیکى له بننه هاتوو دهیجولاندم،
 ویستم تۆله ی ئه و ئیسكه ئه رمه نییانه بكه مه وه، كه وا هه موو
 سانتیمه تریكى ئه و بۆشاییه فراوانه یان پر كردبووه وه، دواى ئه وه ی
 كه خاوه نه كانیان له كاروانه كانی راگواستندا گیانیان سپاردبوو.
 كاروانگه لیك له ئه زمیره وه بۆ ئۆشاك له ویوه بۆ ئه فیوون و
 ئه كشه هر و قونیا و کرینار و ئه دهنه و له ویشه وه بۆ به هچیی و
 عه نتاب و حه له ب و دواتر بۆموش و دیاربه كر و ماردین و موسل و
 كه ركوك و له كه ركوكه وه بۆ بۆلمۆر و بۆ ئه رزینكان و كه مشه هنیی
 و ترابزۆن و له ویوه بۆ ده ریای رهش، یاخود به ره و مۆلگه كانی
 پاكتاو كردندا، كه له سه ری كانی و ره ققه و دیره زووردا بوون، دریژ
 بوونه وه. ده مویست هه مووان له ئافرهت و زارۆك و پیره میترد و
 پیاوان دلنیا بكه مه وه، كه وا خوینیان كه تا رادده ی مه ستبوون له
 لایه ن عوسمانیه كانه وه چۆر کران به فیرو ناچیت، خوینخۆره كانیان
 بیگومان له گوړه كانیاندا هه لیدیئنه وه، نه وه كانیشیان له هه موو
 كونیله كانی پیستییان پیکى شهرم و سه رشوړی دهنۆشن. باوه رم
 وا بوو ئه وه ی ده یكه م ئه رکیكى نه ته وه یی و مرویی بالا بوو، یه كه م
 وهك ئه رمه نییه ك و دووهم وهك مروفتیک له ئه ستوی ده گرم.
 به لام له قوولایی هه موو ئه وه دا به ده ستی خۆم خۆم

دهكوشته، ئهوه كاتيک بوو كه وا برياري پوشتنم دا، كاتيک سيكوچكهي سينهم هر به له دهستانى سينهم كوچهى و به مردنى دايكم نهوهدستا، بهلكوو به يهك جار له پهراسووم دوور كهوتهوه. ساتيكي پر ههراوزهنايه، باشم لهبيره، ساتيک بوو همموو دهنگهكان به هيژى بيدهنگيهكى زور قوول پيچرانهوه، تهنيا يهك دهنگ دهبيسترا كه دهنگيكي بلند و پر جوشوخروش بوو، دهنگيک به ههناسهى شوپشگيرانه داگيرسابوو، دهنگيک بوو پر له كهسوكار و نزيكان سهر دهخست، دهنگيک بوو بو ههمووان بهر لهوهى كه بو تاك بيت و ئهوينى نيشتمانى بهسهر ئهوينى مروڤدا سهر دهخست. كاتيک ميسرم جي هيشته، باوهپيكي تهواوم ههبوو ئهوهى بهرانبهر ماليک ههمه ئه و عيشقه جاويدانيهيه كه نامريته، بهدهر لهوه ههموو شتيک خاموش دهبيت و بهفيرو دهروات، بهس كاتي ماوه. يهكهميان نيشتهجيى ئه و روچهيه كه لهپاش بيماربوونى لهش ماوتهوه، ئهوى ديكه نيشتهجيى دليكه كه ههر دهبيت روژيک نهخوشي زهفهرى پي ببات و تريهكانى تا راددهى وهستان ماندوو و خاو بكاتهوه. بهلام لهراستيدا، كه سهفهرم كرد ئهوه من بووم كه وا تريهكانم وهستاند و جاري قهبولنهكردنى مانهوهى منيان، وهكوو كائينيكي زيندوو به گوڤي ههموواندا دا. به جوړيک كه تهنانهت روحيش هاته گو و ياخييونى خوى له راهاتن لهگهله كوومهلگهيهك، كه بهتهواويى لاي نامو بوو راگهياند. بهو جوړه من و لهشم و روحيشم لهسهر سهرزهمينيكي سارد بووين، كه نهمانتوانى بو روژيكيش چييه لهگهلى ههلبكهين. ئه و كات من ئافرهتيكي راپهريتهر بووم، به جوړيک كه تهواوى بهرپرسياريتيم له سهرشان دهگرت، ئهوهى ويژدانم بوى ديارى كردبام بهبي گويدانه ويستى دل ههر ئهوهم دهكرد.

مالیک

وهك كچه كاسؤليكيه كي باوهردار، كچه موسولمانتي كي راستگو، كچه جوله كه يه كي ناپابه ندو كچه باوهرداري كي ته واو به ئايني زانست، لوسيم ناسيوه. ملوانكه يه كي زيوني جوانه خشينراو له گهردني بهرز و سپي ئالابوو، هيماكاني خاچ و مانگ و ئهستيره ي شه شپالوو له گهل هيماي ئهتوم و گهرديله كاني پيوه بوو. ملوانكه كه گوزارشت له ناسنامه كه ي دهكات، ويرا ي ئه وه ي بارستايي كي شي تا رادده يه ك كه مه و هه لگري باري كي قورسه له دل و ئه قلدا، به لام هه لگرتي ئه و ملوانكه يه هيمايه بو فراواني هزر و بيري. له خان خه ليلي پي كه وه بووين كاتي ك برياري دا له يه كي ك له وهرشه كاني كار كردن، له زيودا دروستيان بكات. ويرا ي ئه وه ي چهند نمونه يه كي ئاماده كراي مانگ و خاچ و ئهستيره ي شه شپالوو هه بوو، كه خواستي گه شتياره كاني له هه موو ميلله تي ك دهسته بهر ده كرد، به لام مكوړ بوو له سه ر ئه وه ي هه ريه كي ك له وانه به گويره ي ئه و وينا نه بنه خشينريت، كه روژي ك پيشتر نه خشه ي بو كي شابوو، هه رنه خشه يه ك له په ريه كي جياواز كي شرا بوو، كه موري تاييه تي به هره مه ندي خوي پيوه بوو. ئه و خاچه م له هيچ شويني كي تر له چوارچيوه ي ئه و شيوانه ي، كه به دي دهكري ت نه بينيوه، نه له كتي به پيروزه كان و نه له ئايكوني كليسا و په رستگا كاني شدا. خاچي كي گه وره بوو، كو تايي هه رچوار لايه كه ي به شيوه يه كي ستووني و به پارچه يه كي بچووك برابوو، كو تا شيوه ي وهك چوار خاچ دهر ده كه وت، دوواني ان ئاسويي و دووانه كه ي تر جيگير بوون و هه موويان له خالي كدا پي ك

دەگەشتن، ھۆکاری ئەوەی بۆچی شیوە باوەکەى ھەلنەبژاردبوو، دەگەرپیتەو ھە بۆ ئەو لۆژیکەى کەوا لەسەر ئاشتەواىى نیوان فۆرمە جیاوازدەکانى سروشتى مەسیح وەستاو، کە باوەرى مۆنوفیز و دۆفیزی مەسیحیت لە مۆییبوون و لاھووتیبوون ناکۆکیان ھەیە. ھەرودھا بۆ ئاشتەواىى لەگەڵ ھەموو مەزھەبەکان و ئینجیلە جۆراوچۆرەکان دەگەرپیتەو، کە ئیمپراتۆر قوستەنتین خۆى بە خاوەنیان دەزانی، باوەرى بە ھەموو ئەوانەى پیش خۆى ھەبوو، ھەموو گروپ و دەستە جیاوازدەکانى ڕەت دەکردەو. تەنیا ئەوەى بەلاوہ گریگ بوو پارێزگارى لە ھەقیقەتى مەسیح و لەخاچدانەکەى بکات، بۆ ئەوەى بەجیگیرى لە ھەرچوار پارچەکەى جیھاندا وەک خۆى بمیشتەو، وەک ئەوەى خاچ ناوازدەکەى ئاماژەى بۆ دەکات، ئەمەش بەرجەستەى بیروکەى قوربانیدان و ئازادبوونە. شیوەى مانگەکە لەناوہو و شک ھەلاتوو، بەلام ڕووکارى دەرەوہى نەرمترە، چونکە تیروانینی وا بوو شروڤە و شیکردنەو ھەلەکانى ئایەتەکانى قورئان وەک نووکى چەقوتیز، لە بەرانەبریشدا شروڤە و شیکردنەو ڕاستەکان دەبیتە ڕەحمەت و لیبۆردەیی، لەم ژيانە و لە ڕۆژى کۆتاییش مروڤەکان بەر ئەم نیعمەتە دەکەون، لووسى شیوەى مانگەکەى وا دیارى کرد، کە لایەنە گەورەکەى نەرمتر بیت ئەمەش وەک ھێمایەک بۆ نیعمەتیی خودایی. بەلام ئەستێرە شەشپالووەکە خاچیکی خواروخێچی لەناو دانا، کاتیکی مانای ئەوہم لى پرسیی، لە وەلامدا گووتی: ئەمە سیمبولیکە لە مانا کۆنەکەیدا پیش ئەوەى ببیتە دروشمی نازییەکان، لە یەکیکی لە ماناکانیدا بە مانای خۆشەختی دیت، بەلام لە ھەلگەرانەوہى ھەرچوار لایەکەیدا، بە مانای چاوچنۆکی دیت، بۆ ئەوەى ھەژمونى خۆى بەسەر جیھاندا بسەپینیت، ئەمەش ئەو

هیځمایه یه که یه هوو دییه کان ئاره زووی ده کهن و هه ولی بۆ ده دهن، هه رچه نده زوړ پشت به بهخت نابہستیت، به لام وای ده بینیت که له هه موو پیلانه کانیندا بهختیان هه یه، نهک له بهر ئه وهی ئه وان جیاوازن به لکوو نه نگیه که له ئیمه دایه !

به کورتی ملوانکه که گوزارشت له شیواز و جوړی بیرکردنه وهی دهکات، هیچ شتیکش له م دهوله ته هه ژارانه ی ئیمه دا دیاریکراو نییه، په تای ئیمه ئه وهیه توانستی دیاریکردنی شته کان و بریاردانمان نییه، توانستی گوزارشت و هه ست و سوژ و بینینه کانمان نییه، ئه مه ش رهنګه بۆ ئه وه بیت توانستی زوړیک شتمان نییه، له سه روو هه موویانه وه توانستی ژیانمان نییه. ته نیا کاریک ئیمه به سه رکه وو تویی جیبه جی ده که ین مردنه، له م جیهانه ی ئیمه دا هه موو شتیک بی سه روبه ره و بی به رنامه یه، هه ندیک جار پشت به نزای دایکان و باوکان ده به ستین، هیچ گرنگ نییه بۆ جیبه جیکردنی کاریک پلانی پیشوه خته مان هه بیت، بریاره کان پیش جیبه جیکردن ده که ویت، یاساکانی ده ستوور پیش ئه وهی له لایه ن ئه نجوومه نی نوینه رانه وه په سه ند بکریت جیبه جی ده کریت، پیاوی روژ هه لاتیش له و نیوه نده دایه، ئاخر جیاوازی له نیوان هاوړپیه تییه کی بی مه به ست له گه ل ئا فره تیک، یاخود ئاره زووی خه وتن له گه ل ئا فره ته که دا ناکات. لیږه هیچ شتیک پروون و راشکاو نییه، ته نانه ت که سایه تی و مامه له کردنی شمان. به لام نامه که ی لووسی بۆ چاوی هه موو بینه ریک بی هیچ گومانیک پروون و ئاشکرا بوو.

هیچ گوځی به خزم و ناسیاوه کریستیانه کان نه دا ئه وانه ی له سه ر شیوه ی مانګه که گله یی و گازنده یان لی کرد، یاخود به موسولمانیان له قه له م دا و به چاوی قیزه وه ته ماشایان ده کرد، که وا خاچی له ملدایه، هیواخواز بوو بریاری هه لګه رانه وهی به سه ردا

جیٽیه جی بکریٽ. رهنګه هاوړییه کانمان له یه هووده میسرییه به ته مه نه کان، ئه وانه ی له گه ره کی میسری نوئ و ناوه پاستی قاهره نیشته جی بوون و له په نجه کانی دهست زیاتر نه بوون، به چاوک ته ماشایان ده کرد که تیکه له یه ک بوو له نیه تخرابی و سه رسامبوون. به لام ئایکونی ئه تومه که جیگای باسو خواسی کهس نه بوو، چونکه ته نیا توژی ریو شنبیران و بیانییه کان له ناوړو که که ی تیده گه یشتن.

لوسی ته ماشای جیهانی نه ده کرد وهک ئه وهی هیه، به لکوو وهک ئه وهی ده بیټ بیټ، بو ئه مهش دهیگوت پیویستمان به که میک ئازایه تی و باوهړ و هیز هیه، هیوایه کی زور هیه!

نه خوشخانه - ته موزی ۲۰۰۰

دوای ماوهیه کی دوورودریژ، که کهس نازانیت چهند بوو لیک جیا دهبنه وه. ئه وهی دهرانریت ئه وهیه ئه وه ماوهیه یی پیکه وه بوون وهک یهک لاشه بوون. به لام دوای ئه وهی ههردوو جهسته جیا بوونه وه، وهک ئه وه وایه له یهک بیبهش بوون. چهند چار لیک جیا بوونه وه و پاشان پیک گه یشتنه وه، کهم بوون پاشان یهکتریان ته و او کرد، چهند جار په رش و بلاو بوون و پاشان خویان ریک خسته وه، پاشه کشه یان کرد و پاشان به ره و پیشه وه چوون! سهیری ئه وه دوو هیلهی دهموچاوی کرد که گوشه یی دهمی پیک دهینن، هیلیکی تریش که له نیوان ههردوو برۆیدا بهرز بووه ته وه. زهمه ن به سه ر جهسته کانمان تیده په ریت، په نجه موری خوی لیرو هله وی چوون ریک که ویت جی دهیلت، هه ر له ئامرازهکانی ناساندنی تایبته به خوی بو هۆکارهکانی دلتهنگی تایبته به خومان. هه موو هیله کیشر او هکان ناسک بوون، بهس بوون بو ئه وهی زووریک شت باس بکات.. لانیکه م باس له ته مه نی ئه و نازاره بکات، که له سه ر ته مه نی راسته قینه که له که بووه.

فرمیسه که کان به سه ر چاوه کانیدا دینه خواره وه، به سه ر ههردوو پرومه تیدا تا دهگاته دهمی، وا ههست دهکات وهک ئه وهی دوو رپه وهی دوور له یهک به هوی گریان ه وه دروست بوو بیت، نهک به هوی زهمه نه وه! لیرو دا دهست به پرسیار دهکات ئایا به دریژیایی ئه وه ماوهیه یی که دیار نه بووه به رده وام دهگریا؟ باش دهرانیت چی دهگه یه نیت بو ئه و، به لام گومانی هه بوو ئه ی ئه م چی دهگه یه نیت

بۆ ئەو! بە تاییبەتی دواى ئەوێ دواى لى کرد جیى بهیلت، ئیستا
له سەر ڤووکاری دەموچاویدا ئەو باجه دەبینیت له و پیناوه دا
دراوه!

پرسیار دهکات ئەگەر ئەمە دۆخی له یلا بیت، ئەى دهییت
لووسی چۆن بیت، که هیچ که سیک هیندەى گەردیک گومان له
خۆشه ویستی و عیشقی شیتانەى نەبووه، که بۆ ئەم هەلیگرتووه.
لوسی ئاوینەیه که هەرچی له ناخیدا یه له سەر ڤووی دەر
دەکه ویت، بیگوناھییە کهى و خۆرسکبوونی ئاکارى منالانەى و
هەلە شهییە کهى. له سەروو ئەو شهوه سەردانە کهى مەغریبی
بیر ناچیتە وه. ئینجا تامە زرۆییە کهى و شۆرشى جهستەى، که
دانامرکیتە وه پاشان زۆربلێیه کهى له کاتی ژاوه ژاو و بێدەنگیشتا.
ئینجا ناوازه بوون و جیاوازییه کهى و ژیرپێخستنى هەموو
نەریتیکى چه سپاو، له پیناوی خۆشه ویستیدا. لووسی دەمریت و
له یلا به ڤوویدا هاوار دهکات و دەست به گریان دهکات.

له یلا

نه لږه یتون — ۱۹۷۹

له به رانېهر ئه و بینایه ی تایبه ته به نیشته جیبون له گراوندیک پیګ هاتووه و بۆ چوار ږووبه ری جیاواز دابه ش کراوه، وا دهر ده که ویت که ده بیتته فروشگای بازرگانی، له سه روو ئه ویشه وه دوو قاتی تر هه یه، یه که میان بوو ته دوو شوقه، قاتی دووهم — یش بوو ته پیتته اوسیک به لام به قه باره ی هه موو قاته که نییه، به لکوو به قه باره ی یه کیک له شوقه کانی خواره ویه، ئه و ږووبه ره شی که ماو ته وه پانتاییه کی فراوانه و رازینراو ته وه به سه وزایی و گهرماویکی بچو وکی مه له وانی. ئوتومبیلکی جوړی فیات ۱۳۱ ږاوه ستا و دوو گالیسکه ی تایبه ت به گواستنه وه ی که لپه لی ناومال به دوا یه وه بوو. دوو سندوقی گه وره ی داخراو له پشتی شو فیره که وه ده ست پی ده کات، به دوو سورگی دهرگا که له ناو وه داده خریت وه ک چو ن له دهر وه به پارچه یه ک ئاسنی دریژ داده خریت، له کاتی کردنه وه و داخستنیشدا جیره ی لیو ده یت. ماو هیه کی که مه کارکردن له و بینایه دا ته واو بووه، به لام ئه وه ی جینگای سه رسامی هه موو لایه ک بوو، ئه وه بوو خاوه نه که ی که ئاماده یی ده کرد بۆ ئه وه ی تیتدا بژی، ږوژانه خو ی سه رپه رشتی کارکردن و کریکاره کانی ده کرد، له ناکاو دیار نه ما. وا باس ده کرا خاوه نی بینا که بازرگانیک ی گه وره ی ئالوگو پکردنی پاره بیت له بازار ی ره ش، به لام ئه و به جوړیک خو ی پیشان دده ات خاوه نی کو مپانیای هه نارده و هاورده کردنه، هه میشه باسی له و کالا خوراکیان ه ده کرد که له دهر وه ی ولات هاورده ی ده کرد، وه ک

مریشکی بەستوو، گوشتی گا، ئەو خواردنەوێ گازیانە ی بە تامی میوەهاتەکان و خێرا هەڵدەچن، هەروەها خواردنەوێ نەسکافی، کە دواى پینچ سال لە سەرھەلدانی شۆرشیکى گەورە ی لە جیھانى قاوەدا دروست کرد. بەلام باسى ئەو ناکات کە هەناردە ی دەکات وەک ئەوێ بلی نەینییە یاخود درۆ دەکات. هەموو شتەکانى باس لە دەولەمەندییەکی گومانای دەکات، ئەمەش بەئاشکرا لەو خۆنمایشکردنەدا دەر دەکەوێت، کە لە بۆنە و بۆنەشدا دەر دەکەوێت، زنجیریکی ئالتوونی پانی لەملائیە، ئۆتۆمبیلیکی بیجۆی جۆری ٥٠٤ هەیه، کە لەو کاتەدا لەبەر بەهیزی گێر و مەکیئە و توانستی لیخوڕیندا بە نێرینە باسیان لێو دەکرد، هەروەها شیوازی پۆشینی جلوبەرگی پالەوان ئاساکان و ورگە گەرەکە ی وەک ئەو بیت درەنگ نانی خواردبێت. هەردوو ئۆتۆمبیلە کە راوەستان، هەردوو شۆفیرە کە و چەند کەسیکی تر دواى کردنەوێ هەردوو سندووقە کە خویان فری دا و هاتنە خوارەو، چوونە لای ئۆتۆمبیلی ١٣١، لە جامی ئۆتۆمبیلە کە یاندا، شۆفیری ئۆتۆمبیلە کەش بەهێواشی جامە کە ی کردەو و جگەرە یەکی بە دەستەوێ بوو زۆر بەچێژەوێ و لەسەر خۆ دەیکێشا. بەخیرایی چەند قەسە یەکیان کرد، پاشان گەرەوێ شۆینەکانی خویان، پیاوێکانیش دەستیان دایە ئەو کەلوپەلە ی لە هەردوو سندووقە کەدا پۆست کرابوو. دواتر خاوەنە کە ی لە ئۆتۆمبیلە کە ی دابەزی پێش ئەوان چووە نیو بیناکەوێ و دەرگای دەرەوێ بۆ کردنەوێ و چووە ژوورەوێ، پیاوێکانی تریش یە ک بەدواى یە ک کەلوپەلەکانیان دەگواستەوێ بۆ دەر وازە ی بیناکە، وەک دەسپیکێک بۆ ئەوێ لە ژوورەوێ جیگیری بکەن. پاشان پیاوی جگەرە کە بەرەو ئۆتۆمبیلە کە گەرەوێ خۆی دا بەسەر ئۆتۆمبیلە کە یدا،

بهوردی و له ژیر چاویلکه ره شه که ی ته ماشای شه قام و بینا کان و خه لکه که ی ده کرد، به جوړیک چاودیریکردنی گواستنه وهی که لویه له کانی له بیر کرد. له و ساتانه دا میترووی مه ترییه ری کرد و زهوی و نه وهی له سهر زهوی بوو له راندییه وه. ئیمه بهم جوړه له رینه وهیه راهاتبووین، که له کاتی تیپه ربوونی میترو دا دروستی ده کرد، به تایبه تی دوا ی نه وهی نه م هیله حهوت سال بوو دروست کرابوو، نه م هیله نویترین و کوتا هیلی سهر زهوی بوو، له دوا ی هیله کانی نه زهه، که سالی ۱۹۵۲ دروست کرابوو، پاشان هیلی عه بدولعه زیز فه می له سالی ۱۹۶۱ دا دروست کرابوو، دواترینیان هیلی مه دینه ت نه سر له سالی ۱۹۶۲ دروست کرابوو. باو کم که نه دازیار و به لینده ریکی گه وره بوو، له یه کی که له جاره کانداهو جوړه باسی میژووی میترووی بو کردم. له سالی ۱۹۷۲ وه لهو بینایه نیشته جین، نه مه ش بهرگرییه کی ته وواوی له بهرانبهر له رینه وه و جار سپووندا پی به خشیوین، که به هو ی دهنگه دهنگه کانزاییه کانه وه له کاتی ریکردنی میترو به سهر هیله ئاسنینه که دا دروست ده بیت. هه روه ها پاریز بهندی له بهرانبهر نه و نارپکییه پی به خشیوین، که دهره نجامی نه و بلئسانه یه، که به هو ی تیپه ربوونی کات و پووتبوونی وایه ره کاره باییه کانه وه، که به سهر میترو که وهیه وزه ی لی وهر ده گریت، دروست ده بیت.

نه و بهرگرییه مه ترسیی زه مینله رزه که ی سالی ۱۹۹۲ په واند هوه کاتیک میسر ییه کان خانووه کانیا ن چول کرد و چوونه سهر شه قامه کان. به لام ئیمه له سهر تادا وا مه زنده مان کرد دهنگی جیره جیر و له رینه وه کانی میترو که یه، به لام هه ندیک هه ستیان به جیاوازیی دهنگ و له رینه وه که کرد و چوونه سهر شه قام، له و کاتانه دا درکی به توو په یی و هه لچوونی زهوی کرد، به لام دواتر

و دواى چه ندين زهمينه رزهى تر، هيچ كه سم به دى نه كرد بچيته
سهر شه قام.. رهنه نه مهش بو نه وه بگه پيته وه كه له سهر نه و
جوړه له رينه وانه راهاتبن، ياخود گومانيان له رهمه تي خودا
نه بو ويته كه له به لا دهيان پاريزي ته.

كاتيك مي تروكه تپه پرى ماليك له دواوه دانيشتبوو، دهرگاكه ي
كرده وه و دابه زى، له هه مان ساته وه ختدا داكيشى بريارى دا
دابه زيت، وهك نه وهى ريكه و تنيان كرديته. به روانين له و ماره ي
كه به نه رمى و له سه رخويى دهخشا و خه لكانيك ئامبازى بوون،
كه وا دهر دهكه وتن هيچ په له يه كيان نه يته، ئا له و كاته دا به
روانينيكي تيكه له به چيژ و بيژارى و سه رسورمان ههر دووك
لييان دهرپوانى. نه مهش له ئاماژه و كاردانه وهى برو گرژه كان
و چاوه زه قبووه كان و واقه و پماوه كاندا دهر دهكه وت. به لام
باوكه كه به راوه ستاوى ههر وهك سه ره تا مايه وه، به هيمنى و
چيژيكي هه ستيپكراوى سه يره وه مژى له جگه ركه دها، به يى
نه وهى هيچ ئاماژه يهك له سهر پوخسارى دهر بكه ويته.

خوم بينيه وه له برى نه وهى دابنيشم و ته ماشاي نه و دهمو چاوه
نوينا نه بكه م، كه له شويته كه ورد دهبه وه، وا دهر دهكه ويته
دانيشتوانى نوئ بن، دهبينم له جيگاكه ي خوم هه لدهستم و كيك
ئاماده دهكه م.

ئايا خوم ده دزييه وه له وهى له يه كه م بينيه وه نه كه ومه داوى؟!
رهنگه شتيكي ناديار له مروقه كاندا هه يته.. شتيك له ستيه ردايه..
له قوولاى روحدايه، درك به وه دهكات كه پرو دهادت.. هه ول
دهدات به ئاگان به ينيته وه، باش دهرانيته دهسه لاتمان به سهر نه و
قه دهردها نيه.

ئوسى

كاتىك بۆيەكەم جار چاوم بە چاوى كەوت، لە مالى لەيلا بوم.
 پىكەو لە بالكونەى ژورەكەدا بووين، كاتىك ئۆتۆمبىلەكەيان لە
 بەرانبەر ئىمەدا راگرت، بەدوايدا دوو ئۆتۆمبىلى تر كەلوپەلى
 ناومالى ھەلگرتىبوو رايانگرت. بەلام كاتىك ئەو دابەزى، لەيلا
 چوۋە ژورەو ھەي ئەو پارچەكىكىك، بەيىت كە دايكى ئامادەيى
 كىردى، دادە مونا ھەك دايكى من وا بو، مىراي دايكىشم بە
 ھەمان شىۋە بوو بۆ لەيلا. باوكى لەيلا ئەو ئەندازىارە گەورەيە، كە
 كۆمپانىيەكى زەبەلاحى ھەبو، نەك بەتەنيا لە مامەلەكەردن لەگەل
 فەرمانبەرەكانىدا توند بوو، بەلكو بە ھەمان شىۋە لە مالاۋەش
 توند بوو، بە پىچەوانەو دايكى مەۋقەكى ھىمەن و بەسۆز بوو.
 راستە زۆر بەكەمى دەھات و دادەنىشت، بەلام كاتىك دەھات
 ھەموو شتىك دەوەستا، ھاتوچۇكان دەوەستان، ئامادەكلادنى
 كىك نەدەبوو، ھەواھەلمزىن دەوەستا، ژيان دەوەستا و ھەموو
 رەۋكەرەكانىشى دەمەردن، ئەمە دەبوو ھۆي ئەو كاتىك باوكى
 لەمالەو ھەي، بويرىي ئەو ھەم نەيىت، كە سەردان بەكەم، ھەروەھا
 دايكىشم لەو كاتانەدا بە ھىچ شىۋەكە سەردانى ئەو مالە ناكات.
 ژيان زۆردارە، تاكە دادپەرۋەرىيەكەى خۆشەويستىيە، بەلەن
 رۆحى من و لەيلا مالىك لە ژەنىنى پارچە ميوزىكىكى ناوازەدا
 پىك گەيشتن، پاشان جەستەم بوو تەۋاككەرى خۆشەويستىيە
 مالىك.

تىناگەم ئەوان چۆن پۆلىنى خۆشەويستى بۆ رۆح و جەستەى
 من دەكەن؟ بە پەرژىنىكى ئەستور لە يەكتى دادەبەرن، ھەك
 چۆن سەلاھەدىن شىعە نىز و مەيەكانى لە يەكتى دابىرى، بۆ
 ئەو ھەي ۋەچەيان دوابى بىكات.

ئاخر ئهوان نازانن بۆ ئهوهی ئهوین بگاته قوولایی پوچ و له گه لیدا ئاويزان ببيت، دهبيت سهره تا جهسته بگريته خو و له ومانی تيبگات. ئاخر ئه و زمانه زمانیکی جيهانی زیندوو و نوئیوو وهیه، زمانیک بی بنچینه گه لیک که خوی به سهردا دهسه پینیت یاخود سنورداری بکات، زمانیک بی واژه گه لی دیاریکراو به لام کارا له ریکخستن و ئالوگوردا، زمانیکی ئافرینه نهک ئافرینراو، داهینه نهک داهینراو.

کاتیک ئوتومبيله که ی جی هیشت به جوریک وهک ئهوهی بلیت چزوویهک له له شمه وه ههستاییت ئاوا بووم. ملم بهرز کردوه و سییه کی له شم به سهر به لکونه که دا نووشتانده وه، ئه وه بوو توانیم که وا سهرنجی بۆ لای به هره له بننه هاتوو هکانی خوم رابکیشم.

مالیک جوانییهک له ناخیدا یه زور زیاتره له جوانییه که ی روخساری، من ههر له یه کهم بینینه وه بهر ئه و جوانییه ی ناخی که وتم، ئه و پنیوستی به توزیک کات هه بوو تا بویری ئه وه بکات چاو ببریته من، پاش ئه وه ی هه ندیک نیگای سارد و توندی له گه ل گۆریمه وه، ئه و نیگایانه به هه موو له شمدا گه ران و دهستیان کرد به شویندوژی. پاشان به نیگایه کی پیاوانه و بویر، که هه له ی نه ده کرد ته ماشای کردم، پینش ئه وه ی بزهییهک به ره و پوو بکات، بزهییهک له توانیدا بوو سه هۆلبه ندانی هه ردوو جه مسهره که بتوینیته وه. له ناکاو له یلا له پشتمه وه پهیدا بوو و پالکی پیوه نام بۆ ژووره وه. له و کاته دا باوکی پهیدا بوو، دهستیکی له شانی دا و له باوه شی گرت، له و ساتانه دا به نیگایه که وه ته ماشای کردم، که ناسنامه ی خوی نیشان دام!

کچی شیته.. خه ریک بوو بکه ویت.

به لای له راستیدا شیت بووم، ئه و جوانییه ت نه بینیی که من

بینیم؟ ئه ها ئه و کوره ده لیم که له ئۆتۆمبیله که دابه زی.
له یلا به پراوونیکه ته واره وه وتی:
تو راست ده کهیت.. ئه و به راستی قوزه.
به هه لچوونیکه وه هاوارم کرد: هه ر به ته نیا قوز؟ ئه وه پیغه مبه ر
یوسفه.

ئێجگار به و راده یه نا !

بگره له وهش زیاتر.

له یلاش هه ر وه ک من له یه که م نیگاوه که وته داوی
خۆشه ویستی ئه وه وه! ئاخه ر من زۆر باش ده نیاسم، چونکه ئه و
سه ره پای جیاوازییه ئاشکراکانمان، به لام هه ر دوانه ی پوچی منه.
ئه و سارد و خۆپاریزه و من سه ره پو، ئه و ژیر و من شیۆکه،
چۆن ئاوا پیکه وه گونجاوین؟ چۆن بوو هینده شه یدا یه کتر
بووین؟ چۆن بوو که ئاوا ئاگاداریمان کرد و دلسۆز بووین بۆی؟
وا دیاره ئیمه ته نیا هه ر بۆ هاوشیوه کانمان ناگه پڕیین، به لکوو
به وردی بۆ ئه وانهش ده گه پڕیین که ته واره پێچه وانه ی ئیمه ن.. له
که سانی تر دا بۆ شتگه لیک ده گه پڕیین، که که موکورتیی خۆمانی
پێ پر بکهینه وه. ئه وه ئه و شتانه تهمه زرۆیانین به لام خاوه نی
نین، یاخود له بنه پته دا شتگه لیکن له خۆماندا بوونیان هه یه، به لام
ناتوانین ئاشکرایان بکه یین.

مالیک

هۆکاری کاردانه وهی له ناکاوی باو کم ئه وه بوو، که به چاوی
خۆی به شیک له وهی بینی که پرووی دا، ته ماشایه کی کردم پاشان
به جوړیک دایه قاقای پیکه نین، که مردوو زیندوو دهکاته وه، له
ئامیزی گرم و گووتی:

کیژیکی جوانه. ئافهرین. به راستی کوپی من ئاوا ده بیته، پاشان
به شیوهیه که نیگایه کی بو کرد هه رگیز له بیرى ناکه م، په نکه وا
به خه یالیدا هات بیت، که هه ستم پی نه کرد بیت. لووسی له سهروهختی
سه رقالبوونم به چاره سه ره رۆحیه کانیه وه کرد نیه وه، که ماوهیه که
به ره له سه فهری دووهم پیوهی سه رقالبووم، باسی ئه وه نیگایه ی
بو کردم، که من خۆم دلنیا بووم و به چاوهکانی خۆم بینیم. ئاخر
کاتیک تو خۆت ئاگاداری له رووداو یک جیاوازه له وهی که سیکی
تر بوته باس بکات، له و کاتانه دا تووشی هه ژانیکى قوول ده بیت
وه که بللی رووبه پرووی راستیه که بوو یته ته وه، که لیی بی ئاگا
بیت، ئیستا به باسکردنی لیی دلنیا ده بیت ته وه و به وهش سه ره پای
هه ولى په تکرده وهی، زیاتر له دهروونتدا پیشه داده کویتیت.

باو کم هه زی لی کرد وه که چون پیش ئه وه و دواى ئه ویش
هه زی له چه ندين ئافره تی تر کرد !

لوسی

ویڙای تپه ږبوونی زه من به لام دایکم هیشتا کیڙیکی بچوکه،
عاشقی گه نمه شامییه و ئاره زووی دیلانی دهکات !

ئایا ده زانن ئه گهر ئافره ټیک له ږووی ئه قل و ته مه نه وه بالق
بیټ و له ناخیشیدا مندا ل بیټ، مانای چیه؟

ئایا نه یینی ئه وه چیه ږووی به ته ږوږی بمینیتته وه؟ ده بوایه
ئافره ټیکی پیر و که وتوو بوایه، نه که ته نیا له ته مه ندا، به لکو له
هه ست و سو زدا، له ته رککردنی هه موو شته کانی نیو ژیان، له
ږوخسار و له شیوازی قسه و بیرکردنه وشدا.

به لام دایکم به و شیوه یه نه بو !

ږهنگه په یوه ندی به ئیراده ی مرو قایه تی، یاخود په یوه ندی به
بو ماوه ییه وه هه بیټ، که له باو پایرانیانه وه به میرات بو ی جی ماوه،
بو ئه وه ی زور به گه رموگوږی مکو بیټ له سه ر به رده وامی
ژیان و ږووه ږووی قده ر بیټته وه، یاخود زور به ساده یی له
دایک بو ونیه وه په یوه ندی به سروشتی خو یه وه هه بیټ.

هه موومان به سروشتی خو مان له دایک ده بین، ئه م خه سله تانه
ږپیار ده دات ږو بچیته گوشت و خو ینمانه وه کاتیک هیشتا ئیمه
له مندا لاندان، به بی ئه وه ی ږرسمان پی بکه ن و به زور خو ی
ده سه پینیت، تا مردن دا گیرمان دهکات.

میرا به ته نیا دایکم نه بو، به لکو ئازیزترین هاوړی و
خو شه ویست و خوشک و کچم بو، هه موو شتیکی له باره ی
منه وه ده زانی.. نا هه موو شتیکی نا. منیش به هه مان شیوه هه موو
شتیکم له باره یه وه ده زانی.. نا ناتوانم وا بلیم.. ږهنگه هه موو
شتیک نا، ئایا هیچ کهس له باره ی ئه وه ی تره وه هیچ ده زانیت،

ته نانه ت چه ندیک په یوه نډییه که یان به هیږ و پته و بیت؟ به دلنیا ییوه
شتیک هیه له دواډیره کانی خه مبارییدا، له قوولاییه کانی پوځدا،
له نرمترین ئاسته کانی ئه قلی نادیاردا، نهینییه که که ناتوانیت
بیدرکینیت، پووداویکه که ناتوانیت باسی لیوه بکات، پرسیکه که
به نهینی ماو ته وه و باس ناکریت.

هه ریه کی که له ئیمه سی ژیا نی هیه، ژیا نیکی تاییه تی، ژیا نیکی
گشتی، ژیا نیکی نهینی، هه رسیک هاو ته رین بی ئه وهی به یه ک
بگن، هیچ کامیان ئه وهی تر پت ناکاته وه، ته نانه ت ئه گه ر به
شینویه ک له شینوه کان کاریگه ریشیان هه بیت.

له یلا

لوسی له یه کیک له شوقه کانی ئه و بیا پینج قاته دا نیشته جی بوو، که به ته نیشته قیلاکه مانه وهیه. ئیمه هه میسه پیکه وه بووین، ته نانه ته و پوژانه ی که باو کم له ماله وه ده بوو، به لام ئه و نه ده هات، یا خود به هه ره و کاریک بوو بیت من سه ردانیم نه کرد بیت، بالکونه بچو که که یان به سه ر بالکونی سه ره کی قیلاکه ی ئیمه دا ده پر وانی. ئیتر له و یوه ده مه ته قبی سه ر بالکونه کان کو تایان نه ده هات، بیجگه له وهش له ریگای ئه و ته له فونه سه ره تاییه یی دامانه ی نابوو، ئه ویش به کونکردنی دوو قوتوی ته نه که بوو، پاشان پیکه وه به سستیان به په تیکه وه، به رده و امیمان به په یوه ندی و گفتوگو کانمان ده دا. له راستییدا ئه و خاوه نی بیرۆکه ی ئه و داهینه بوو، گوایه جاریک له فیلمیکی کوندا به رچاوی که وتوو. ئه مه ی ده یگیرمه وه بیگومان ده گه رپته وه بۆ سه رده می مندا لیمان. کاتیک گه وره بووین جار جار هه ریه ک سه ریکی په ته که مان ده گرت به ده سته وه، که شی بوو بوو یه وه، تاقیمان ده کرده وه و قاقا پیده که نین.

من له قوتابخانه ی ئاموونی سه ره تای بووم زۆر دوور نه بوو له ماله که مان، تا کوو پۆلی دوو پوژانه دایکم من و برا که می پیکه وه ده برد بۆ قوتابخانه، دواتر باو کم ئه و ئه رکه ی به برا که م سپارد، چونکه سوور بوو له سه ر ئه وه ی، که پیاوه تی کوربه کی سه له مینیت و وای لئ بکات که هه سستی پی بکات.

عه لی ته نیا دوو سال له من گه وره تر بوو، ئه وه بوو عه لی له و تاقیکردنه وه ی پیاوه تییه ش سه رکه وتوو بوو، وه ک چۆن هه میسه و هه موو جار له زنجیره ی تاقیکردنه وه ناکوتا کانی باو کم، که له پیتا و سه له ماندنی پیاوه تی برا که مده ده یخسته به رده می ئه و

سه ركه وتوو بوو. ئەو تاقىكردنه وانهى هه موو جار وهكو درك
وبه ردی سهر پىگا پوځيان بريندار ده كرد، تاگه يشته ئەوهى
كو تاييه كهى زور به ئازار بوو بو هه موومان، به تاييه تى بو باوكم.
هه رچى لووسى بوو خویندكار بوو له قوتابخانهى ئهرمه نى
كاسولىكى له گه رهكى مىسرى نوى. له قوتابخانه و زماندا
ليك جياواز بووین، كاتىك بهنده زمانى ئىنگليزىم وهكو زمانى
سه رهكى ده خویند، ئەو خهريكى خویندنى زمانى فه ره نسى بوو
وهك زمانى يه كه م، به لام له هه مان كاتدا ئيمه له سالى خویندن
و ته مهن و ته نانه ت خه م و خو شه ويستى به كانى ژيان، هاو به شى
يهك بووین.

لووسى وهك بنیاده میكى جياواز له هه موومان هه لسوكه وت
دهكات، پيم وایه بو ئەو كه سايه تى بهى خوى ده گه پى ته وه، كه له گه لىدا
له دايك بوو، دواتریش به كاریگه رى دايكى و ئەو قوتابخانه يى
كه هه موو راهیبه كانى ئهرمه نى بوون، بوى دروست بوو بوو.
ئيمه كاتىك باسى كه سىك ده كهین و مه به ستمانه به ده سىپاك و
سه رپاست و راستگو ناوزه ندی بكهین، وا هه ست ده كهین له ئيمه دا
نامۆیه. لىزه دا راسته وخو ئيمه ددان به نامۆیى ئەو خه سله تانه دا
ده نین له نىو ئيمه دا، وهكو بلى بۆمان ئاشكرایه كه كه سانى
خاوه ن ئەو خه سله ته به رزانه له ئيمه دا نین. ته واو وهكو ئەوهى
كه له ناخمداندا رازى بووین، به وهى ئيمه و ئەو جو ره مرو قانه
هیچ شتىك نیه پىكه وه مان به سى ته وه. پىكهاتهى ئەخلاقى ئيمه به
ده ست ئەو شىزو فری نیا به وه ده نالى نیت كه به كو مه لگا كه ماندا بلاو
بوو ته وه، بوو ته پىكهاته يه كى به تال. كو مه لگا يه ك كه هه مووان
تىیدا نوێ ده كه ن و به رو ژوو ده بن و قورئان ده خوینن، كه چى له

په نایدا به رتیلیش وهر ده گرن و دروش ده کهن و ددزن و ده ست
 بو نامووسی په کتریش ده بهن. له کومه لگایه کدا که پیاوه کانی
 دواى ههر په یوه نندییه کی سیکسی کراوه، هیچ هه ست به شهرم
 ناکهن و له ئافره تانی خو یانی قه دهغه ده کهن، کومه لگایه ک
 پیاوه کانی ئالووده ی ته ماشا کړدنې گرتنه و فیلیمه ورووژینه ره کان
 بن، ههر ئه وانیش له که سانی تری قه دهغه ده کهن. ئه وه ی ده ست
 له نوږت کړدن هه لېگریټ تاوانباری ده کهن به لام دروژنیان به لاه
 تاوانبار نییه. به ژور خه لکی ناچار به پوژوو گرتن و خوگرتنه وه
 له خواردن و خواردنه وه ده کهن، به لام دم له سووکایه تیکردن و
 قسه وتن به خه لک نا پاریزن. کومه لگایه ک که خاوه دن دوکانه کان
 شه و پوژ قورئان لی ددریټ و ناکوژیتنه وه، له هه مان کاتدا دزی
 له کاره بادا ده کهن و به زوره ملی شوینی گشتی و پړیگابانه کان
 بو خو یان داگیر ده کهن. کومه لگایه ک له بنه رتدا پیاوانی ئاین
 ئه رکیان بلاو کړدنه وه ی لیبورده یی و به خشنده یی، به لام هه میسه
 خه ریکی چاندنی تووی بق و هاندانن بو سړینه وه ی هه رکه سیک،
 که جیاواز له وان بیر بکاته وه. سهیر له وه دایه ئیمه له گه ل هه موو
 ئه مانه دا راستگو یانه ژیانمان برده سهر و به رده وام ئه م دوخه مان
 رت کړدو وه ته وه. جاریک له شوینیک خویندوومه ته وه که وا ئه و
 کومه لگه دواکه و تووانه ی هه ست ده کهن له دهره وه ی میژوودان، ئا
 له و ساته دا ئیدی ده ست به خو خواردن ده کهن. ئاشکرا و پوونه
 که وا ئیمه ئیستا له قوناغی پووخاندنیکى خودی ته واودا ده ژین.

له یلا

کاتیک بۆ یه کهم جار مالیک دهر کهوت، خۆر له ئاسمانی بهنده و لووسیدا دهر کهوت. ده توانم بلیم مالیک خالی جیا که ره وهی ژیا نی هه ردوو کمان بوو، قوناغیک هه یه له ژیا نماندا، قوناغی پیش نه وه، قوناغیکیش دوا ی دهر کهوتنی نه وه.

پیش نه و پیم وا نه بوو که پانتاییه ک بۆ خوشه ویستی هه بیته و جیگای که سیکی دی بیجگه له خودا و خیزانی تیدا ببیته وه، نه وه بوو نه و م بین ی و ژیا نم ئاوه ژوو بوویه وه.

ئیمه بهردهوام وهک چۆن زهوی به دهوری خۆردا و پهروانه به دهوری شه مدا، ئیمه ش به و شیوه یه به دهوریدا ده سوو رایینه وه. به لام و پیرای هه موو نه وانه نه سوو تاین، به لکوو له سه رچاوه ی نه و وزه یه مان خوارد وه که ناخ و پووی ئیمه ی گه ش کرده وه. به لام زو لم ده که ی نه و وزه دره وشاوه و سه رسو پهرینه ره به شتیکی نه ری نی وه سف بکه ی ن، چ مالیک له و ی بیت یاخود نا !

جاریکیان به مالیکم وت هه ر له یه کهم رۆژ و یه کهم بینیدا، دره وشانه وه ی نوو ری کم له روو خساریدا بینیه، نه ویش له وه لامدا وتی: نه وه وزه یه و هه ر خوی هه موو شتیکی له م گه ردوونه دا وزه و نوو ریکی نه بینراو ده داته وه. ئیتر زۆرم لی کرد شرۆقه ی زانستی بۆ ئه م دیارده یه نه کات، به بزیه کی سه ی ر وه لامی دایه وه و دهستیکی به قژمدا هی نا و گو تی: باشه شرۆقه یه کی تر هه یه، نه ویش نه وه یه خوشه ویستی کویره .

به بی هیچ بوغرابوون و لووتبه رزییه که وه وشه کان له لیوییه وه ده هاتنه دره وه، نه مه نه و راستییه بوو که هه ر له سه ره تا وه دهیزانی! کاتیک - یش سیمای شه رمکردن له سه ر ده موچاوم

لا دا و له بری ئه وهی به نکۆلیکردنه وه سه یرم کرد، خیرا وتی:
 ببووره پهنده کهم به هه له هینایه وه، مه به ستم بوو بلیم مه یموون
 له چاوی دایکیدا ئاسکه، ئیدی زه رده خه نه مان گۆرپییه وه و له
 دلی خۆمدا وتم: ئاه ئه گهر ده زانیت، تو یوسفی راستگۆیت، من و
 لووسی له کاتی ده رکه وتنی تۆدا هه ردوو کمان ده ستیی خۆمان
 بری، ئه میستاش ئاره زوو ده کهین که به بی هیچ ئاه و هاواریک به
 گریی دلمانه وه گریت بدهین.

دوای دوو-سی جار ده ستهینان به قژمدا، به گهرمی له ئامیزی
 گرتم، هه رچه نده بۆ جاریکیش بیت چیه هه ستم به هیچ ویست
 و ئالۆشیک سیکی نه کردوو له و رهفتارهیدا، چونکه ده مزانی
 هه رچی ده کات و هه رچی ده لیت به پاکی و به بی مه به سته، به لام
 هه موو جار له و کاته دا ده موچاوم سوور هه لده گه را و خۆم
 لیی قوتار ده کرد. ئه و قورسترین و پڕئازارترین راستیییه کانی
 به سادهیی و نه رمیییه که ده گیرایه وه، که له سادهیی سه رگوزشتهی
 مندا لان ده چوو.

کاتی که ئه وهی بینیم و ئه وهی هه ستی پی ده کهم بۆ لووسی
 - م باس کرد، ئه و ده یگوت ئه وه به هۆی ئه و تیروانینه
 سۆفیگه رییا نه وه ییه که هه مه، وام لی ده کات که بچمه قوولایی
 بابه ته کان و شتگه لیک هه ست پی بکه م و بینم، که وا له دل و
 چاوی که سانی دیکه وه نابینزین و هه ستیان پی نا کریت. به لام
 ئه ویش نکۆلی له وه نه کرد که وا شتیکی ناروون و قوول له ودا
 هه یه، که وا ده کات گه ردوون بۆ لای کیش بییت، هه رچه ند
 له راستیدا ئه وه ئه و مالیک بوو، که وا ته واو ئاویتیه عه شقی
 گه ردوون بوو بوو!

له بیده نگیه کیی پرهواردا خۆشم ویست، له کاتیکدا که وا

سینگم پر بووبوو له چه ند دیږه شیعریکي سؤفیانه ی (سه منون
 موحیب) که ئه و دیږانه تا رادده ی تانه لیدان چوونه ته قوولایی
 عه شقه وه. ئیزنی خواستنی هه ندیک له و وشانه ی که بۆ وه سفی
 ئافرینه ری مه زن به کار هینراون بۆ به کاربردن له وه سفکردنی
 یه کیک له ئافریتراوه کانیدا لی وهر گرت، ئه ویش له و کاته دا وتی:
 بۆ مه گهر بنیاده میش بۆ خوی خودایه کی بچووک نییه، که توانای
 ئافرانندی هه یه، ههر وهک توانای ئافره ت له کاتی ژاندا؟

وهک سؤفییه ک پیتشبینی ئه و وشانه و ئه و وه لامه م لی ده کرد،
 چونکه ده زانم هاوشیوه ی گه وره سؤفییه کانی وهک حه لاج و ئیین
 عه ره بی و به ستامی و ئیین فارز باوه ږیان به ږیگاچاره و یه کگرتن
 هه یه. شه و و ږوژ هه موو بوونم ئه م وشه گرسه ندووانه ی
 سه منوونی ده وته وه که ده لیت

به فیدات بم جا بللی چلوون

ئه گهر که نه فتیک به فیدات بیت

بۆ مه گهر ملکه چیی بۆ ئازیز نه نگیه؟

تامه زرویییه ک تامه زروی دیدارتم

هینده به سه نکه گهر تاشه به رد

له کۆلی بکات دووله ت ده بیت و

وهکو کوانووی ئاگر داده گیرسیت

خۆشه ویستی تۆ وه ها خزاوته

گیانمه وه هه روهک خزانی ووشه کانم

له ناخمه وه بۆ سه ر زمانم

هه رگیز هیچ هه ناسه یه کم بی تۆ نه بووه

به لکو تۆ هه میشه له نیو ههر ئه ندامیک وگشت پنتیکی

ده روونمدایت.

عاشقی مالیک بووم و بیرم له ئاکامی ئەو عیشقه نەدەکردووە..
 بە ئاگرەکە ی سووتام و گویم بەو نەدەدا کە دەشی ت پۆژیک بیت
 ئەو ئاگرە سەرتاپام بگریتهووە.. له سهفه ره دوورودریژه کهیدا بۆ
 ساتیکیش لیم دوور نەبوووە..و بیھیوا نەبووم.. هه میشه له گه لدا
 بووه و پۆحی له گه ل بهش ده کردم، منیش له سهر ئەو دۆخه
 تهواو خۆم راهینابوو.. به جۆریک که تەنانەت له و کاتانه شدا
 له گه ل لوسی ده مبین و خه ریک بوو پۆح و له شیان له یه کدیدا
 بتویننهو، هیشتا دهستم له خۆشه ویستی ئەو هه لنه گرت. ده زانم
 وینه یه کتان له زینه یه تی خۆتاندا دروست کردووه، که وا تووشی
 نه خۆشی سادی بووم.. به لام گوناھیکی گه وره یه پیشوخته
 بریار له سهر خه لک و کاروکرده وه کانیان بدن. هیچ کهس له
 کهس ناچیت، هیچ ئەزموونیکیش له ئەزموونیک تر ناچیت. به
 ئەزموونیک تاییه تی ژیاندا تیه پیم، جهخت ده که مه وه ئەزموونی
 مروقه کان وهک په نجه کانی دهست وایه، هیچ په نجه یه ک تەنانەت
 په نجه ی دووانهش له یه کتری ناچن، تەنانەت ئەگه ر پوخساری
 ده ره و هیان لیک بچن به لام ناخ و ناوړوک هه میشه مۆرکی داهینان
 و جیاوازییه کانی خودی که سه که ی پیوه ده بیت.

له یلا

نه خوشخانه - ته مووزی ۲۰۰۰

دهستی مالیکم گرت و به رهو ژووره که ی لووسی به دواى
خۆمدا په لکیشم کرد، له ناکاو چه ند ههنگاو یک بهر له گه یشتن
به ده رگای ژووره که راوه ستام و به دلنیا ییه که وه چاوم برییه
چاوی و گوتم: ده مه وه یت ئه وه باش بزانی ت که وا من گوئ به
هیچ شتیک ناده م و ئیره یی وای لئ کردم، ئه گینا ئه و داوایه ی
که بۆ پوشتن له تو م کرد، ده رهنجامی ساتیک شیتی بوو، که
هه موو چرکه یه ک دواى ئه و ساته من لیی په شیمانم بووم. که س
لومه ی ئه وى تر ناکات، تو منت خوش دهو یت ئه ویش تو ی خوش
دهو یت و منیش ئه و م خوش دهو یت، هه ر وه ک چو ن ئه ویش منی
خوش دهو یت و منیش هه ردووکتانم خوش دهو یت و ئه ویش
هه ردووکتانم خوش دهو یت. هه موو له م گرینه تیگه یشتووین
و ئه وه تا پیکه وه ین و هیچ که س و هیچ شتیکیش ناتوانیت و
نه یتوانیوه له یه کمان بکات.

مالیک وه کوو هه موو جاریک به هیمنییه که وه، وه ک بلایت
قسه ده رباره ی بابه تیک ده کات، که په یوه ندیی به که سانی
تره وه هه بی ت، وتی: زو ر به ساده یی من عاشقی دوو کچی جوانم
ئه وانیش عاشقی من، ئا له و ساته دا دلۆپیک فرمی سک له چاوی
که وه ته خواره وه و تیزرایه گلینه کانی منه وه.

هه ر وه ک له سیینه که ی خه یری شه له بیدا، یه که ممان کو ریک
و دوو هه م ئه لکومی، سییه میان گه لا. له سیینه که ی ئیمه دا

کورہ که مان مالیک سهره تا و کوتایی، خوشه ویستی دووهمان
خوشه ویستییه کی پاک بوو، که هه میسه وه کوو ئه لکومی سهر
ده که وت و هه موو گه لاکانی ده چینیه وه، سییه ممان په رهکانی
قه دهر بوو، په ره گه لیک که وا هه موو خوشه ویستییه که ی
تیدا گنر رابوویه وه، له ژیر ناوونیشانیکی گهره که ئاماژه ی
ئاگادار کردنه وه ی تیدا بوو:

هیچ ریگا چاره یه ک بو دهر باز بوون نییه!
جا ئیتر به ئاگایی له گه ل قه دهر دا چی پی ده کریت؟
ئیتر ئاوا چووینه وه ئامیزی سیانه که مان.

ئووسی

نه خوشخانه - ته مووزی ۲۰۰۰

کاتیک مالیک به هیواشی هاته وه ژووره وه، بۆ یه کهم جار ئه و
 پروناکییه م بینى که له دهموچاوییه وه دهره وشاییه وه، وهک چۆن
 له یلا بۆی باس کردبووم، چۆن له پیشتردا نه مبینیه؟ ئه ی بۆچی
 ئیستا زۆر به ئاشکرا ده بیینم؟ ئه ی ئایا ئیستا له یلا ده بیینیت؟
 ده لێن ئه وه ی له لیواری مهرگ نزیک ببیته وه، شتگه لیکی
 نه بینراو ده بیینیت، که ئه وانى تر نایبین. ئایا ده بیت ئیتر من له
 مردن نزیک بوو بیتمه وه؟ ئایا له یلا ئیستا و له پیشووتریش به
 درێژایی ئه و ماوه یه مردبیت، به مانای ئه وه ی بۆ ماوه یه کی
 دوورودرێژ خه و ببینم؟ یاخود بوومه ته قوربانى زاناکان و تاقیگه
 جیهانییه کان، که یاری به ئه قلم ده کات و وام لى ده کات ههست
 بکه م له ناو چیرۆکیکی نامۆ بژیم و له برى ئه وه چیرۆکی ژیانم
 بیت!

کاتیک بۆ یه کهم جار چاوم پێی کهوت له ته مه نی دوانزه سالی دا
 و تا ئیستاش، که ته مه نم سى و سى سالا، ئه قلم توانستى ئه وه ی
 نییه به شیوه یه کی ته واو وه رى بگریت، وزه که ی ئه و زۆریک
 له و وزه یه ی زیهنیه ت و میشک و ته ندروستى من گه وره تره،
 به جۆریک بووه ته بارگرانی به سه رمه وه به رده وام خه ریکه
 ده مکوزیت، به شیوه یه کی کوتابی من ده نه خشینیت که له ژووریکى
 نه خوشخانه دا له سه رمه رگدا بم. ئه وه ی به سه رمدا هات له گه ل
 ده رکه وتنى مالیکدا نه بوو.. به لکوو له گه ل کوتاییه کانى سه ده ی
 نۆزده یه مدا بوو، که باریکی گران بوو به سه ر شانمه وه، ره نگه
 ئیستا کاتى هاتیبت باری شانم سووک بکه م، وهک بالنده یه کی

بريقه دار له ئاسمان له شهقهی باله کانم بدهم، و بریار بدات له هه رشوینیک ئاره زووی کرد هیلانه بکات. هه موو شتی کمان به سه ردا ده سه پینیت، هه ر له خو خزانده ژیانمانه وه تا ئه و کاته ی به مردن کو تاییمان پی ده هینیت، له و نیوه شدا زنجیره یه کی دوو رودریژ هه یه و خو ی به سه ر باوک و دایک و ئاین و ناو و قوتابخانه و ریککه وته مینرژژکراوه کانی ژیاندا ده سه پینیت. باس له ئازادی هه لباردن ده کریت، چو ن و کام هه لباردنه؟ ئه وه ی به بی ده نگیی و له ژیره وه ی ئه و زنجیره دوو رودریژی نیو ژیانماندایه. ئازادی له کو نیه؟ له زیدانی ئه و جیهانه دایه، که تیایدا هه موو شتیک بو ئیمه حه رامه، گرنگترین و مه تر سیدارترین شتیک ئه وه یه، له باوانه وه هیله بو ماوه ییه کانی که سایه تیمان له باوانمانه وه بو جی بمینیت، که هه لگری رهنگی پیست و مو رکی خوین و لاوازی ئیسکیانه، نه خو شیه جو را و جو ره کانیان که له حه وت یاخود ده پشتیان وه ماوه ته وه، بریار له ژیانی تو بدات، تا ئه و کاتانه ی دیت و تهنگی پی هه لده چنیت و له ناوی ده بات. دوا ی مردن باوه رم به وه نیه ژیانیکی تر هه بیت، باوه ری ته واوم به وه هه یه ئیمه ته نیا بو یه ک جار ده ژین. کاتیک به ته واوه تی پیگه ی شتم، ویرای هه موو مهینه تییه کانم، به لام که بیرم له چاره نووسی خو م ده کرده وه به وه ی مردن گه وره ترین و تاکه هه قیقه ته، ئاره زوویه کی زو رم بو گریان ده بوو. باوه رم به سو فیکه ریی له یلا نه بوو، کاتیک باسی سو فیه کانی بو ده کردم به وه ی ئاههنگیان بو مردن ده گپرا وهک ئه وه ی زه ماوه ندی بوو کگواستنه وه بیت، له کو تاییدا خودا ده بینن و هاو پییه تی ده کهن، هه روه ها باوه رم به خویندنه وه ناو خو ییه کانی مالیک نه بوو بو بوزیه ت، که باوه ری به ژیانیکی تر نه بوو، به لام باوه رداره کانیان زو ر به هیمنی و ئارامی باوه ریان

به و راستییه دههینا، وای لی دهکردن ژیان نهکهن، به لکوو زور بههیزوهه ئەزموونی ژیانیان دهکرد و پرووبه پرووی دهبنه وه و گهشبین و بیبه رانبه ریش بهخشدن، وهک ئەوهی نهمر بن. به لام هه میشه در دۆنگی بوونم چرکه ساته خووشه کانیان لی تیک داوم. ئەو پۆژهه بیر دیته وه، دواي ئەوهی جهسته مان له یه کتری جیا بوویه وه، به لام به پرووتی له سهه جیگا که لیک ئالابوون، به توندی له ئامیزم گرت وهک ئەوهی بووبینه دووانه یه کی جیانه کراوه و ده زووله یه که به نئوانماندا تیناپه ریت، زور به کول گریام تا سینگى به ته واده تی پر بوو، ئەو پۆژه پیم گوت: به هه موو مانایه که وه له پووچکه راییدا ده ژین، چۆن ده بیت خودا ژیانى به ندهکانى خوئى کۆتایی پی بهینیت؟ هه ر له بنه رتدا بۆ دروستی کردوون؟ ئیتر چۆن هیزمان تیدابیت له ژياندا کارى پۆژانه ی خویمان بکهین، که باش ده زانین ده مرین؟ ئیتر چۆن ژیر بین و داهینان بکهین و بنووسین و خووشه ویستی بکهین، له چرکه ساتیکیشدا هیچ بوونیکمان نامینیت؟ له وه لامدا وتی: خه یالی ئەوه بکه بی کۆتاییهاتن شیوهی ژیان چۆن ده بوو! ژماره مان چه ند ده بوو! یه کتریمان ده خوارد، ئەى چۆن که سیك پیر نابیت به شیوه یه کی هه میشه یی ده ژى؟ ئایا جار س نابیت و هه زار جار ئاواته خوازی مردن نابیت، دواي ئەوهی هه موو شتیکی ئەزموون کردووه و هیچی نوئی نییه بیکات؟ مردن ترۆپکی په حمه تی خودایه بۆ به ندهکانى خوئى، پاشان تو که به و جوړه بیر ده که یته وه، باوه ریشته به وه یه ژیانیکى تر بوونی نییه، ئیتر ئەوهی له به ردهسته له ده ستت ده چیت، بۆیه تا ده توانیت چیت و خووشی له ژیان ببینه.

بۆیه باوه رى به قسه کانی کرد و بۆ جارى دووهم و سیه م بانگه یشتی کرد.

مالیک

نه خوشخانه - ته مووی ۲۰۰۰

کاتیک ویستم بچمه ژووره وه دهرگاهه توژیکی کرابوویه وه. له ناکاو راوه ستام و له دزری دهرگاهه وه به هردووچاوم ته ماشای لووسی - م دهکرد، که زوریک ههولم دا فرمیسه کانی بسرپم وه، بۆ ئه وهی ئه و وینه یه م بیته وه یاد، که بۆ یه که م جار له سالی ۱۹۷۹ بینیم.

دوای ئه وهی میتروکه به سهر ئیمه و هیله ئاسنینه که ی خویدا تیپه ری، ئه وه م به دیی کرد راشکاوانه و بویرانه ته ماشام دهکات، سهرم شوپ کرده وه بۆ سهر زهوی، به دوای توژیک بویریدا دهگه رام، کاتیکیش خوم کو کرده وه و سهرم بهرز کرده وه، به تيله چاویک سهیری ئه و کچه شوخه م کرد، که نیرینه بوونم و تا رادهیه ک نزیکی شوینه که م وای کرد، درزی کراوهی سینگى بینیم، که دوو مه مکى تازه پیگه یشتوو وه دیار که وتبوو. کراسه که ی ته نیا درزی سینگى وه دیار نه خست، به لکوو گوشتنبوونی قاچه کانی به شیویه کی ورووژینه ر وه دیار بوو، له و شوورایه وه دیار بوو، که شیشه ئاسنینه کانی کراوه بوو، نهیده توانی بیشاریته وه. له نیوان شهرم و سهرداخستن و ئالوشبوون و سهر بهرزکرنه وه دا، ئیتر به و حاله مامه وه.

ئیتتر خوم دیته وه چاوبرکیی له گه لدا ده که م، زهرده خه نه یه کی بۆ کردم و دهستی چه پی خسته ژیرچه ناگه یه وه، دوای ئه وهی خوی به سهر شووراکه دا شوپ کرده وه، که میک خوی به لای چه پدا چه مانده وه، پاشان به چاوداخسته وه هه ناسه یه کی هه لمژی

و هه ناسه که ی دایه وه، به دهسته که ی تریشی به هیواشی دهستیکی
 سلاوکردنی بۆ هه لبریم، منیش زهرده خه نه یه کم بۆ کرد و به
 باشتترین شیوه وه للامی سلاوکردنه که یم دایه وه. نازانم منیک که
 له ته مه نی پانزه سالی دا بینیم، سهرم لئ شیوا و ته نانه ت ته مه نیشم
 لئ تیک چوو، چۆن شهرم له ناخی خۆمدا هه لته کاند و به و
 شیوه یه له گه لیدا به رده وام بووم؟ به لام رهنگه شتیک له ودا وای
 لئ کردیتم ره هه ندیکی نه ناسراو له خۆمدا بدۆزمه وه، ئه ویش
 ئه وه بوو، که من شهرمن نیم وه که ئه وه ی وام ده زانی !

به لام له گه ل ته وژمی به هیزی ئه و دیمه نه نوییه ی به سه رمدا
 هات، هیچ گونا هیکم به رانه ر کچه که ی تر نه کرد، که چاوه کانیم
 به جی هیشت تا به ته وا وه تی چاودیری دیمه نه که بکات، که وا دهر
 ده که وت کاتی که لای بالکونه که را وه ستام و به دیی کردم، بریارم دا
 ئیتر هه نگا و نه نیم بۆ ئه و کچه ی بی هیچ شهرم و سه له مینه وه یه که
 ته ماشای ده کردم.

کاتی که هینده بویر بووم و له سیوه که نزیک ببه مه وه، به لام
 هاوارکردنی باو کم به وه ی بی مه خواره وه بۆ خانووه نوییه که، له
 باخچه ی هه ردو و سیوه که ده ری کردم ده ره وه.

میوه قه دهغه کرا وه کان تامیکی جیاوازیان هه یه، که له و چیژه
 گه رمو گو په ی گونا هه که دا خۆی بینیه وه. جوانترین ماچیک
 ئه وه یه که دزراو بیت، خوشترین سیکسیک ئه وه یه شاررا وه بیت،
 بالاترین کاریک مه رجه که ی ئه وه یه بکه ره که ئازاد بیت، به لام
 کاتی که پابه ندبوون ده سه پیتریت، ئازادییه کان ره ت ده کریته وه و
 به مه ش جوانترین شتیک له ده ست ده دات، ئه ویش خۆر سکوونی
 کار و کرده وه کانه.

له یلا

دوای کوټاییهاتنی دیمه نه که به پوښتنی مالیک به پرتاو به رهو
لووسی رام کرد، مه به ستم نه بوو له وهی دهیکات خه به ری بکه مه وه،
به لام نه وهی وای کرد به خیرایی وهک شیت به رهو لای نه وهنگاو
بنیم، نه وه بوو له شی به رهو دهر وه خوار کرد بوویه وه، به جوړیک
خه ریک بوو هاوسه نگی تیګ بچیت، دوای نه وهی ددانپیدانیکی
منی وهرگرت به وهی مالیک کوړیکی قوزه، به دوو رو دریزی هه موو
نه وهی بو باس کردم، که رووی داوه، تهنانهت نه جووله یه ی
نه نجام داوه که له گرته یه کی فلیمیګدا بینویه تی و تیایدا کچه که
به شهیدابوونه وه، کوړه که ی خوښ دهویست. نه مویت باسی
نه وهی بو بکه م، که من به سهیر کردن به شداری کاره که یانم
کردووه، به لام نه گهر له دوخی ئاسایی خویدا بووایه له به هیزی
سه رنجدان و ته رکیز کردن، نه وهی به دی دهکرد هه ردوو دهستم
به تاله، چونکه من نه چووم کیګ ئاماده بکه م، نه وهی من کردم
نه وه بوو چند ههنگاو یک گه پامه وه ژووره وه، بو نه وهی خو م
ئاماده بکه م به لام تووشی شله ژان هاتم و هه له اتم.

ته مه نی هه ردوو کمان دوانزه سالان بوو، کاتیک مالیک له
ژیانماندا وه دیار که وت، کاتیکیش لووسی وتی نه بو منه، هیچ
مشتومرم له گه لدا نه کرد، وتم چوڼ ده بیت با بیت.

له و ته مه نه بچو که دا له چیرو که کان و گورانییه کانی
خوښه ویستی تی نه ده گه یستم، ویرای نه وهی به کوټاییه کانی
ساته وهختی رومانسیه تی عه بدولحه لیم و گه وره یی عیشقی ئوم

که له سووم و زوړیکي تر، له وانه ی گورانییه کانیان له راډیو و ته له فزیون تووشی سهرئیشیه یان ده کردین، پی راگه شتم. ویرای هه موو نه و فیلیمه پرومانسیانه ی پیکه وه له گه ل لووسی له سینه ما ته ماشامان ده کرد، نه و ساتانه ی باوکم به هو ی ئیشوکاره کانییه وه نه ده هاته وه، به ئاگاداری دایکم و براکه م، که زوړیکمان ده کرد دایکم ئاماده بیټ، به لام هه موو کاتیک به سهربادانیک به نه خیر وه لامی ده دینه وه، نه گهر زهوی و ئاسمان له یهک بدن ئیتر ناتوانم جاریکی تر هه ولی له گه ل بده مه وه.

باوکه ئایا خودا لیت خو ش ده بیټ؟

ئاماده نه بوونی باوکم له ماله وه به مانای بریاری ئازاد کردنی هه موو زیندان و به ندکراوه کانی ماله وه دیت، هیمایه که بۆ ئازادی پیاده کردنی هه موو قه ده غه کراوه کان، ئیتر به هاوړییه تی دایکم ده چین له لای میرا، یاخود هه رچوارمان پیکه وه بۆ بازار کردن و کاتبه سهربردن ده چینه ماریلاند، یاخود بۆ لابس و شانتی یان گروپی، بیجگه له و چوار جیگایه که ده که ویته گه ره کی میسری نوئ و شوینیکي خو ش و پیکوپیکه، بوو ته مه نزلگه ی دانیش تووانی زه یتوون. به لام مالی میرا شوینه دلگیره کی دایکم بوو، کاتیک له وئ ده بووین میرا دوو شوشه بیرهی ساردی ستیلا ی له فریزه ره که ئاماده ده کرد، دواتریش یاری کاغه زیان ده کرد و به دهم یاری کردنیش هه لابه لا قسه یان ده کرد، له بهر نه وه ی به هیواشی قسه یان ده کرد گوئیستی قسه کانیان نه ده بووم.. نه مه نه و نه نینیانه ی ئیمه بوو، که به جو شو خر و شه وه کوی کرد بووینه وه دوور له باوکم و هه لسوکه و ته تونده کانی.

من و لوسی له دهره وه و له مالّه وهش هاورپیه تیمان ده کردن،
تا پیش هاتنی مالیک و پیش ئه وهی به شه رمیکه وه دهست بکهین
به سهیرانه که مان.

میرا بزه ی سه رلیوی دایکم بوو وهک چۆن لووسی بزه ی سه ر
پوخساری من بوو، باوکیشم مایه ی ئازاردانی عه لی بوو، تا ئه و
پوژهی عه لی برام بووه خه م و په ژاره ی هه موو مالّه که.

له گه ل قه ده غه کراوه کانی باوکدا توانیمان ژیان بکهین، ئه گه رچی
ده مانزانی ئه شکه نجه یه کی کاتییه، هه ر به دوور که وتنه وه ی له
مالّه وه ئیتر هه موو شتیک به ئاره زووی خو مان ده بوو، به لام
تا که برا که م که ورده ورده پوچی به رز بوویه وه و له ته مه نیکی
زووشدا، ئازاریکی گه وره بوو.

ئایا ئه وه جیاوازی نیوان ئافرهت و پیاوه؟ ئایا ئافرهت ناچار
به ئارامگرتن و ددان به خو داگرتن کراوه؟ ئایا هینده ژیره بو
ئه وه ی له گه ل هه موو بارودوخ و راستییانه دا هه لبات، له پیش
هه موویانه وه رازیکردنی بوغرابوون و شیتبوونی پیاوه، به
جوړیک وای لی بکات که ته نیا ئه و ده په رستیت، له کاتیکدا کفری
پی ده کات؟

عه لی برام هه ر خو ی ده خواره وه، له خه لک دوور په ریژ
بوو، هیچ کاتیک به مندالی نه مبینوه، ده ستوپه نجه ی له گه ل
هه رسی و ته که ی باوکدا نه رم کردووه: تو پیاویت، تو پیاو به،
پیاو ناگری! بینیم چووبووه تونیلیکی تاریکه وه، له یاریکردن
و پیکه نین دوور که وتبوویه وه، له قوتا بخانه ش هه لسوکه وتی
توندوتیژ بوو، کاتیکیش هه لسوکه وتیکی نه شیاوی دهنواند وهک

ئەوێ له هاو پۆلێکی دەدا، یاخود له پۆلدا وەلامی مامۆستای
نەدەدایەو، یاخود بیر و هۆشی دەپۆشت بێ ئەوێ بە ئاگا
بێت، له هیچ پیتێکی ئەوێ له قوتابخانە دەخوینیت، باوکم
هەڵیدەسەنگاند، چەندین کەرەستە پەرودەکردنی هەبوو،
جاریک بە کورسییەو دەبەستەو و جار هەبوو، بە قایش لێی
دەدا یاخود سەرەوخوار بە بنمیچەو هەڵیدەواسی!

ئەوێ پووی دەدا دوور نەبوو له ئێمە، له ژووری براکەم
بوو، وێرای هاوار هاوار و پارانەوێ بەردەوامی دایکم، بەلام دلی
باوکم وەک بەرد پەق بوو، بەردەوام بوو له سەر پەرودەکردنی
تا ببێتە پیاو. رقم له و وشەیه دەبوویەو، بەو هۆیه شەو رقم له
پیاو و پیاوێ دەبوویەو، تەنیا مالیک له گەل ئەو دوو وشەیه و
له گەل خۆشیدا ئاشتی کردمەو.

لوسی

له پەرودره کردندا میرا هه موو ئه و شیوازانیه پهره و ده کرد، که له سه ر پهرودره کردنی منداڵ خویندبوویه وه، به فله سه فه ی پهرودره یی مۆتیسووری زۆر سه رسام بوو، زۆریشی له سه ر خویندبوویه وه ته نانه ت پێش له دایکبوونیشم، له دایه نگاکه یدا ئه و میتۆده زانسته یی به کار ده ینا، که گرنگی به هونه ر و توانسته منداڵه کان ده دات و گه شه ی پێ ده دات، به بی ئه وه ی هیه ک سه ییک ده خاله ت بکات و له قالبی بدات، به بی ئه وه ی ته لقین بدرین و پێیان بو تریته وه، به لام هه سه ته وه ره کانیان بالا ده کردن وه ک پێگایه ک بۆ مه عریفه، دایکم پێشه نگ بوو له به کاره یانی ئه و میتۆدانه دا.

به بیرمدا نایه ت پۆژیک له پرسیاره کانم ئه گه رچی بیزارکه ریش بووبیت خۆی بواردبیت، له به دوا داچوونه کانمدا توپه نه بووه و له وه لامدانه وه ش جارپس نه ده بوو، هه موو کاتیک وه لامی پێ بوو، ته نانه ت ئه گه ر وه لامه که راسته وخۆ بووبیت یاخود ناراسته وخۆ بووبیت، به لام لانی که م وه لامه کانی که لێنکی له تۆری مه عریفیی مندا پر ده کرده وه.

به بیرم دیت ته مه نم پێنچ سالان بوو، پۆژیک چوومه ژووره وه بۆ لای، بینیم له سه ر ئامیزی قیدیویه که ته ماشای فلیمیکی بیانی ده کات، له و کاته دا گرته ی ئافره تیکی پروت بوو له سه ر سک ده خشا و هه موو جه سه ته ی سووتا بوو، به ترسیکه وه پرسیارم لی کرد، ئه وه چیه؟ زۆر به سانایی وه لامی دامه وه وه ک ئه وه ی له گه ل که سینیکی گه وره دا قسه ده کات: هاوسه ره که ی ویستی له ناوی ببات دوا ی ئه وه ی بۆی ده ر که وت دلخوازی هه یه.

دلخواز؟

ئەم وشەییەى کۆتاییم بە شیوازی پرسىار کرد، که پێویستی بە وه‌لامدانەوه هەیه، بەبزهیه‌که‌وه وه‌لامى دایه‌وه: پیاویکی تری خوش ده‌ویت بێجگه له هاوسه‌ره‌که‌ی. به پاکیی منداڵیمه‌وه گوتم: ئینجا چییه؟ شانه‌کانی و برۆییه‌کانی به‌رز کرده‌وه و پیش ئه‌وه‌ی وه‌لام بداته‌وه لیوه‌کانی گه‌ست و وتی: پرسىار له ده‌ره‌ینه‌ره‌که بکه! پاشان به ده‌نگیکی به‌رز دایه پرمه‌ی پیکه‌نین، و له‌ئامیزی گرتم و تیر ماچی کردم.

بێجگه له دایکم له‌یلاش هاوڕینی‌که‌ی ترم بوو که هیچم لى نه‌ده‌شارده‌وه. له ته‌مه‌نى منداڵیماندا به رۆحپاکیی خۆمان که هیشتا له درۆ و خهم و فرتوفیله‌وه نه‌گلابوو، قسه‌مان ده‌کرد، به‌لام که گه‌وره بووین و بۆ ئه‌وه‌ی خه‌مه‌کان له‌سه‌ر شانمان گران نه‌بیت و پشتمان نه‌شکینیت، قسه‌مان ده‌کرد بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و قه‌باره‌یی به‌لام دابه‌ش بکه‌ین، نه‌هیلین ئه‌وه‌ی له رۆحماندا ماوه ئه‌گه‌ر تیاشیدا مابیت ویران بکات.

له‌یلا ئه‌و بیره قووله‌یه که ده‌چمه لای هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی پاکیی رۆحم تیک ده‌دات، بۆی باس ده‌که‌م و له قوولایی خۆیدا هه‌لیده‌گریت، ئه‌و ئاوه سازگاره‌یه که به‌رده‌وام نوێ ده‌بیته‌وه و هه‌رکاتیک تیک بچم ده‌مشواته‌وه، وه‌ک ئه‌وه‌ی سه‌رله‌نوێ له‌دایک بووبمه‌وه. ده‌یوت: گ‌رنگ نییه بزانی که‌ی قسه‌ ده‌که‌ین، به‌لام ده‌بیت ئه‌وه باش بزانی که‌ی بێده‌نگ ده‌بین. چاوه‌کانی زۆرترین قسه‌ ده‌کات، قسه‌کانی کورت و پوخت و مانادارن، هه‌ر بۆیه کاتیک برپاری ده‌دا قسه‌ بکات، گوێیه‌کانم ته‌واو بۆ شل ده‌کرد. له‌یلا هیچ شتیکی شارراوه‌ی من نییه نه‌یزانیت، بێ ئه‌وه‌ی قسه‌ بکه‌م هه‌موو شتیکم ده‌زانیت، به‌دلته‌نگی و به‌خۆشی و به‌پووتیش منی بینیوه.

لەبەلا

بەئاشکرا وەک تیشکی خۆر، میرا بە دڵ و بەگیان گەنجیکی
موسولمانی خوش دەویست، بەلام نکۆلی لێ دەکرد وەک چۆن
پێغەمبەر موسا نکۆلی لە گۆلک دەکرد.

میرا هەموو شتێکی لە بارە ی ئێو خۆشەویستییه وە بۆ لووسی
باس کردبوو، باسی ئێو ی کردبوو، تا چەند پە یو هەندیه کانی لە گەڵ
خانە وادە کەیدا پە یو هەندیه کی نموونه یی بوو، بێ هیچ ھۆکاریک
سەردانی کردوون و دیاری پێشکەشی دایک و دوو خوشکە کە ی
کردوو، یاخود پە یو هەندیه تە لە فۆنییه دوورودریژە کانیان و
چارە سەرکردنی دایکی کاتیک نەخۆش دەکەوت، بەلام کاتیک
ویستیان خۆشەویستییه کە یان بە ھاوسەرگیری کۆتایی پێ بەینن،
ئێتر جەنگ راگە یەنرا !

میرا سەرسام بوو لەو ھەلۆیستە ی دایکی کۆرە کە، کە کچی
خوشکە کە ی ھەلێژاردوو ھە بۆ کۆرە کە ی و شەرمی نە کرد کاتیک
راشکاوانە لە بەرانبەر میرادا باسی کرد، لەبەر خۆیە وە پرساری
دەکرد.. ئایا هیچ شتێکی بە دی نە کرد لە پە یو هەندی نیوان من
و کۆرە کە ی. ئێ ی ئێو ھەلۆسوکە و تە ی چی بوو لە بەخێرھاتن و
بانگھێشتکردن، یان ئێو پۆلی دایکایە تییه ی کە دەیی نی؟ لە ژێر
ئەم ھەلۆیستە شۆکھێنەرە دا بوو، کاتیک پوو بە پرووی ھەلۆیستی
نە رینی مالا ھاوانی بوویە وە، بۆ یە بریاری دا سەر ھەلگیریت
بەرەو شوینیک تیایدا رێژ لە ئازادی مروڤە کان بگریت. کاتیک
ئەمە ی بۆ باس کرد کە تەواو دلیا بوویە وە لە خۆشەویستییه کە ی،
دوای ئێو ی ھەلۆیکی زۆری دا لە گەڵ دایک و خانە وادە کە ی،
لە کۆتاییدا دوای ئێو ی بە یە کجاری دلیا بوویە وە هیچ دەر فە تیک

نییه بۆ رازیبونی که سوکاره که ی و شیوازی بیرکرده وه
(سه عیدییه که یان). بریاریان دا په یوه ندیییه که یان به نه یینی
بمینیته وه، به شیوه یه که هه لسوکه وتیان ده کرد که جینگای گومان
نه بیت، به نه یینی له شوقه ی هاوریه کی هه ردو وکیان یه کتریان
ده بینیی، هه موو شتیکیان به نه یینی ریک خستبوو، گرنگیان به
هه موو ورده کارییه که ددها، دوو بلیتی سه فه رکردنیاں بریبوو به بی
که رانه وه، به لام قه ده ر جیاواز بوو. له پوژی سه فه رکردندا مرد.
لاشه که یان له ژیر داروپه ردووی بینایه کدا دوزیه وه، که تازه
دروست ده کرا.

دوسیه که به خو کوشتن داخرا، هه رچه نده که واهیده ریک هه بوو،
ئه ویش وه ستای که چکاربوو که له شوقه یه کی نویدا کاری ده کرد،
بلندی شوینی کاره که ی، بووه هو ی ئه وه ی ئه و دیمه نه بینیت
به لام ورده کارییه که ی نه ده زانی، وتی گوئیستی ده مه قالی نیوان
دوو که س بووم، به لام نه پوخسارییانم بینی نه زانیم باسی چی
ده کن، ته نیا ئه وه ی بینبوو که سکی زل پال به که سکی تره وه
ده نیت و له نهومی پینجه وه ده یخاته خواره وه.

دایکی تووشی ئیفلیجبوون هات و توانای ئه وه ی نه بوو له سه ر
پیه کانی رابوه ستیت، ئیتر دوا ی ماوه یه که مرد! به لام میرا بۆ
ماوه ی دوو هه فته قسه ی پی نه ده کرا، به لام وهک چۆن خیرا
نه خو ش کهوت هه ر زوو و خیراش چاک بوویه وه. لووسی
ده سه وه ستان بوو تی نه ده که یشت دایکی چۆن به و خیراییه
هاوسه رگیری له گه ل باوکی ئه نجام داوه، له کاتی کدا خه مبار
بوو به کوشتنی خو شه ویسته که ی! به لام خو ی وا راهینابوو،
که پوژگار ئه و تاکه پزیشکه ژیره یه ده توانیت برینه کان ساپیژ
بکات و ئازاره کانی دل هتور بکاته وه، ئه وه ی یارمه تیده ریش بوو

گه شیبینی و زهرده خه نهی هه میشهیی میرا بوو.

ئهو تاکه جارهیی که تیایدا لووسی به سه رسامیه وه پرسپاری له دایکی کرد، سه رچاوهی ئهو هیزه چیه، که بهرده وامه له سه ر ژیان ویرای هه موو ئهو ناخوشیهیی پیایدا تیه پری، وه لای دایه وه: بو ساتیکیش له بیرم نه کردوه، محهمد له خوینم دایه، هه لم گرتوه هیچ کهس دهستی پی راناگات.. ئهو له دلمدایه و له ناخمد هه لمگرتوه تا ئهو ساتهیی ژیان جی دهیلیم، ئیتر ئهو کاتانه رۆحمان زور دور دهفریت و دهچینه ئهو شوینهیی رۆژگاریک ئاره زوومان دهکرد. شینه ئه وهی روه به روهی ژیان ده وهستیه وه، چونکه ژیان وهک جوگه له یهک وایه ئاوی له بهر دهروات و ناگه ریه وه وهک دهستار وایه، له فه له کی نه خشینراودا به بی وهستان خول دهخوات، ئه گهر روه به روهی بوه ستمه وه کوتاییم دیت، بویه باشر بوو له گه لیدا خول بخوم تاکوو نه مهاریت. میرا هه موو شتیکی به هاوسه ره کهی به خشی.. بیجگه له دلی! چون بتوانیت شتیکی پیشکهش بکات که خاوهنی هیه! به لام کات و پارهیی پی به خشی، هه ولی دا جهسته شی پی بیه خشیت، به لام زوریک جار پهتی ده کرده وه و نهیده توانی هیچ له گه لیدا بکات.

ئهو ئازارهیی سه ر روه خساری لووسیم به مندالی بیر نه ده چوو یه وه، کاتیک باسی ئه وهی بو ده کردم میرا له ژووری نوسته کهی به گریان و به پیی پهتی و به قژیکی ئالوزکا وه وه و به بیجامه یه کی کورته وه ده هاته ده ره وه، به راکردنه وه به ره وه حه مامه که ده رۆشت، میرده کهشی له سه ر جیگا که جی ده هیشت و به نه فره تی ده کرد و تیر قسه ی پی ده وت، که له زورینه تی نه ده گه یشت، پاشان جله کانی له بهر ده کرده وه و به خیرایی ماله وهی جی ده هیشت، تا درهنگ نه ده گه رایه وه، میرا هیلنج ده دات

و دەرښتتهوه، پاشان خوی دهرهوات، لووسی ئارام نه ده بوویه وه
تا دایکی له هه مام دههاته دهره وه، وهک ئه وهی هیچ نه بووبیت!
له ترسیکی بهردهوامدا بوو، تا ئه و ساتانهی باوکی به سهرخووشی
دهگه پرایه وه. کاتیک گه وره تر بووین، به هوی ههردوو گوڤاری
(پزیشکی تاییهت و پلای بوی) که نه مده زانی لووسی له کوپوه
به دهستی دههینیت، شاره زاییمان پهیدا کرد، ئیتر خه یالی ئه وه مان
ده کرد له ژووری نوسته که چی ږوو ددهات، پیش ئه وهی بیته
دهره وه، ههروه ها لووسی سروشتی ئه و نه شته رگه ریهی وینا
ده کرد، که دایکی ئه نجامی داوه کاتیک باوکی له دهره وهی میسر
بووه، ئه و کاته دایکی وتی نه شته رگه ریهی ریخوله کوپوهی کردووه،
ئهمهش راسته وخو دواي ئه وهی جوړجی برای هاته دنیاوه: من
دلنایام دایکم مندالانی خوی به ستووه، چونکه چی تر ئه و حه به
بچووکانهی ږوژانهی به کار نه دهینا.

ویږای ئه وهی به دوورودریژی زوړیکمان له سه ر ئه و
نه شته رگه ریه خویندبوویه وه، له قوتابخانهش له چوارچینهی
وانه ی زانستدا، ههردوو ئه ندای زاوزی ژن و پیاومان خویندبوو،
و گه یشتبوینه قوناغی سووړی مانگانه، به لام ته و او له وه
تینه دهگه یشتین که له گوڤاره که دا هاتووه:

گریدانی جوگهی فالوب یاخود برینی به شیکی جوگه که به
مه بهستی داخستن، ږیگا به سپیرم و هیلکه نادات پیک بگه ن،
به مهش ږیگا له هیلکه که دهگریت بگاته مندالان، به مهش سکپر
نابیت!

لوسی

به دریژایی ژیانم و به زوړریش له ته مهنیکی زووه وه شتگه لیکم
 بۆ پوون بوو بویه وه، جاریک به هوی دایکم و جاریکی تریش به
 هوی مه زنده کړدن و نه و بیرۆکانه ی بهرده وام به نه قلمدا دهات
 و هیور نه ده بویه وه.

وا باوه ږم هینابوو شتیک له ژیانی دایکم غافلگیر نه بووم چ
 نه و پوژانه ی پیکه وه بووین، یاخود پیښ نه وه ی بیمه ژیا نه وه. تا
 نه و پوژه ی پیښ واده ی دیاریکراوی خوم گه پامه وه. له بهرده م
 دهرگا که دا گویم له دهنکه دهنکیان بوو، ناسایی بوو به لاهمه وه
 گوئی بیستی دهنکی باوکم بېم، نه وه ی نامۆ بوو گوئی بیستی دهنکی
 دایکم بووم، گه پامه وه بو شتیک له بیرم چووبوو، بویه به کلیله که ی
 خوم دهرگا که م کرده وه و له سهر نووکی پییه کانم ږیم کرد تا
 که س هه ستم پی نه کات، به لام به هیچ شیوه یه که قه دهرم له
 خه یالدا نه بوو، که ئیراده ی خوی ده سه پینیت و پلانه که می گوړی،
 هر بویه به زوړ گوئی بیستی نه وه بووم که له خه یالمد نه بوو،
 ویرای خه یالفرانیم، گوئی بیستی نه وه بووم که به س بوو بۆ له
 ناو بردنی به هیژترین میښک، به هیژترین دل، درنده ترین ږوچه کان.
 چوومه ژووره وه له پشت ئاوینه ی ژووری دانیشتنه که وه
 سیبه ری گه وره ی باوکم له به رانه ر دایکدا بینی.

تو به مه به سستی کوشتن پالت پیوه ناوه.

چه ندین جار وتم مه به ستم کوشتن نه بووه، هاوسه نگی تیک
 چو و که و ته خواره وه، نه مه قه دهری بوو، دوا ی نه وه تو له و
 دوو گیان بوویت، من پاریزگاریم له تو کرد و له ئابروو چوون توم
 پاراست، نه وه ش پاداشته که مه!

خوزگه ئابرووم چووبایه، نه وه باشترب وو وه که له وه ی

ژیان له گهل تودا به سهر بیه، باستر بوو له ناپاکیم له محهمه د
وهک نه وهی بکوژه کهی داپوشم، نه وهی جیگای بایه خی منه
به رژه وهندیی لووسییه که ژیانیکی سروشتی بژی.
سوزانی!

باوکم به له پیی دهستی که زبر و گه وره بوو کیشای به
پوخساری دایکمد و هاواری لی هه ستاند.. منیش له و کاته دا
به ره و دهرگای پروو و شه قامه که به هه له داوان رامکرد، ئیدی به
جوړیک بووم که نه مده توانی هه ناسه وهر بگرم و بیده مه وه،
به سه رلیشیتواییه که وه ده هاتم و ده چووم ته نانه ت نیگا کانیشم
ویل بوو بوون و به جاریک کومه لیک دیمه له می شکمدا کو
بوو بوونه ته وه، تا نه و رادده یه ی خه ریک بوو می شکم بیژیت، بو
چهند پارچه یه کی بچووک و سووک. ساتیک که چی دی هه ستم
به له شم نه ده کرد و ئاسان وهک با وه کوو پووش به دم خویه وه
ده یه نا و ده یبرد. له ساتیکشدا و له نا کاو هه ستم کرد که من
نه یزه کیکی چهند ته نیام و به خیراییه کی شیتانه پروو و زه وی
هاتووم و خوم پیدا کیشاوه.

هه رگیز هیچ پوژیک هه ستم به وه نه کردو وه، که باوکم نه بو وه،
سویند ده خوم هه ستیکی وام نه بو وه، نه وه م به دلدا نه هاتو وه،
خوشه ویستییه که ی نواندن نه بوو، ئاخر بو هه می شه ناتوانیت
نواندن بکه یت و پیچه وانه که شی راست بیته، چونکه هه لو یستیک
یان دو خیک دروست ده بیته بی نه وهی مه به ست و ئاره زوی تو
بیته نه و راستییانه ئا شکرا ده بیته.

به راستی خو شی ده ویستم و هه ست و سوزی هیچ
در ووده له سه نه بوو. چونکه راست و درو له یه کتری جیا
ده که مه وه، دوو پرووییه ک و رق و بوغزم له نیگا کانیدا یا خود له

زمانی جهستهیدا بهدی نه دهکرد. به هوی دایکمه وه منی خوش دهویست، ته نانهت ئه و ساتانهشی که نیوانیان ته واه نه بوو، ئیتر چۆن خوشم ناویت؟

ئه م پیاوه هیچ گومانیک هه لئاگریت ته نیا ئه وه نه بیت دلی یه کلایه نه بو خوشه ویستی لی ددها، بهردهوام خواخوای خوشه ویستی به رانه ر بوو، له هیوایه کی درودا ده ژیا بو خوشیه که که رۆژیک له رۆژان دیت.

عاشقی دایکم، به لام له باو کم تیده گهم، له پیاویکی بریندار تیده گهم، که جهسته ی له لایه ن مینه که یه وه رهت ده کریته وه، نه یه ده توانی په راویزی بخت، وه که که سیک مامه له ی له گه لدا ده کرد که قه در سه پاندوویه تی له ژیر سه قفیکدا پیکه وه بژین، هه موو ئه رکیکی مرویی و ئه خلاق ده که ویته سه ر شان، به لام هیچ کاتیک به میردی خوی دانه ناوه که هیچ مافیکی هه بیت، ئه گه رچی راسته وخو ره تی نه کردو وه ته وه، به لام جهسته ی ئه وه ی ده کرد.

زۆرینه ی ئاگر له بلێسه یه کی بچو وکه وه دروست ده بیت، تاوانه قیزه وه نه کان له مشتومر و هه لچوونیکی ئاساییه وه دروست ده بیت. هه موو شتیک به خیرایی وه که برووسکه گه شه ده سینیت و به مالویرانی کوتایی دیت. خه یالی ئه وه ده که م ده مه قالی نیوان دوو پیاو له سه ر ئافره تیک، کاتیک ئه قل و جهسته ی پیاوه که ئالوش ده بیت ئیتر ده بیته تو په لیک له ئاگر و هه موو شتیک ده سووتینیت، باوه ر به وه ده که م به شیوه یه کی ئاسایی پالیکی پیوه ناوه، وه که هه ر ئه وه ی له هه ر ده مه قالییه که دروست ده بیت، به لام به ده نگه وه هانتی ده ست بو ئاره زو وه که ی ئه قلی نادیار بی ئه وه ی بزانیته ده بیته هوی له ناو بردنی خاوه نه که ی، نه که ئه وه ی یارمه تی بدات.

مالیک

له یلا سویند دهخوات بازنه یه کی نادیار له ژیانی لووسیدا هه یه. پټی وتم نه ټینییه ک هه یه نه یدرکاندووه، نه میس له به رانبه ریدا نه وه هه سته ی نیشان نه داوه، هه روه ها چاوه پروانی نه وه نه بووه، که بیدرکینیت! باوه ری وا بوو نه گهر به راستی مه به سستی بووایه باسی لیوه ده کرد، به لام نایه ویت، به لام دلنایه که نه ټینییه کی قورسه، ویرای نه وه ریگا نادات کهس به شداری نه وه خه مه ی بکات.

نه و کاتانه نه مده توانی په ی به هچ شتیک ببه م، نه مهش رهنه له بهر نه وه ی نه و بازنه نادیاره پټش که متر له سی سال له جیگیربوونمان له زهیتوون یاخود به مانایه کی راستتر ئاشنابوونم له گه لیاندا پرووی داوه. نکولی له وه ناکه م گورانیک کی که مم تیا دا به دی ده کرد، دیاره هوکاره که شیم بو سروشتی که سایه تی خوی ده گه رانده وه که بویر بوو. له یلا هچ کاتیک گله یی له هه لسوکه وته کانی لووسی نه بووه، به نه قل و دلیکی گه وره وه لی تیگه یشته وه، دهیوت هه لسوکه وته کانی لووسی له دوا ی نه و رووداوه نه زانراوه وه، هینده ی گه رانی به رده وام بووه به دوا ی سوژه وه هینده سه رکیشیکردن نه بووه، به لام خیرا درکی به وه ده کرد و دهیوت: چ سوژیک له سایه ی بوونی دایک و باوکید!

لوسی زور هوگری باوکی بوو، هر بویه کاتیک له سالی ۱۹۸۲ کوچی دوا یی کرد، پاش ماوه یه ک مانه وه له ماله وه و پویشینی جلوه رگی رهش، تاقه تی قسه کردنیشی نه بوو، نه مه زانستی دهرووناسیدا پټی ده لین نکولیکردن، نه مهش فیلیکی

به رگریکارانه ی هه رکه سیکه بۆ به درۆخستنه وه ی ئه و مالویرانییه
 گه وره ییه ی پرووی داوه و ئه قل قبوولی ناکات، چونکه ئه گهر به
 خه یالیدا بیت که روو دهدات، بیگومان کۆتایی پی دیت.
 ههروه ها میراش خه میکی گه وره ی هه بوو، هه رچه نده
 هه موومان ده مانزانی که پیگه وه ساز و گونجاو نه بوون، دوو
 کهس بوون پۆح و جهسته یان لیک جیا بوو.

چه ند پۆژیک له دوای مردنه که، به یاوه ری له یلا هاتوچۆی
 لوسیم ده کرد، میرا به بزه یه که وه پیشوازی لی ده کردین، دوای
 ئه وه ی له ده رگا که ی دهدا، بۆ ئه وه ی لوسی به ئاگا به یئیته وه
 ده چووینه ژووره که ی. به لی له خه میکی گه وره دا بوو، ئه و لوسییه
 نه بوو که ئاشنای بووم، زۆر لاواز ببوو، هینده فرمیسی لی
 هاتبوویه خواره وه چاوه کانی دۆش دامابوو، پیم وت:

خودا په حمی پی کرد. له پیتاویدا ده بیت دلخۆش بیت. به خیرایی
 وه ره وه سه رخۆت و پادهستی خه م مه به.
 شتیک هه یه ناتوانم وه سفی بکه م به ره و خواره وه کیشم ده کات،
 توانای ئه وه م نییه خۆم به پیوه رابگرم.

جگه ری مامه عیزهت به هۆی زۆرخواردنه وه ی کحوول
 رزیبوو.

له م سالانه ی دوااییدا، به گوێره ی قسه کانی لووسی بیت،
 هه موو جوړه کحوولیکی وه ک ئاو ده خواره وه. کاتیک گوئیستی
 ئه و قسه یه بووم، زانیم ئه و پیاوه چیژ له خواردنه وه ی کحوول
 نابینیت هینده ی ئه وه ی ئازاره کانی پی سر ده کات، هه ستم به وه
 کرد کحوول خواردنه وه له پیکهاته ی کار و کرده وه گشتییه کانیدا
 نه بووه، به لکوو شتیک داتاشراوه.

بۆ ماوەیەک تەنیا عاشقی شەرابی سوک و خواردنەوهی ID
بووم و شیتانە دەمخواردەوه، پاشان دەستبەرداری بووم تەنیا
لەبەر ئەوهی بۆ خۆمی بسەلمینم، کە تەنیا ئەقلم دەسەلاتی بەسەر
جەستەمەوه هەیه، نەک هیچ شتیکی تر. لەراستییشدا سەرکەوتوو
بووم لەوهی دەستبەرداری بێم، چونکە زۆریک نزیک بووم
لەوهی خواردنەوهی کحوول بەسەرمدا زāl بێت، تەنیا شتیک
سەرکەوتوو نەبووم تیایدا، خۆشەویستی بوو بۆ لەیلا و لووسی،
کە زāl بوو بەسەرمدا.

لوسی

به مردنی باوکم دایکم زور خهفته بار بوو. بۆ ماوهی سی مانگی ته‌واو ره‌شپۆش بوو، منیش له‌دوای چله‌وه جلوه‌رگه ره‌شه‌کانم گوړی.

ئه‌و نه‌ینییه نازانم بۆچی له باوکم جیا نه‌بوویه‌وه؟ ئایا ئه‌وه بوو چه‌ندین سال پیکه‌وه بوون و پاهاتبوون، یاخود بۆ پاریزگاریکردن بوو له ته‌ندروستی من و ته‌ندروستی دهروونیی براکه‌م، یاخود هۆکاره دهرونییه تیکچرژاو و نه‌ینییه‌کانی خودی خۆی بوو؟

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی دایکم و باوکیشم هه‌ردووک ئه‌رمه‌نیی کاسۆلیکی بوون، بۆیه بژاردە‌ی ته‌لاق له پێشیان بژاردە‌یه‌کی ئاسان بوو. ئاخر هه‌ردووک پێسا‌کانی شه‌ریعه‌تی مه‌سیحیان به‌سه‌ردا جێیه‌جی ده‌کرا، که پێسا‌گه‌لیک بوون پا‌به‌ندی ئایه‌تی (هه‌رکه‌س خێزانه‌که‌ی له‌به‌ر هه‌رکیشه‌یه‌ک بێ‌جگه له کیشه‌ی زینا ته‌لاق بدات، ئه‌وا پێگای زیناکردنی بۆ خۆش کردووه و هه‌رکه‌س هاوسه‌رگیری له‌گه‌ڵ ئافره‌تیکی ته‌لاق‌دراو بکات زینای کردووه) نه‌بوون. ئه‌و ئایه‌ته‌ دواتر کلێسای ئه‌رسه‌دۆکسی میسری و پا‌پا شنوده‌ی سییه‌م، که سالی ۱۹۷۱ ئه‌و پۆسته‌ی وه‌ر گرت، له‌ چوارچێوه‌ی بنه‌مايه‌کدا و به‌بی گوێدانه‌ عیله‌تی به‌دبه‌ختی ئاوا چه‌سپان‌دیان (ته‌لاق نییه مه‌گه‌ر به‌ هۆکاری زینا نه‌بێت).

تا ئێستاش یاده‌وه‌ریم ناتوانیت سه‌رگوزشته‌ی پێزقه‌ ئه‌و کچه کارگوزاره سه‌عییدییه له‌بیر بکات، که به‌ ئاماده‌بوونی من زور راشکاوانه و بویرانه که جێگای ئیره‌یی بردن بوو به‌ دایکمی وت، به‌ هۆی خۆینی سوو‌ری مانگانه‌ی خۆیه‌وه له‌ میژده‌که‌ی پزگاری

بووه که بۆ چه‌ند مانگیک که له خواردن و چادا بۆ هاوسه‌ره‌که‌ی به‌کاری هیناوه تا کوشتووویه‌تی !

خوینی سووری مانگانه ژه‌هریکه و به‌هیناوشی له‌ناوت ده‌بات. هاوسه‌ره‌که‌م له پیاوه‌تی که‌وتبوو وه‌ک مردوو و بوو، هینده‌شی لی ده‌دام تا ئه‌و راده‌یه‌ی خه‌ریک بوو کوێر ده‌بووم و هه‌موو له‌شم شین ده‌بوویه‌وه و ده‌ئاوسا، واییری ده‌کرده‌وه ئه‌و نه‌هینییه‌ی هه‌لمالم و باسی بکه‌م، به‌لام منیک به‌قیسمه‌ت و نسیبی خۆم رازی بووم و هه‌موو شتیکم له‌سینه‌ی خۆمدا هه‌لگرتبوو و بیده‌نگ بووم و پارێزگاریم له‌و چه‌ند ساله‌ ده‌کرد، که پیکه‌وه بووین، به‌لام ئه‌و ئه‌قلی له‌ده‌ست دابوو و ده‌یوت دلم خه‌به‌ری داوه کاری به‌دره‌وشتی ده‌که‌یت، بۆیه ده‌مکوژیت. ئیتر نه‌مده‌زانی چی بکه‌م؟ له‌ دلی خۆمدا وتم پیویست ناکات ده‌بیته‌ فیلیک بکه‌م نه‌ک خۆی باپیریشی په‌یی پی نه‌به‌ن، سویند به‌ عیسا خه‌و نه‌ده‌چوو ه‌چاوه‌کانم، وه‌کوو گورگ چاویکم کراوه و یه‌کیکیان داخراو بوو له‌ ترسی ئه‌وه‌ی شتیکم لی بکات.

ریزقه پیلووی چاوه‌کانی نه‌ده‌تروکانه‌ کاتیک باسی له‌ چیرۆکی کوشتنی به‌خشنده‌ی هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌کرد، چونکه دلیا بوو له‌وه‌ی ئاسمان به‌و بیرۆکه‌یه‌ ه‌زری رۆشن کردووه‌ته‌وه، بۆ ئه‌وه‌ی ببیته‌ پسووله‌ی ده‌ربازبوون له‌و حوکه‌می که له‌ لایه‌ن هاوسه‌ره‌که‌یه‌وه بریاری لی درابوو، تا ببیته‌ قوربانیی تاوانی شه‌ره‌ف که ئه‌نجامی نه‌دابیت. هه‌روه‌ها دلیا بوو له‌ ره‌حه‌مه‌تی یه‌سوع «یسوع هه‌موو گونا‌هه‌کانی خه‌لکی هه‌لگرتبوو، خۆشی کرده‌ قوربانیی هه‌مووان». ئینجا پرسیری له‌ دایکم ده‌کرد: خاتوو میرا سویندت ئه‌ده‌م ئیستا کی تاوانباره‌؟ من یان ئه‌و؟ ئه‌و ده‌ستی پی کرد و باجه‌که‌ی دا. دوا‌ی ئه‌و ر‌ووداوه‌ شووی نه‌کرده‌وه هه‌رچه‌نده‌ بوویه بیوه‌ژن

و مافی ئه وهی هه بوو شوو بکاته وه، به لام رقی له شوو کردن بوو بوویه وه، وهک خوی دهیوت ته لاق لای ئیمه بوونی نییه، چ جای ئه وهی گرهنتیی ئه وه بکه م پیاویکی باش بدۆزمه وه، بریاری دا خوی خوش بویت، سویندی به مه سیحی زیندوو خوارد تا هاوسه ره که ی نه مرد له گه ل دنیا ئاشت نه بوویه وه، خه نده نه گه رایه وه سه ر لیوه کانی، به مروییوون و خودییتی خوی ئاشنا نه بوویه وه، له دوا ی ئه و بوویه بالندهیه کی ئازاد که ریچکه و ئامانجی خوی دیاری ده کرد.

به دریژیای ته مه نم گوئیستی زور چیرۆکی ئازار به خشی ناسیاو و دراوسینه کان بووم، که چاوه پروانی بریاری دادگابوون تا هه رچی له مرو ف بوونیاندا ماوه ئازاد بکریت.

پیته کان له نه ئینییه قورسه کانی خویدا له خشته مان ده بات، هه ر بۆیه له خوی و رینماییه ئیلاهییه کان و ناوه رۆکی راسته قینه شدا بزر ده بین. ئیتر ئه م هه موو مشتومر و ئازار چه شتنه چیه، له کاتیکدا خودا بریاری لی داوه: پیته کان بکوژن، به لام رۆحه کان زیندووت ده که نه وه! ئیتر بۆچی پیته کان ده قاوده ق وهک خوی جییه جی ده که ی؟ ئایا به مه رۆحی ماناکان ناکیشین بۆ ئه وهی رۆحی ئیمه بکیشریت؟

خۆزگه میرا لی جیا بووایه ته وه، بۆ ئه وهی له و چاره نووسه به ئازاره بیبه خشیایه.

له دوا ی مردنی باوکی لووسی، یه که م به رکه وته ی راسته قینه له نیوان باوکم و میرادا پرووی دا. ئیتر ئه و هه له ی بۆ ریک که وت که له ساته وه ختی نیشته جیوونمانه وه چاوه پروانی ده کرد، هه ست ده که م له یه که م رۆژی هاتنمان بۆ زه یتوون هانی ده دام په یوه ندیییه کانم له گه ل لووسی به هیز بکه م بۆ ئه وهی له کوتاییدا بگات

به دایکی، ئەگەرچی له پېشوودا به هۆی بوونی هاوسەرەکه یه وه
 ئەو دەر فەتە نه بووبیت، به لām له دوای مردنه کهی، ئیتر ئیستا ئەو
 هەلە ی بۆ رێک کهوت که چاوه روانی ده کرد. ئەگەر من دانیایا
 نه بوومایه ئەوهی ئالوودهی خوار دهنه وهیه، ئەوه کۆتاییه کهی
 ده بیت، ئەوا گومانم ده کرد که ئەو بهو کاره هه لستاهه! من کورپه
 تاقانه و نازداره کهی باوک و دایکم. باوکم ئەفسه ری هه والگریی
 جهنگ بوو، دایکیشم ئامۆزای خۆیه تی، خاتوونیک ی ئه رستو کراتیی
 زۆر زیره کی نیو کۆمه ل بوو، هیچ رۆژیک نه مبینیوه هه لبعیت
 و ئیره ی به باوکم ببات، ده بیت ئافره تیک نه بیت ئیره ی نه کات!
 ده لێن ئەوه ی خۆشه و یستی نه کات ئیره ی نازانیت چیه. دایکم
 نارازی بوو له زه یتوون نیشه جی ببین، چونکه ده زانیی خه لکه
 ر هسه نزاده که ئەو ییان جی هیشه تووه، ئیستا بووه ته شوینی خه لکی
 مامناوه ند، وهک هه ردوو ناوچه ی حلمیه و عه باسییه، که له
 پېشوودا ناوونیشانی توێژه ره سه نزاده کان بوو، به لām له ئیستادا
 بوونه ته دوو ناوچه ی میلی.

له گه ل ئەوه شدا دایکم هیچ ناره زایه تی و گله ییه کی نه کرد. دایکم
 زۆر سه یره! ئەو سه ر به فۆرمیکه له ژیان که ده ستی به داخوران
 کردووه، چ جای ئەگەر دانه خورابیت.

رۆژیک میرا پێی وتم: خودا ئافره تیک سزا نادات پیاوه که ی له
 به رچاو که وتبیت، چونکه ئەو پېشتر سزای خۆی وه ر گرتووه.
 ئەوه م ده زانی که باس له خۆی ده کات، به لām هیچ کات هه ستم
 به وه نه کردووه دایکیشم ئەو ئافره ته یه که باسی لیوه ده کات.

ئەوه ی په یوه ندیی به باوکمه وه هه بوو، دایکم چاودێریی
 هه موو شتیکی ده کرد و هه موو شتیکی ده زانی، هه موو شتیکی
 وه لا دهنه. جیهانی دایکم به شیوه یه کی سه ره کی بۆ من ته رخان

کردبوو، له گه ل ئه وه شدا وهرزشی دهکرد، تابلوکانی کاناځایی دهکیشا، هاوړښه تی له گه ل ئا فره تانی یانه ی هلیو پولیس دهکرد، به لام هه رگیز ده رگریی نه خوښی هزی پوچ و خو په رستی و به په لایی توژده که ی خوی نه بووه.

به م دوايانه دایکم شتیکی پی و تم، وهک ئه وه ی بریاری درکندن بوو بیت، هه له یهک بوو له ساته وهختی لاوازیدا پووی داوه، چونکه پیشتر و دواتریش هیچی لهو شیوه یه پووی نه داوه: «له پوژی ئاهه ننگیزانماندا، باوک له سهر پارچه یهک هه ویری هه لاتوو، که دواتر له فرندا برژانده پووی شیوه ی منی دروست کردبوو، پاشان کولیره برژاوه که ی پی دام بو ئه وه ی بیخوم، تام و بونیکی زور خوښی هه بوو، به رانه ر باوکت و کولیره که خوم پی رانه گیرا». له بهر خویوه شه رمنانه پیده که نیت، که میک چاوه کانی دادمخات وهک ئه وه ی ئه و دیمه نه به ته واوه تی به نیت ته وه یاد: ده زانم نینا خاوه نی بیرۆکه که بوو هه ر ئه ویش هه ویره که ی شینلا بوو. دایکه توره که کان وهک دایکه سه عیدی و لادیه کان بالاده ستن به سهر منداله کانیان. زور به که فوکوله وه کولیره که م خوارد و له مه به سته که ش تیده گه ی شتم، به لام کورم من عاشق بووم عاشقی ش شیته. له وه ده چوو نینا شتیکی کردبیت هه ویره که وه، بو ئه وه ی له هیچ شتیکی تووره نه بم ئه گه ر هه رچییه ک بیت، به هه ر حال رازی بوون و قه ناعت تروپکی خوش به ختییه، سته م ده که م ئه گه ر بلیم به دبخت بووم».

نایا دوا دیری کوتایی توبه کردن بوو له وه ی باسی له و نه نیتییه کردووه؟ هه ولدانیک بوو بو داپوشینی ئه و تاوانه ی که باسی کردووه؟ باوه ریم وایه وه لامه که: به لیه! دایکه: باوه ریم وایه سته میکی گه وره ت کردووه، به وه ی سته مت له خوت کردووه.

له یلا

هه رچه ند باوكم له گه‌ل عه‌لیی برام توند ببووايه بۆ ئه‌وه‌ی پیاوانه دهر بچیت، هینده‌ی ئه‌وه براکه‌م به‌شیک له پۆحی و مروییبوونی له‌ده‌ست ده‌دا، وێرایی ئه‌وه‌ی هه‌زی به‌ ژيانکردن نه‌ماوه.

یه‌که‌م که‌س بووم هه‌ستم پێ کرد بیر و هۆشی لای خۆی نه‌ماوه، من و عه‌لی په‌یوه‌ندییه‌کی تایبته‌ و توندوتۆلمان پیکه‌وه هه‌بوو. ئێمه وه‌ک دووانه‌یه‌ک وا بووین هه‌ستمان به‌ یه‌کتری ده‌کرد وه‌ک ئه‌وه‌ی یه‌ک پۆح و جه‌سته‌ بین. به‌لام ئه‌وه‌ پووی دا بووینه دوو به‌شه‌وه. هه‌ر به‌پاستی پیاوی من بوو، که‌س هینده‌ی ئه‌و به‌ته‌نگمه‌وه نه‌بوو له‌ باوکیشم زیاتر چاوی له‌سه‌رم بوو، له‌ سۆز و خۆشه‌ویستییشدا کێپه‌رکیی له‌گه‌ل دایکم ده‌کرد. کاتیکیش منداڵ بووین له‌ خه‌رجیی پۆژانه‌ی خۆی پاشه‌که‌وت ده‌کرد، بۆ ئه‌وه‌ی سه‌یرانیکی بکه‌ین یاخود دیارییه‌کم بۆ به‌ییت، کاتیکیش خواردنیکمان ده‌کپی بۆ ئه‌وه‌ی پیکه‌وه نان بخۆین، ئه‌گه‌ر هاتبایه‌ پێش ئه‌و خواردنه‌که‌ی خۆم ته‌واو کردبایه، ئه‌و کاته به‌شه‌که‌ی خۆی ده‌کرده‌ دوو که‌رته‌وه بۆ هه‌ردوو کمان.

کاتیکیش گۆرپانکاری به‌سه‌ردا هات و گۆشه‌گیر بوو، دایکم له‌ ناخه‌وه ده‌سووتا، بۆیه زۆر هه‌ولێ دا له‌ئامیزی به‌گریته‌ و قه‌ره‌بووی بکاته‌وه، له‌ ئه‌قلیه‌تی باوکه‌ی نزیکی بکاته‌وه به‌هیمنی ئه‌وه‌ی بۆ باس ده‌کرد له‌ باوکه‌ی تێیگات و له‌ به‌رانبه‌ریدا لێبۆرده‌ بیت، چونکه‌ له‌کو‌تاییدا ته‌نیا به‌رژه‌وه‌ندیی ئه‌وی ده‌وێت، ئه‌ویش به‌ دیدیکی زۆر توو‌په‌وه‌ گله‌یی لێ ده‌کات. براکه‌م ته‌نیا له‌گه‌ل مندا قسه‌ی ده‌کرد، له‌وه‌ نیگه‌ران بوو که‌ دایکمان بێده‌سه‌لاته، ده‌لیته‌ ئه‌گه‌ر بێده‌سه‌لاتیی دایکم نه‌بووايه هه‌رگیز باوکه‌ به‌و شیوه‌یه به‌سه‌رماندا زāl نه‌ده‌بوو.

عەلیی برام ئەو دەزوووی گری دا، که منی به سوڤیگه رییەوه بهستبوووه، ئەو فەلسەفەیی به مندالی پئی سەرسام بووم و چیرۆکه کانی دایکیشم له باره ی دایک و باوکی عەبدوللە تیف جبالی و دهلەت خانم، ئەو هی تیدا پەرەپێدام، پاشان له کتیبخانه که ی باپیرم که دهلەمەند بوو به کتیبی پێشهنگه کانی سوڤیگه ری، خویندنه وەم دەرباره ی ژیان و هەلسوکه وته کانی شیخه گه وره کانیان و شاعیره کانیان، به دیاریکراویش دیرینه کانیان ئەوانه ی سه ده ی سییه م تا سه ده ی نویه م. تیایدا روخساریکی روون و پاک و رووخوشی ئیسلامم به دی کرد، که خوین و دهنگی به رزی رەت ده کرده وه، له کاتی که دهنگی به رز بوو ته ئامراز و که ره نا کانی په رگیری ئاینی.

کاتی که باوکم به هوی کاروباره کانییه وه له ئیله دوور بوو، پیکه وه له گه ل عەلی برام ده چووین بۆ ئەو مه ولودانه ی له لایه ن ئال بیت ریک ده خرا، ئیتر دایکمان ئاگادار ده کرده وه ئەویش چه ند هه ولکی بی ئەنجامی ده دا، که نه پوین و پرای ئەو هی جه ختی ده کرده وه، که دوا ی چه ند هه فته یه ک و یاخود چه ند مانگی کیش ناگه رپته وه، به لام هه ندیک جار ده هات و هه ندیک جاریش له ترسی سزای باوکم نه ده هات. باوکم ترسی ئەو هی هه بوو له و قه ره بالغیه دا بزر ببین، یاخود پاره کانمان له لایه ن ده سته ربه کانی ئەو شوینه وه بدزریت، یاخود گێچه لمان پی بکه ن.

به لام بیئاگا بوو له وه ی خودی ژیان خوی گه وره ترین سه رلیشیواندنه، هه ر خویشی ژیان له چاوی برا که م ده دزیت، ئەم دزینه ش گه وره ترین گێچه لکردن بوو به ئاشتی نیو ناخم.

باش به بیرم دیت یه که م جار برا که م ده سستی گرتم و برده می بۆ مزگه وتی سه یده زینه ب، بۆ ماوه ی چوار رۆژ به ته نیا و به رده وام

هاتوچۆی ئه‌و مزگه‌وته‌ی ده‌کرد، به‌لام پینجه‌م پۆژ، که زۆرم له‌ی کرد ده‌ستی گرتم بۆ ژێر په‌شمالێکی گه‌وره، که چه‌ندین ده‌موچاو و زمان و ته‌مه‌نی جیاوازی له‌خۆ گرتبوو، بینیم خزمه‌تی گه‌شتیارانی مه‌ولووده‌که‌ی ده‌کرد و جیگای مانه‌وه و خواردنی ژمه‌کانی بۆ ئاماده‌ ده‌کردن.

خاوه‌نی په‌شماله‌که‌ پیاویکی پیگه‌یشتوو و به‌توانا بوو، بۆ ماوه‌ی سی سال له‌ ساته‌وه‌ختی ئه‌و مه‌ولوودانه‌دا هه‌موو سالیک کار و به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی خۆی وه‌لا ده‌نا، بۆ ئه‌وه‌ی له‌ خزمه‌تی ئه‌و خه‌لکه‌ بیت که له‌وێ کۆ ده‌بوونه‌وه، ئه‌مه‌ش بۆ ئه‌وه‌ی له‌و مزگه‌وته‌ خێرییان پێ بگات، مانگیک پیش ئه‌وه ئاماده‌کاری بۆ خواردن و چا و شوینی مانه‌وه ده‌کات، راخه‌ر و پیخه‌ف و کوتالی په‌شماله‌که، که بۆ ماوه‌ی هه‌فته‌یه‌ک ئاماده‌ ده‌کریت لای خۆی هه‌لیده‌گریت، دوا‌ی کۆتاییهاتنی مه‌ولووده‌که، هه‌موو ئه‌و شتانه له‌ گه‌نجینه هه‌لیده‌گریت، دوا‌ی تێپه‌ربوونی سالیک له‌ گه‌نجینه ده‌ری ده‌هینیت وه‌ک سالان ئاماده‌کاریی بۆ ده‌کاته‌وه.

دوا‌ی ئه‌وه‌ی بینیم چووه‌ ناو په‌شماله‌که و کووپی‌ک چای داوا کرد، که به‌چیژیکه‌وه هه‌لیقوراند، کاتی‌ک ته‌واو بوو، هه‌لستا و پارچه‌یه‌کی دراوی کاغه‌زی له‌ گیرفانی ده‌ر هینا و به‌ره‌و پووی خاوه‌نی شوینه‌که چوو، که به‌توندی په‌تی کرده‌وه و وتی: ئه‌و خێره‌مان له‌ده‌ست مه‌ده، ئه‌مه‌ بۆ خودا و سه‌یده زینه‌ب و خه‌لکی په‌شورپوته، که بۆ مه‌ولووده‌که هاتوون، پیاوه‌که له‌ وه‌لامدا وتی: به‌لام من کریستیانم، قسه‌که‌ی پێ بری، ئینجا چی تێدایه ئی‌مه برای یه‌کین و خودامان یه‌که، کریستیانه‌که سه‌ر و ده‌ستی بۆ ئاسمان به‌رز کرده‌وه و که‌وته نزاکردن.

له‌ پۆژی مه‌ولووده‌که، له‌به‌ر پارێزگاریکردن له‌ خۆم براکه‌م

تکای ئه وهی لی کردم له ماله وه بمینمه وه، به لام مکور بووم له سهر ئه وهی ههر بچم، سهره نجام برا خو شه ویسته کهم، که هیچ داواکارییه کی رته نه ده کردم وه ملی دا بو ئه وهی منیش بچم، له ریگادا دشداشه یه ک و کلاویکی ته نکى بو کریم، منیش به و شیوه یه ی ریک که وتین و ههر دو وکیانم پۆشی.

زور به زهحمه ت گه یشتینه ناو گۆره پانی مزگه وته که، هینده ی خه لک لی بوو شه پۆلی ده دایه وه، عه لی منی خستبوویه به رده می خو یی و له پشته وه باوه شی پندا کردبووم، له بهر قه ره بالغی مزگه وته که له بهرچاوم بزر بووبوو، ته نیا گومه زه به رزه کهم ده بینى، که به رهنگى سهوز پووناک بووبوو ییه وه، یاری دیلانی و نیشانه شکاندن له هه موو لایه که وه دانرابوو، ئه مه بیجگه له فروشتنى چایی و سمیت و نوک و پاقله.

کومه لیکی زور له به رده می پیاویکدا کو بووونه وه، که نیشانه کانی دهوله مه ندی پیوه دیار بوو، دشداشه و کلاویکی سپی پۆشیبوو ته سبیحیکی کریستالی پوونی به دهسته وه بوو، دوو که سی له گه لدا بوو، که گوشت و برنجیان دابهش ده کرد. له لایه کی تریشه وه ئافره تی که ته مه نی په نجا سالیدا که جلوه رگیکی ره شی پۆشیبوو، جوړیک له پاقله مه نی به سهر کومه لیکی تر دا دابهش ده کرد، که ژماره یان له کومه له که ی تر که متر بوو.

پیم وت: ئه لئی چی ئه گهر ئه مپرومان به نوێژکردن له ناو مزگه وته که دهست پی بکهین؟

ئه و پالپالینه نابینیت؟ پاشان من له خزمه تکردنی میوانانی ژیر ره شماله که دوا که وتووم.

به دهنگی که به سۆز، که نیوه ی چاوه کانم داخست و دوو هیلی درێژی هاوته ریب له نیوچاوانم دروست بوو، ههر دوو دهستیشم

خسته سهر سینگم و وتم:

برام تکات لئ دهکم.

وهک ئه وهی شتیک له دهستی بکهوئت، بزهیه کی کهم کهوته
سهر لیوهکانی و گه زهیه کی لئ گرت:
به دلئ تو.

چۆن به قورسی گه یشتینه گۆره پانی مزگه وته که، ئه مجاره
زۆر به قورستر چووینه ژووره وه، برا کهم سووچیکی دۆزییه وه،
که خاوه نه کی له نوێژکردن بووبوویه وه، ئیمهش لهو سووچه دا
دهستمان به نوێژ کرد.

لهو ساته وهخته ی دهستم به نوێژکرد و نه تم هئنا، ئیتر دهنگی
گریان له رۆحمدا یه و دهنگ ده داده وه و خه یالم په رتوبلاو دهکات،
خودای ترس که زۆرینه ی خه لک لئ تو قیون ئه م نوێژم بۆ هه ژمار
ناکات، به لام خودای خوشه ویستی، که باوه رم پئی هیه له پاداشته که ی
بینه شم ناکات، گوئیستی هه ناسه هه لکیشانی ئافره تیک بووم، نزای بۆ
گه رانه وه هاوسه ره که ی ده کرد، پیاوئیکش ده پارایه وه باری دارایی
بۆ سووک بکات، ئه گه رنا روه به روه ی مه ترسی ده بیته وه، کچیکی
روخسار فریشه ئاساش زۆر به کول ده پارایه وه، بۆ ئه وه ی تۆبه که ی
قبوول بکریت، ده بیته تۆبه له چ هه له و گونا هیک بی؟

خودایه ئیمه زۆر بیده ره تانین.. بۆ خاتری پیغه مبه ر لای خودا
شه فاعه تمان بۆ بکه.

ئیمه زۆر لاواز و که مده سه لاتین، له نه خوشیدا له گه ل
میروویه کدا زۆر جیاواز نین، لهو ساته وه ختانه شدا روه ده که یه
تو و ده پارینه وه! کاتیکش روه له تو نین و زۆریک پشتمان به
خومان به ستووه، له گورگ ده چین، دل په شین، تووشی نه خوشیی
بیرچوونه وه و له خۆبایی بوون بووین و ئالۆشی خوشیه کانی

ژیان ده بین! له نیوان هم و ئه ودا خودایه تو چهند به خشندهیت له گه ل ئیمه دا!

گورانیکې گه وړه له قوولایی ژیانی براکه مدا پرووی داوه، نه مده بینې پټیکه نیت و ئاره زووی بو ژیان هه بیت، ته نیا ئه و پوژانه نه بیت، که له خزمه تی میوانانی بنده ی خدا بوون، که له هه موو میسر وه ده هاتن. ته نیا له و کاتانه دا موله تی وهر ده گرت و په یوه ندی به و پړپړه سمه سو فییا نه وه نه دهما که باوکم له ماله وه ده بوو، ئیتر دوا ی ئه وه گه وړه ترین و به یزترین هه قیقه تی گه ردوون دیت و په یوه ندی له گه لیان ده پچر نیت!

دوو سال زیاتر ده بیت، براکه م ده سته رداری مه ولو وده کان و زوړیک کهس بووه، به لام ده سته رداري من و مالیک نه بووه! له و پوژوه ی له گه په که که مان نیشته جی بوو، به وردی چاودیری ده کرد، به لام هه ولی نه داوه لیی نزیك بیته وه، هه رچنده به سالیک له براکه م گه وړه تر بوو، به لام هه ردو وکیان له یه ک سالی خویندنا بوون، قه ده ریش وا ریک که وتبوو هه رسیکمان له هه مان قوتا بخانه بووین: ئاموون، کاتیک له پولی سییه می ئاماده یی بوو، سالیک له گه ل من و براکه مدا مایه وه، پاشان له گه ل براکه مدا چوونه دواناوه ندی ته به ری. هه سستیکی به یز له ناخمدایه و هوکاریکی شاردر اوه له پشتیه وه بوو، که ئه و بیده نگیه زوړ بلنیه دهر ده خات، دواتر براکه م پیش ئه وه ی جیم به یلایت، وتی مالیکم بو ماوه ی سالیک تاقی کرده وه، له و تاقیکردنه وه یه دا سه رکه وتوو بوو. دواتر، که پیکه وه چوونه هه مان قوتا بخانه، لیکنزیک بوون، نه ک وه کوو دوو هاوړی نزیك، که له ته مه نی ئه واندان گالته وگه پ و قسه ی خو ش و له که سایه تیدا ویک ده چوون، به لام په یوه ندی که یان ئه گه ر وه سف بکه ین ده توانین بلنن له سه ر بنه مای ریزگرتن و سیه بوو.

لوسی

ئەو سالەى خویندەنى لەیلا و مالیکی پیکهوه لە هەمان قوتابخانە و پۆلدا کۆ کردەوه، نكۆلى ناکەم کە بەدوای لەیلاوه بووم. کاتیک بیرى دەکەم، بەئاشکرا دەچم بۆ لای و خەيال لە چاوهکانیدا دەبینم، کاتیکیش بە چاودیرییەکردنەکانم نیکەرانی دەکەم، تەنیا لە کاتى گەرانهوهیدا بەتەلهفۆن قسەى لەگەڵ دەکەم، ئیتر پەراوى لیکۆلینەوه و پرسىارکردن و بینەوبەردە، لە بچووکتەری شتیک دەست پى دەکەم، هەلچوون و جموووجوولەکانى و دوا گەشەسەندنى پەيوەندییەکانى و سروشتى پەيوەندییەکانى لەگەڵ براکەیدا، بەدواداچون بۆ هەموو ئەمانە دەکەم. لەگەڵ هەموو ئەوهشدا لەسەرخۆ و پاک بوو، لە قسەکردنەکانیدا هێمن بوو، ئەگەرچى هەموو پۆژیک دووبارەى دەکردەوه و وەلامى پرسىارەکانیشى دەدامەوه، وێرای ئەوهى وەلامەکانى ئاوینەى راستییەکان بوو، منیش گومانم لە هیچ وەلامیکى نەبوو، بەلام بە وەلامەکانى نیکەرانییەکانم نەدەرپەوییەوه، چونکە زۆریک جار باسکردنى راستییەکانى بەسانایى خۆیى لە خۆیدا گەرەترىن بەدرۆخستەوهیه !

ئایا لەیلا لەو ساتەوهختانەدا ئەوهى دەزانى بە هەموو شتێوهیک بەدوای مالیکەوه بووم. بۆ ماوهیهکی درێژ ئەو پرسىارەم لە خۆم دەکرد، نیشانەى پرسىاریکی گەرە بوو، تا ئیستاش بویرى ئەوهم تیدا نەبووه، ئەو پرسىارەى پووبەرپو بکەمهوه! هەرچەند یەكەم پۆژ کە پیکهوه بینیمان وتم بۆ منە، ئیتر بۆ ئیستا دەترسم؟ لەو ناترسم.. بەلام لە مالیک دەترسم.

رڙڙيڪ نياگانى ماليڪم بهدى كرد ٿو نياگانى، كه ته نيا مڙينه لڙي تڙهگات. ٿو رڙه ترسم لڙ نيشٽ، هه ستم كرد چوارچيوه لڙ چيروكه كم له گهل ماليڪدا به سهر من و ٿودا داناخرٽ، به لكوو جيگايه لڙ تري چول بڙ كه سى سڙيه م ههيه.

به دوداچوونه كانم بڙ ماليڪ كارٽي قورس نه بوو، ده توانم ٿو وه بلڙم ٿو گهر من ٿو وه م نه كردبايه، به دلنيايه وه ٿو ده يڪرد، ٿيتر دواى ماويه ك له نيشته جيٻوونيان له زهيتوون، چهند جارٽ بڙ پياسه كردن پيڪه وه چووينه دهره وه.

كاتيڪ چووه قوتابخانه لڙي تر، پرسيارم لڙ نه ده كرد، هڇ بيانوويه كيش نه بوو بڙ ٿو وه، ههروهه هڇ شٽيڪ نه بوو له يلای بشارمه وه، ٿيتر ٿو ویشم خسته نڙو چوارچيوه كه وه. ٿاياه خوشه ويستيه كه لڙ ٿو به سهرمدا زال بووه، تا ٿو رادديه لڙ گول به هڇ شٽيڪ نادم كه روو ده دات؟ ياخود ٿو وه قه دهره بي ٿو وه هه ستم به خومان بكهين، ياريمان پڻ ده كات بڙ ٿو وه لڙ چهندين گهمه لڙ مه ترسيدار بكهين، هه تا ببينه خوانيكي چهور و تير، كه له ٿاماده كردنيدا هونه ر دهنوڙيت.

له یلا

یه کهم دیداریک ههرسیکمانی کوکردهوه.. من و براکه م و مالیک له یادی له دایکبوونی سهیده زینه ب نهوهی پیغه مبه ر بوو، پیش نهو دیداره من و مالیک ولوسی له سینه ما چاومان بهیه ک کهوتبوو.

براکه م ئهرکی پاراستنی منی بو مالیک جی هیشت و خوی دهستی کرد به خزمه تکردنی بهنده کانی خودا. جار جار پروویه کی بو ئیمه وهر دهگیرا و دهییینی، که مالیک سهره پای نهوهی به ته نیشت منه وه وه ستاوه به لام بوم ناروانیت و هیچ قسه یه کیشم له گه لدا ناکات، وا جیی هیشتووم بو نهوهی منیش خزمه تی یه کیک له ئاماده بووانی یاده که بکه م.

ئه وه دۆخه ته واو مالیکی سهرسام کردبوو، به جوریک ههرکات بۆمان ریک کهوتبا ئه ویش له گه لمان دههات و ئیدی ئه وه بوو ورده ورده له گه ل براکه مدا، تیکه لی خزمهت بوو و به و جوره ئهرکی پاراستنی منی سپارده ئه و مزگه وته ی، که من هه موو جار و تا کوتایی پوژ بو نوژ و قورئانخویندن خوم ده خزانه سووچیکیه وه، دواتر له گه ل ئه وان ده گه رامه وه. ته نیا یه ک جار و دوا ی پینداگریه کی زور له منه وه و نارپه زایه تی زوری براکه م لووسیمان له گه ل خومان برد.

ئه وه بوو دووهم پوژ پیی وتم:

ئه وه بوو لووسی دووهم پوژ پیی وتم: له سه ر نه وهی دوینی هاوه لیت کردم بو یادی (گه وره مان حوسه یین) پاداشتت ده ده مه وه.

ئهمړو پوځ پوځی خودایه، جا خوت ئاماده بکه.

-بو کوی؟

-تو تنیا جلو به رگه که ت بپوشه، جا ده بینیت.

-ئینجا بر دمی بو کومه لگه ی ئاینه دیرینه کانی میسر.

-ئا لیږدها که پنی دهوتریت (که نیسه هه لواسراوه که) و به دیاریکراوی له سالی ۱۹۱۵ دا باپیره گه وره م که کورد بوو، هاوسه رگیری له گه ل دایکی باپیرم کرد، که کچیکی ئهرمه نی بوو. ئه و پووداوه راس ته وخو دوی ئه وه پووی دا، که ئه وان به په رجوو له و کومه لکوژی و پاکتاوه ی عوسمانیه کان قوتار بوو بوون، که وا ئه وکات دژ به ئهرمه نییه کان ئه نجامیان دا.

به گرژومو نییه وه پوانی و پاشان چاوانی به پروناکیه کی ترسناک درهوشانه وه، که تنیا له و ساتانه دا دهمدی، که وا تیاندایه ئه و یاده وه ریانه ی بیر ده که و ته وه.

ئینجا گوتی: ئایا ههر به راست خودایه ک هیه، که وا فرمان به سهربرینی مروف بدات و کینه و رق بچینیت؟

منیش له کاتیکدا فرمیسک له چاواندا تیزا بوو پیم گوت: ئه وانه که شیت و شهیدای خوینن، ههرگیز بو پوژیک تامی شیرینی باوه ری راس ته قینه یان نه کردوه؛ ههرگیز درکیان به بوونی هیزیکی سهیر و داهینه ر نه کردوه، که تنیا کاری ئافرانندی جوانیه، به ساده یی بیلیم ئه وان قهت خودایان نه ناسیوه و پنی نه گه شتوون.

قسه که م گروتینی ناخی لووسی سارد کرده وه و هینایه وه سهر خوی، ئینجا بزه یه کی بو کردم و ئیتر له و کاته دا دهستی گرم و

به رهو ئاراسته ی ئه و پلیکانانه راپیچی کردم، که سه ر ده که و تن
 بۆ که نیسه ی (مار جه رجیس)، بۆ ئه و شوینه ی که سیمبول و
 ئایکۆنی به ناوبانگی که نیسه ی به سه ر شانی ئه سپه سپیه که وه
 تیدا بوو، له کاتی کدا که به حه ربا که ی دهستی ئه ژدیهاکه ده کوژیت.
 ئینج به ره و ناو ئه شکه و تیک له و ئه شکه و ته ته نگه به رانه بردمی،
 که وه کوو روو به ر ته نیا جیگه ی دوو که سی تیدا ده بوو یه وه وه لی
 ئه و هیمنی و ئارامیه ی که تیدا بوو، گهر بیت و به سه ر هه موو
 به ندهکانی خودادا دابه شی بکه یت به شیان ده کات.. له و کاته دا
 به په نجه گه وه ی ئاماژه ی بۆ پارچه مه رمه ریکی چوارگۆشه یی
 بچووک کرد، که وا ئه م ده ربهرینه ی له سه ر نووسرابوو: له میرا
 یه عقووبییانه وه بۆ میر و قه شه ی شه هیدان مار جه رجیس. پاشان
 به بزه یه که وه وتی: ئه وه دایکه میرا. ئینجا ئاماژه ی به چه ند
 پارچه په ره یه کی زۆر بچووک کرد و دوا ی ده کگردنیان خستیه
 کونیه لکهانی ئه شکه و ته که وه.

ئینجا گوتی: چه ند ئاواتیکی خوازاو، که خاوه نه کانیان به
 موهره که بی هیوا نووسیویانه ته وه، چاوه ری دیاری خودان بۆ
 به دیه اتنیان.

پاشان له گیرفانیدا دوو پارچه په رۆ و پینووسیکی ده ر کرد،
 چه ند وشه یه کی له سه ر نووسین و به هه مان شیوه ی ئه وانه ی
 پیشوو خستیه کونیه لکهانی ئه شکه و ته که وه، داوا ی له منیش کرد
 که ئاوات و خۆزگه ی دلی خۆم بنووسم و هه مان کاری ئه و
 دوو باره بکه مه وه.

وته و خالی پرشنگدار که له ناوه رۆکیاندا خه ون و ئاواتیکی

زوری شاراو هه، خه ونګه لیک که له سپیه تییدا له ناوهر پراستی
 ئوقیانووسی په شدا دهریسکینه وه، ئاخو بلی خاوه نه کانیا
 مردبن یان تا ئیستا له ژياندا ماون؟ ئه بی کی وهک یه که م که س
 خه ونه کانی و به شیک له رچی خوی له قوولایی ئه و کونیا لانه دا
 جی هیشتیت، پاش ئه و که سانی تریش هاتبن و ئه م کاره یان
 کردیت به نه ریت؟ خه یال ده که م که و ا یه که م پارچه په ره ته مه نی
 هینده ی یه که م ئاوات و ویسته، که له میژووی مرو فایه تییدا
 خوازا ریت، کوتا په ره ش له گه ل کوتا هه ناسه ی دوا یه مین مرو فی
 سه ر ئه م هه ساره یه ده بیت.

خال و کونیه پر شنگداره کان له هه موو لایه که وه چاویان
 تی بریوین، هه ندیکان وهک بلیت گالته یان به چاره نووسی
 پارچه په رچا کانی دیکه ده کرد، که له داهاتوودا له تهنیشتیاندا دهق
 ده گرن بو ئه وه ی پیکه وه بینه به لگه یه کی حاشا هه لنه گر، له سه ر
 بیده سه لاتی مرو ف؛ بیده سه لاتییه ک که زور جار تا کار له کار
 نه ترازیت مرو ف بو خوی ههستی پی ناکات.

له پراستیدا هیوا هه روهک تپه په مووی سپی له نیو تاریکی
 ژياندا ته نانه له دوا ی مردنی خاوه نه که شی دهره وشیته وه،
 دووباره له ناخ و جهسته ی که سانی دیکه دا نو و دمه زهره د
 ده بیته وه. له رچیاندا خوی دووباره ده کاته وه و ناکوتا هیوا ی
 تازه ی لی ده که ویته وه. هیوا گه لی هه لواسراو که به توری قه دهره وه
 و به سه ر بالی په حمه ته وه چاوه ری بریاریک ده که ن.

پاش ئه وه به چه ند که نیسه یه کی دیکه دا گوزه رمان کرد. دوو
 مؤمان له که نیسه ی (به رباره) دا داگیرساند، لوو سییش به دهستی

خوی په یکه ره کانی ده سړی و دواتر دهستی به روخسار و له شی
مندا دهینا. پاش ئه وه سه ری (نه عل) هکامن له پیش دهرگای
ئه و ژووره ی، که رووفاتی قدیسه کانی تیدا بوو داکه ند و له وئوه
چوینه نیو په رستگه ی عه زرا، ئا له و کاته دا به قوولی من چاوم
برپیه (مینوراه) و ده مویست په ی به کوده هه وتخانه ییه که ی ببه م.
لووسی پی گوتم: ئه و شیوه که ی له خه ونیک زه که ریاوه وهر
گرتووه. خه ونیک که تیدا زه که ریا (مؤمدان) یکی هه وت دهرچه ی
بینیوه.

گه رانی خومان به مال هکانی خودادا له مزگوته که ی عه مروبن
عاصدا به کوتا گه یاند، له یلاش نویژی عه سری به حازری تیدا
خویند، له کاتیکدا منیش که له دهره وه چاوه ری بووم خه ریکی
دابه شکردنی خیر و خیرات بووم.

ئه و دوخه رو حانییه و چیژی پاکبوونه وه ی رو ح و شنه ی
په رییان (په ری-مه لائیکه ت) و بونی به هه شت به دریژی ریوژ
و ته نانه ت دوا ی چوونه وه مالیش، بالی به سه ر هه ری که ماندا
کیشابوو.

مالیک

با کەس بە لاقرتیوہ پیم نہ لیت: ئافرەتیک بە تەنیا بەس نییە!
دۆخی من دۆخیک نہ بوو زادە ی «چاوبرستی» بیت، یان بە
هۆی ورووژمی گەرە ی تییستیسترۆنەوہ بیت لە لە شەمدا، یان
بە هۆکاری ئەو نہخۆشییە پیاوانە یە بیت، کە پیاوی پۆژەهەلاتی
بە میرات بۆیان جی ماوہ.

بە سەیرکردنیک ی پووکە شەینانە وات هەست دەکرد وەک
بلی ئەم دوو کەسە تەواو پیچەوانە ی یە کترن، بەلام لە چاوی
مندا هەموو ژیانیان بە هەموو مانا و جیاوازی و هارمونیەت و
ناجیگیری و جیگیریە کە یەوہ، لە خۆدا کو کردبووہوہ. سەرەرای
بوونی هیلگەل و تابووری پانوپۆر لە گرۆی گەرە و نہزان، کە
کاریان تیکدانی هیمنی ژیانە، بەلام هیشتا ژیان دەهینیت، کە
بە تەمە زروییەوہ دەرگای خۆمانی بەروودا بکەینەوہ.

تا ئیستا قسە کە ی مامۆستای ئاینی بووزیم بیرە، کە لە سەر
گرنگی ئەزمونی تاک کردی. ئەو گوتی: هەرچەند بەرھەمی
مەعرفیی ئیمە لیۆپۆر بیت لە پەندی هەلقولای ئەزمونی
کەسانی دیکە، هیشتا ئەزمونە کە سییەکانمان گرنگتر و بەنرخترن
و هیشتا ئەوان شایستە ی پشتیپیستەن، ئاخەر هەرچۆن، کە وا
بینینی شتەکان مانایان لە دەرووندا دەچەسپینیت ئاوا ئەزمونە
کە سییەکانمان، بەردی بناغە ی ئەزمونیک ی بۆ گۆرانکاری لە
رۆحدا دادەنیت.

پۆژیکیان سۆفیەکی مەغریبی پی و تەم: ئەو گومانە ی کە
یەقین دەکاتە ئەستەم یان ئەو یەقینە ی کە گومان دەکاتە ئەستەم!

کاتیک بینی من په شوکاوم و ناتوانم وه لامیکي شایسته به و و
به کورپه که مان بدهمه وه، دستپیشخه ریی نواند و گوتی: ئەزموون
هه تا کوتایی وهک باشتیرین یه قین و دلنایایی دهمینته وه، با گومان
کۆل له هاوه لیکردنیشمان نه دات. هه رچی بیت له کوتاییدا خوری
یه قین هه ر هه لدیت.

ئیمه به راددهی شه یدابوونمان به که مال و پریه تی، سه رسامی
که مایه سین. هیما و سیبهری یه که م هه له خه یالی هیچ که س له
ئیمه جی ناهیلیت، ئیمه هه ر وا رووه و دره ختی سه رلیشیوان به بی
گوینپیدان به دوورخستنه وه و ده رکردن له به هه شت مل ده نین؛
ئاخر هه له و که مایه سیی به هه شت له که مال و بیگریی و یدایه،
فه زیله تی مروقیش له ئەزموون و تاقیکردنه وه دا.

له یلا

ئەوێ عەلی بەو دەردە برد تەنیا خەمۆکی بوو.
بیگومان دواى زنجیرەیک لە بیھوایی و سەرکوێکردن و جەور
و لێدان لە باوکیکی بیبەزەییەو، بەرانبەر بە پۆلەکەى ھەر ئەو
ئەنجامەکەى دەبێت.

ھەموو شت بەدواى یەکدا پووێیان دا، سەرەتا کەمدوویی و پاشان
مانەوہ بۆ ماوہیەکی زۆر بەتەنیا لە ژووری خۆی و ئینجا نەبوونی ھیچ
ھاوپیەیک، بە مانای ھاوپی و نەبوونی پەیوەندیەکی خۆشەویستی،
وہکو ئەوێ ھاوتەمەنەکانی ھەیانبوو، ئەمانە ھەموو بەدواى یەکدا
بوون؛ تاکە خۆشیی ئەو مەلوودەکانی ئال بەیت بوو لە کاتی کە لەناکاو
دەستی لەوہ و تەنانت نانخواردنی ئاساییش ھەلگرت.

کۆتا گەتوگۆ کە لەنیوان ئەو و باوکما پووێ دا، دەربارەى
پیویستی پەیوەندیکردنی بوو بە بەشی زانستیەوہ، بەو پێنەى کە
نمرەکانی لە وانە زانستیەکانی وەک فیزیا و زیندەزانیدا بەرز بوو،
بەلام ئەو خۆی لە بەشی ئەدەبیدا دەبینیەوہ، بەو پێنەى کە لە
دارشتن و پەوانیژی و نەحوو-دا زۆر بەتوانا بوو، ئەمە سەرەپای
شەیدایی و خولیاکەى بۆ میژوو.

ئەوہ بوو باوکم پێی لەسەر پۆشتنی کورپەکەى بۆ بەشی زانستی
داگرت، براکەشم سوور بوو لەسەر مالتاوااییکردن لە ژیان! بۆ یەکەم
و کۆتا جار مافیکی خۆی بەرجەستە کرد! بەلێ ھەر بەراست ئەوہ
یەکەم جار بوو! شایەتەحالەکان ھەروہا شۆفیرەکەش: دەلێن گوايە
ھەر لەپر لەپیش پاسە تیژرەوہکەدا پەیدا بووہ. چاوہکانیشی ھەر وا
بەکراوہیی ماونەتەوہ و کەس نەیتوانیوہ لیکیان بنیت.

گلێنەکانی ھەر وا وینەى پاسەکەیان لەسەر بوو، لەو ساتەى کە
بەتوندی خۆی پێدا دەکیشیت، بۆ ئەوێ ئەو دیمەنە بێتە پاسپۆرتی
گەیشتنی بە دنیاہەک، کە تێیدا ھێمتر و ئازادانەتر بژی.

لوسی

مردنی براكه‌ی له‌یلا له سالی ۱۹۸۴-دا بۆ ئیمه هه‌موو کاره‌سات بوو.

من عه‌لی -م خۆش ده‌ویست. په‌یه‌ه‌ندیم له‌گه‌ل ئه‌ودا له په‌یه‌ه‌ندیم له‌گه‌ل براكه‌مدا پته‌وتر بوو. بۆیه د‌لته‌نگیه‌که‌م له سه‌روه‌ختی مه‌رگیدا له د‌لته‌نگی کاتی مردنی جۆرج قورستر بوو. پۆچی غه‌مگینی ئه‌و و سۆز و نه‌رمونیانییه‌که‌ی خستمیه داوی خۆشه‌ویستی ئه‌وه‌وه. زۆر جار هه‌بووه ئه‌و که‌سایه‌تییه جوانه‌م به‌راورد به‌هه‌لاهه‌لا و خودپه‌رستی و کرداره سه‌یره‌کانی جۆرج کردووه، له‌کۆتاییدا ئه‌وم هه‌لب‌ژاردووه و له براكه‌م دوور که‌وتوو مه‌ته‌وه.

باوکی ئه‌و کۆمپانیای به‌ل‌ئنده‌رییه‌ی، که‌ هه‌یبوو له‌ داوی ئه‌و هه‌رزانفروش و هه‌پاجی کرد و خۆی له ژووری نا، دیار بوو که به‌کاوه‌خۆ خه‌ریکه ده‌مریت به‌ جۆریک که‌ سیبه‌ری پۆچی کۆره سته‌ملیکراوه‌که‌ی، بالی به‌سه‌ردا کیشابوو. چی دی هه‌یج قسه‌ی نه‌ده‌کرد، هه‌یجی وایشی له‌ خواردن نه‌ده‌خوارد، هه‌نده‌ی ده‌خوارد کاتیک لیت ده‌روانی ئه‌وه تارماییه‌که‌ له‌ شیوه‌ی مرۆڤدا.

داوی ئه‌وه‌ی که‌ ته‌واو له‌ دنیا دا‌برا ئیدی به‌ مردوویان داده‌نا، ئاخ‌ر ئه‌و نه‌ قسه‌یه‌کی ده‌کرد نه‌ ب‌پاریکی ده‌دا نه‌ هه‌یج بۆچوونیکیشی ده‌ر ده‌پ‌ری.

به‌و جۆره له‌یلا له‌ باوکیکی زیندوو هه‌تیو که‌وت و دایکیشی

بوو به بیوه ژنی پیاوړیک، که هیشتا ده ژیا!

ئیمه دواى ئه وهى که بو یه کهم جار و دواى مانگیک چووینه ژووره کهى، له وى بوم دهر کهوت که عهلى ههر وهک چوون وینه کیشیکى به هرهمه ند بووه، ئاواش چیروکنووسیکى دانسقه بووه. ئیمه له وى تابلویه کی له بهرگیراوهى «میدیا» کهى (فریدریک ساندهرز) مان دیت، که له ئه فسانه ی یونانییه وه وهر گیراوه، گوايه ئافره تیک ده بیت که کام کاره زور ترسناک و شیتانه یه، ئه نجامی داوه بو گه یشتن به خوشه ویسته کهى، کاتیک ده بینیت پیاوه که ناپاکیى لى دهکات و خه ریکه ژنى به سهردا دینیت، له پدا بریار دهدات بووکه نوئییه که و دوو منداله کهى خوی ژهرخوارد بکات! ئه وه چ بلیمه تییه که که ئه و تابلو گوفته و سهرسامه ی ئاویت به ئازارى له باسنه هاتووی میدیا، که هه موو بوونی هیئاوته جوش نه خشان دووه؟ ساتیک له په نجه گرژه کانیدا که خه ریکن ملوانکه کهى ملی توند ده که نه وه دهر ده که ویت و ساتیک، که رهنگه پریوی پووی دا و ساتیکى تریش له چاوی واق ورمایدا، که ههر ده لیت بو دیمه نیکی کوشتنی دوو منداله کهى دهروان! ئه وه چ ئازار و بیه یواییه ک بووه، که وای له عهلى کردووه وینه یه کی ئاوا ترسناک له بهر بگریته وه؟

وته یه کی خوم هه یه له میڙه گوتوومه به لام له بیرم چوو بووییه وه؛ ئه وهى که ده مگوت: مالیک هیی منه، به لام قایل بووم که سوز و له خوگرتن و مرو قایه تی و پیاوه تییه کهى له گه ل له یلا بهش بکه م، تا راده یه ک که ئیدی ئه مړو ئه و له پیشتره تا من.

چی دی وای لى هات زیاتر یه کترمان دهدیت و له گه ل

دیدارهکانیشدا جۆریک هاوڕێیهتی و خۆشهویستی رهگی داکوتا، که ئهستهمه به وشه باسی لیوه بکریت! ههر بهراستی ئهلفوبی زۆر جار، که پهناي دههیهته بهر له کاتی ئاوادا دهبینیت زۆر لاواز و دهستهوستانه!

گهشتمه ئه و باوهڕه ی کهوا شتیکی پیکهوهیان دههستیت، که سنووری هاوڕێیهتی بهزاندووه، بۆیه دلم خۆبهخۆ دهینالاند و دهیگوت: ئاخۆ ئه بێ ئیستا من له دلی ویدا چۆن بم و گهشتیتمه کوێ پاش ئهوهی که ئهویندار و خۆشهویستی بووم؟ یاخود دهکریت من وام خهیاڵ کردیت!

ئاخۆ دهیت له پێوانه ی دوو کهسدا جیگه بۆ سییهمیش ههیت؟ ئاخیر ههستهکان فیڕن، که بهرهنگاری ژماره بینهوه و گالته به زانست بکهن، چونکه ئهوان له دۆخی ئالۆژیکیدا دهگهشینهوه، ئیدی ئا بهو جۆره کۆی دووان و تهناوته سیانیش ههر دهکاتهوه یهکی تهواو!

مالیک

بابم ناوی ته لعت بوو، ئه ویش بابی له خوشه ویستی بۆ ته لعت پاشای وهزیری بهرگری عوسمانیه وه، ئه و ناوه ی بۆ هه لێژاردبوو، دواتریش کردیه ئه فسه ر به لام ئه فسه ری سوپا نه ک پۆلیس، بۆیه ئه و ئیستا پۆستیکی بالای له هه والگری سه ربازیدا هه یه.

هه ر له سه روه ختی پێگه یشتن و منالیمه وه، هه میشه گویم لی بووه، که بابم باسی ئازایه تی و به جه رگی و که سایه تی ته لعت پاشای کردووه، وه ها ناوزه ندی ده کرد که ئه و کۆتا پیاوانی ده ولت بووه، خه ونی ئه وه بووه که به سه رومالی پارێزگاریی له ئیمپراتورییه ت بکات. به لام چ بکات ئاخو خۆ زورکات با به ویستی خه ون و ئاره زوو ده کان شه ن ناکات. باسی ئه وه شی بۆ کردم که وا ئه م خۆی به هیزی سیخو په کانی لیدانی کوشنده ی له و ره شوپووته ئه رمه نی و ئاشوورییه نزمانه داوه، که ده ولت و نیشتمانیان به نرخیکی بیئه رزش به دوژمن هه رزانفروش کردووه! چ نیشتمانیکیش؟ ئه و نیشتمانه ی که وا له ئامیزی گرتن.

تا ئیستاش که سه روړیشم وا سپی ده بیت ئه و په ری شانازی به که سایه تی باوکه وه ده که م، دلم پره له هه ستی شانازی به سه روه رییه کانی باپیره که وره م؛ پیاویکی دلسۆز هه تا دوا هه ناسه بۆ خاک و ولاتی و هه میشه و تا کوتاییش هه ر هه ولی دا، که پایه کانی جینشیننی ئیسلامی بچه سپینت؛ وه لی به کریگیراو و دژه نیشتمانه کان، کوتاییان به خه ونی ئه و هه موو شه رافه تمه ندیک هینا که خه ونیان به ده وله تیکی به هیزی پێشکه وتوو وه ده بینن. زانیارییه کانم له سه ر میژوو که م و سنووردار بوون، به تاییه ت

دهرباره‌ی ئه‌و سه‌رده‌مه هه‌ر زو‌ر كه‌م بوون، ته‌نیا بریتی بوون له‌ چه‌ند قسه‌یه‌کی باوكم كه‌ هیچی دیکه‌ی بیجگه‌ له‌ هه‌ل‌دان به‌ شانوبالی عوسمانیه‌کاندا تیدا نه‌بوو.

کاتیک كه‌ زانیم لووسی له‌ بنه‌رتدا ئه‌رمه‌نییه، وینه‌ی ته‌ل‌عه‌ت پاشای باپیرم هاته‌ پێش چاو‌م.. و ئیدی له‌ خۆم ده‌پرسی: ئاخۆ ده‌بیت بۆ باپیری لووسی له‌نیو ئه‌وپلانگێرانه‌دا بووبن، كه‌ باپیره‌م له‌ملی داو‌ن؟ ئایا ئه‌وان له‌نیو سنووری ده‌وله‌تی عوسمانییدا بوون له‌ ئه‌سته‌مبول یا ئه‌رزرووم و ئه‌نقه‌ره؟ یاخود ئه‌وان له‌و خه‌ل‌كه‌ به‌به‌خته‌ بووبن، كه‌وا له‌ ده‌ره‌وه‌ی ئه‌و سنووره‌ و دوور له‌ كه‌شی ده‌سه‌لاتداری و پلانگێری ده‌ژیان؟

ئهم بیرکردنه‌وانه‌ هه‌ر وا به‌رده‌وام بوون تا ئه‌و رۆژه‌ی لووسی باسی نه‌گه‌یه‌تی و چه‌رمه‌سه‌ری ئه‌رمه‌نییه‌کان و باپیرانی خۆی بۆ کرد‌م.

ئه‌وه‌ی كه‌ لووسی بۆی گێرامه‌وه‌ ته‌واو بیر و هۆشمی ئالۆز کرد، گومانی خسته‌ سه‌ر هه‌موو ئه‌و بۆچوونانه‌ی كه‌ له‌سه‌ریان په‌روه‌رده‌ بووم و له‌ تاكه‌ سه‌رچاوهمه‌وه‌ بۆ ئه‌و باسه، كه‌ باوكم بوو ئه‌زبه‌رم كرده‌بوون و فی‌ری بووبووم. هه‌میشه‌ ده‌میست كه‌ باوكم باسی بیره‌وه‌رییه‌کان و كۆمه‌لێك كاغه‌ز و په‌راوی دیکه‌ی تری باپیره‌می ده‌کرد، كه‌ له‌ سه‌رده‌م و زه‌مانه‌دا نووسیونی و ئه‌میش له‌ كتیبخانه‌كه‌ی خۆیدا هه‌ل‌گرتوون. به‌لام هه‌رگیز رۆژیک ئه‌نگیزه‌م دنه‌ی نه‌داوم بۆ ئه‌وه‌ی بچم و چاوێکیان پێدا بگێرم، له‌وه‌ش سه‌یرتر ئه‌وه‌ بوو ته‌نانه‌ت ئه‌و شانازییه‌ گه‌وره‌یه‌شی به‌رانبه‌ر باپیرم هه‌ستم پێ ده‌کرد، هه‌رگیز نه‌یتوانی هانم بدات بۆ ئه‌وه‌ی زیاتر و له‌نزیكه‌وه‌ له‌ رێی دی‌ر و نووسینه‌کانی خۆیه‌وه‌ زیاتر بیناسم! به‌لام ئه‌وه‌ بوو ئه‌و رۆژی بریارم دا كه‌ به‌دوای

باپیرمدا برڙوم و ههول بدهم ئه و پياوه عوسمانیهی، که به گشتی لهو سهردهمه ترسناکهی میژووی مروڤایه تی و به تاییه ت ئهرمه نییه کاندایاوه زیاتر بناسم. داوام له باوکم نه کرد که ئه و زانیاری و بیرده وهریانه م پیشان بدات چونکه دهنگیک له ناخمدا بهردهوام دهیوت: گهر خوی بیویستایه ئه واه ده میک بوو ئه وهی کردبوو؛ ئه ویک که به بونه و بی هیچ بونه یه که ههر باسی باپیرتی ده کرد، ده بوو خوی ئه و کارهی کردبا. ئاخو تو بلی نه نییه که له م کاره دا هه بیته!

ئه و خه یاله ی که له سهرمدا بوو، وای لی کردم که سوور بم له سه ر دۆزینه وهی راستیه که و ههر ئه وه ش وای لی کردم که ئه و کاره به بی ئاگاداریی باوکم ئه نجام بدهم، ئه وه بوو زور به وردی هه موو شوینیک و هه موو سووچیک گه رام، گشت چه که چه کان و دواتر ره فه ی کتیبخانه که م شویندۆز کرد، تا ئه وه بوو بینیم واه نیوان دوو کتیبی کوندا و له بهرگیکی پیسته ی ره شی گرانبه هادا شارراوه ته وه، که ده ستنوسه که م کرده وه دیتم، که به تورکی نووسراوه و ههر به ناوی باپیریم ته له عت پاشا خو شیه وه مو ر کراوه. ئه وه بوو بریارم دا که ده ستنوسه کان ببه مه شوینیک بتوانن بۆم وهر بگێرن بۆ زمانی عه ره بی؛ له و ساته دا له ناکو بۆنی بارووت، که تیکه لی بۆنی گوشتی سووتاو بوو بوو هاته بهر لووتم!

”له و کاته وهی که سولتان موحه ممه دی دووه م، له سالی ١٤٥٣ قوسته نتینیه ی ئازاد کرده وه، فاتیحی مسولمان ئهرمه نییه مه سیحیه کانی له خو گرت و هانی دان که واه پایته خته نویکه یدا نیشته جی بب، پاش ئه وهی بۆ چه ندین سال ئه وان گرویه کی په راویز خراوی نیوان پوژه ه لاتی ئه نادۆل و زنجیره شاخه کانی

قهوقاز بوون. ئەستیره‌ی وان له سالی ۱۷۰۰ وه ئیدی له ئاسمانی ئیمپراتۆریه‌تدا هەر له دره‌وشانه‌وه‌دا بوو، سولتان جووله‌که‌کانی به‌وان گۆرپییه‌وه و زیاتر له خۆی نزیک کردنه‌وه، ڕیگهی دان که وا پۆست و پله‌ی خۆیان وەر بگرن؛ هەر بۆ نمونه - بنه‌ماله‌ی بالیان - له بوارى بیناسازیدا پیش که‌وتن و هەرچی بنه‌ماله‌ی - دوزیان - یش بوو، کۆنترۆلی بازاری دراو و چه‌کلیدانیان کرد، ته‌نانه‌ت فۆرمی کاره‌ جیاوازه‌کانیش بوونه نووسراوی ئهرمینی، و - بنه‌ماله‌ی دادیان - یش لای خۆیانه‌وه ده‌ستیان گرت به‌سه‌ر پیشه‌سازی درووستکردنی بارووت و ته‌قینه‌وه‌کانی دیکه‌دا، به‌ جۆریک که «ئەراکیل» ی سه‌رداریان له لایه‌ن سولتانه‌وه نازناوی (باروودباشی) پێ به‌خسرا»

کار گه‌شته‌ ئه‌وه‌ی که سولتان ڕیگهی به‌ ئهرمه‌نییه‌کانی نیو داروده‌سته‌ی خۆی ده‌دا، که‌وا مۆری ئالتوونی له‌ ته‌ربووشه‌کانیان بده‌ن و هەر وه‌کوو باوکیشی زوو زوو ده‌چووه‌ مال‌ه‌کانیان؛ ئاخ‌ر ئه‌گه‌ر سولتان له‌ مالیکدا بمایه‌ته‌وه ئه‌وه ئیدی شانازییه‌کی نه‌براه‌وه بوو به‌تایبه‌ت ئه‌گه‌ر به‌تایه‌ و مال‌ه‌که‌ موسلمان نه‌بوونایه‌. ئه‌و دێرانه‌ی که له‌پیش چاوی مالیکدا بوون وینه‌ی جه‌نگیکی خویناوییان تیدا به‌رجه‌سته ده‌بوو، که‌وا تیدا زیندووه‌کان ده‌کوژران و هاواریان ده‌کرد، پاشان به‌رده‌وام بوو.

□ "هیچ که‌مه‌نه‌ته‌وه‌یه‌ک هینده‌ی ئهرمه‌نییه‌کان له‌ خێروبێری سولتانه‌کان سوودمه‌ند نه‌بوون. سولتان عه‌بدولحه‌میدی دووه‌م ده‌یووست، که‌ ببینی‌ت ئه‌وان له‌ به‌رژه‌وه‌ندی و له‌ پێناو ناسنامه‌ی ئیمپراتۆرییه‌تدا ده‌ستیان له‌ ناسنامه‌ی لاوه‌کی-نه‌ته‌وه‌ی خۆیان هه‌لگرتووه‌، لێ چونکه‌ کینه‌ی خاچه‌رستان به‌رانبه‌ر مسولمانان بێسنوور بوو، ئه‌وه‌ بوو ده‌ستی نزم و خوار نقورچی له‌ ده‌ستی

بالا و والا گرت و دوو جار ههولیان دا سولتان عهبدولحه میدی دووهم تیرۆر بکهن؛ تهنانهت خهریک بوو بهگریکی گه وره ی خویان به تومهتی لایه نداری بۆ دیوانی سولتان تیرۆر بکهن، پاشان دهستیان کرد به پلانگیرێ له پیناو هاتنه دیی ئاواته که یاندا، که بریتی بوو له هاتنه سه رخه تی پووسیا بۆ پاراستنیان؛ له ولاشه وه یاخیبووه کانیان کورد و تورکیان ده کوشت و لادیکیان دهسووتاند و پاشان به رهو شاخه کان هه لده هاتن، ئیدی به هۆی ئه وه وه کاردانه وه ی توله سینانه پوویان دهدا و گوندنشیین و خه لکه بیچه ک و بیچاره ئه رمه نییه که باجه که یان دهدا.

ههروه ها رقوکی نه ی کورده کانیش وه کوو گه لیکی موسلمان به رانه بر ئه و چینه که مینه ناموسلما نه ی که ئه و کات هیچ چین و که مینه یه ک هینده ی وان له خیر و بیردا نه بوو، کینه و رقیکی گه وره بوو، جیا له وهش ده ترسان که وا به هۆی ده سه لات و ده سترۆشتوویا نه وه ده ست به سه ر زه ویوزاریاندا بگیری ت له لایه ن ئه رمه نییه کانه وه؛ بۆیه کیینه و رق له نیوانیاندا درووست بوو، به جوریک که شیخ و گه وره پیاوانیان کاریان ببوو و توخ کردنه وه ی ئه و ههسته له مزگه وته کانه وه، تا کار گه شته ئه وه ی له دواتردا ململانیه که دوخی شه ری کۆلان به کۆلانی وه ر گرت، به جوریک که وا ئه و رووپییه کان له کۆنگره ی به رلیندا داویان له دهوله تی عوسمانی کرد، که وا ئه رمه نه کان له چنگی کورد رزگار بکه ن له کاتی کدا به هیچ جوریک له کۆنگره که دا ناوی ئیمه ی تورکی عوسمانی نه هات؛ ئه وهش به هۆکاری ئه وه بوو، که وا ئیمه هه رگیز رۆژیک له رۆژان توندوتیژی مان دژ به هاوولا تییه کانی خومان به کار نه هینا وه و هه رگیز نه شبووینه ته مه ترسی بۆ سه ر ئه رمه نه کان.

ئیمه وه کوو پیکهاته تۆرانییه که ی ولات که خاوهن لیها تووی و کارامه یی به پویه بردنی قهیران و حکومرانی بووین، توانیمان کۆنترۆلی ئەو دۆخه ترسناک و گرسه ندوو هی نیوان ئەو دوو بهر هیه بکهین به جوړیک، که له نیوان سالانی ۱۹۰۹-۱۹۱۴ دۆخیک له سه قامگیریمان له گوړه پانه سیاسیه که دا بهر قه رار کرد.

هه ر له و سه رده مه دا جو برایل نه ردونجیانی ئه رمه نی، کرا به وه زیری دهره وه و پلان داپیژرا بو بره وپیډانی زور ناوچه له ئەنادۆلدا و سه رباری ئەوه ش ئەنجامدانی سه رژمی ریه کی ورد بو زانیی ژماره ی راسته قیینه ی ئه رمه نییه کان. ئا له و کاته دا بوو که له نا کاو ئاگری جهنگی جیهانی یه که م کلپه ی سه ند و هاوسه نگییه کانی هیژ به جوړیکی ترسناک ئاوه ژوو بوونه وه، بویه تاکه بژارده بو ئیمه ئەوه بوو که بچینه بهر هی ئەلمانیاه.

ئیمه ئەوی پوژنی له نیوجه رگه ی ئاگری دایساوی جهنگی مانه وه و بوون و نه بووندا بووین، که چاومان هه له ئینا بو دهورو پشت به هه لویستی ئه رمه نییه کان که نزیکترین چین بوون له دیوانی سه لته نه ته وه، شوک بووین و واقمان وړما، چونکه ده مانبینین به ئاشکرا پشتیوانی پووسه کان ده که ن که له سه ده ی شازده وه دوژمنی خوینه خواره ی هیژه کانمان بووه له ئەنادۆل؛ هه ر وهک چو ن پشتیوانیان بو پووسیا له ئەستانه و دلخو شیان به سه رکه و تنه سه ربازییه کانی دوژمن به پروونی ههستی پی ده کرا. بویه ئیمه ش بریارمان دا که وا له ئەنادۆلیان دوور بخه ینه وه و به ئاراسته ی سووریا و عیراق و شوینیانی دیکه رایان بگو یژین.

ئاخو له م حاله ته دا ده بی کی لومه بکریت؟ سته مکار یاخود سته ملیکراو؟ بکوژ یان کوژراو؟ پرۆسه کانی راگواستن ته واو

ناشتییانه دهچوونه پیش. ئه فسهر و شورپهسوارانی ئیمه خویان
سهرپهرشتی پرۆسهکهیان دهکرد و تا کوټا ویستگهکانی ئه و
راگواستنهی، که دۆخی جهنگ ناچار به ئه نجامدانی کردین
له گهلاندا مانه وه.

ئا له و ساته دا مالیک دهنگی هاوار و فیغانی منال و زارۆک دهنگی
حیلکه ی ئه سپ دینه بهرگوئی، به لام له ناکاو هه موو دهنگه کان
دهرپه وینه وه و جی بۆ تاقه دهنگیک چۆل دهکن، که دهنگی کلپه ی
ئاگریکه وا هه موو له شی دادهگریت، وا خه یال دهکات که له خه ودا
بیت، بۆیه هه ول ده دات، که به خه بهر بیته وه به لام که ده بینیت
شکست ده هینیت، ناچار بهرده وامیی به خویندنه وه که ی ده دات.

«وا حوکمی سیداره به سهر هه رکه سیکدا جیه جی ده بیت، که
هه والی که ینوبه ینی له گهل دوژمندا پشتراست کرابیتته وه، چونکه
ئه وه ساده ترین مافی ده وله تی خاوه ن سهر وه ریه، هه رچی
دهر باره ی راگواستن و ده ربرده رکردنیشه، مه به ست له چۆلکردنی
ئه نادۆل له دانیشتوانی یه که م بریتی بووه له وه ی که ویستراوه
وه کوو «ناوچه ی جهنگ» به یلریتته وه، دووهم هوکاریش بۆ
پاریزگاریکردن بووه له رۆخی ئه رمه نییه بیچه ک و مه ده نییه کانی
دیکه. ده شیت لیره وه له وئ هه ندیک هه له به بی مه به ست پروویان
دابیت، لی له جهنگدا وه ک زانراوه هه موو چه کیک ریگه پیدراوه و
هه له ش هه ر پووده دا».

له دیر و پیته کانی پیش چاویدا هه ستی به جیاوازی و دووفاقی
کرد، هه ستی کرد ئه وه ی که ده یخوینیتته وه بریتیه له هه ولێک
بۆ په رده پۆشکردن نه ک ئاشکراکردن، هه ولێک بۆ سپرینه وه ی
میژوویه ک نه وه ک هه ول بۆ دانپیانان.

په رکه ی پیشی و ئینجا په راوی بیرده وه ریه کانی له گهل بۆنی

چهندين ديمهن و دهنګدا پيچايه وه، که هر واه سهرهختي خویندنه وده له لووت و بهرچاويدا مابوونه وه.. هر واه نيو دپړهکاندا بوو نهیده زانی، که نه مه خوه دهیښیت یان ورینه کړدن؟ له واکته دا خوی دوزییه وه بهره و گهرهترین په فیه کتیبخانه کان، پوشت بو نه وهی نه و پووداوانه ی که پیشینیان دهکات و له فرمیسک و هوار و فیغانه کانی لووسیدا له وه و بهر بینبوونی بیانخوینیته وه، تا به و جوړه نه وانه ی دویښی لای کومه لیک راستی بوون، نه مړو بڼه ژماره یه ک دروی زهق، دروکانی باوکی و ته له پاشای باپیره گهره ی.

«سکرتیری بالیوزخانه ی نه مسا له بیره وه رییه کانیدا ده لیت: نه و چه ته بهر به ریانه ی که واه نه رمه نییه کانیان پاکتاو کړد و خانو مالیان به تالان بردن، واه در نه ده که وتن که گرووپگه لی چه ته و بیسه روه ره ی توندا ژو بن وه کوو نه وهی ده ولت باسی ده کړدن به لکوو دیار بوو، که واه هیزگه لی ریکخواو و تایهت بوون، که له داموده ستگا تایه ته کانی ده سه لات ده چوون»

له بیره وه رییه ک له بیره وه ریی روزه کانی خیزانی جیگری کونسولی فیه نه سادا هاتوه، که میژو وه که ی بو ۱۸۹۵/۱۱/۱۹ ده گهریته وه و ده لیت: «هر ته نیا دویښی له کورون ۱۶ نه رمه نیی کوژراون. واه دهنګوباس بلاو بوو، که کاری گرووپیک کورد بوو بیت، وهی له راستیدا نه وانه کومه لیک سهر بازی تورک بوون.. یه کیک له پاسه واناڼ خوی نه وهی به من گوت.. خوی یه کیک له وان بوو!»

«.. ئینجا کومه لیک له قه له مبه ده ست و روزه نامه نووسی به کریگراوی وه کوو بیار لوتی و کلود فاریز و بیر هابیس، راسپیران بو پاکانه کړدن بو تورکه کان».

«ته لعت پاشای وه زیری ناو خو به رپرسی یه که می تاوانی پاکتاوی دژ به ئهرمه نییه کان بوو، ئه و پرۆسه که ی به ده ستگیرکردنی هه موو سه رکرده نیشتمانییه کان و ههروه ها نووسه ر و رۆژنامه نووس و پیاوانی ئاینی و پاشان دوورخستنه وه یان بو شوینی نه زانراو ده ست پی کرد؛ که ئه وه بو خوی فیکه ی ده ستپیکی زنجیره یه که له کوشتار بوو، که عوسمانییه کان ده ره ه ق به هه رکه سیک بتوانیت به رگری له دۆزه که بکات و کاری نابه جیی کاربه ده ستانی ده ولت ئاشکرا بکات ئه نجامیان دا».

« پيشتر پیتان راگه یه نراوه که بریاری پاکتاوکردنی ئهرمه نییه کانی تورکیا له لایه ن «ئیتیحاد و ته ره قیی» هوه، ده ر چوه، هه رکه سیکیش دژ به و بریاره بوه ستیت ئه و له پۆسته که یدا نامینیت هوه، جا با ریوشوین و ئه رکی بریار له سه ردراویش دژ به ئهرمه نه کان و له پیتا و پاکتاوکردنیاندا قورس و نه کرده بیت. هیچ گوی به ژن و منال و پیاو و ته مه نیشیان مه دن»

«ده قی برووسکه یه کی ته لعت پاشا به ژماره ی «۱۱۸۱» هوه بو والیی حه له ب له ۱۶/۹/۱۹۱۵ دا.

پاش ئه وه بریاری ئازادکردن و لیخۆشبوونی بو ۱۰،۰۰۰ تاوانباری ترسناک ده ر کرد و بردنیه ریزی پیکهاته تاییه ته کانه وه، که ئه وانه ئه رکیان راوه دوونانی راگوازاراوان بوو تا له سه ر رینگه ی هه لاتن و راگواستنیاندا بیانکوژن!

پاشان مالیک له په راویزی په ره که دا و ته یه کی له سه ر (ئیتیحاد و ته ره قی) خوینده وه، که ئه مه ده قه که ی بوو: «مۆیز کوهین که له جووله که کانی «دۆنمه» بوو، ئه وانه ی که له کاتی پوو خانی ئه نده لوسدا هه لاتن و پاشان به درۆوه مسولمانبوونیان راگه یاند و له دوا ییدا به رژه وهندیان گری درا به به رژه وهندی ماسۆنییه ت و

دهوله ته زلهیزه کانه وه، ئه و کوهینه له سهرکرده کانی ئه و «ئیتیحاد و ته ره قیی» ه بوو.

” له هه ندیک سهرچاوه ی متمانه پیکراوه وه پیمان گه شتووه، کهوا هه تیو و بیلانه کانی ئه وانه ی له سهر پینگه کانی ئاماد و خه ربوت و ئه رزروم و سیواس-دا مردوون، له لایه ن خیزانه موسلمان ه کانی ئه و ناوچانه وه هه لگیراونه ته وه. بۆیه فه رمانتان پی ده که یه ن که کۆیان بکه نه وه و له گه ل راگوازاواندا راپیچی بیابانیان بکه ن«!

ده قی برووسکه یه کی ته له عت پاشا، له ۱۹۱۵/۱۲/۱۲

» رافائیل دو نوجالئیس که به کریگیراویکی فه نزویلا ییه و له جهنگی جیهانی یه که مدا له ریزی سوپای عوسمانییدا خزمه تی کردووه، ده گیریت ه وه و ده لیت: کاتیک چووه ته ناو - سه عه رت - ه وه توانراوه به پوونی پاشماوه ی ئه و کوشتارگانه به سهر ئه و گردۆلکانه ی سهر پینگه، که به هه زاران لاشه ی پووتوقووت و خویناوی داپۆشرا بوون ببیزیت، که ئه وانه له نیوان مردوو و ئه وانه دا بوون که دوا هه ناسه کانیان هه لده ینا و به تاک و به کۆمه ل فری درابوون؛ گوایه دیمه نه که به جوړیک بووه، که له بهر ئه و ته پۆلگانه له لاشه ی فریدراو ئه م بۆ خۆی به زۆر چووه ته شار ه که وه!

ههروه ها ده گیریت ه وه گوایه محه مه د ره شید پاشای والیی ئامه د برووسکه یه کی له ته له عت پاشاوه پینگه یشتووه که ته نیا سی وشه ی تیدا نووسراوه:

(۱) ”Yak - Vur - Oldur (بسووتینه - خاپور بکه - بکوژه)

پروسه کانی پاکتاوی په گه زی له ژیر په رده ی راگواستندا پلانیکی وردی بۆ داریژرابوو، ئه وه ی پووی دا پروسه گه لی

به رنامه بډار پښراوی پاکتاو و قه لاچوکړدن بوو له لایه ن دهوله تی
عوسمانییه وه.

به جوړیک که پیاو هکان به شمشیر بکوژرین و دواتر
کاروانه کانی پر له ژن و منال بو برینی بیابانی وشک و برینگ
بکه ونه ری، بو ئه وهی پیش گه شتن له تاو تینویتی و برسیتی و
له ماندو ویتیدا بمن. ئیمه له سه رمان قه دهغه کرابوو، که به هیچ
جوړیک یارمه تیایان بدهین. له شولاری نیمچه پرووت که زیاتر له
ئیسکه په یکه ر دهچون دهستیایان بو ئیمه دریژ دهکرد و داوای
پارچه یهک نان یان قومیک ئاویان دهکرد و ئیمه ش پروومان لینیان
وهر دهگړپا، ملی ریگه مان دهگړته وه بهر و به سه رشیتی و
توندوتیژییه وه و به سواری ئه سپه کانمانه وه دهکه وتینه پیشیان،
ئوانیش به هیلی دریژ دریژ له کومه لیک ئیسکه په یکه ری زیندوو
به دواماندا دهاتن. جار جارش به جیمان دهیشتن تا بکه ونه بهر
نه فره تی هیرشی گونده کوردییه کان ئوانیش دهستدریژیان
دهکرده سه ر ئافره ته کان و پاشان دهیانکوشتن؛ جارش هه بوو
ژن و مندالیان سواری به له م دهکران و دواي سه ربړینیان فری
دهدرانه نیو ده ریا؛ ئیدی ئاوا ده ریا که په نگی سووری دهگرت و
به له مه کانیش به به تالی دههاتنه وه بو ئه وهی جاریکی دیکه باریان
پی بکریت. کاتیک هه والی دالده دانی ئه رمه نییه کان له لایه ن هه ندیک
کورده وه گه یشته گوپی مه محمود کاملی-ی فره مانده ی سوپای
سییه م، ئه و برووسکه یه کی به م دهقه وه په وانه کرد: «هه رکه س
دهستی یارمه تی بو ئه رمه نییه کان دریژ بکات، سزای مه رگی له
ولاتی خوید به سه ردا دهدریت و ماله که شی دهسووتینریت»..
له راستیدا تاکه یهک ده رچه ش چیه بو ئه رمه نییه کان و
رزگار بوونیان نه هیلرایه وه.. ئه وهی پرووی دا به هه موو مانایه ک

پاکتاو و کوشتار بوو.

وینستون چرچل دهلیت: «حکومه تی تورکی بی هیچ به زهییه که ئه و کوشتار و راگواستنه زوره ملیتییه فراوانانه ی دژ به ئه رمه نییه کان ئه نجام دا». هه رچی سه روکی پیشووی فره نس، فرانسوا میته ران-یشه له ۱۹۸۴/۱/۶ دهلیت: «یاده وه ری ئه وه ی رووی دا هه رگیز ناسرپته وه، هه ر ده شبیت له یادماندا وه کوو به شیک له میژووی مروقایه تی بمینیته وه».

له هه رکوی بوومایه و بۆ هه رچی بمروانیایه وینه ی ته له عت پاشا له هه موو شیکردنه وه و لیکۆلینه وه و بیره وه ری و که واهیدانیکی میژوویدا ده هاته وه پیش چاوم. ده بیت ئه م پیاوه، ئه م درنده مروییه ئه م جه لاده کی بیت؟

کاروان فره اد مه ندیکانی له سه ره تاکانی سه ده ی بیسته م تووشی گه وره ترین بوومه له رزه ی ویرانکه ر بوویه وه، پیکهاته ی ده روونی و پۆحی که له سه ر چه ند پایه یه کی قول جیگیر بووبوو، له ت له تی کرد، هه موو بیروبواوه ره ره گداکو تاوه کانی پوو خاند، له گه ل تاوانه میژووپی و مورالییه کاند له ناو چوو، ئه مه بووه هوی ئه وه ی به شیوه یه که له شیوه کان ده سته ردار ی ئاینه که ی بیت بۆ ئاینیکی تر که پیوه ی پابه ند نه بوو، به لام دوا ی ئه وه ی درکی به هه قیقه تی گه ردوون کرد، ئاینیکی تایبه ت به خوی دروست کرد، به لام مالیک له پیسته که ی دیته ده ره وه و هه موو ئه و چه واشه کارییه ی ئه قلی دا پۆشیبوو فری ده دات، په چه ی به رچاوی فری ده دات، ئه مه ش وه که هه ولدانیک بۆ ئه وه ی ریچکه ی راستی بگریته به ر.

له دواسالی کوتایی زانکوی بوو، کاتیک بریاری دا که بپوات.

له یلا

مالیک سهفه ری کرد من و لووسی به سه رلیش نیواوی جی هیشت، له گهل خویدا چه ند شتیکی برد، که یاده وه رییه کی گهرموگور و مانادار بوو بو ئیمه، به لام لیمان زهوت کرا، رادهستی بوشاییه کی رۆحی و ساردوسر بووینه وه.

پیش ئه وهی سهفه ر بکات، پیی وتین به مه بهستی گهشتیاری سهفه ریکی کورت دهکات، به لام نه مانده زانی گهشتکردنیکه له م گهردوونه فراوانه ی خودادا، نه مانده زانی گهشته حهوت رۆژییه که ی چوار سال و نیو دهخایه نیت، له و ماوه یه دا من و لووسی خویندنی زانکومان تهواو کرد، له دوو کولیژی بالا بروانامه مان وهر گرت و کهوتینه نیو تالییه کانی ژیا نه وه.

دوا ی رۆژیک له سهفه ره که ی، به ته له فون په یوه ندیی پیوه کردم و دهگریا، باسی ته لعت پاشای باپیره گهره ی خوی بو ده کردم، باسی ئه وه قیقه ته ی بو ده کردم، که ویزدان و بوونی ئازار داوه. پیی وتم که موکورتی زور هه یه، دهیه ویت گهشتیکی مه عریفی بکات. ئه وه ی بیر هینامه وه من و عهلیی برام «خودا لیی خوش بیت» به شیوه یه کی نادیار هوکار بووین بو ئه وه سهفه رکردنه، که له نااگایمدا بوو تا ئه وساته وهخته ی خودا فرمانی کرد، ئه وه ریچکه سو فیگه راییه ی که تا ئیستاش پیی سه رسامه، بووه هو ی ئه وه ی ئه وه گهشته بکات. وتی سه ره تا خوشم نه مزانیوه بو سهفه ر ده که م، پاشان بووه قیبله نماییه ک بو گهشتن به هه قیقه ت، قسه کانی به وه کوتایی پی هینا، که سویندی دام به لووسی نه لیم باپیره گهره م ته لعت پاشا نییه !

پیشتر له سهر کوشتنی به کومه لی ئه رمه نییه کان و ئه ندازیاری
یه که می ئه و پرۆسه یه کتیم خویندبووه وه، ئه مه ش هه ر وه ک
زانیا رییه ک بۆ خۆم به تاییه تی دوا ی ئه وه ی گو ییستی ئه و
کومه لکوژییه و چیرۆکی هه ردوو با پیره بووم له لووسییه وه.
کاتیک مالیک به هه والی ئه وه ی ته لعه ت پاشا با پیره تی
رایچه لکاندم، رهنگی ده موچاوم له ترسان گوڤرا، ئیتر توانای
قسه کردنم نه ما.

ئایا لووسی بلاوینمه وه یا خود بۆ مالیک؟ وا دیاره ژیان به و
جوړه یه وه ک چۆن له خو شیدا هاو به شن، ده بیت له ناخو شییدا
هاو به ش بن، هه ردووکیان له و مالویرانییه دا هاو به شن هه رییه ک
به جوړیک، مالویرانییه که ی لووسی له کوشتن و برین و
سه رگه ردانیدا ده بینیه وه، به لام مالیک له و نهنگی و شووره ییه دایه
که ناسرریته وه، که به بی هیچ تاوان و گونا هیک له ئه ستویدا یه.

ویژای ئه و وشه مه تل ئاسایانه ی له شیوه ی « که موکورتی
زۆره، گه شتی مه عریفه، گه شتیکی بیئامانج» باسی لیوه ده کرد
و زۆر شتی تر، که هه موو ده رگاکانی به کراوه یی ده خسته
سه رپشت، تا هه ست به وه بکه یت که گه شتیکی بیگه رانه وه ئه نجام
ده دات، پاشان باس له سو فیگه ری ده کات، که راسته وخو گه شته
ناکو تاکانی ده رویشه کان و ئه و ده سته یه یی سو فیگه ریم دیته وه
خه یال، که هیچ کاریان نییه ته نیا گه یشتن به خودا و هه ق نه بیت،
به لام هیوا ی ئه وه م ده خواست، که ئه مه بلقی سهر ئاو بیت. هه ندیک
جار که سیک زۆر خو ش ده ویت، به خه یالته دایه ت سه فه ر ده کات
به بی گه رانه وه.

لوسی

مالیک مکور بوو له سهر ئه وهی بروت، من و له یلا ئه و
گورانکارییه کتوپرهمان تیادا به دی کردبوو.

پوژیک پیش ئه وهی سه فهر بکات، هات بو مال وه، میرا خوی
ناماده ده کرد سهردانی هاورپییه کی بکات له نه خوشخانه، هینامه
ژووره کهم و باوه شم پیدا کرد و ماچم کرد و ئاگادارم کرده وه که
زوو بگه ریته وه. میرا پیش ئه وهی بروت پووی کرده مالیک: کوره
کچه کهم لای تو به نامانه ت جی ده هیلم بویه به ریژ به، که میک قسه
بکه ن و دواتر بروره وه، تومان لیږه ناویت.

میرا که سایه تییه کی کراوهی هیه، به لام له گه ل ئه وه شدا هیلیکی
سووری به دهوری خویدا کیشابوو لی لا نه ده دا. هه رچه نده
خوشه ویستی و سیه پیکردنی بو مالیک بیسنوور بوو، چونکه
زیاد له جاریک باسی کردوه، که ده زانیت مالیک دیته پیشه وه بو
داواکردنی، ئه لقه گورینه وه مان ته نیا مه سه له ی کاته و ته واو، میرا
گوتی له و پوژه وهی مالیک له زهیتون نیشته جی بووه پووناکیی
خوشه ویستی ئه و له چاوه کانیدا بو تو ده بینم، ئه و پووناکییه ی
ناتوانیت خوشه ویستییه که ی بشاریته وه.

دایکم چووه دهره وه و ئه ویش هاته ژوره وه و دهرگا که داخرا،
ئیترا دهرگا کانی ئالوشبوون به سهر باخچه کانی شیتبوونماندا
کرایه وه.

مالیک پووتی کردم وه، له قژمه وه تا به ری پیم به گهرمی
ماچبارانی کردم، ئاگری له جه ستم بهر دا و هه موو
هه سته وه ره کانی به ئاوی چیژوهرگرتن جوولاند و به ته واوه تی

خړو شام.

هه ردو دده ست و زمانى گه یشتنه هه موو به رزى و نزمییه کان
و تاریکییه کانى جه سته م، وهک په پړاویک وا بووم، که په نجه کانى
له سهر پیته کان داده نا، ئیتر بوم دهر کهوت په نجه کان گه وره تر
و کاریگه رترین که ره سته ی ناساندن، ئه و کلیله سحر او ییه که
هه موو ژیر زه مین و قوژبنه تاریک و شار راوه کان ده کاته وه، که
نه ئینی هه ردو جیهانى تیدایه.

وهک دوو ئه سپ سوارى یاخى، که پانتاییه کی پړنگاوپه نگی
ناکوتا ده برن، له چیژ و ماندو و بووندا ده حیلینین، ماندو و ده بین و
واز ناهینین، عیشق ده مانکوژیت و هه ر ئه ویش پړحمان به به ردا
ده کاته وه، بؤ ئه وه ی دوو باره به مانکوژیت وه.

کاتیك جووت بووین دوو دلوپ فرمیسی شووشه یی ئال
له چاوه کانى هاتنه خواره وه، له سهر جه سته م خلیسکا تا بهر
دوو دلوی سوور که وتن، که له دامینی مندا ته قیبوو، هه ناسه م
هه لکیشا، پیکه نیم و دواتر گریام، ئه ویش به توندی له ئامیزی گرم.

له یلا

دووباره شتیکی نه زانراو له ناخی لووسیدایه، دووبارهش لیم دهشاریتته وه، یه کهم جار پاش کوچی دواپی باوکی بوو، ئەم جارەش دواپی پوشتنی مالیک. منیش چی دیی جاریکی دیکه ههول نادهم به پرسیاره کانم برینی بکولینمه وه.

ئاخو ئەوه ئازاری ئەوین و پوشتنه؟

سه ره پای ئەوهی که من ههسته کانم له ناو خومدا کپ کردووه به لام من دلنایم، که ئەو چاک ده زانیت خوی تاکه کهس نییه که وا ئازار ده چیژیت، به لکوو منیش وا دهمرم هه رچه ندی هه ولیش بدهم که پینچه وانهی ئەو هه ستانه خوم دهر بخهم.

من هه موو جار به رگی غهم داده مالم ده یخه مه بهر پیی لووسی. ئەو به دهر له بابتهی مالیک، که ههر له سه ره تاوه بو خوی قورغ کرد، تاکه ویستگهی دهر دهل و راز و نیازمه. ئیمه هه ردووک له بهر دهر گای هه رزه کاریدا راوه ستابووین، ئیدی ئەو گه نجه له من بوو به دره خته قه دهغه کراوه که! منیش بیده نگیم هه لده بژارد! ئاخر نه ده کرا که خوم ئاشکرا بکه م و پیی بلیم که وا ئەو گه نجه وه کوو هه ناسه وایه بو سینهی من.

ئەو بو خوی با منیش هیچم نه گوتبیت وه لی دهیزانی، که من ئەو گه نجه م خوش دهویت.. ئەو چیرۆکانهی که دهر گایان له سه ر ده داخریت، له گه ل کاتدا بلاو ده بنه وه و هه موو بهر به سه تکهان تیک ده شکینن و به و جوړه گه رده کانی بلاو ده بنه وه و هه موو ئاسمان پر ده کهن.

به و جوړه چیرۆکی ئەوینی منیش بو مالیک لای لووسی ئاشکرا و دیار بوو، ئاخر بو مه گه ر خوشه ویستی ده شار ریتته وه؟ نکولی ناکه م له وهی دهر برینه قورخکارییه کانی ورده ورده

مه به سست و لقو پۆپه کانی ده پوو کایه وه، تاکوو گه یشتمه ئه و
بروایه ی، ئه وه ی باسی لیوه ده کرد هه مووی گالته کردن بوو. چۆن
ده بیت مینه یه ک مینه یه کی تر له په یوه ندیه خۆشه ویستییه کهیدا
هاوبهش بکات، ته نانه ت ئه گهر دووانه ی پۆحیشی بیت؟ باشه
بۆچی به وه سه رسام بم له کاتیکدا هۆگر و شهیدای مالیکم، و
خۆشه ویستی له چاوه کانییدا ده بینم، نه ئیره یی ده کم و نه رقیشم
ده بیته وه.

له دوا ی کۆچی دوا یی عه لی، هه موو شتیک هه لگه رایه وه،
ئه وه ش کاتیک بوو که چوومه نیو بازنه ی خۆشه ویستی، ئه گهر
ناراسته و خۆش بیت جیگای دوو که سی تیدا ببیته وه.

هه موو کاتیک که مالیک پیی وتووین: هه ردووکتانم خۆش
ده ویت و هاوسه رگیریتان له گه لدا بکه م، تکایه ئه م کیشه یه
چاره سه ر بکه ن. له و ساتانه دا به دلشکاوییه وه سه رم شوڤ
ده کرده وه، نیوچه وانم سوور هه لده گه را و له دلی خۆمدا ده مگوت:
ئینجا زیانی ئه وه چیه؟ ناخی خۆشه ویستی جیگای دوو که س
زیاتریش ده بیته وه، چونکه خودی خۆشه ویستی شوڤه ناکریت
خوی بریتییه له شوڤه، شوڤه ش له نه یینی خودی خۆیدا ده ژی.
ئیین عه ره بیش جه ختی له وه کرده وه کاتیک ده لیت «سویند به
خۆشه ویستی، خۆشه ویستی هۆکاری خۆشه ویستییه، ئه گهر
خۆشه ویستی دل نه بیت، خۆشه ویستی په رستن نییه، که واته
خۆشه ویستی وه لاهه نه ک پرسیار کردن.»

به رده وام مالیک بی ماندوو بوون و بۆ ماوه ی چه ندین سال
هه مان ئه و پرسیاره ی دووباره ده کرده وه، تا ئه و پۆژهی هه مان
وه لاهه ی له من وه ر گرته وه. ته نیا لووسی له گه ل تیه پ بوونی کات
وه لاهه کانی کاریگه ر و گه شه سه ندوو بوو، ئه مه ش بۆ ئه وه ی

بیسه لمینت ژیری له وه دایه له گه ل ژیان خوت بگونجینیت، شتیک دهگوریت و شتیکی تر گه شه دهکات، له پیناوی ئازادی پوځ و نه قلیشدا دهستبهرداری شتی سییه م ده بیت.

له سه ره تادا لېبراوانه و بی هیچ مشتومړیک رته دی ده کرده وه: دهیوت: نه وه دی له گه ل من په یوه ندی بیه ستیت، نابیت له گه ل که سی تر دا په یوه ندی هه بیت، نه مه ش به مانای نه وه دی ته نیا من بهس نیم، نه مه ش سووکایه تیپیکردنه و قبوولی ناکه م.

له بیرمه رۆژیک بیانوی دهینایه وه و له گوشه نیگای زانستییه وه باسی جوړه جیاوازه کانی خوشه ویستی بو ده کردین: «زانست و پیناسه ی خوشه ویستی دهکات ئالووده بونیکی هورمونیه په یوه ندی به چهند که سیکی دیاریکراوه وه هیه، که ناتوانین نه و ژمه هورمونیه له خوشه ویستی به دهست بهینین ته نیا له ریگای نه و که سانه وه نه بیت، له بهر نه وه هر که سیکی خوشه ویست ئالووده بوونه به خوشه ویستییه که ی، هوکاری نه و ئالووده بوونه ش هورمونیکه به ئوکسیتوسین ناو ده بریت، یاخود هورمونی سیقه پیکردن، که رهفتاری مروقه کان دهگوریت، بو نه وه دی مروقه کان زیاتر هاوسوزی په یدا بکات و زیاتر به خشییت، بیته شبوونی نیمه ش له م جوړه هورمونه ده بیته هو دی نه وه دی رهفتاری خراب بکهین و له هه ست و سوز دابیرین». دوا ی نه وه دی له پیشه کی بوویه وه

که میک بیده نگ بوو، پاشان ته ماشایه کی کردین وه که نه وه دی ئاماده سازی بکات بو نه وه دی به دورودریژی باسی پیناسه کان بکات: نه و سوزه ی نیمه ی پیکه وه گری داوه پی دالین پراگما، نه وه ش خوشه ویستییه کی نوییه و له گه ل تیپه ربوونی کات گه شه دهکات، که لیکتیگه یشتن و پاپه ندبوون و ئارامیت پی ده به خشییت،

ئەم سۆزە وەك ئیروس نییە، كە تەنیا لەسەر ئارەزووی سیكسی
راوەستاو، بە هەمان شیوە وەك فیلیاش نییە، كە وێرایی قوولایی
هەست و سۆز بەلام هیچ ئارەزوویەکی سیكسی نییە.. ئەمەش لە
دۆخی ئێمەدا بونی نییە!».

بویرانە و بی هیچ دوودلی ئەوەی وت!

باشە چی لە گەردوون دیت ئەگەر وەك تۆ بویر بیت ؟ یاخود
جیهان وەك تۆ راستگۆ بیت، درۆ و نەشتەرگەریی جوانکاری وەلا
دەنیت، یاخود بالا بکات بۆ ئاستی راشکاوی و هیزی هەلمالینی
تۆ؟ بیگومان جیهانیکى جیاوازتر دەبوو لەو جیهانەى ئێستا كە
هەیه.

مالیک

نازانم بۆچی پوژیک پیش ئەوەی سەفەر بکەم، بڕیارم دا
پەيوەندیی بە لووسییه وە بکەم؟ ئایا پێگایەک بوو بۆ ئەوەی
داوای لێبوردن بکەم لەوەی باپیرم بەرانبەر باووباپیرانی ئەنجامی
داوە، یاخود زۆر بەسادهیی ئامرازیک بوو بۆ ئەوەی گوزارشت
لە خۆشەویستی خۆم بکەم؟

لەگەڵ ئەودا باوەڕم بەو وتەییی بوزییهکان هەبوو، کە
دەلالت: بەهەشت لەسەر زەوییه. دەبێت تیایدا بتوێتەو،
چوونەنیۆبەهەشتیش کاریکی قورس نییه، پێویستی بە پەراوی
هەقو حساب نییه.

لە مەسیحییەتدا سیکس بۆ وەچەخستنه وەیه، لە ئیسلامیشدا
چیژو خوشی لەبەرچاو گیراوه؛ بەگشتیی لای مرقیش ئەو
وەلامدانەوێ غەریزهیهکی بەگورە، کە دەکریت هەندیک جار
تەنانهت چیژی بۆ کەسەکە و بەرانبەریش تیدا نەبێت، ئاخەر هەندیک
جار مرقۆف لە برستیدا خواردنیک دەخوات کە هیچ حەزی لێی
نییه و چیژی لێ نابینێت؛ یانی دەکریت مرقۆف هیندە بەرز ببیتەو
و بگاتە ئاستیک لە فام و تیگەشتن، کە وا چیژببینینی ئەو مەرجدار
بیت بە بنەمای وەلامدانەوێ ویستیک.

لە پال هەموو ئەمانەدا بیگومان مەبەستی دیکە هەن، کە
ئەویش دەکریت خۆبەتالکردنەوێ بیت لە هەستی نیگەتیڤیون، کە
دەشت هەستی بیھیوایی و وەرزی بن، یان دەکریت هەولیک بیت
بۆ گەشتن بە هەستی سوکنایی و هیمنبوونەو.

بەلام ئەو پوژێ من ویست و هۆکاریکی دیکەم بۆ ئاشکرا
بوو کە لای زۆریک و تەنانهت خۆشم تا ئەوکات نەزانراو بوو

یاخود ده کریت پشنگوئ خرابیت، که ئه ویش ویستی «په یوه ندیی» ه. ئه وهش چونکه زمانی سیئس زمانیکه که هه ردهم له نوییوونه وه و گه شه کردنایه، زمانیکه که نامریت چونکه هه ر بۆ خوی ژیا نه. ئایا ئیستا ده توانم له به ردهم ئیوه دا ئه وه بلیم، که منیش مه به ستم په یوه ندی بوو له گه ل له یلادا.

به رده وام له یلا پاله وانی خه و نه ته رپه رده کانم بوو، خه و نه کان راسته قینه بوون، وهک ئه وهی رۆحه که ی ئه و جی بهیلت و سه ردانی من بکات، بۆ ئه وهی ئه وه کاره بکات که له راستیدا نهیده توانی ئه نجامی بدات. ئیراده ی ئازادی له رۆحه سه ره به سه کهیدا ده سه ته بهر بوو بوو، که ته نیا شه وان دوا ی ئه وهی په رده له سه ر هه موو شتی که داده درایه وه ده حه سایه وه، به ده ر له حه ز و ئاره زو وه کانی نه بیته، دوا ی ئه وهی هه موو شتی که خامۆش ده بیته، جه سه ته کان گر ده گرن.

به بوونی لووسی خیا نه تم له له یلا نه کردو وه، به رمی له یلاش لووسیم بریندار نه کردو وه. ئالوگۆرم به که سه نه کردو وه، ئاره زووی دلداری و له خسته بردنی کچانم نه بو وه، ته نانه ت که سیکی بیته ده ب نه بووم. په یوه ندیی به کانم له گه ل ئافره تاندا زۆر سنووردار بوو، به لام گرنه بوو بۆ ئه وهی خۆم بدۆزمه وه، ئافره تان رینگایان لی ده گرت، به جوانترین شیوه خویان نمایش ده کرد، هیچ کاتیک هه ولم بۆ کچیک نه دا وه، خه ونم به به ره و پیشه وه چوونی په یوه ندیی به کانم نه دا وه له گه ل هیچ کچیکدا، به لام هه ست و سوۆزم به رانه به له یلا و لووسی راستیی که جیگیر بوو له ژیا نندا، ئه و منداله ی له گه ل تیپه رپوونی زه مه ندا گه و ره ده بیته و گه شه ده کات، هه می شه جه خته له سوۆزی خۆشه ویستی پراگما ده کاته وه، که رۆژیکیان لووسی باسی له جوۆره جیا وازه کانی خۆشه ویستی

دهکرد بۆ من و لهیلا.

خۆشه‌ویستی له فۆرمه باوه‌که‌یدا هیچ شتیک نییه بێجگه له شیوازیکی باو، که دابونه‌ریته‌کان دیارییان کردووه.

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی خۆشه‌ویستی مه‌ته‌لێکه له ده‌ره‌وی سنووری باودا، ده‌کریت به‌ چه‌ند شیوازیک بیته، بۆیه ده‌کریت دڵ و جه‌سته‌ی ئازاد له هه‌مان کاتدا قه‌بوولی زیاد له خۆشه‌ویستییه‌ک بکات، چونکه کاتیکی ئه‌قل و دڵ و جه‌سته له کۆتوبه‌ندی خۆپه‌رستی و ئیره‌ییکردن ده‌رباز ده‌بیته، ئه‌و کاتانه چ پیاو چ ژن ده‌توانن قه‌بوولی ئه‌وه بکه‌ن خۆشه‌ویستی سینه‌م بوونی هه‌بیته و ئیتر خۆشه‌ویستی ده‌گاته پله‌ی عیشق.

خۆشه‌ویستی دوو په‌راسووی هه‌یه، به‌لام عیشق سی په‌راسووی هه‌یه، هه‌ر بۆیه سی‌گۆشه‌یه‌کی نمونه‌ییمان به‌رجه‌سته کردووه.

لوسی

وا دەر دەکهوێت له یلام کردبیتە هاوبەشی خۆشەویستییه کهم له گەڵ مالیکدا، چونکه خۆشەویستی ئێو بەرپرسیاریتییه کی گەوره و قورسه، به تەنیا ناتوانم له ئهستۆی بگرم، به لام گرنگترین هۆکار ئهوهیه هه ندیک جار وا ههست ده کهم ئه و له من له پێشتره بۆ ئه و، له یلا خۆشەویستییه کی له دیواره کانی دڵ و ناخی خۆیدا به ند کردبوو، ئه گه رچی بۆ پۆژیک غافلگیرى ئه و خۆشەویستییه نه بووم، خۆشم وا نیشان نه داوه که ههستی پێ ده کهم.

هه ندیک جار وا ههستم ده کرد وهک هاوته مه نه کانی خۆمان منداڵ نین، هه ریه که مان به نه فره تی خه م و خه فته و ناشیرینییه کانی پۆژگار پێگه یشتووین.

ئه ی پێگه یشتن چه ند گونا هباریت کاتیک له ناکاو منداڵی ئیمه له ناو ده بهیت، گونا هیکه تا پۆژی کۆتایی له کۆلمان نابیته وه، کۆله پشیتیکه به شانمانه وهیه و به تپه ربوونی پۆژگار له کۆلمان نابیته وه و له پۆحیشمان جیا نابیته وه، به لکوو پۆژ به پۆژ قورستر ده بیت، کاتیک ئه و په یوه ندییه ده پچریت که بانگی مردن به گویمان دراوه.

هه ر به منداڵی پیری تهنگی پێ هه لچنین، ده موچاومان چرچولۆچ بوو، قژی شمان وهک کلووی به فر سپی بوو، به لام پۆح.. وه رن با باسی شکاندنی پۆحتان بۆ بکه م.

ئه و ساته وه خته ی مالیک سه فره ی کرد، پووداویکی گه وه ره پووی دا، ئه گه ر له میسر بووایه پووی نه ده دا.

ناکۆکییه کی توند له نیوان دایک و باوکی دروست بوو، به و هۆیه وه دایکی ته لاق درا، وهک ئه وه ی مالیک ئه و به ربه سته بیت له په یوه ندییه کانیاندا، کاتیکیش ههستی دایکایه تی درکی به وه کرد

کورپه که ی زوری پی دهچیت یان رهنکه نه گه پښته وه، ئیتر هیچ بیانوویه که نه ما بۆ ئه وهی دريژه به و په یوهندییه ناتهنروسته بدات. زورم به لاوه سهیر بوو، که دواى بیست یاخود سی سال له هاوسه رگیری ته لاق پوو بدات، له نیوان دوو که سیشدا که هیچ کاتیک گله بیان له یه کتری نه کردووه!

ئیسټا من وه لاهمه که دهزانم چیه. ئه مه ئه وه ناشاریته وه که هه میشه نارپه زایه تی هه بووه، به لام له ناخی دابونه ریته کاندا به ند کراوه، زیندانی بووه له ترسی شکستهینان، له ترسی کومه لگا، ناخ دهسووتینیت و پوح ویران دهکات، به لام کاتیک ئه و توپکاری به رگریکردنه لاوز ده بیت، گرپه که ده ته قیته وه و هه موو مه ترسییه کانی سهر ریگا راده مالیت، هیچ نامینیتته وه ته نیا ئه وه نه بیت ئه و ته مه نه ی که ماوه بژی، دواى ئه وه ی ته مه نه ی گهنجی و جوانی به خشی.

دواى هه شت پوژ له جیابوونه وه، باوکی مالیک هاوسه رگیری له گه ل دایکم کرد! به لاتانه وه سهیره؟

نارپه زایه تیم له سهر ئه م هاوسه رگیرییه دهر بری، به میرام وت ناپاکی له گه ل دایکی مالیک و خودی مالیکیش دهکیت، پیم وت ئه م پیاوه جیگای گومانه و بۆ پوژیکیش پی ئاسووده نه بووم.. ئه و هه ندیک جار قسه ی خوشه ویستیم بۆ دهر دهر بیت، هه ندیک جاری تریش هه ول دهادت دهستم بۆ بهینیت، له یلاش ئه مه دهزانیت، به لام نه متوانی به مالیک بلیم.

میرا زور نیگه ران بوو به جوړیک که پشتر به و شیویه نه مبینیوو، هینده گریا تا ئه و کاته ی خه یالم کرد که فرمیسک له چاوه کانیدا نه ماوه، هیچ له گه ردووندا نه ماوه. میرا وتی: هیچ بژارده یه کم له به ردهمدا نه ماوه، له ژیر هه رپه شه دایه و ناچاره

ئەو بەکات.. باسی ئەوێ بۆ کردم که هەولی گێچەلکردنی داوێ تەنانەت ئەو کاتانە ی باوکم لە ژياندا بوو، گومانی دەکرد ئەو ھۆکاری مردنەکە ی باوکم بێت، بەتایبەتی پیش مردنی بە ماوێهەکی کەم لێک نزیک بوون. ئەم گومانە کاتێک دروست بوو، کە لە ساتەوختیکی ئارامیدا باسی ئەو ژەهرە ی بۆ کردوو، کە هیچ پاشماوێهەک لە داوی خۆی لە جەستەدا جی ناهێلێت، لە داوی سێ جار بەکارهێنان لە خواردن و خواردنەویدا کۆتایی دێت. ئەمەش لە لایەن ھەولگرییەکانی جیھان و دەولەتانەو بەکار دێت، نەیارەکانیان یاخود ئەوانە ی زۆر لە سەرۆکەکانیان زیاتر زانوو یاخود یاخییەکانیان پێ لەناو بردوو. «مردنێکی خاویئە بی هیچ دڵۆپە خوینیک، لەوێش گرینگتر بی هیچ پاشماوێهەک».

باسی ئەوێ بۆ کردم چەندین ریکۆردی برا بچووکەکی لە بەردەستە، کە دوو سال بوو سەفەری کردبوو بۆ ئەمریکا لە چالاکی گوماناوی تیوہگلاو بەوێ ھاتوچۆی یانەکانی ھاوێرگەزبازان دەکات و لەگەڵ دەزگایەکی ھەوالگری بیانی کار دەکات، لە سەروو ئەمانەشەو لەسەر سوننەتی خودا و پیغەمبەر داوی دەکات، بۆیە بپارم دا ھاوسەرگیری لەگەڵ بکەم، چونکە ئەمە زۆریک لەوێ باشترە جۆرجی برات لەسیدارە بدرێت یاخود بەناو و ناوبانگیکی ناشیرینەو بەگەریتەو.

«تەنھا من دەتوانم تۆ وئەویش لەم ئابروچوونە دەرباز بکەم».

ئێتر بەنھێنی ھاوسەرگیریان ئەنجام دا.

له یلا

له لووسییه وه ئه ووم زانی که میرا هاوسه رگیری له گهل ته لعت
پاشا کردووه.

تووشی شوک بووم کاتیک باسی ئه و هه پده شه ئاشکرایه ی بو
کردم به بیانوی پاریزگار یکردنه وه، ئیدی که و تمه بیر کردنه وه
له وه ی ئه م پیاوه کییه؟

له و ساته وه خته ی له گه ره که که مان نیشته جی بوو، هه ست
به وه ده که م ناخیکی بوگه نی هه یه، و پرای ئه وه ی جلو به رگی ریک
و جوان ده پوشیت و به ریزه وه هه ل سوکه وت ده کات، به لام له وه
دلیا بووم روخیکی قیزه وه ن و نه خووشی هه یه، و له تاریکیدا ژیان
ده کات.

مالیکم بیر که و ته وه کاتیک هه قیقه تی باپیره گه وره ی بو دهر
که وت دهستی کرد به گریان،
چاوم بریندار بوو بو دیمه نی دایکی مالیک، له یدی شو خوشه نگ،
کچه خاوه ن ئه سل و فه سله که، نه رمونیانه که، هیمن و له سه رخوکه،
قورس و سه نگینه که.

مالیک دایکی به میرات بو به جی مابوو نه ک باوکی، سوپاس
بو خودا ئیشی چهند جوانه، له نه زان زانا دروست ده کات، له
زاناش نه زان دره ست ده کات، ئه ی پیشینان وا نالین؟ به لام
خۆزگه هاوشیوه ی باوک بوو تیا به، چونکه ئیستا من و لووسی
نه ده بووینه قوربانی خو شه ویستی تو.

ناه مالیک ئه گه ر ده زانیت میرا چی به لووسی وتوو؟ وتی
باوکت شاره زایه له هونه ری گو یگرتن له په یوه ندیه ته له فونییه کانی

نیوان هاوولاتییاندا؟ یاخود ئه گهر ده زانیت کئ ئه و کاره ده کات؟ به لئ هاوکاره کانی له دهوام به و کاره هه لدهستان، زور شتیك دربارهی خویان و خیزانه کانیان و کچه کانیان ده زانیت، ئه وهی دهیزانی قیزه وهن بوو وهک جهنگ، وهک شه پۆل نا ئارام و توو په بوو. هه موو ئه مه به شیوه یهک زور بوو، که جیگای شه رمه، چونکه تا راده یهک هه ره شه ی لی ده کردن له گه لیان بخره ویت، به لام یه کیك له وانه خو کوشتنی هه لبارد و پی باستر بوو نهک ئه وهی بچینه ژیر باری هه ره شه وه.

ئایا ده بیت هه قیقه تی باوکت بزانی، هه ر بۆیه کاتیک هه قیقه تی باپیره گه وره ت بوو بوو یه وه، که باوکت کوپییه کی ته واو ده تی باپیره گه وره ته، ئیتر ئه و هه قیقه ته ئه و چله داره بوو که پشتی توو شکاند و بووه هوو ئه وهی سه فهر بکهیت؟ یاخود رهنگه هه قیقه تی باوکی بوو دهر که وتبیت، بۆیه له و ساته وه خته ی له گه ره کی زه یتوون نیشته جی بوون، توو زیك شه رمینی هه میشه یی پیوه دیار بوو؟

باشه چوون تیبینی ئه وه م نه کردووه که شتیكت هه یه، له خوالیخو شبوو عه لیی برام ده چیت؟ هه مان ئه و شته یه، که وای کرد ته نیا توو لیی نزیك ببیته وه، ته نانه ت ئه گهر نزیکوونه وه یه کی روو که شانه ش بیت و نه گاته ئاستی هاو پییه تی راسته قینه؟

ئایا دایک ئه مه ی ده زانی؟ وا دیاره ئه م که سایه تییه سایکو پاتییه ناتوانیت خو ی له نزیکترین کهس بشاریته وه.. کوو و دایک. وهک چوون ئه و سه رگوزشته یی بوو میرا باس کردووه، که به بی هیه چ شهیمان بوونه وه یه که ئه نجامی دها، ئه و زور لوژیکیه هاو سه ره که ی یه که می، که ته مه نیکی زور پیکه وه بوون، ئه ویش له هه مان سه رچاوه وه به و کاره ی ده زانی.

وا پڻ دهچيٽ ميرا ته نيا ئافره ٿيڪ بوويٽ ٻو چيڙوهرگرتن،
 بهو به لڳيهي هاوسه رگيرييه كه نهيني بوو، به لام له بنه رندا ئم
 هاوسه رگيرييه ٻوچي بوو؟ چونكه ئم جو ره پياوانه تووشي
 پهتاي نه بووني ويڙدان بوون، هيچ سل ناکاته وه له وهی بيته رانبر
 سه رجیي له گه لدا بکات وهڪ چون بهی هيچ پابه ندبوونيك له گه ل
 ئافره تاني تردا سه رجیي دهکات. وا دياره هه ولي داوه له گه ل
 دايكي لووسييشدا بی هيچ پابه ندبوونيك سه رجیي بکات، به لام
 تاکه سه ركه ورتني ميرا له و ريکكه ورتنه نه فره تييه دا ئه وه بوو، كه
 مكوڀ بوو له سه ر ئه وهی كه «ماڪهر» نه بيت، هه رچه نده ئه مه
 سه ركه ورتنيڪ بوو به تامي شڪسته ينان، چونكه ئه مه خويي له
 خويدا له په يوه ندييه كي ناشه رعييه وه نزيڪتر بوو، تا ئه وهی
 هاوسه رگيري بيت و له سه ر پارچه كاغه زيڪ به ناوي گرييه ستي
 هاوسه رگيري !

ئوسى

نازانم چۆن بەبى ئەو چوار سال تىپەرى كىرد!

ئايا ھۆكارەكەى زۆرىى ئەو پووداوانە بوون، كە پووبە پرووم بوو يەو؟ نە خىر.. ھەرچەندە دەرگای ھىوا و پەحمەتم دابخستبايى، دەمبىنى لە بەرانبەرم وەستاو. ئايا پىشتىوانىيەكانى لەيلا بوو يان قسەكانى بوو كە لە كانگای ئارامگرتنەو سەرچاوەى گرتبوو؟ « ئارام گرتن بەماناى كەمتەرخەمى نىيە، بە ماناى دانىشتن و كارنەكردن نىيە، بەلكو چاوەپوانىيەكى ھىوابەخشە بەو شتىك دىتە ئاراو». بەلام قسەكانى ئازار شكىنىكى كاتى بوو، كە ھەر خىرا كاريگەرى نەدەما، ئىتر ئازارەكە دەستى پى دەكرەو و بەئاشكرا خۆى بەيان دەكرد.

نا.. ئەو ھى ئارامى پى بەخشىم خودى مالىك بوو!

ماو ھى ماو ھى نامەى بۆ دەناردىن، بە گۆيرەى كاتى خۆى تەلەفۆنىشى بۆ دەكردىن. لە سەرەتاكانى ئەو قۇناغەدا من و لەيلا دلىا بووین لەو ھى دەگەرپىتەو، ھىچ شتىكى مەترسىدار يان نىگەرانىيەك بە بىر و ھۆشماندا نەھاتو، چونكە ھەر لە مىسردا بوو.

راستە ئىمە نەماندەبىنى، بەلام لانى كەم ھەرسىكمان لە سايەى ئاسمانىكداين، لەسەر ھەمان پارچە زەويداين. دەزانىن كە من و لەيلا ھەوايەكمان ھەلمژىو، كە پۆژىك لەپۆژان لە ھەناسەى ئەو ھاتوووتە دەرەو، بۆيە ئاراممان گرت و پادداشتى خۇمان لە

پێگهی خۆشه‌ویستی وه‌ر گرت.

له‌ یه‌كێك له‌ نامه‌كانیدا پێمان ده‌لێت نه‌خشه‌ی ئه‌وه‌ی
 كێشاوه‌ سه‌ردانی هه‌ندێك شوێن بکات، كه‌ پێشتر له‌ باره‌یه‌وه
 خویندبوویه‌وه، به‌لام زۆریك شتی تر هه‌بوو، كه‌ نه‌خشه‌ی بۆ
 نه‌كێشابوو، هه‌روه‌ها ده‌لێت باشت‌ر بوو په‌رێك بوایه‌ له‌ به‌رده‌م
 په‌شه‌بای بارودۆخ و قه‌ده‌ردا.

مالێك ده‌رویشیکێ سه‌رگه‌ردانی قۆناغی گه‌شتیکێ بێگه‌ردی
 زیه‌نی و پۆحی بوو، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا خه‌سله‌تی پۆحسووکی
 خۆی له‌ده‌ست نه‌دابوو.

نابی ۱۹۸۸

«هەردوو خۆشه‌ویسته‌که‌م له‌یلا و لوسی»

چووم بۆ که‌لاوه‌کانی درێسه له زه‌قازیق، ئەو ژوورانە‌ی له‌ دار و ته‌خته‌ دروست کرابوون و له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ قلیش و درزی زۆری تیدا بوو، با و باران و مار له‌ هه‌موو کون و که‌له‌به‌ریکه‌وه‌ ده‌هاته ژووره‌وه، ژیان له‌وئ له‌سه‌ر سنووری شه‌مه‌نده‌فه‌ره‌که‌نه‌ له‌سه‌ر هێلی مردنیکێ راسته‌قینه‌یه، ژیان له‌وئ گرێدراوی جووله‌ی ئەو شه‌مه‌نده‌فه‌ره‌یه، که‌ بارانی بۆنیکێ پاگۆزه‌ر دروست ده‌کات، زۆرینه‌ی دانیشتووانه‌کانی له‌و کرێکارانه‌ پێک دێن، که‌ له‌ ده‌سته‌ی هێلی ئاسنین کار ده‌که‌ن، مندا‌له‌کانیان له‌و ژوورانه‌ به‌ند ده‌که‌ن، که‌ له‌ ته‌خته‌و دار دروست کراون، ئەمه‌ش له‌ ترسی ئەو کرمه‌ مه‌ترسیدار و کوێرانه‌ی هێچ نابین ته‌نانه‌ت هه‌ندیک جار دار و ته‌خته‌کانیش.

دوا‌ی ئەوه‌ چووم بۆ گوندی گریس له‌ مه‌نوفیه‌، که‌ هه‌وت کیلومه‌تر له‌ گوندی ئاشمونه‌وه‌ (زه‌ویی مانگ به‌ زمانی هیرۆگلیفی) دووره‌، دانیشتووانی گونده‌که‌ به‌ دروستکردنی قاپ و گۆزه‌ی فه‌خفورییه‌وه‌ خه‌ریکن و زۆر ده‌ست‌په‌نگین له‌و پیشه‌یه‌دا، ئەو پیشه‌سازیه‌ی که‌ بۆ سه‌رده‌می میسرییه‌ کۆنه‌کان ده‌گه‌ڕێته‌وه‌. ئەوه‌ بێننه‌ به‌رچاوی خۆتان، مرقوف و گۆزه‌ی ئاوخواردنه‌وه‌ له‌ یه‌ک ماده‌ دروست کراون ئەویش: قوپی وشکراو و خۆله‌!

خالی جیاوازیان ته‌نیا رۆح نییه‌ که‌ له‌ مرقوفا هه‌یه، به‌لکوو ئەو ئیراده‌یه‌ که‌ ده‌بێته‌ ئازادی له‌ هه‌لبژاردندا، ئێمه‌ له‌ کاره‌که‌ماندا پێگاپێدراوین، به‌لام گۆزه‌ی ئاوه‌که‌ پێگاپێدراو نییه، ئەو بێیار له‌ شیوه‌ی کوتایی دراوه‌ به‌ی ئه‌وه‌ی ئیراده‌ی خۆی تیدا‌بێت، ئێمه‌ له‌جووله‌داین و ئەوان له‌متب‌و‌وندان، به‌لام کاتیک ده‌مرین وه‌ک یه‌که‌مان لی دیت و هه‌ردووکه‌مان مت ده‌بین».

خۆشم ئەوین: مالیک

تشرینی یه که می ۱۹۸۸

«ههردوو خوشه ویسته که م لوسی و له یلا»

دووباره جاریکی تر خۆم ده بینمه وه سهردانی ئه و شوینه ده که م: گومه زی «ئه بو ئه لهه و». له پێی به له می که وه پوو باری نیل له ئه سوان په پیمه وه، له پێگای ئه و پلیکانه ی ده چیته سهر گۆرستانی ئه رستو کراته کان گه ی شتمه ئه وێ. له جاری یه که مدا نزیک ئه سوان و شتریکم به کړی گرت، پێگاکانی بیابانه که ی بری تا گه ی شتمه گومه زه که.

ئێستا له بهرزایی ۱۳۰ مه تر له خه رهن دی ته پۆلکه ی به ری پۆژئاوای نیل راوه ستاوم، که ده که ویته به رانه ر به ری چه پی پۆژئاوای دوورگه ی فیه. ئه وه ی له و شوینه دا را بوه ستیت پانۆرامایه کی ئه فسوناوی نیل و شاری ئه سوان ده بینیت. من ئێستا لای گۆرستانی به ریز ئه بوا ئه لهه وام، که یه کیک بوو له پیاوچاکانی ده وله تی فاتی.

وای ده بینم ئه م شوینه زۆر خۆجیه، چونکه چه ند گه شتیارکی که م به دی کرد بۆ گومه زه که سهر ده که وتن، که له گۆرستانی ئه رستو کراته کان به رزتره، هه روه ها ده لێن وه لییش به ته نیشتیه وه نیژراوه، ته نیا خه لکیکی زۆری دانیشتوانی ئه و شوینه که به پیرۆزی داده نین هاتبوون ئه و دیمه نی پانۆرامایه بینن و وینه ی فۆتوگرافی لی بگرن».

خۆشم ئه وین

مالیک

تییینی: خاوه نی گۆرستانه که که راماتی هه یه له به شوودانی قهیره کچاندا، ئامۆزگاریتان ده که م سهردانی بکه ن.

کانوونی یه که می ۱۹۸۸

هه ردوو خوشه ویسته که م له یلا و لوسی

له چهند رۆژی رابردوودا چووم بۆ بیابانی رۆژئاوا، به ئاراستهی رۆژئاوای ئه سیوت نزیکهی ۱۶۰ کیلۆمهتر له میژگی ههرافرهوه دوور بووم، له ئهشکهوتیک که پێی دهلێن «ئه لجاره»، مه نزلگهی میسراییه کونه کان بوو له ههشت ههزار و شهش سه د سال پیش زاین، که ناوچه یه کی دهوله مه ند بوو به ئاو.

ماوه ی ده یان سه ده ئه و ئهشکهوته له ژێر زه ویدا بز بووبوو، تا ئه و کاتانه ی به ریککه وت گه ریده گیرهارد رۆفلز سالی ۱۸۷۳ که بۆ جیگایه ک ده گه را له گه رده لول خویی بیاریژیت ئه و ئهشکهوته ی دۆزییه وه. له ریگای کلاو رۆژنه یه کی بچووک و بۆ ماوه یه کی کورت چووه ژووره وو، له ریگای تونیلکی ته نگه به ره وه که خۆم چه ماند بوویه وه و ته نیا له سه ر قاچ و ده ستم ریم ده کرد گه یشته گه رپانه ی ئهشکهوته که، له دیواری لای چه پی ئهشکهوته که هه لکۆلینیکم بین ی وینای مروّف و ئاژه ل و راووشکارم تیا دا به دی ده کرد.

ره نگه به نرخترین و جوانترین شتیک ئه وه بیت له ریگای ریککه وته وه دیت، ئه وه گۆرستانی تووت عنخ ئامون، به ریککه وت له لایه ن هوار د کارته ر دۆزایه وه، کاتیک ئه و تونیلهی هه لده کۆلی که ده گه یشته سه ر گۆرستانی رمسیمی شه شه م.

به لام ریککه وت وشه یه کی گونجاو نییه، به لکو وای ده بینم وشه یه کی چه واشه کارانه یه، کاتیک بیر له زۆریک شت ده که مه وه که به سه ر خۆم و چوارده وره که مدا هاتوو، ئیتر وای نابینم

شوینیک بؤ رېککهوت بوونی هېت، هه موو شتیک بؤ مه به ستيک
 پرو دهادت، که به جوړیک له جوړهکان پادداشتکردنه ياخود
 ئیلهامپېته خشینه، ياخود رځوبه خشینیکي خوداييه، هه روهها
 گه شه پیدان و کاملبوونی که سایه تی خوده به مه به ستي گه یشتن به
 پله یه کی بالاتر، رهنکه له و کاته دا هه ست به وه نه که یت، به لام دواتر
 هه ستي پی دهکین، ئیتر دهگینه نه و نهینیهی که شارراو هیه
 کاتیک په چه کان لا ددریت و کو دهکان شی دهکریته وه.

تاکه خالی جياواز له وه دایه نه وه یه، نه وه ی پيستر خوی بؤ
 وه لامه کانی داهاتوو ئاماده کردوه، پله دواي پله به رزتر ده بیته وه.
 رېکهوت وهک ئامازدهیه کی خوداييه، پیویستی به دلیک هه یه
 پیش نه قل لی تیگات، چونکه لی ردها دل تاکه ناینده یه.

دلی ته ندروست، که تووشی هیچ تیچوونیک نه بووه، بریتیه
 له قیبله نما و ئامازده و به رچا ورونی، گه یه نه ر و وەرگره، عاشق
 و مه عشووقه، نه و هه سته یه که هه له ناکات و نه و چاوه یه هینده
 تیژه چند تاریکیش بیت توندی دیوارهکان ده بینیت، هه ر ته نیا
 نه و به سه ر هه موو هیماکانی تر دا کراوه ته وه، که ئیمه نایان بینین،
 و ده مانگه یه نیت به له دوور دوور تریش»

خوشم نه وین

مالیک

تیبینی: به دیاریکراوی نازانم پروگه ی داهاتووم کوئ ده بیت،
 رهنکه نامه ی داهاتووم درهنگ بکه ویت، به لام نیگه ران مه بن.

ئوسى

كانونى دوودى ۱۹۸۹

پۇژ لەدوای پۇژ میرا كىشى دادەبەزىت، دەموچاوى دەگۆرىت
 و دادەكەوئىت و چرچ و لۆچ دەبىت. ھىچ كاتىك بەم شىۋەيە
 نەمىنىيە، تەنانەت لە گەرمەي ئىش و ئازارەكانىدا لەگەل باوكىدا.
 پىش مانگىك پىكەو لەگەل میرا سەيرى تەلەفزیونمان دەكرد،
 بەلام لەناكاو بە ھەردو دەستى دەيكىشا بەسەر دلىدا، پاشان
 بوورايىيەو و لەھۆش خۆى چو، ئەو فرمىسك بە چاوەكانىدا
 دەھاتە خوارەو و ئاگایى لە دەوروبەرى خۆى نەبوو چى
 دەگۆزەرىت، ئەمە يەكەمىن جارىكە ئەم حالەتەي بەسەردا بىت.
 ئىتر تەلەفونم بۆ تەلەت پاشا كرد، باش دەمزانی چى دەكەم،
 ئىتر ئەویش لە چەند خولەكىدا خۆى و ئۆتۆمبىلەكەى ئامادە
 بوون، ھەردووكمان ھەلمانگرت بۆ ناو ئۆتۆمبىلەكە، بەرەو ئەو
 نەخۆشخانەيە چووين، كە تايبەتمەندە بە كارەكەى.

لە نەخۆشخانە بۆمان دەر كەوت بە ھۆى شەكرەو بىھۆش
 بوو، پزىشكەكە وتى ئەگەر پارچەيەك لەو شىرىنىيەى بخواردايىيە،
 ئەوا بىھۆش نەدەبوو. ئىتر ئەو پۇژە بۆمان پوون بوويەو
 تووشى نەخۆشىي شەكرە بوو، ھەر ئەو پۇژەش پىي راگەياندم،
 كە براكەم كوژراو، بۆيە دىمەنى فلىمەكە لە بەرچاوى گۆررابوو
 بۆ دىمەنى كوشتنى براكەم.

بە بېروابەخۆبوون و دلتەنگىيەكى زۆرەو و تى جۆرج مرد، وتى
 بىنىومە كە كى كوشتوويەتى، ئەو كەسىكى بەكرىگىراوىي شارەزا
 بوو، بە دەمانچەيەكى بىدەنگ فىشەكىكى بە نىۋچەوانىيەو

نا، ئیتر بەخیرایی هەڵهات بۆ ئەو جیگەیهیی که لێیهوه هاتووه.
 به‌بزه‌یه‌که به‌لام له ناخدا هاوارکردنم قه‌تیس کردبوو پیم وت:
 ئەمه فلیمیکی پله‌نایابی هۆلیوووده. له وه‌لامدا وتی فلیمه‌کان چەند
 هه‌ولیکی ناکامن له وه‌سفکردنی راستیه‌کانی ژياندا.

کاتیک شه‌و داهاات چوومه ناوچه‌یه‌کی چۆله‌وانی، بۆ ئەوه‌ی
 ئەوه‌ی ئەو هاواره‌ی له نیوه‌رۆوه له ناخدا قه‌تیس بووه ده‌ری
 په‌پینم.

دوای چەند پۆژیک هه‌والی مردنی هات، به‌و شیوازه‌ش
 کوژرابوو، که دایکم دیمه‌نه‌که‌ی له‌خه‌ویدا بینوووه!

نیسانی ۱۹۸۹

ههردوو خوشه ویستم له یلا و لوسی

له ئەمریکای باشوور هوه ئەم نامە یەتان بۆ دەنووسم، بەتایبەتیش لای پووباری ئەمازۆن، وا دیارە ماوێهەکی زۆر لێره دەمێنمەوه لای هۆزه دابراوێهکانی سەر دەمی سەرەتایی ژیان، وێرایی ئەوهی گەشتم بۆ چەند شوێنیک کردووه، بەلام نازانم بۆچی دەگەریمەوه بۆ هەمان شوێن! ڕەنگە وەلامە کهیم له گەل ئێوهدا بە دەست بکەوێت. ئێستا له گەل هۆزی زووبیدا دەژیم، ئێستا له گەل هۆزی (زوبی) که بچووک و گەوره ژن و مندالیان پووتن ژیان بە سەر دەبەم. ئەوان بێجگە له (ئەلقە یەکی چووکپاریژ) و ئەلقە گرێکیش به چەناگە ی ژن و پیاویانەوه هیچی دیکەیان له بەردا نییه؛ بەسرووشت ئەو ئەلقە گرێی چەناگە یه هێندە به هیزه لیوی خوار هوهی ئەو که سانهی به کاری دههینن ڕاده کیشیتە خوارهوه. ئینجا ئەو پڕۆسه پڕ له سهختی و نارهحه تییه، که وهکوو مۆر و نیشانهی هۆزه که وایه، پووبهرووی هەر ئەندامیکیان که قوناغی مندالیی تیپه پاندبیت دەبێتەوه.

له من مه ترسن تا ئێستا جله کانم له بهردایه، ته نیا بۆ مه له کردن خۆم پووت دهکه مه وه.

له سەر هەتادا به جۆریک له ترسه وه مامه له یان له گەل ده کردم، به لام ئێستا بوومه ته یه کێک له وان. کاتژمێره پۆلیکسه که ی دهستی خۆم به دیاری به خشییه سه روکھۆزه که یان و پێی سه رسام بوو، بۆیه له به رانه ردا پێش نیاری کرد یه کێک له کچه کانی هۆزه که م بۆ ده ستنیشان بکات، چونکه ئەمه دابونه ریتی خۆیان بوو، نهیده توانی له دهره وهی ئەو دابونه ریتە هه لسوکه وت بکات، بۆیه دیاری له

به رانبهر دیاریدایه. ههروهها بنه ماکانی میوانداری لای پیاویی
 ئه سکیمو ئه وهیه ژنه که ی به میوانه که ده به خشیت بو ئه وهی
 له گه لیدا بخویت. به هه مان شیوه سهیریان ده کردم. به لایانه وه
 سهیر بوو که جلوه برگم پوشیوه، وهک چۆن به لای منیشه وه
 پرووتبوونه وهیان جیگای سه رسامیم بوو! ئه وان سه رسام
 بوون به وه به خشینه ی من وهک چۆن منیش سه رسام بووم به
 پیشنیاره که یان.

خۆشم ئه وین مالیک

تییینی: له گه ل کچه که دا نه خه وتم، به لام ناچار بووم له گه لیدا
 دا بنیشم بو ئه وهی که سیکی سییه ر قورس نه بم، خانه خوینی که
 تووره ده بیت به وهی دیارییه که یم رهت کردو وه ته وه.
 تییینیه کی تر: ده زانم ئه م نامه یه توژیک دوا که وتوو، به لام
 چی بکه م ئیره دا برا وه له هه موو شتیکی، ناتوانم نامه کان بنیرم تا
 ئه و کاته ی ده چمه وه ناو شار.

له یلا

دوای سالیک به سەر سهفه ره که ی مالیکدا، له ناکاو دایکی په یوه ندییە کی ته له فونی پتوه کردم، به هوی ئه وهی دهنگی گۆر رابوو ئه وه دهنگه نه بوو که پیشتر به باوه رپوونیکی ته واه به خوی قسه ی ده کرد، سه ره تا نه مناسییە وه تا ئه وه ساته وه خته ی خوی ناساند.

ئایا باوه رم پێ ده که یت که بیرت ده که م؟ هه ره له ده ستپیک ی که م قسه کردنماندا بیر له گفتوگۆیه چرو پره کانمان ده که مه وه، له ئه قلی ژیر و هاوسه نگ ده که مه وه، ئه وه ساتانه ی هیشتا هه رزه کاریکی بچووک بویت. ده مه ویت بتبینم.

شوقه یه کی بچووک ی جوان له گۆر په پانی دووقی، چووم سه ردانم کرد.

مالیک پێ و تم تو ی خوش ده ویت، توش ئه وه خوش ده ویت، هه روه ها لووسی ش خوشی ده ویت!

کچه که م په یوه ندییە که تان تا دواسنوور چووه به یه کدا. به لام ژیان فیژی ئه وهی کردم هه موو شتیکی سه یر و نامۆ پروو ده دات، هیه شتیکی به دوور ناگرم، چونکه له بنه رده تا له سه ره هه مه چه شنووون جووله ی به رده وام وه ستاوه، به لام بیر کردنه وه له وه مایه ی ئازار چه شتنه بو خاوه نه که ی، ئه مه ش وای کرد پشت به شتیکی ئاسایی به ستین، که ئارامی به ده روونمان به خشییت، ئه وه م به خه یالدا نه ها تووه ئه م فۆر مه قیزه وه نه باوه ر ده نگه له گه له هه ندیک له سه روشتی مروقه کاندایه کانگیر ببیت.

زور ئاره زووی ئه وه م ده کرد کچیک هه بیت، به لام مندا لدانی من یه که م جار و دوا جار ته نیا مالیکی هه لگرتبوو، ئه م جۆره له

دووگیانېوون پټی دهوتریت دووگیانېوونیکي نازیز.

تو و لووسی هر له یه کهم ساته وهخته وه، که له گه ل مالیک هاتن بو ئه وهی یه کتری بناسین، چوونه نیو دلمه وه، ئه وهی جیگای سه رنج بو هر وهک مالیک ئه قلطان پیش ته مه نتان که وتبوو. ئایا ده زانی منیش له مندالیمدا وهک ئیوه بووم؟ په یوه ندیم ته نیا له گه ل ئه وانه دا هه بوو که له خوم گه وره تر بوون و لیان تیده گه یشتم، له هاوته مه نه کانی خوم تی نه ده گه یشتم!

کاتیک له گه ل هاوته مه نه کانی خوم داده نیشتم خریک بوو پووچگه رایي و نه زانین ده یکو شتم، بویه دوور ده که و تمه وه و خوم به کتیپیک سه رقال ده کرد، یاخود له گه ل که سیکی به ته مه ن گه وره تر داده نیشتم. پینان ده وتم که سیکی له خو باییت، به لام ئه وه یان نه ده زانی شاره زایی ئه قله کان وهک ئالتوون ده بریسکینیته وه، دانایش ته نیا به سه ر که میک که س داده باریت و خیر و ئارامیان پی ده به خشیت. شاره زایی و دانایی گه وره کان سه رسامیان ده کردم، به لام ئیوه م بیني هه رسیکتان له داناییدا نالیم هاوتا بوون به لکوو له یه ک نزیک بوون. په نکه ئه م به خشینه وای کردییت له یه ک نزیک بن و یه کتان خوش بویت. به لام ئایا ده زانیت ویرای ئه و گونجاندنه، په نکه له یه ک نزیک نه بوونایه ئه گه ر دانیشتووانی هه مان بیناش بوونایه! ئه مه ریکه وته کانی قه ده ره به ده ر له رازیبوون به توانا و داناییه کانی هیچی ترمان له ده ست نایه ت.

نازانم چیرۆکی ئیوه چی لی دیت و هه ولیش ناده م بیري لی بکه مه وه، وا فیر بووم بیر له سبه ی نه که مه وه، ته نیا ئه و روژهی خوم بژیم وهک چوون مروّف ده بیت ژيانی خوش بویت، به ناخوشی

و خوشییه کانییه وه، خوْشی دوور بگریت له هه موو ئاسته نگییه کان،
ئوه بیروباوه ری منه که له پیناویدا ژیاوم، که توانستی ئوهی
پی به خشییم ژیانیک ته واو بکه م، که ئاره زووم پی نه کردووه، به لام
سو پاس بۆ خودا سه رکه وتوو بووم له پهروه رده کردنی مالیک دا،
ئه گهرچی هۆکاریک هه بوو که پاشگه زببیتته وه، من ده زانم رۆژیک
دادیت لیره نیشته جی ده بیت، ئه م ماوه یه ش هه رچۆنیک بیت
تیده په ریت و ده گهریتته وه سه ر خودی خو یی پیش ئوهی بۆ
ئیمه بگهریتته وه. من نزیکم په یوه ندیی له گه ل من نه بریوه و له
دووریشه وه باسی ئیوه م بۆ ده کات. مالیک پرسیی ئاواته خوازی
کی ببیتته هاوسه رم؟ ئایا ده زانیت وه لامه که م چی بوو؟ پیم وت:
له یلا.. ئیستاش ئاواته خوازم تو ببیتته هاوسه ری ئه و.

تشرینی یه که می ۱۹۸۹ هه ردوو خوشه ویستم لوسی و له یلا

من ئیستا له ناو دلی به رازیلدام، له نیو دارستانه باراناوییه کاندام، له نیو هۆزیکێ سه ره تاییدام که ژنان و پیاوان - یان ئەندامی زاوژیان به پارچه په رۆییه ک داپۆشراوه، ژنهکانیان به زنجیریک مورووی رهنگاوپهنگ له سینگ و سه ره سهریان خۆیان رازاندووه ته وه، وێرای ئەوهی به شیوهیهکی سه ره تاییه دهژین به لام مروڤدۆستن، له نیو ئاژده له کاندایان به سه ره ده بن و به دهستی خۆیان خواردنیان ده ده نی، له کاتی خه وتنی شدا له باوهشیان ده گرن وهک ئەوهی مندالی خۆیان بیت.. وهک ئەوهی ده لێن هه ر سروشتی خۆیان به و شیوهیهیه.

له گه ل پیاوانی ئاینیدا ناکوک بووم، که شه و رۆژ جهختیان له وه ده کرده وه، که سروشتی مروڤ بیتاوانه و پاکژ و زۆر پوونه، چونکه من وام ده بینی ئاده م به سروشتی خۆی سه ره پێچی فرمانی خودای کردوه، کاتیک چوو له دارسیوه یاسا غکراوه که ی خوارد، قابیل - یش هابیلی تاکه برا که ی خۆی کوشت. بۆیه سروشتی مروڤه کان هه میشه راستگۆ نین، قیبه له نمایه کی ته ندروست نییه، هه ندیک جار په کی ده که ویت، هه ندیک جاری تریش به په ککه وتوبی له دایک ده بیت. باوه رپم به وه هه یه که سروشتی مروڤ دیوی راسته قینه ی بی سه رو به رییه، چونکه سروشتی مروڤ که له دایک ده بیت یاخیه له ده سه لات و سیستم، به لام دواتر هه ندیکیان یاخود هه موویان، له به رانه ر دامه زراوه ی ره وشت و ئاین و نه ریت و یاسادا شکست ده هینن، ملکه چی ده سه لات ده بن. هه ر به و بۆنه یه وه، هه ندیک که سی ده و له مه ند و ناوداری بیانی هه یه

خویان به سروشته رای دهناسینن، خویان دهگه پیننه وه بو
 نهو سروشته ی لی دروست بوون، لهسه ر بهرگی گوڤاره کان
 خویان به پروتی نمایش دهکن، نه مهش وهک شانازیکردنیک به
 سروشته وه!

ئایا تاکه خالی جیاواز که له نیوان نهو خه لکانه له گه ل نهو
 هۆزه سه ره تایانه دا هه یه نه وه یه: نهو هۆزه سه ره تایانه په سه نن
 به وه ی نهک ته نیا پروت بوونه دیان له سروشته وه وهر گرتو وه،
 به لکوو به شیکی دانه براون لهو سروشته، په نگدانه وه ی خودی نهو
 سروشته ن که له ناخیاندایه و تیایدا ده ژین؟

کاتیک بیر له ئالۆشبوون ده که مه وه، که چۆن لهو شوینه دا داوا
 دهکات و خامۆش ده بیته وه، کاتیک نهو وشه یه ده بینم ههر که
 باسمان کرد گر ده گریت و پیته کانی له نه قل و ده مماندا ده ته قیته وه،
 چۆن له به رانه ردا ده بیته خۆله میش و به بادا بلاو ده بیته وه،
 نهو ساتانه دلنایم که له نه قلی مروڤدایه نهک له دامینیدا بیت،
 نه مهش جهخت له وه ده کاته وه، که مروڤ نه گهر نه خوینده واریش
 بیت ده توانیت مروڤ بیت، زانای مافی به رانه ر و سنووره کانی
 جهسته ی خۆی بیت.

هه موو نه م بیرۆکانه کاتیک به میشکما هات، که بینیم پیاو
 سهیری دامینی ئافره تان ناکه ن، هه روه ها به پیچه وانه شه وه.
 وه لامه کهش لای من نه وه بوو: نه وان خویان داپۆشیوه و پرای
 نه وه ی که پروتیشن. ئایا کاتیک جلوه رگمان دروست کرد به
 مه بهستی خۆداپۆشین بوو یا خود پروت بوونه وه بوو؟! »

خۆشم نهوین

مالیک

لوسی

دوو سال به سهر سه فهره که ی مالیکدا تیده په پښت، به لام چه ند مانگیکی دوو رود ریژ ده بیت هیچ نامه یه کی بۆ نه نار دووین، هاوړی له گهل له یلادا چووین بۆ لای دایکی مالیک، وهک هه موو جار یکیش به گهر می به خیره اتنی کردین و نموونه ی ئا فره تیکی نه رمونیان و میواندوست بوو.

ئو پتی وتین: مالیک ئیستا به گه شتیک له ئو په پری پوژه لاته، کاتیک پرسپاری ئو ه مان لی کرد خه رجییه کانی چون پیدا دهکات، به هیمنی و باوه پکی ته واوه وتی: پیش سه فهره که ی بره پاره ییه کی به قهرز پی به خشیووه، ئمه وپرای بره پاره یه ک که پاشه که وتی کردبوو، کاتیکیش ویستم پاره ی بۆ بنیرم، وتی پیویست ناکات، دواتر وتی له به رانه ر کرئیه کی که مدا کار دهکات، ئوهوش به سه بۆ ئوه ی پیدا ویستییه کانی دابین بکات، وتیشی سه رچاوه ی داها ته که شی به ره می ئو کار کردنه ده بیت، که دهیزانیت و بۆ هه رجیگایه ک بروات ئو کاره دهکات.

پرسپاری سروشتی کاره کانم لی دهرکدا! هه ستم به وه کرد ئو ئیشه له ئاستی ئه ودا نییه و کرئکه ی که مه. هه ر که بیرم له وه کرده وه برپاری دا سه فهر بکات له جیگایه ک بۆ جیگایه کی تر، و برپاری دا نه بیته بارگرانی به سهر هیچ که سیکه وه، بگاته هه رجیگایه ک کار دهکات، ئیتر جه ستم هه لده چوو. ئیتر ئوه هاته پیش چاوم، که به شیوه یه کی نارپک دهر دهکه ویت، له کاتیکدا ئو کورپکی دهوله مند و ئه رستو کراته و له بنه ماله یه کی دیرین و په سه نه!

نیسانی ۱۹۹۰

ههردوو خوشه‌ویستم له‌یلا و لوسی؛

دایکم پێی وتم به‌لاتانه‌وه سه‌یر بووه سه‌فه‌رم کردووه بۆ ئه‌وه‌په‌ری رۆژه‌لات، ئایا ده‌زانن که ب‌ریارمدا سه‌فه‌ر بکه‌م یه‌که‌م جیگایه‌ک نه‌خشه‌م بۆ کێش‌ابوو ئه‌م جیگایه‌ بوو، که پ‌ره له‌ جو‌ره‌ها کاری جادوویی و نه‌ینی و جوانی و دانایی؟

به‌لاتانه‌وه سه‌یر نه‌بی‌ت، ساته‌وه‌ختی سه‌فه‌رکردنم، پرسیاریک له‌ خه‌یال‌مدا دروست بوو؛ بۆچی سه‌فه‌ر ده‌که‌م؟، له‌ناکاو ده‌نگیک توند و زل که ده‌نگدانه‌وه‌ی به‌دوای خویدا هینا رایچه‌ل‌کاند‌م، ده‌نگدانه‌وه‌که له‌ ده‌نگه‌که به‌هێزتر بوو، چه‌ند جاریک ئه‌و رسته‌یه‌ی به‌ به‌رگویمدا دووباره‌ کرده‌وه، نازانم له‌کوێوه ده‌هات، ئایا له‌ ناخی خۆمه‌وه ده‌هات، یاخود له‌ ده‌ره‌وه، یاخود خه‌وی تیکه‌لوپیکه‌ل بوو؟ به‌ته‌واوه‌تی نازانم چی بوو. به‌لام ئه‌وه‌ی گرنگ بوو که من زۆر به‌روونی گوئیستی بووم و هه‌له‌م له‌ بیستنی‌دا نه‌کردووه. ده‌نگه‌که کاتیک وه‌لامی پرسیاره‌که‌ی ده‌دامه‌وه‌ ت‌کای لی ده‌کردم ده‌یوت: خودی خۆت بدۆزه‌ره‌وه.

هاورپیه‌که‌م هه‌بوو سه‌ردانی چین - ی کردبوو، باسی سه‌یده‌هارتا گوتامای بۆ ده‌کردم، که به‌ بووزا ناسراوه، و چۆن له‌ کۆتایی بیسته‌کانی ته‌مه‌نی‌دا - سه‌ر به‌ توێژیکی ده‌وله‌مه‌ندی فه‌رمان‌پ‌ره‌وا بووه - بۆی روون بوویه‌وه، که ژیا‌نی به‌تال و بیتا‌ورپۆکه، ئه‌مه‌ش دوا‌ی ئه‌وه‌ی له‌ رینگای خۆی چاوی به‌ چه‌ند نه‌خۆشیک و جه‌سته‌یه‌کی مردوو که‌وت، که شی بووبوویه‌وه، ئیتر ب‌ریاری دا له‌ رینگای به‌ئاگابوونه‌وه به‌دوا‌ی ئارامی ناخی خویدا بگه‌رپیت، بۆ ئه‌مه‌ش که ره‌سته‌کانی بریتی بوون له‌ ئه‌ندیشه و بیرکردنه‌وه و چوونه‌خه‌له‌وه‌ته‌وه، هاورپیه‌که‌م زۆر باسی بووزیه‌تی بۆ ده‌کردم،

هێنده به‌ئالۆزی باسی لێوه ده‌کرد، تا گه‌یشه‌ دواخالی نیو ناخ و ده‌روونم و به‌رده‌وام دووباره‌ی ده‌کرده‌وه.

ژیان گه‌وره‌ترین دزه. تایبه‌تمه‌نده به‌وه‌ی ناگۆرپریت و دووباره نابیته‌وه، بوون و شوناس و پۆح -مان ده‌دزیت، ده‌مانسپێته‌وه و دامانه‌بپریت، ئیتر ناگه‌رپینه‌وه سه‌ر ئه‌وه‌ی که چۆن بووین. په‌رته‌وازه‌بوون له پۆح و چاره‌نووسی مردنه، ئه‌گه‌رچی هیواشیش بیت. که‌میک-ن ئه‌وانه‌ی له‌وه تیده‌گه‌ن، ناوازه‌ن ئه‌وانه‌ی بریاریش ده‌ده‌ن بگه‌رپنه‌وه بۆ ژیا‌نی خۆیان، ئه‌وه‌ش به گه‌راندنه‌وه‌ی پۆحی خۆیان.

بۆیه م‌کو‌پ بووم له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی دووباره پۆحی خۆم بگێرمه‌وه، ئه‌و پۆحه‌ی که له‌ ساته‌وه‌ختی هه‌لم‌الینی زۆرێک په‌نه‌انیدا داگیر کرابوو، بۆیه گه‌شته‌که‌م بۆ ئه‌وپه‌ری پۆژه‌ه‌لات بۆ هیند ده‌ست پێ کرد؛ لێ‌روه له‌نزیکه‌وه به‌ بووزیه‌ت ئاشنا بووم، یه‌که‌م شتی‌ک بۆم پوون بوویه‌وه مانای بووزا بوو، که به‌ مانای به‌ئاگا و به‌هۆش دیت، ئاگابوون له‌ خود یه‌که‌مین قوناغی به‌ئاگابوونه له‌ گه‌ردوون، هه‌روه‌ها به‌ هیندۆسیه‌ت ئاشنا بووم، وا دیاره به‌ دووهم ده‌ست پێده‌که‌م».

خۆشم ده‌وین

مالیک

ئه‌و پۆژه ئه‌وه‌م هاته‌وه یاد که مالیک باسی له‌ به‌ئاگابوون کرد له‌ زینه‌یه‌تی له‌یلا‌دا، که تیایدا جه‌لاله‌دینی پۆمی وه‌سفی ئه‌و گۆرانه‌کارییه‌ی کردووه، که به‌سه‌ری‌دا هاتووه دوا‌ی چاوپێکه‌وتنه‌که‌ی له‌گه‌ڵ شه‌مسی ته‌بری‌زیدا و ده‌لیت:

دوینی ئیواره مردبووم، به‌زیندوویی وه‌خه‌به‌ر هاتم.

له یلا

کاتیک من و لوسی دینه سهر باسی چیروکی مالیک و دایکی،
هیچ کام له نیمه فرمیسکی خومان بو راناگیریت و ههرگیز ناتوانین
خومان وهکوو کچیکی بههیز و بیههست دهر بخهین.

فرمیسک له ناخ و دلمدا لهنگهر دهگریت، ئەو فرمیسکانهشم
تهنیا بهوانه دهبینرین، که دهتوانن ناخ و دلم ببینن و بخویننهوه،
لهو کاتهدا لهپر دیرهشيعرهکانی (سمنون المحب) دینه خهیاالم
و زور جوان وهسفی ئەو دۆخه دهکهن؛ به جوریک کهوا هیچ
جیاوازییهک لهنیوان خوشویستنی خدا و بهندهکانیدا نامینیت،
چونکه ههردهم بو من ریگهی خوشویستنی مالیک ریگهم بووه بو
گهشتن به ئەوینی خودایی.

ترکت الفواد علیلا یعاد وشردت نومی فما لی رقاد
ولاخیرفی شکوی الی غیر مشتکی ولابد من سلوی ازا
لم یکن صبر

دهربرینی ههستهکان جوریک له سوکنا بیان تیدایه، که ههمیشه
ویستوومه پهی پی بههم. خۆزگه منیش دهمتوانی بگریم یان
تهنانهت به چهند وشهیهک ئەو ههستانهم دهر ببرپایه.

من هونهری درببرینی ههستهکان فیڕ نهبووم. ههندیک پێیان
وایه که وا من لهو هونهره بیبهش کراوم؛ ئاخو ئەوانه نازانن که
من بو خۆم گلولهیهکی داگیرساوم له ههست و سۆز و بهسهه
زهویدا دیم و دهچم، بهلام ئیدی سروشتی کهسایهتیم ئاوایه.

وا دیاره جۆریک له سروشتی پیاوانه له مندا ههیه.
 به دهست بێدهنگی و خۆخواردنهوهوه و داخستنی دەرگهی
 دل لهپیش شهپۆله ههژینه رهکانی ههست و سۆزدا گیرۆده بووم.
 فیری زمانگرتن بووم له کاتیکدا، که ههست و سۆزیکه گهوره
 لهپیش سنوورهکانیدا ئامادهی فرینه، یاخود کاتیک که دهردهلێک
 ئامادهیه کۆتوبه ندهکانی پیش خوی بشکینیت.

«خۆشم دهوینیت» زۆر ههز دهکهم که ئهمه ی پێ بلێم.
 بلێم که وا ههموو بوون تا پاددهی سه رپێژبوون پر ه له ئه و.
 به لام ئاخۆ هه رگیز پۆژیک بویری وتنی ئه وه دهکهم؟ ئاخه ر من
 دهزانم که وا گه ر له نیوان مردن و وتنی ئه وه دا سه رپشکم بکه ن
 ئه و! من مه رگ هه لده بژیرم.
 به لێ.. هه تا ئه و پاددهیه!

ئەیلوولی ۱۹۹۰

«ھەردوو خوشەویستم لوسی و لەیلا»

داواى لىبوردم ھەيە بە ھۆى دووريم لىتان لەم ماوھەيەى
دواييدا.

من ھىشتا لە ھىندستانم. پىشەككە ھەيە كە ھىشتا بۆم باس
نەكردوون، پىشەككە كە زانىنى بۆ ئىوھ زۆر گرنگە تاوھكوو
بزانن كە مەبەستى پۆشتنى من بۆ ئەو بەشەى دنيا چيە.

لە لەيلاوھ ئاشناى بنەماكانى سۆفيگەريى ئىسلامىي بووم، ھەر
بەراستى ئەو بنەمايانە لە ناخەوھ بەرم كەوتن؛ جا نازانم ھۆى
ئەوھ ئەوھەيە كە ويژدان كاريگەرە بەسەر ھزرەوھ يان ئەوھى
كە سۆفيگەريى بۆ خۆى مېتوديكي ژيان بېت يان دەشيت بەو
ھۆيە بېت، كە ئەوھ بالاترين پلەكانى مرقۇبوونە؟ ھەرچونيك
بېت وا ديارە شتيكى گەورە لە ناخى مندا ھاوپا و ھاوتاي ئەو
بنەمايانەيە. لەو چەند جارەى كە بە ھاوپرپيەتتى لەيلا و عەليى
خوالىخۆشبوو چووم بۆ خزمەتى بەندەكانى خودا و پارانەوھ
لە پەرورەين، لە كاتى چەشتنى ھەستى ئەو ھەژانە پۆخى و
لەشيىەى، كە لە ئەلقەكانى يادكردنەوھدا چەشتوومە، وا ھەست
دەكەم كە شتيك لە ناخى مندا راپەرپوھ و بەخەبەر ھاتووه،
ئەگەرچى ئەو ديمەنانە تەنيا كۆمەليك تويژى رووكەشييانەش
بن؛ چونكە حەقيقەتتى سۆفيگەريى لە ئەندازەى ئەو گۆرپانانەدايە،
كە بەسەر پۆخدا دىن، كاتيک كە بەرز و پاك دەبىتەوھ و چى دى
ئەوين دەكاتە ناوونيشانى رەھا و تاكى خۆى، ئيدى لەدواى ئەو
ناوونيشانەشەوھ كۆمەليك بنەماى وەكوو ئارامگرتن و دلنبايى و

له خوږوردهیی و خوداناسی، به دواى یه کدا دین.

من هر دهبوو دهست بکه م به لیکولینه وه دهرباره ی سؤفیگه ری
له ئیسلامدا، بویه بریارم دا پیشوخت پرویه کی ئه و په وته ببینم،
که بؤ من نوئ بوو؛ هر بویه بؤ ئه و مه به ستهش برؤم و روو
له ئه و په پری پوژه لات بکه م، له هیندستانی مه لبه ندی بووزیه ت
و هیندوسه وه دهست پی بکه م، که تییدا ئه وى دوهم دیرینترین
ئاینزای زیندووه، که له چوارچیوهیدا مروؤف وه کوو خداوهند لیئ
ده پروانریټ به و پنییه ی، که ئه و به نده به ئافرینه ری مه زنه وه.

بریارم دا که له هیچ شتیکدا قول نه بمه وه چونکه قوللبوونه وه
به لای سهره و مروؤف بیئاگا دهکات، له چهن دین دیوی دیکه ی
راستییه که. ئاخر ئه گهر ده فریکى لاکیشیه یی شهش پرووهر و
شهش پروو هه بیټ، ده بیټ کام پرووه یان پرووی راستی بیټ؟

هر شهش پرووه که به جیاوازیی قه باره و ئاراسته یانه وه سه دی
سه د راستن و یه کدی ته واو ده که ن، چونکه هیچ پروویه کیان
بی ئه وانی دیکه شیوه ی راسته قینه ی خو یان وهر ناگرن و به و
شیوه یه، ده فره که ناته واو و ناریک دهر ده چیت.. ئیدی حه قیقه تیش
به و جوړه یه.

وام به باش زانی که له گولای هه رگولیک، که له کاروانی
ژياندا ده که ویتته سهر ریم بخومه وه، و بوشم دهر که وتووه که
وازه یان له پرسیارکردن بؤ خو ی جوړیکه له جوړه کانی مردن.
ئانیشتاین وتویه تی: «ئه وه ی گرنه ئه وه یه که له پرسیارکردن
نه وه ستیت.»

به و دهره نجامه که یشتم که هیندوسیته ئامانجه پو حیه که ی

بریتیه له یه کخستنی رۆح و ئافرینه؛ له و خاله دا دیم، که ئه مه
 روویه کی هاو به شیه تی له گه ل سو فیه گه ری ئیسلامیدا، که ئه ویش
 باوهری به یه کگرتووی هه موو «بوون» هیه و پنی وایه، که
 خودا له نیو هه ریه کیک له ئیمه دا هیه، وه لی ئه م دوو پربازه
 دهر باره ی بیرو که ی «پزگار بوون» لیک جیاوازن؛ له هیندوسیهدا
 پزگار بوون نییه، چونکه رۆح هه میشه ئارام و ساغله مه و
 هه موو ئه وه ی که مرو ف پئویسته تی بریتیه له تیگه یشتنی بو
 جیاوازیه کانی نیوان له ش و رۆح.

بۆم دهر که وتوو هه ک هیندوسیهدا هینده ی ئوقیانوسی ک فراوانه،
 هیه پهیامبه ر و خودا وه ندیکی دیاریکراوی نییه و باوهریشی
 به تیگه یشتنیکی فه لسه فی دیاریکراو نییه، په یره ی ریباز و
 شیوازیکی دیاریکراوی په رستنی ناکات. ئه و به دیاریکراوی
 کومه لیک بنه مای فه لسه فی و ئه خلاقیه. په یره وکاری ئه و ئایینه ش
 ته نیا ئه و که سه یه که باوهری به فیدا هیه. هه ر له به ر ئه وه شی که
 وه کوو ئاینه کانی تر رو خساری دیار و ناسراوی نییه من زیاتر
 وه کوو ره وتیکی فه لسه فی ده یبینم وه ک له ئاینیک.

خۆشم دهوین

مالیک

نیسانی ۱۹۹۱

«ههردوو خوشه ویستم له یلا و لووسی»

تا ئیستاش هه ر له هیندستانم، ته نیا بۆ دوو رۆژ به جیم هیشت، له تبت سهردانی چیا کیلاشی پیرۆزم کرد، ئەو شوینه نزرگه ی رۆحی خودا شیفاییه، به مانای رۆحکیشان دیت، یه کیکه له و سێ ناوه ی به براهما دهوتریت، دوو ناوه که ی تریش بریتین له دروستکه ر و پاریزگار. دواتر گه پامه وه بۆ هیندستان بۆ ئه وه ی به بوزیه ت ئاشنا بيم؛ له وه تیگه یستم وه ک چۆن لاتینی ئه و زمانه بوو چه ندین زمانی وه ک ئیتالی و ئیسپانی و رۆمانی و پورتوگالی لی بوویه وه، به هه مان شیوه بووزیه ت سه رچاوه ی بنچینه یی هه موو فه لسه فه کانی ئه و په ری رۆژه لات بوو، قسه که ی پێشوو دووباره ئه که مه وه ده لیم فه لسه فه کان نه ک ئاینه کان، کاتیک له سنووری هیندستان ده چیته دهره وه بۆ ولاتیکی تر، فه ره هه نگ و نه ریت و تامی ولاته نوییه که وه ر ده گریت، ده بیته شتیکی ده وله مه ندر، له چین پێی ده لێن شائان، له ژاپۆن ده بیته ئه لزه ن، له فیتنامیش وتیان، له کوریا ش سون. هه موو ئه مانه فه لسه فه که لیکن له سه ر به نه مای ئه ندیشه وه ستاون، که وزه کانی هزر و پۆح و جه سه ته کۆ ده کاته وه، ده بیته مایه ی ئه وه ی مروڤ به ئاگا بیت، به ئاگا بیت له ناخی خۆی و له گه ر دوونیش که چی پوو ده دات.

له ئه ندیشه دا که به مه زنترین وه رزشی رۆحی داده نریت، دوا ی ئه وه ی مروڤ ده گاته ئاستیک گوئیستی ناخی خۆی

دهبیت، زیاتر گه شه دهکات تا ئاستی ئه وهی سه رکه وتوو
دهبیت له بیستنی دهنگه کانی گهر دوونه جیاوازه کان، که خوئی
له سروشتی زیندوو و بیدهنگدا دهبینته وه، ئیتر بوئی پوون
دهبیتته وه، که ههر دووکیان ناوخو و دهره وه، پوچ و سروشت
هه مان زمان قسه دهکن، له بهر ئه وهی گهر دوون به هه موو
هه مه چه شنی و جیاوازییه کانییه وه له ناخماندا نیشته جیه».

خۆشم دهوین

مالیک

تەمبوزی ١٩٩١

«هەردوو خۆشەویستم لەیلا ولسی»

لە ژاپۆنەوێ ئەم نامەیەتان بۆ دەنوسم.

بەناچاری ملکهچی داواکاریی دایکم بووم بەوێی بڕه پارهیەکم بۆ بنیڕیت تا بەردەوام بم لە گەشتەکەم، کە وا دەر دەکەوێت زۆر بەپەرۆشەوێ بم بۆ گەیشتن بە زانین و مەعریفە! هاتووم بزانم ئەلزن واتە بووزیەت لە ژاپۆن چییە و چۆنە، چونکە وا دەر دەکەوێت بووزیەت لە ژاپۆن بە بەراورد بە ولاتانی تر زیاتر پڕۆشتوو، لە ژاپۆن باوەریان وایە ڕەنگە هەموو مرقۆئیک بووزاییەکی چاوەڕوانکراو بیت، بنەماکانی چاکەخاوی تەنیا لە کتیبە پیرۆزەکاندا نییە، بەلکوو دەرکێت هەموو تاکیک لە ڕۆحی ڕووناک و بیتاوانیی خۆیدا هەستی پێ بکات، هەروەها بیرکردنەوێ ئەقلانی و لۆژیکی بنەمای هەموو شتێک بیت، هەر بۆیە ئەلزن پستی بەوێ بەست کە هیچ شتێک نییە لە دەرەوێ هزر دا بیت؛ چونکە هەستەوەرەکان هیچ بەرەم ناهێنن تەنیا وەهم نەبیت، ئەوێش لێردا پێچەوانەیی سۆفیگەرییە بەگشتی، کە پشت بە وێژدان و هەستە نادیارەکان دەبەستیت.

لە وانەکانی کوان ئامادە بووم، کە وەرزشیکی تایبەتە بە ئەقل و ئامرازیکە بۆ ئەندێشە، کاریگەرییەکی شوکێتەری هەیە. چونکە دەمانگەییەنیتە ئەوێ گومان لەسەر هەموو ئەو شتانە بکەین کە پێی ئاشنا بووین، تا لەکو تاییدا بەرەو ڕاچەنینمان دەبات.

مامۆستا کە ئینگلیزی بوو، ئەوانەشی وەک من بوون هەموو ڕەگەزنامە جیاوازەکانی تیدا بوو، وەک من هاتبوون بۆ ڕاهینان

له سهر ئه و جوړه له بیرکړدنه وه، که به مه تل یان پرسیاریکی
شیتانه و نالوژیکی دهست پی دهکات، تا له کوټاییدا دهگینه
بیرکړدنه وهی لوژیکی، ئه مه ش دوی ئه وهی خهیا لمان راده چهنیت
و وات لی دهکات، به شیوهیه کی جیاواز بیر بکه یته وه.

شیوازی ئه و پرسیارانه یی دهیخته پوو بریتی بوو له:
کچیک له سهر پرده که ده په پښته وه، خوشکه گه وره کی کییه؟
هموو شتیک له شتیکدا کورت دهکړیته وه، ئه ی ئه م شته ی
کوټایی له چیدا کورت دهکړیته وه؟

ئو دهنکه چیه که چه پله به دهستیک لی دهکات؟
پیش له دایکبوونی دایک و باوک دموچاوت چوڼ بووه؟
هموو ئه م پرسیارانه پیویستی به شروقه نییه؛ چونکه هیچ
مانایه کی په نهان و نهینیی تیدا نییه تا پیویست به وه بکات وه لام
بدریته وه، زور به ساده یی ئه مه دهمانگه یه نیته ئه وهی شروقه بکه یین
و بیر له دیوی پشته وهی ئه وانه بکه ینه وه، ئه وهی (بی ماناییه)
ده بیته هو ی ئه وهی پایه کانی بیرکړدنه وهی باو تووشی له رزین
بیت.

وه لامدانه وهی فره په هه ند دیته ئاراه و ئاسوی بیسنووری
ئه قل دهکاته وه، ئه مه ش به (بیرکړدنه وه له دهره وهی سندوق)
ناوزد دهکړیت.

خوشم دهوین

مالیک

نەیلوولی ۱۹۹۱

«هەردوو خوشەویستم لوسی و لەیلا»

ئەمە دوا نامەیه لە ژاپۆنەووە بۆتان دەنێرم، چونکە لەبەر خراپیی باری داراییم بڕیارم داووە ئەو ولاتە جی دەهێلم، زۆر شەیدای ئەو بووم گەشتیک بۆ چین بکەم، بەلام وا دیارە خودا ژاپۆنی کردە چارەنووسم، کە دوا قوناغی گەشتەکەیی من بیت لەم ناوچە دڵگیردا، ئەلزەنیش ببیتە گرنگترین و گەورەترین فەلسەفەیهک بیت لە شیوازی بیرکردنەوەی ئەقلانیدا، کە دەبیتە مایەی بەئاگابونی مەرۆف.

بەکورتی ئەوەی پێی گەیشتم لە پێگای گەشتەکەم و خویندەنەوهم بۆ هیندۆسیەت و بووزیەت، ئەوەی لە ئەلزن و ئەو فەلسەفە مەرۆییانەی تر، کە گرنگی بە ناوەرپۆکی مەرۆف دەدەن بەرەم هاتوووە ئەوەیە؛ دەبیت بایەخ بەو ساتەوختە ئانیانە بدریت و پشستی پێ ببەسترت، نابیت بەدوای غەمەکانی دوینی بکەوین، بەترسیشەووە لە سبەیی نەپوانین، چونکە ژیان ئەو ساتەوختەیه کە تیایدا دەژین، وەک هەقیقەتێکی راست بەرجەستەیی دەکەین، بەلام بیرکردنەووە لە دوینی بە هەموو شتیکەووە کە گوزەری کردوووە، هەروەها ترس لە نادیارێک کە سبەیی دیت، هەموو کاتبەفیڕۆدانە، بەفیڕۆدانی ساتەوختی هەقیقەتە کە دەکرا وەک خۆی گرنگی پێ بدریت.

تۆ ئەو منداڵی دوینی نیت، ئەو پیرەش نیت کە دەبیت. ئەم رەستەیه مامۆستایەکی بووزی پێی وتم و جەختی لەو بیرۆکەیهش دەکردوووە. ئەو دوو شوخەکە نامەکەشم بە پەندێکی ژیرانەیی بووزا کوتایی پێ دەهێتم کە دەلیت: بەووە رازی مەبە کە باسی کوتایی ژیاوت بۆ دەکەن، بە باو رازی مەبە، لە هەلەنجانیشتدا خێرا مەبە.

خۆشم دەوین

مالیک

له یلا

كانونى دووهمى ١٩٩٢

پوژدهكان وهكوو با تیدهپه پښ. ئهمرؤم وهكوو په پښهك له و
په پانه ده بږم، كه به ديوارى ژووره كه مه وه هه لواسراون، له گهل
بږينى ئه ويشدا پوژيک له ته مه نى خؤم كه م ده كه مه وه؛ په پښه
فرى ده ده مه سه به تهى خؤل و خاشاكه كه وه و له و كاته دا بير
له وه ده كه مه وه، كه ئه گډر بيت و بتوانين بيره وه ريمان له پوژه
رښ و تاريخه كانى پاك بكه ينه وه، بيانخه ينه سه به تهى خؤل وه.

دوو سال به سهر دهرچوونى من و لووسى له زانكو تیدهپه پښت..
ئيسټا من خه ريكي وانه وتنه وه م و لووسى-ش له دايه نكه كه ي
دايكيدا ئيش ده كات. ماليكش وا هر له گهل ئيمه يه، ئه و ته نيا
به جه سته جى هيشتووين، جه ستهى فه نابووش له به رانه ر
جاويدانيه تى پوچدا هيچ ئه رزشيكي نيه.

سى سال زياتره ئيمه بير له قسه كانى ده كه ينه وه و ده يانپشكنين
و به چاوى سييه م ده يخو يينه وه؛ ئيدى به و جوړه وا هه ست
ده كه ين، كه خؤى له به رانه رماندايه.

ماوه يه كه كه دهر وانه م لووسى خه ريكه نه ك ته نيا له
چاوه كانيدا به لكوو له كزى و بيده نكيه كه شي دايه گه يشتنى ئارامى
به دواچوړه كانى ده بينم. كاتيک په يوه ندى پيوه ده كردين، لووسى
زياد له جاريك پيى وت كه ئه گډر نه گه پښته وه ئه وا له هه ركوى
بووه ئه م ده چيته لاي؛ ئه ويش له وه لامدا ده يگوت كه قهت ده ستنى
پيى ناگات چونكه به به رده وام شوينى مانه وهى ده گورپت. دواى
ئه وه ئيدى نامه و په يوه نديكر دنه كانى كه م ده بوونه وه ئيدى به و

جۆره لووسی-ناچار ده‌بوو له بیده‌سه‌لاتیی خۆیدا مل بدات بۆ دۆخه‌که.

کاتیک دووباره و دواى گوزهریک له خۆشاردنه‌وه دهر که‌وته‌وه پێى گوتین: بریارم داوه بگه‌ریمه‌وه به‌لام بیگومان دواى ئەوه‌ی که سهردانیکى مه‌غریب ده‌که‌م.

ئەوکات هاته‌وه بیرم، که جاریک له‌و جارانه‌ی که تیتیدا باسی سۆفیگه‌ری ئیسلامیم بۆ کردووه، هه‌ر ئەوکات باسی (ئین سەبعین و شه‌شته‌ری) خۆیندکاریشیم بۆ کردووه، که به‌ جۆریک له‌ جۆره‌کان چیرۆکه‌که‌یان له‌ چیرۆکی پۆمى و شه‌مسی ته‌بریزی ده‌چیت.

ئەوکات پۆم باس کرد که ئین سەبعین ئەو بنه‌مايه‌ی سۆفیگه‌ری به‌سه‌ر شه‌شته‌ریدا جێبه‌جێ کردووه، که به‌ پێى ئەوه‌ ده‌بیته‌ مورید نه‌فسى خۆی له‌ هه‌موو جۆره‌ لووتبه‌رزى و خۆبه‌گه‌وره‌زانیه‌ک پاک بکاته‌وه. ئەو بنه‌مايه‌ش لای رېیوارانى ئەو رېگه‌ و رېبازه‌ به‌ بنه‌مای (شکاندنى گرژیی و توندیی نه‌فس) ناسراوه. جا ئەو کات شه‌شته‌ری سه‌ره‌رای ئەوه‌ی، که وه‌زیر و زانایه‌کی ناسراویش بووه، وه‌لی ملی داوه‌ بۆ داواکه‌ی ئین سەبعین و عه‌بايه‌کی کۆنى داوه‌ به‌سه‌ر شانیدا و به‌ ئالایه‌که‌وه، به‌ناو بازار و رېگه‌وباندا رۆشتووه و هاواری کردووه: (من ده‌ستم کردووه به‌ یادکردنه‌وه‌ی ئازیزی خۆم)، نه‌ک هه‌ر ئەمه‌ به‌لکوو به‌ جۆریک ئەوینی ئین سەبعین چووته‌ دلێه‌وه‌ که‌وا ناوی «به‌نده‌ی ئین سەبعین» ی له‌خۆی ناوه‌.

پۆژیکیان به‌ یه‌کیک له‌ نامه‌کانیدا دیار بوو وه‌ک بلی ئیدی و ئۆقره‌ی له‌به‌ر هه‌لگیراوه، چونکه‌ نووسیوی: «نیگه‌ران مه‌بن، من وا خه‌ریکه‌ باش ده‌بمه‌وه و به‌م نزییکانه‌ش ده‌گه‌ریمه‌وه.»

خۆشم ده‌وین.

ئازاری ۱۹۹۲

« هەردوو خوشەویستم من، لەیلا و لوسی »

لێره خەڵک بە ولاتی مەغریب دەلێن، ولاتی هەزار گلکۆ. منیش
بۆ خۆم سەرم لە زۆریکیان داوه. بۆ نموونه چوومه ته سەردانی
گلکۆی هەریەک لە (سیدی عبدالعزیز التباع و لا لا عیشە البحریه و
بو شعیب الرداد و سیدی یحیی بن یونس و سیدی رحال البودالی
و ئینجا ابو العباس السبتي و سیدی میمون)، هەر لەویندەر و
بەتەنیشت یەکه‌وه مۆرید و شیت و دەرۆه‌که‌ر و هەروەها نزاکار
و سەردانکەرەکان و داواکارانی تەبەرۆک و فەر و خێرم دیوه، که
زۆربە‌ی زۆریان ئافەرت بوون.

لە تەنجه ئاشنای دیارترین لقی سۆفیگەریی مەغریبی بووم، که
لق و رییازی (ئەلبودشیشیه)

لە یەکیەک لە شیخانی ئەو رییازە نزیک بوومه‌وه و ئەویش
رێزی لی نام و بۆ ماله‌ خۆی داوه‌تی کردم؛ پیتی گوتم گوايه
سۆفیگەری لە جوگرافیای پۆژئاوای عەرەبی درهنگتر و دواي
سەرھەلانی لە پۆژھەلاتی عەرەبیدا سەری ھەلداوه، بەلام
سۆفییه پۆژئاواییەکان هەر زوو خۆیان گەیانده‌ پیزی ھاوتا و
ھاوپییازە پۆژھەلاتییەکانیان و بگره‌ پشیشیان کەوتن، ئەوه‌ بوو
لەنێواندا، کەسانی وەکوو ئیبن عەرەبی و ئەلشازلی و ئەلمورسی
و ئەلبەدەوی دەر کەوتن.

گرنگترینی ئەو قسەوباسانە‌ی کە شیخی رییاز دای بە گویمدا،
وتەیه‌کی بەناوبانگ بوو، کە دەدریتە پال ناوی (سەید ھەمزە) و
دەلێن گوايه ئەو گوتوو یەتی: «بانگەوازی ئیمە لە دلەکانە‌وه دەست

پي دهکات، ئەگەر دل بۆ خودا سولحا، ئەوا ئەندامه کانی تر کاریان ئاسانه، خو ئەگەر ئەو نه سولحا و هەر وا مایه وه، ئەوا کار و کرده ی پووکهش هیچ خیریکیان تیدا نییه، زۆریک نوێژخوین هەن، که وا نوێژه کانیان بیجگه له رکوع و سوجدە هیچیکی تریان تیدا نییه، زۆریک پۆژووگریش هەن که پۆژوووه کانیان هەر برستی و تینوویتییه که یه، چونکه هه رکهس نه توانیت قیبله نمای دلی پوو بکاته بارهگا و دیوانی خوی کارساز و گه وره و نه خوشی و دهرده کانی نیوی بی چاره و دهوا بهیلتیه وه، ئەوا بانگکردنی بۆ ئەم ریگه یه لای بانگخوازن هیچ جیگه ی بایه خ نییه.»

ئینجا بهردهوام بوو له سهر قسه کانی و گوتی: «دل هەر وهک ژووړیکی تاریک وایه، خو ئەگەر پووناکییه کی تیدا هه لئه کهیت ناتوانیت نوین و کهلوپه له کانی که له نیویدایه پیکوپیک بکهیت.» هەر بهو بۆنه یه وه، من له ههفته ی داهاتوودا ده پۆمه (فاس)، هەر هاوړیم جه نابی شیخ خوی یارمه تی دام تاوه کو شوینیک بۆ مانه وه ی بدۆزمه وه، شوینه که شم له شوینی کاریکه وه نزیکه که وا یارمه تیم ده دات له دهستخستنی پیداو یستییه کانی دوا به دوا ی ئەم سه فهره م.

خۆشم دهوین

مالیک

له یلا

دواى تپه پړینی چوار سالی په بهق به سهر خوشار دنه ویدا ئیدی
لووسی به باوه پړیکى نه پساوه وه بریاری دا، که بچیت بیهینیته وه،
ئوه بوو که پړیکه و تیک له پړیکه و ته نا کو تاکانی قه در ئه
ئهرکى بؤ ئاسان کرد، دواى ئه وهى که مالیک به دريژایی چه ند
سالی رابردو و به به رده وامى ته گهرى دهخته پیش.

یه کیک له ناسیاوانی دایکى لووسی، وه کوو پاشکوى
رؤشنیری بؤ کار له ولاتى مه غریب ناوى هاتبوویه وه، که
لووسی به مهى زانى، خو به خو چووه لای و چیروکى سه فهره که
مالیکى له نووکه وه بؤ گپړایه وه، باسى حالى دایکى بؤ کرد که
له دوورى کورپه کهى وا خه ریکه شیت دبیټ! به و جوړه کابرای
سویند دا که له دوزینه ویدا یارمه تی بدات و هر ئه وکاتیش
هموو زانیاریه پتویسته کانی له سهر مالیک له ناوى چواری و
شوینی نیشته جینوون هاوپیچ له گهل وینه یه کی فو تو گرافیدا پی دا.
مانگ دواى مانگ تیده په پړی، دواى پینچ مانگ له سه فهره کهى
کابرا، ته له فوئى بؤ لووسی کرد و ناوونیشانى ته وایى مالیکى پی دا!
ئهوئ پوژئ هه ستم کرد که وا دللم دهو سستیت، منیک که دلنیا
بووم هر ده گهریته وه له و کاته دا باوه پم نه ده کرد، که جاریکى تر
بیینه وه. ئاخو بلنى ئیستا چی به سهر پوخساریدا هاتیت؟ ئه و
له و کاته وه تا ئیستا ته نانه ت یه ک وینه ش چیه بؤى نه نار دووین.
به ئه نقه سست وای ده کرد، دهیگوت: با بیټ به سوپرایز!
قه دیدى ناکات مادم لووسی دهچیت به دوایدا ئه و هر
دهیهینیته وه!

به لام نازانم بؤ چی هه سست ده که م که دللم له سینه مدا ده گوشریت؟

مالیک

کاتیک له جهره سی دهرگاهم دا و کرایه وه زور سهرسام
بووم، دهبو ماسیلیا نه و کچه نه مازیغیه هه ژاره ی، که له بهر قاپی
مزگه وتی مه ولای ئیدریدا به خو ی و مناله تازه له دایکبو وه که یه وه
دیتمنه وه، دهرگاهه ی بو بکردمایه ته وه.

نه و کچه که چاوم پیی که وت دیتم وا دهنووسیکی کانزایی
ژهنگاوی به و په روه یه، که له مناله که ئالینراوه و نه ویش به
په تیکه وه به ستراره، که خورمایه کی پیوه بو نیو زاری مناله که
شور کراوه ته وه و نه ویش به کاوه خو خه ریکی مژینه تی.

نازانم به دیاریکراوی چی رایکیشام بو لای نه و دایک و مناله
له نیو هه موو هاوشیوه کانی دیکه یاندا، که نه وکات له ویدا له بهر
قاپی خودادا وه ستا بوون و چاوه ریی په حمه ت و هه ناسه ی
به زه بیان لیی ده کرد، که ده کرا به دیهینانی ئاواتیک یاخود بریک
پاره و ده شکرا پارچه نانیکیش بیت.

له راستیدا روه لیکچوه کان ده گن به یه کدی و بانگی یه کدیش
ده که ن، هه ر بویه ته نیا ماسیلیا وای لی کردم، که نه ویی روه ی
بروم و به و شیوه یه له پینشی بوهستم، نه وکات به دهنگی روه ی
بانگی کردم و منیش دهموده ست چووم به پیریوه و و بریارم دا،
که له گه ل خوم بو شوینی نیشته جیبوونمی ببه م؛ به تایبته دوا ی
نه وه ی که گویم له چیرۆکه کاره ساتباره که ی گرت، که به هاتنی
گهنجیک بو لادیکه یان دهستی پی کردبوو، گهنجیک که به دوا ی
سهرچاوه ی بژیویدا ده گه را.. به بی نه وه ی که بزانیته نه وینده ر
ئیر دوا ویستگه ی نه وه، نه ویک که هه میشه به دوا ی پارووه نانیکدا

له گه ږان و سه فهدا بوو، تا ئه و کاته ی که واکه و ته بهر ره حمه تی
کو مه لیک شه للاتی.

چه ند لیدانیکی چه قو خستبوویه سهر زهوی و له جو له ی
خستبوو، دوا ی ئه وه له هوش چووبوو، بهر پیکه ووت کاتیک
باوکی کچه ده چیت بو کار له کیلگه که ی له سهر رینگه چاوی پی
ده که ویت، ئیدی له و یوه ده بیته وه ماله خو ی له گه ل ماسیلیا
و دایکیدا چه ند مانگ خزمه تی ده کن هتا چاک ده بیته وه؛ ئا
له و ماو هیه دا ماسیلیا و کوره که لیک نریک ده بنه وه و په یوه ندی
له نیوانیاندا به زمانی ئه وین و دلاری داده مه زریته. کاتیک دوا ی
ماو هیه ک کچه سکی بهر ز ده بیته وه کور بهر نامه ریژی ده کات بو
خواستنی، به لام ده ست و ته وری باوکی کچه له پلانی کوره که
خیرا تر ده بیته، به جو ریک که خیرا تر له دروینه ی بهر بوومی
کیلگه به لیدانیک سهر ی کوره له له شی جیا ده کاته وه. بو خراپی
به ختی کچه، ئه و به چاوی خو ی دیتبووی که چو ن باوکی وه کو
تاوانباریکی شاره زا و دیرین ده دات له ملی یاره که ی. له و کاته دا
بیده نگ ده بیته و هیچ ناگریه ت، وه ک بلای کونترولی ریژه وی
فرسمیکه کانی و دابارینیان ده کات. به لام دوا تر له بهر انبه ر
را په رینی جهسته یدا شکست ده هیته ت، چونکه ئه و جهسته یه
وه کوو خاکیک بووبوو زهوی هه لگری بهر بوومی ئه وینیک،
که بهر له له دایکبوون سهر ی نایه وه، کاتیک کچه به خویدا
دیده وه ده بیته ت که وه کوو رمیک به هه وادا هه لدریته هه ر وا
هه لبه زودابه ز ده کات، به جو ریک که دوخی هیچ له گه ل جهسته ی
بچووی و ئه و ی له خویدا هه لیگرتووه نایه ته وه؛ کچه له رینگه ی
هاتن بو ئیره به بی وه ستان دوورییه کی زوری بریوو، هه تا ئه و
کاته ی که ئوتومبیلیکی به چه ند سهر نشینیکه وه دیتبوو، که بهر وه

(فاس) که وتبووه ری.

هه موو ئه وهی من دهمویست ئه وه بوو که کچه و بچکولانه که ی
بپاریزم ئه گهرچی بو ماوه یه کی کاتییش بووبیت، من هه ستم
به باشیی ئه و ده کرد و دهمبینی، که چهند له خو بردووه و چهن دیش
ساده و دوور له نواندنه، به راستی به جوړیک ساده و ساکار بوو،
که له ساویلکه یی نزیک ده بوویه وه، هه ر بویه منیش زیاتر و زیاتر
به زه یم پیندا ده هاته وه.

به لام ئه وه بوو، که لووسی له کاتیکدا هات.. نازانم ئاخو هه له
بوو یان ئه وه ی که فوو کرابیت به که رانه نای گه رانه ودها، چونکه
ئیدی ده بوو بگه پیننه وه.

له ویوه جاریکی دیکه من و لووسی ده چیننه وه نیو لانه ی هه ست
و ئاره زووه کانمانه وه.

لوسی

کاتیک نهو کچه دهرگا که ی لی کردم هوه هیشتا مالیک نه گه رابوو یه وه ماله وه. کچه عه بایه کی ته نک و ته سکی به سهر جهسته ی ته ر و شیرید ادا له بهر کردبوو، هه روه ها دوگمه ی سینه شی کردبوو یه وه و به سهر پشتیشیی هه تارمایی شه و یکی نه نگوسته چاو وه لی ناسک و نه رم دهر ده که وت.

سه رها هیمن و له سهر خو دهر ده که وت و متمانه ی به خوی بوو به جوریک وهک بللی، که خاوه ن و کابانی ماله که بیت، به لام نیگا کانم بوونه هوی په شوکانی و ئیدی وه کوو قوتابییه ک که هه له ی کردبیت له پیش ماموستا که ی ئا به و جوره راوه ستا، به تاییه ت کاتیک به نیگای تووره و ئاگراوی دهرپوانییه چاوانی. به لام هیمنییه که ی سه رها ی -به لی نهو دوخه ی سه رها- دلنای کردم هوه، که به لایه وه ئاسایی به و شیوه و دیمه نه پیشوازی له مالیک و خه لکی دیکه ش بکات.

ئا له و ساته دا چ دیمه نیکی ناپاکیی له فیلمه به ناوبانگه کانداهن به بهرچاومدا تیپه رین.

که مالیک گه رایه وه ماله وه و منی له پیش خوی دی، په شوکا. به شله ژاوییه وه و به جوریک که دهمی ته ته له ی ده کرد (نیشانه یه کی دیکه ی ناپاکی که نه ده کرا پشتگوئی بهم) گوتی: «نهو وه کوو یارمه تیده ری من وایه.» پاشان به خیرایی به رده وام بوو ئینجا گوتی: «به لام خزمه تکار نییه، وریا به نه کهیت نه وه ی پی بلتیت یاخود فه رمانی به سه ردا بکهیت، چونکه نهو هه موو شتیک به ریکوپیک و به بی فه رمان نه انجام ده دات». نهو له کوتاییدا ته نیا میوانیکه و من له بهر بارودوخ و گوزهرانی هیناومه ته لای خوُم. له کوتاییدا به جیی ده هیلم و به ریگه ی خوُمدا ده چم. گهر نه هاتبای

هەر خۆت پاش چه‌ند رۆژیکى دیکه سهرت ده‌سوړما به هاتنه‌وه‌م و ده‌تبیینم، که له‌پیشته وه‌ستاوم، به‌لام ئه‌وه بوو تو په‌له‌ت کرد». ئه‌و قسه ده‌کات و منیش هەر وا ته‌ماشای ئاوینه‌ی رۆحی و بیل‌بیل‌ه‌ی چاوی ده‌که‌م بۆ ئه‌وه‌ی له قسه‌کانی د‌ل‌ن‌یا و خات‌ر‌ج‌ه‌م بېمه‌وه، ئه‌ویک که هەر‌گیز گومانم لای نه‌بووه؛ ئه‌م جار‌ه‌ش بر‌وام پى کرد، چونکه چاوه‌کانى قسه‌کانیان به‌درۆ نه‌ده‌خسته‌وه.

ئه‌وى رۆژى به‌ جوړىک له یه‌کتر رامووساین، که وام خه‌يال ده‌کرد هېچ شتي‌ک له ئه‌وینداریدا نه‌مايیت که بیکه‌ين! به‌شه‌وه‌وه ده‌که‌وتین به‌سه‌ر زه‌ویدا و شه‌پۆلى شه‌هوت و ئاره‌زووش پۆل پۆل به‌دواماندا ده‌هاتن، ئیمه‌ش به‌دوایدا و به‌ره‌و کتیه‌کانی ئه‌وین و خوشه‌ويستی رۆشتین و به‌رز بووینه‌وه و دواتر بۆ دامینى هاتینه‌وه، ئه‌و له‌و به‌ر‌زايان‌ه‌دا هه‌ورى ده‌چنیه‌وه تاوه‌کو لانکه‌یه‌کى بۆ ئه‌وین و رامووسین پى دروست بکات، که تیی‌دا ئاره‌زووانیکی هینده به‌گور هه‌ن، که له دامر‌کان‌دنه‌وه نایه‌ن.

له‌و دۆخه‌ماندا، سی‌کس و توندوتیژی و په‌لاماره‌کانى له‌ کوشتن ده‌چوون، ئه‌و دوو شته‌ش هه‌ردووک دوو جوړى تاييه‌تى هه‌لگه‌رانه‌وه‌ی مروّقه سه‌ره‌تاييه‌کانن، که تا ئیستاش ئیمه شتي‌ک له جیناتیانمان له‌ خۆماندا هه‌لگرتوه.

ئایا ئه‌وه ریکه‌وته که‌وا «ئیرۆس» ى خواوه‌ندى چه‌ز و ئاره‌زوو کوپى «ئاریس» ى خواوه‌ندى جه‌نگه؟ یان هەر به‌راست یۆنانیه‌کان له‌ دیر‌زه‌مانه‌وه زانیویانه که سی‌کس و توندوتیژی دوو ر‌و‌وى دراوی‌کن؟ له‌و ساتانه‌دا هی‌تانه‌وه‌کایه‌ی ئه‌و مروّقه سه‌ره‌تاييه به‌ هیز و توانا و ته‌نانه‌ت خوه ئاژه‌لییه‌که‌شیه‌وه پیویست بوو تاوه‌کوو ئاوه‌ز و بیر‌ه‌وه‌ربى مالیک بگه‌رینیته‌وه، ده‌بوو ئه‌و مروّقه له‌گه‌ل خۆم به‌م تا بتوانم مالیک بگيرمه‌وه.

له یلا

پوژیکي غه مناک بوو، زنجیره یه کی ناکوټا له بیټه ختی، کاره باکه له سبه یننه وه بپاوه، کاتیک سویچی ئوټومبیل که شم جوولاند هیچ، ئوټومبیل جووله ی نه کرد. سواری تاکسیه ک بووم و چوومه لای فیتیر ته ماشا ئه که م دوکانه که ی داخراوه، ئه وسای بیرم که و ته وه که ئه مړو یه کشه ممه یه.. ئیدی له ویدا وه ستام و چاوه پتی ته کسبیه کم ده کرد بمگه یه نیته وه ماله وه که چی دوی یه که سه عات هیچم بهرچاوه نه که وت! ئا له و کاته شدا که زه وی ته کسبیه کانی قووت دابوو، کابرایه ک به بیانوی ئه وه ی ریگه مان جیاوازه په تی کرده وه بمگه یه نیته وه ماله وه، ناچار به پین گه پامه وه، ته ماشا ئه که م هیشتا کاره با نییه!

ههستم به هه مان ئه و دلته نگیه کرد، که پوژی زانینی شوینی مالیک و پوشتنی لووسی به دوایدا دلمی داگرت، جا هه زو و نهینیی ئه و ههسته ی خوشم بو دهر که وت.

له پیشم پراوهستان. ئه و چووه ته بنهنگلی مالیک و منیش چوومه ته ژیر باری بیه یواییه کانم، ئه و به خه ونه کانی پازابوویه وه و منیش به خه یالاته کانم.

چاره نووس هیچ دلی پیم نه سووتا، به جوړیک که سوور بوو له سه ر ئه وه ی، که به دهمی تیژی چه قوکه ی له پیشم بدات.

ئیس تاش پیکه وه گه پراونه ته وه و ئه وه لووسی-ش له پیشم پراوه ستاوه و ده لیت: «مالیک له مه غریب مارهی بریم، نه ی توانی تا کاتی هاتنه وه مان خو رابگریت، هه موو شت به خیرایی پرویان دا.»

ههردووک ههولیان ددها خوځیان له چاوهکانم بدزنهوه ههروک
چون من پښه به چاوم نهدا که بویان پروانیت و بیانخاته پرمه
گریان. بهلام ههردووکیان دهیانزانی، که من له چ دوخیکدام. من
به ناگری وان دهسووتام و ئهوانیش له بیدهنگی مندا دهسووتان..
بهراستی تاکه شتیک که نهمدهتوانی کونترولی بکه زوربلیی ئه
بیدهنگیه بو!

کاتیک کهوا به په شوکاوی لووسی و غه مگینیه کی ناشکراوه
له چاوهکانی مالیک-دا منیان جی هیشت دیتم وا تافگه ی گرم
له ئه سرین له سهر پروومه تهکانم جوگه له یان به ستووه، خه ریکه
کانیکی گردهاگیرساوی بورکانی-ش گوشتی جهسته م تا ئاستی
سووتاندنی ئیسکهکانم ده توینیته وه.

دیتم کهوا خه ریکه ده تومیه وه و وه کوو هلم بو ئاسمانی
حه وته م و بو لای خوا به دهم وتی: بوچی- هوه بهرز دهمه وه!

نابی ۱۹۹۲

« لووسی مکور بوو له سهر ماره برینه که. ئه و دایکی ناچار کړدبوو، که له سهر جیگه وه به نه خوښی په یوه ندیم پیوه بکات. پیی وتم: له یلا وا میرا دهریت. ئه و دهیزانی که من ناتوانم کوټا داوای میرا رت بکه مه وه. وهک دهزانیت ئیمه هیشتا نه لقه کانمان له دهست نه کړدبوو. مالیک دهیگوت: من به هه موو جوړیک هه ول ددهم، که هر جوړیک له په یوه ندی فهرمی و جیدی هه یه دواى بخه م.

له یلاش دهیگوت: تو ئه وت خوښ دهویت و ئه ویش تو، بویه ئه وهی که ئیوه دهیکه ن سروشتی و راسته.

«- ئاخر منیش منیش خوښم دهویت و توش هر وه هایت بو من!» قه دهریک بندهنگ ده بیت و ئینجا دریژهی پی ددات: «من هه میشه به بیرکړدنه وه له م روژه له شم که وتووه ده له رزه، ئه وهی که خو م یه کلا بکه مه وه بو ژیان له گه ل یه کی که له ئیوه دا ئه وه به پی عه قل و بیرسا و عورفیش کاره راسته که یه، به لام بو ئیمه. قسه که م پی بری:

«- ئیمه مه خه ره باسه که وه، به ناوی خوته وه قسه بکه.»

«- زور باشه. بو من ئه وه لووتکه ی شتییه!»

«- ئاخر چونکه تو پیاویت و پیاویش بو خو ی ناو نیشانی

هه ره سه ره کیی خوپه رستییه.»

«- گویم له جوړیکی سهر له ئاخواتنه له و که سه وهی که

هه رگیز پیشتر ناره زایه تی دهر نه بریوه دهر باره ی بیروکه ی هاوسه رگیری له گه ل هه ردو وکتاندا؛ لی ئازیزه که م من له دوخی

تۆ تێدەگەم.»

مالیک هەول دەدات کە لێی نزیک ببیتەووە و لەئامیزی بگریت،
بەلام ئەو خۆی ڕادەپسکینیت و دەرباز دەبیت:

«- وازبینە بۆ خاتری خوا، کارەکە قورس مەکە.»

«- لەیلا تۆ هەر لە سەرەتاوە لە هەستیاری و قورسی دۆخی
خۆمان تێگەشتبوویت و بە پێی پێویستیش تاووتویمان کردووە،
ئەو کاتەی کەوا داوای هاوسەرگیرییشم لێ کردن لووسی ڕەتی
کردووە و تۆش دوودل بوویت.»

«- نەخێر هەرگیز دوودل نەبووم، هەر چۆنیش بووە هەستەکان
ئێستا وەکوو خۆیان نەماون، ئێستا ئەوە منم کە بیروکە کە ڕەت
دەکەمەووە و ئەوەش بۆ خۆی دۆخیکی سەیرە»

تشرینی دووهمی ۱۹۹۲

نهک به ته نیا بارودوخی له یلا گوږ راوه، به لکوو هچیان
وهک خوځیان نه ماون، وهک ئه وهی ملوانکه ییه کی پچراو بیت و
دهنکه کانی په رشوبلاو بوو بیتنه وه، ئه وهی کوی دهکرنه وه ئیستا
په رته وازه یان دهکات.

مالیک ورده ورده خوخی له لووسی دهنزییه وه، لووسی و
له یلاش لیک دوور که و تنه وه.

به وشه یه کیش کهس ئه وی تری بریندار نه کرد، به لکوو
رځحیان بریندار بوو بوو.

له ناکاو میرا ژیانئاوایی دهکات، ئیتر هه موو شتیک پیچه وانه
ده بیتنه وه.. ببووره.. هه موو شتیک راست ده بیتنه وه !

مالیک و له یلا له دهوړی لووسی کو دهنه وه و جیی ناهیلن،
له یلا بو ماوه یه که له ژووره که دا له لای دهنیته وه، له خه م و
خه وتندا هه ر وهک پیشوو هاوبه شی دهکات. مالیک دواي چه ندین
جار تکا کردن، سه رکه وتوو دهنیت لووسی و له یلا بباته دهره وه
بو پیاسه کردن و گه رانییک، جلی رهنکا وره نگیان بو دهکرت
بو ئه وهی جلوبه رگه ره شه که یان فری بدن. دووباره دهنکه
موورو وهکان کو دهنه وه و دهنه ته سبیحیک که عاشقه کان
ته سبیحاتی پی بکه ن.

کانوونی دووهمی ۱۹۹۳

له قه‌ده‌ر زیاتر کی ئه‌م کوربه‌خاله‌ی هینایه‌وه؟! چۆن ئه‌م گه‌نجه جوان و ریکپۆش و هه‌میشه‌ لیۆبه‌خه‌نده له زه‌وی جیا بووه‌ته‌وه؟! له ئه‌لمانیاوه بۆ پرسه و سه‌ره‌خۆشی لیکردن گه‌رایه‌وه، له‌کۆتاییدا که گه‌رایه‌وه لووسی-ش له‌گه‌لیدا چوو بۆ ئه‌لمانیا! لووسی به‌بی هیچ ئاماژه‌پیکردن و مالئاواییکردنیک سه‌فه‌ری کرد! له نامه‌یه‌کدا که جی هینشتبوو بۆیان ده‌نوسیت: بینیم ئه‌مه‌ باشت‌ترین رینگاچه‌یه‌کی گونجاوه بۆ ئه‌م چیرۆکه‌ی ئیمه، ئیتر بۆ یه‌که‌م جار مالیک و له‌یلا خۆیان به‌بی لووسی بینی.. که خالی هاوبه‌شیان بوو.. په‌راسووی سییه‌می ئه‌و سیگۆشه‌یه‌ی قه‌ده‌ریان بوو.

قه‌ده‌ر کاتیکی زیاتری به‌خشی به‌ مالیک و لووسی، زیاتر له‌وه‌ی به‌ مالیک و له‌یلای به‌خشی، ئایا ئه‌وه قه‌ره‌بوویه‌ک بوو که قه‌ده‌ر له‌کۆتاییدا به‌ له‌یلای به‌خشی؟ له‌راستیدا ئه‌و سی که سه‌ه‌یچ کاتیک له‌یه‌کتری جیا نه‌بوونه‌ته‌وه، چ ئه‌و ساتانه‌ی مالیک سه‌فه‌ری کرد، چ ئه‌و ساتانه‌شی لووسی و مالیک پیکه‌وه‌ بوون، له‌ جاری یه‌که‌مدا مالیک له‌گه‌لایندا بوو، وه‌ک چۆن ئه‌وانیش ئاماده‌ بوون له‌گه‌لیدا، جاری دووهم سییه‌ری له‌یلا لییان ون نه‌ده‌بوو، گه‌واهیده‌ریکی دادپه‌روه‌ر بوو له‌ عیشقیاندا، له‌ هه‌مان ژوور و هه‌مان جیگای خه‌وتن و ته‌نانه‌ت هه‌ندی‌ک جار له‌نیوان هه‌ردوو جه‌سته‌شدا!

شوباتی ۱۹۹۳

دوای مانگیك له سهفه رهكهی بۆ ئەلمانیا، دوو نامه ی نارد،
یه کیکیان بۆ مالیک، ئەوی تریان بۆ له یلا..

خۆشه ویستم مالیک:

تا ئیستاش ده لیم خۆشه ویستم، هاگوب له مندا لدانی نادیاره وه
سه ر ده ردینیت. له باشتین ساته وه خندا دیت. ئەگەر پیتش ئەوه
هاتبایه، ههستم به گرنگی و دانایی ده رکه وتتی نه کردبایه، و ئەگەر
دوایی ئەوه ش هاتباییه، رهنگه ببووماییه به هاوسه رت، له هه ردوو
باره که دا کاره که ی شکستی ده هینا. مالیک قسه کانتم دیته وه یاد له
باره ی ریککه وت و هیما پیکردن، هه ر وه ک چۆن قسه کانی له یلام
له باره ی حیکمه تی قه ده ره وه دیته وه یاد. رهنگه هاگوب ئەو
هیما کردنه بیت بۆ ئەوه ی هه موو شته کان راست ببیته وه، وشه ی
کو تایی فلیمیکی دوو رو درێژ بوو، که وا دیار بوو کو تایی نه بوو،
ئەو په رده یه بوو که ده بووایه دا بدرایه ته وه، بۆ ئەوه ی هه موومان
چه پله مان بۆ جوانی و کاره ناوازه کانی قه ده ر لئ بدایه.

من زۆر دلنایم له وه ی هاگوب کیشانی دادپه ره ر و حیکمه تی
قه ده ره، ئەو له زۆریک شتدا له من ده چیت، ئەوه م له فورییه وه زانی
کاتیک ده رگا که م لئ کرده وه، پوخساری نه گۆرپا بوو ئەگه رچی
له ته مه نی هه وت سالییه وه نه مبینیوو، ئەمه پیتش ئەوه ی له گه ل
پوورم و هاوسه ره که یدا سه فه ر بکات بۆ ئەلمانیا.

به هیچ شیوه یه ک هه نگاوی له و شیوه یه م نه ده هاویشته، ئەگەر
ههستم به وه نه کردبایه که له گه لیدا ئاسووده و دلخۆش ده بم.

خۆشه ویستم مالیک، تۆ پیاویکی ته ره چه نده هه ول بدهیت له نینوان
من و له یلادا دادپه ره ر بیت به لام ناتوانیت، بیگومان دلت به لای

یەکیکماندا دەچیت، ئەوەی تریش ژیان ئاوازی دەکات. چونکە ئێمە هەردوو کمان مێنەین و لە مانای ئێرەیی تێدەگەین، بەلام ئێمە لەو رێسا جیگیر و میژووییە دوورودریژەیی ئێرەیی جیاوازییەکی ناوازه بووین، بە جۆریک لە بنەرەتەو هەموو گومانمان لە بوونیشی دەکرد، بەلام مارەپرێمان بۆ هەموو لایەک پوون بوویەو، کە ئێرەییکردن سروشتیکی مرقایەتی، کە سروشتیش بەسەر مرقادا زاترە.

بەلێ چیرۆکەکی ئێمە زۆر ناوازیە.. ئەگەر پووی بدایە شتیکی ناوازه بوو، چونکە خۆمان ناوازه بووین. بەلام خۆشەویستی زۆردار و خۆپەرستە، تەنانت ئەگەر بەسەر خۆپەرستی خوشماندا زال ببین، ئەگەر ملکهچی سەرکێشی خۆمان ببوینایە و هاوسەرگیرمان لەگەڵ تۆدا ئە بکرایە، ئایا سەرکەوتوو دەبووین؟! پرسیاریکە ئەخەمە بەردەستی تۆ، تۆش بیرى لێ بکەرەو.

مالیک هاوسەرگیری لەگەڵ لەیلادا ئەنجام دەر، منیش هاوسەرگیری لەگەڵ هاگوبدا ئەنجام دەدەم، ئێتر بۆ ئەوەی سەرکەوتوو بین چونکە سەرکەوتن بپاریکی تاییەتە بە کەسیتی خۆمانەو، منیش دلنایم کە ئێمە دەتوانین ئەم بپارە بدەین.

باوەر بکە کاتیک ئەمەت بۆ باس دەکەم - منیک هەمیشە ملکهچی ئارەزووەکانی دڵم، کە لە هەموو شتیک یاخى دەبێت - من بۆ یەکەم جار هەست بەو دەکەم هیچ ئارەزوویەکم نییە، کە رەقەبەرایی لەگەڵ قەدەردا بکەم».

خۆشەویستی خۆت

لوسی

تییینی: تکایە ئەم نامەیه پێشانى لەیلا مەدە، دەزانم وشەى خۆشەویستم و قسەوباسەکانم لە بارەى ئێرەییەو بریندارى دەکات.

«خۆشه‌ویسته‌که‌م له‌یلا»

ده‌زانم ب‌پاری سه‌فه‌رکردنم بۆ هه‌ردووکتان چاوه‌پواننه‌کراو بوو، به‌لام ئایا باوه‌ر ده‌که‌یت ئه‌گه‌ر ب‌لێم بۆ خۆشم چاوه‌پواننه‌کراو بوو!

به‌لێ، هه‌ندیک جار ب‌پیاره‌کانی ئه‌قل پێش په‌زامه‌ندی و ب‌پیاردانی دل ده‌که‌وی‌ت، ته‌نانه‌ت هه‌ندیک جار له‌ناکاویش ده‌بی‌ت و هه‌یچ شتیکی پێ نا‌کریت.. هه‌ر ئه‌مه‌ش له‌گه‌ڵ مندا پرووی دا. هاگوب له‌ساته‌وه‌ختی گونجاوی خۆیدا هات، ئیتر هه‌ست ده‌که‌م که‌سم وه‌ک ئه‌و خۆش نه‌ویستوه‌، به‌لکوو ئه‌و خۆشه‌ویستی راسته‌قینه‌ی منه. ئیستا ده‌توانم له‌سروشتی ئه‌و هه‌لچوونانه‌ تیب‌گه‌م، ئه‌و کاتانه‌ی سه‌ردانی ده‌کردین، ئیستاش هه‌یچ شتیکی نه‌گۆراوه‌!

کاتیکی ده‌رگا که‌م لێ کرده‌وه هه‌مان ئه‌و هه‌لچوونانه‌م هه‌بوو، که‌ به‌مندالییش هه‌ستم پێ ده‌کرد. ئه‌و کاته‌ زانیم ئه‌وه‌ی له‌ مندالی‌مدا له‌ناخه‌وه به‌به‌هیزی ده‌جوولێت، بێ‌جگه‌ له‌ لێدانی دل‌یکی هه‌تیو هه‌چی تر نییه‌، ئه‌و دل‌ه ئیستا شیت و شه‌یدای هاگوبه‌! پلان بۆ هاوسه‌رگیری داده‌نیین، به‌لام تا سالیکی تر ئه‌نجامی ناده‌ین، چونکه‌ شت‌گه‌لیک هه‌یه‌ چاوه‌پانی ده‌کات و هه‌ولی بۆ ده‌دات، هه‌ر بۆیه‌ له‌ ئیستاشدا هه‌موو پرۆژه‌کانی بۆ ئه‌و مه‌به‌سته‌ را‌گرتوه‌.

«له‌ کۆتاییدا فرمانت پێ ده‌که‌م شوو به‌مالیک بکه‌»

خۆشم ئه‌وینیت

لوسی

نیسانی ۱۹۹۳

دوای ئەوێ دەوامێ و پیرۆزبایینامە ی لە لوسی وەر گرت،
پاش دڵنیا بوونەووە کە هیچ بەر بەستیک لە بەردەمیاندانیا، بە لکۆو
فرمانیک هەیه لە لایەن گۆشە ی سییەمی سیگۆشەووە دەر چوووە
و دەبیت جیبەجی بکریت، ئەو گۆشەیه ی هەموو کۆتاییەکانی
ماندوو کەر بوو، بە لام ئیستا پیگە کە ی خۆی جی هیشتوووە.. لەیلا
هاوسەرگیری لە گەل مالیک ئەنجام دا.

کۆرە لی چوووە پیشەووە و ئەو پشستی لی هەلکرد، کە کۆرە
کشایەووە ئەم پووبە پووی پۆشت، ماچی کرد، کچە ئیدی سەر
بوو، کە ماچی کرد ئەو ئاهیکی لی بەرز بوویەووە، گازیکی تا
پادەدی مژینی ئاوی لیوێەکانی لی گرت؛ دیسان هاواری کرد و
تۆی تینوویتی خۆی لە پۆخی کۆرە کە دا چاند لەو کاتەدا ئەویش
گەیشتە دەروازەکانی جەستە ی کچە و لەسەر خۆی لە دەرگاکی
دا، کچە هاواری لی هەستا، ئەویش بەو ئیدی لیدانەکانی توندتر
و بە گۆرتر کرد، بە پادەدیە کە شمشیرە کە ی بە ریخۆلەکانیدا
کرد، کچە هاواری کرد و دواتر برینە کە ی سارد بوویەووە، ئا لەو
ساتەدا ئا داوینی تەر دەکات، ئاوێک کە تیکەلە ی ماستاو و
هەنگوینیکی رەنگ پەمەیی بوو.

کاتیک خەبەر م بوویەووە، گریام پاشان پیکنیم،

دوای سێ سال زیاتر لە ئەنجامدانی هاوسەرگیری، نامە گۆرپنەووە
لە نێوان لووسی و مالیک و لەیلادا هەبوو، تا ئەو ساتانە ی لەناکاو
نامە گۆرپنەووە وەستا! مالیک و لەیلا ویستیان نامە ی بۆ هەمان
ناوونیشان بۆ بنێرن، بە لام نامەکانیان بۆ دەگەرایەووە!

تشرینی یه که می ۱۹۹۸

مالیک له نه خوځخانه یه کی دهر وونی و ئه قلیه وه له پزیشکیکه وه په یوه نندییه کی ته له فونی پیوه ده کریت، داوای ئه وه ی لی ده کات نه خوځشیک به ناوی لووسی هه یه و بیت وهری بگریت.

«بالیوځخانه ی میسر شه ش مانگ پیش ئیستا بوی ناردین، کاتیک هات دوخی باش نه بوو، به لام لیږه خراپتر بوو، من به پیکه هوت چوار مانگ پیش ئیستا هاتمه ئیږه، پیشتر له جیگایه کی تر بووم، به دریژایی ئه و چهند مانگه له هه ولی چاره سه رکردنیدام.. هیچ قسه ی نه ده کرد و نه ده جوولا و خواردنی نه ده خوارد، وا دهر ده که ویت مردنی هه لېژارد بیت، هه فته یه ک پیش ئیستا، شتیک پرووی دا تا ئیستا ناتوانم دیاری بکه م، ئه ویش ئه وه بوو بو یه که م جار قسه ی له گه ل کردم، به لام قسه کانی تیکه لویپیکه ل و که م بوون، هه ندیک جاریش بیتانا بوون.

باسی ئه وه ی ده کرد که پیاویک به به رده وام ده ستریزیی ده کرده سهری، خواردن و خواردنه وه ی پی نه دده دا، تا ئه مړو به ته واو هتی ناوی تو و هاوسه ره که تی هیئا، وتی ئیوه له زهیتوون نیشته جین، خیرا چووم سهیری ریبه ری ته له فونم کرد، به لام بینیم ناوکه ی تو زیاد له چهند که سیک ده چیت، ته له فونم بو هه موویان کرد تا گه یستم به تو.

ئه وه م بیرچوو پیت بلیم، لیږه باس له فشاری که سیکه ده سترپوشتوو ده که ن، که وای کردوو به بالیوځخانه به بیانوی ئه وه ی له پرووی دهر وونییه وه نه خوځه و پیویستی به چاره سه رکردن هه یه، لیږه دابنن!

مالیک هه ست ده کات شتیک قورس بهر سهری که وتوو و

کردوویه تی به دوو پارچه وه، هه موو یاده وه رییه کان دته قیته وه،
یاده وه رییه کان نه مردوون و به زیندووی ماونه ته وه، میژووی
خوین له نزرگا که وه هه لده قولیت، له وهش دترسیت له یلا ههستی
پی بکات، بویه دیه ویت خووی کو بکاته وه، به لام زیاتر و زیاتر
پهرته وازه ده بیت!

له یلا هه ناسه یه کی قول هه لده کیشیت دواي ئه وه ی مالیک
نیوه ی په یوه ندییه که ی بو باس کرد، له ترساندا ده قیزینیت و دهست
به گریان دهکات، مالیکیش دهست به گریانکی قول دهکات، به ئاگا
هاته وه له وه ی ئه مه سییه مین جاره له ژیانیدا فرمیسه که کانی دیته
خواره وه، یه که مین جاریک بو نهنگی و شووره یی باپیره گه وره ی
ئهن دازیاری کوشتن و برینی ئه رمه نییه کان گریا، دووهم جار
راسته وخو پیش سه فهره که ی کاتیک له گه ل لووسی پیک گه یشتن.

مالیک

نکۆلی له وه ناکه م سه فه ره که ی لووسی له و کاته دا تا که پینگا چاره بوو، بۆ ئه و گیرمه و کیشه ی له بهرده م هه رسیکماندا بوو، له چرکه ساتیکی ژیرانه و گونجاودا بوو، به لام هه میشه له گه لدا ئاماده بوو، له گه ل ئه ودا - ناراسته وخۆ - هه ستم به ماناکانی ژیان کرد، ئه و لافاوه بوو منی رامالی به ره و ناسینی ناخی خۆم و ئه و جیهانه ی له چوارده ورمدايه، ئه و کاره ساته ی به سه ر باوو باپیرانیدا هاتوو و پۆلی باپیره گه وره م له و کاره ساته دا، پالنه ر بوو بۆ ئه وه ی به دوا ی هه قیقه تا بگه ییم، هه روه ها له گه ل ئه ودا به نه یینییه کانی جه سته و زمان ئاشنا بووم.

نکۆلی له خۆشه ختیم ناکه م له گه ل له یلادا، چونکه ئه ویش هۆکاریکی گرنه گ بوو له گه شته مه عریفیه که مدا، به بی بوونی ئه و و زانیارییه کانی له باره ی ئه زمونه کانی سوڤیگه رییه وه له هه وه له کانه دا سه رکه وتوو نه ده بووم.

له یلا نمونه یه کی ته واه به رجه سته کراوی ماناکانی دلسۆزی و قوربانیدان و خۆشه ویستی و گرنگیپیدانه، هیز و ئارامگرته ی ئه وم له شاردنه وه ی خۆشه ویستییه که ی بۆ من پیش سه فه ره که م و له کاتی سه فه ره که شمدا له بیر ناچیت، دوا ی ماره برینیشم له لووسی نمونه یه کی به هیز بوو له شاردنه وه ی ئه و ئازاره ی، که تووشی هاتبوو. هه میشه له گه لدايه.. پیکه وه ن به بی داپران، هه ردووکیان یه کتری ته واه ده که ن، که سیان به بی ئه وه ی تر ناگونجیت، هه ردووکیان دوو پووی یه که دراو.. پوخساری هه قیقه ت و پوخساری ژیانن. هیه چ کاتی که په یوه ندیه شاراوه که م له گه ل لووسیدا به نه یینییه ک و نه نگیه ک و ته نانه ت به ناپاکیی-شم دانه ناوه، تا ئیستاش به جوانترین شتیکی داده نیم، که له ژیانمدا پووی داوه،

به لَام شارندنه وهی ئه م به شه له له یلا، به جوړیک له سه رلیشیواندم دادنه، بویه هر له یه که م پوژی هاوسه رگیریمان ئه وهی له نیوان من و لووسیدا هه بوو هه موویم بو له یلا باس کرد، بویه نه ئه و و نه منیش تووشی شوک نه بووین، له یلا هه موو شتیک ده زانیت چاوی سییه می ئه و هه موو شتیک ده بینیت، هر ئه وند که سه کان بینیت، هه سته وهره کانی هه موو په نهانیک هه ست پی ده کات، و خه ونه کانیشی دیته دی.

ئیمه له ته مه نی هه رزه کاریدا بووین، که ئه و که سایه تییه کی لیئورده و تیگه یشتووی هه بوو هانی دهادم و پی راگه یاندم که من ئاره زووی ئه وه ده که م، هاوسه رگیری له گه ل هه ردووکیاندا بکه م. ئه م بیرۆکه یه شیتانه بوو، به لَام که ئه و روچی لیئورده بی و هیمنی و هوشمه ندیه م تیدا بینی، ئیتر له په رچه کرداره کی نه ده ترسام، هر ئه مه ش پالنه ر بوو بو ئه وهی دروی له گه لدا نه که م و له دوایدا هه موو شتیک به راستی پی بلیم.

ئه وهی له کوندا پالنه ر بوو، که ئه وه بلیم، هر ئه وه ش بوو پالنه ر بوو له ئیستادا باسی ئه و په یوه ندیه نه نییه ی بو بکه م، روژیک پی م وت ئه و کاتانه ی له گه ل لووسیدا له سه ر جیگا پی که وه ده بین وینه ی ئه و دیته پیش چاوم هر وه ک چو ن به پیچه وانه شه وه، که له گه ل تودا ده بم ئه و دیته پیش چاوم، به لَام وه لَامه که ی ترساندمی: جهسته هیچ ده سه لاتیک به سه ر روچدا نییه. ئه و کو توبه ند کراوه، ئه ویش ئازاده. جهسته توانا کانی سنوورداره، به لَام روچ توانا کانی سه رسو په نه ره. لووسی ته نیا له و کاتانه دا نایه ت بو لای تو که باست کرد، ئه و به به رده وامی دیت بو لات، چونکه به به رده وامیش دیت بو لای من، ئه و ئیستا له ژیاندا یه، به لَام ته ندروستی باش نییه.

تشرینی په کهمی ۱۹۹۸ - نه خوشخانه ی نه خوشییه نه قلییه کان

پزیشکه که کاتیک دهرگای ژووره که ی خوی دهکاته وه، له یلا و مالیک ده بینیت له شوینی خویان وه ستاون و قورگیان پر له گریان، به بینینی ئا فره تیک تووشی شوک دهن، که هه ردوو چاوی له ژیر په له ی ره شدا داپو شراوه، که پیلووی چاوه کانی نانسریته وه. ئیتر لووسی چاوه کانی زهق دهن و جهسته شی دهست به که فوکول دهکات و به هیمنی پنده که نیت و فرمی سک به چاوه کانیدا دیته خواره وه.

له یلا به ره و پووی رادهکات و به گریان وه له ئامیزی دهگریته، قژی راده کیشیت و له دهموچاوی ورد دهیته وه، ئیتر پیکه وه دهست به گریان دهکن، پاشان ههنگاو یک ده نیت بو دواوه و دهستی مالیک دهگریته و به ئاراسته ی لووسی پالی پیوه ده نیت، به لام تووشی سه رسوپمان بووین، که بینیمان لووسی که به ره و پووی دیت و خوی فری ده داته باوه شییه وه، ئیتر به کول دهست دهکات به گریان و ئیتر به دهستییه وه ده که ویته خواره وه، دوا ی ئه وه ی به شیوه یه ک پیکه وه نووسا بوون جیا کردنه وه یان مه حال بو، به چاودا خستنیکه وه ته ماشای له یلا دهکات و سه ری بو ده له رزینیت وهک ئه وه ی بلیت: په یوه ندیت نه بیت.

مالیک په یوه ندیت نه بیت و لووسی په یوه ندیت نه بیت، هیچی بو ئیوه تیدا نییه، هه رسیکتان بیتاوان، به لکوو ته نیا قه در ده بیت له شه رماندا خوی بشاریته وه له وه ی ئیستا پروو ده دات. نازانم ئه وه کییه ده لیت: شه رم مه که له دهر برینی خوشه ویستی، ته نیا شه رم بکه له دهر برینی رق و کینه.

تشرینی یه که می ۱۹۹۸

په ننگه جاری دووهم یان سینیهم بوو بیت باوکی مالیک ته لعت
پاشا سهردانیان بکات. به چاوکی که مایه خ سهیری مه لیکه ی
ته مه ن دوو سالی کوره زای کرد، منداله ئه و ده موچاوه سارد و
وشکه ی به ره و بوو که له که ی رایکرد و له ئامیزی گرت.

له یلا به خیره اتنی کرد و له هۆله که داینیشان، چوو هاوسه رکه ی
بانگ بکات، مالیک به بی له یلا هاته هۆله که، ته لعت پاشاش له
ژووره که وه هاواری کرد: وهره با توش گویت له وه بیت چی
ده لیم.

مالیک له م کاره ی باوکی تووشی سه رسورمان هات، له یلاش
به دلکی داخوړپاو هاته ژووره وه، ده یه ویت بزانیته ئه و بابه ته
چییه و سه ره بچوو که که ی بو ده له رزینیته.

پووی کرده مالیک و پیتی وت:

- ده زگیرانه که ی پیشووت گه پرایه وه، دوا ی ئه وه ی به چه ند
دوخیکی زور ناخوشدا تیپه ری، دایکی له ژياندا نه ماوه ئه ویش
له ئه ستوی مندا یه، ئه رکی سه رشانی منیش ئه وه یه پشتی تی
نه که م، ئیستا ده یه ویت بیت بو لای ئیوه، تاکه شتیک له سه ر زبانی
دووباره ده بوو یه وه ناوی ئیوه بوو، به لام ئه گه ر ناتانه ویت بیت
ئه وه ئاساییه، پاشان چاوه کانی خسته سه ر ئیمه و قسه کانی
کو تایی پی هینا و وتی: به راشکاوی پیتان بلیم زوری له ژياندا
نه ماوه، ئه مه ش وای کرد بریار بده م ببینن پیش ئه وه ی کوچی
دوا یی بکات.

مالیک له وه لامدا وتی: لووسی له ژووره وه ییه دوو پوژ پیش
ئیستا هیناومه بو ئیره.

ته لعت پاشا شیت ده بیت، پر به خوی هاوار ده کات و جیگا که
دهله ریته وه: چۆن؟!

پاشان به هه لچوون و له رزینیکی ته واوه وه ده لیت:
زۆر باشه به کورتی بابه ته که ئه وهیه، ماوهیه ک پیش ئیستا
په یوه ندیه کی ته له فۆنیم له بالیۆزخانه ی میسر له ئه لمانیا وه
بۆ هات، وتیان ئافره تیکی زۆر ماندوو و جلوه رگ چلکنیان به
ناوی لووسی بۆ هاتوو، دایکیشی ناوی میرایه، له دۆخیکی
زۆر خراپدایه و به شیوه یه کی هیستیریانه هاوار ده کات، که
بگه ریته وه بۆ میسر، ناوی سیانیی تو و هاوسه ره که تی پی داون.
کاتیک به دوا داچوونیان بۆ ناوی تو کردوو، زانیوییه کوری
منیت، بۆیه په یوه ندییان پیوه کردم و بابه ته که یان بۆ باس کردم،
له دوا ی ئه وه ی په یوه ندییان پیوه کردم و بۆیان دهر که وت
زانباریه که راسته، وتیان له سه ر خه رجی خۆمان ده یئیرینه وه،
به لام تالیکۆلینه وه و تیگه یشتن له ورده کارییه کان کۆتایی نه یه ت
نایئیرینه وه. به لام چونکه په یوه ندییان پیوه نه کردم وه بۆیه منیش
به لامه وه په سند نه بوو هیچتان له گه لدا باس بکه م، له دلی خۆمدا
وتم شتیکی نوێ پرووی داوه بۆیه په یوه ندییان نه کردوو ته وه،
یاخود ئه وه تا پاشگه ز بووه ته وه، یاخود بۆیان دهر که وتوو شتیکی
له پشت ئه و بابه ته وه هه یه، بۆیه رهنگه ده سته به ریان کرد بیت،
یاخود شتیکی له و شیوه یه پرووی داوه، ئه مرۆ په یوه ندیم کرد
بۆ ئه وه ی پرسیاری بکه م، وتیان ناردوویانه بۆ نه خوشخانه به
مه به ستی چاره سه رکردن، چونکه تووشی دۆخیکی ده روونی
خراپ بوو بوو.

له یلا

ئاخ لوسی.. چی به سهر ئه قلندا هاتوو و بوو یته ته مروڤنیکی
روخواو؟!

ئیسنا دایکم دیته وه یاد، که هه میشه سوپاسگوزاری خودا
بوو، که ئه قلی پی به خشیوه، و هه میشه نزای ده کرد خودای
گه وره سه ری لی نه شیوینیت. دهیوت ده توانیت به سهر هه موو
شتیکدا زال ببیت، ته نیا له ده ستدانی ئه قل نه بیت.

ئیتر جاریکی تر له گه ل لووسیدا له هه مان ژوور و هه مان
جیگادا ده خه وتم، کچه بچوو که که شم له گه ل مالیکدا ده خه وت،
منیش له ژووره که دا لووسی-م له ئامیز ده گرت و هه موو خووشی
و ناخوشیه کانی ژیانم له گه لدا له ئامیز ده گرت.. به لام نه لووسی
و نه یاده وه رییه کانیم نه بینیه وه!

به هه موو شیوه یه که هه ولمان دا خه م و خه فه ته کانی
له کول بکهینه وه، هه موو شتی کمان له گه لیدا باس کرد، ته نیا ئه و
تاقیکردنه وه یه نه بیت، که به ته نیشیتیدا گوزه رمان کردوو و لی
نزیک نه بووینه ته وه، له ده وری هاتووین و چووین به لام خوومان
دوور گرتوو، ته نانه ت سه یرمان نه کردوو.

هه موو هه ول و کوششیکی خوومان دا، بۆ ئه وه ی که میک باش
بیت، به لام وا دهر ده که ویت شکاندنی پۆح هیچی له گه لدا ناکریت.
ژورمان لی نه ده کرد بدوئ، به لکوو کاتی ته واومان پی به خشی،
په له مان له شته کان نه ده کرد، ته نانه ت به دوای ئه و شتانه شدا
نه ده چووین، که به بیستنیان ترسمان لی ده نیشیت، به لام نکولی
له وه ناکه م هه ندیک جار که دلم بۆی ده سووتا، ئاره زویه کی
ژورم بۆ دروست ده بوو، که هانی بده م قسه بکات، به لام ئه وه م
نه کرد، به درێژای ئه و ماوه یه ی پیکه وه بووین لی شاره زبا بووم،

هیچ پوژیک هانم نه داوه قسه بکات و ددان به شتیځدا بنیت نه گهر زانیبیتم شتیځی لیم شار دووه ته وه، باش دهرانم نه گهر بیه ویت قسه بکات، نه وا بئ هیچ کوششیک پیم ده لیت. نه و کهسه ی به ئاسووده یی قسه ی له گهل ده کرد، ته نیا مه لیکه ی کچم بوو، که سه رنجی راکیشابوو هه رچه نده پوخساری گوررابوو و پوچیشی ماندوو بوو بوو. ئاخ مه لیکه نه گهر له پوژانی رابردودا پوورت نه بینى، چهند ژيانى خوښ دهووست و له لووتکه ی هیژ و توانای خویدا بوو!

هه ر بۆ زانین لووسی ناوی کچه که می دیاریی کرد، نه ویش کاتیک له یه کیک له نامه کانیدا ده لیت: نه گهر کچیکتان بوو ناوی بنین مه لیکه، ده بیت کچه که تان چۆن بیت که ده بیت مه لیکه ی دلان؟! به لام له راستیدا مه به سستی نه بوو، نهینى نه و ناوهم دهرانی چونکه له یه کیک له ماناکانیدا مه به سستی مالیک بوو!

چونکه تا نه و رادده یه خوشت دهووست و منیش تا نه و رادده یه خوشم دهووستى، بۆیه نه متوانى داواکارییه که ت رت بکه مه وه. چهند مانگیك تیپه ر ده بیت، نه وه ی له گهل پزیشکه سه رپه رشتیاره کهیدا پووی داوه، له گهل ئیمه شدا پووی دا، سه رتا به شه رمه وه چهند کورته قسه یه کی کرد، که هیچ تینوویه تی ئیمه ی بۆ زانینی راستیه کان نه ده شکاند، مالیک له و ئیجراجبوونه دهرباز ده کهم، خوڤ هانی ده دم هه ردووکیان بۆ ماوه یه کی دوورودریژ پیکه وه دابنیشن، به لکوو هه موو شتیځی بیته وه یاد و ده ست به قسه کردن بکات. به م هه نگاوه ورده ورده ده سستی به گیرانه وه ی شته کان کرد، تا نه و پوژیه ی هه موومان کو بووینه وه و وتی:

کاتیک هاگوب له دواى کوچی دواى میرا ئاماده بوو، بۆ پرسه و سه ره خوښی گه یاندن، باسى له چالاکیه چروپره کانی خو ی

بۆ دهکردم، له ڕیگهی ئهو کۆمهلهیهی له ئەڵمانیا دایمه زراندهبوو، که ههموو توانستهکانی خۆی و کۆنگرهکانی له ناوخۆ و دهروهه دا ده به ستریت، تهرخان کردوه بۆ ئهوهی گهورهترین پالپشتی نیودهولهتی بۆ ددانپیدانان به پاکتاوکردنی ئهرمه نییهکان کۆ بکاتهوه. وتی چه ندين ڕیکخراوی تری هاوشیوه ههیه، که په یوه نديیان له گهڵ دهولهتی ئهرمه نی ههیه، که به مه دهلێن دیپلۆماسییهتی میلیی.

وهک چۆن گۆله به پۆژه ڕووی له گهڵ تیشکی خۆر دهگۆڕیت، هاگویش له یه کهم چرکه ساته وه، ههست و سۆزم به رهو ڕابردوو دهجووڵینیت، به رهو ئهو کاره ساته ی که ڕووی دابوو!

میسرمان جی هیشت به رهو ئهرمینیا، که یه که مین جار و دوا جاریش بوو سهردانی بکه م. چووین سهردانی مهزارگهی تسیتسیسیرنا کابیردمان کرد له یه ریفانی پایتهخت، ئهو تاجه گۆلینه یه ی له گهڵ خۆیدا هینابووی له سه ر مهزاره که م دانا، پاشان چه ند پلیکانیک چوومه خواره وه بۆ نیو باخیکی ناوخۆیی باز نه یی، که به دوانزه بورجی گه و ره ده و ره درابوو، وهک هیمایه ک بۆ ئهو دوانزه هه ریمه ی، که تیایدا ئهرمه نییه کان تووشی پاکتاوکردن هاتبوون.

کاتیک گه یشتینه ئەڵمانیا، ژماره یه کی زۆر له وینه ی فۆتوگرافی نیشان دام، که له ناخه وه ده ته ژنینیت، وهک چۆن هه نديک بروانامه ی نوێی ئه وانه ی نیشان دام که ده رباز بوو بوون و له ژياندا ماون. ئه مه وێرای ئهو لیكۆلینه وه و کنه کردن و ددانپیدانانه باوه ڕپیکراو و کۆنانه ی سه رکرده ئهرمه نی و کورده کان، ته نانه ت سه رکرده تورکه کانی وهک ئالداماد فه رید پاشا، عه لی که مال به گ، مه زه هر به گ والی ئه نقه ره، که له لیكۆلینه وه کانی سالێ ۱۹۱۸ دا باسی لیوه

دهکات: دوو ههزار ئافره تی ئهرمه نی سووتینراوه، ههوت ههزار منداڵ له یهک جیگادا سه ر بپراوه. ههروه ها له ههریمی ئهرزپروم منداڵ زینده به چاڵ کراوه، کۆی ئه وه ی پاکتاوکردنه ملیونیک و نیو ئهرمه نی ده بیئت، ئه مه ش نیوه ی ئه و ژماره یه ده بیئت له و کاته دا!

تیروانینه کانیم بیر ناچیته وه کاتیک پپی ده وتم له درێژه ی به دوا داچوونه کانیدا ئه وه ی بۆ ده ر که وتوو، که پژی می ئه لمانیا پۆلی به رچاوی هه بووه له وه ی پرووی داوه، ژهنرا ل لیمان قۆن سندر س ئه م پاکتاوکردنه ی به شیوه یه کی زانستی و نه خشه بۆ دا پێژرا و کردوو، له لیکۆلینه وه کانیشدا ناوه که ی هاوشانی جه لاده کانی وه ک ته لعه ت پاشا و ئه نوهر پاشا و جه مال پاشا و نازم و به هادین شاکر ها تووه!

به چاوی خۆم چه ند بریار یکم بین ی له لایه ن ده وله تی عوسمانیه وه ده ره ق به سه رکر ده کانی ئی تیحاد وته ره قی ده ر کرابوو، که به تاوانبارانی جه نگ وه سفی کردبوون، به لام دواتر به ئه نه قه ست ئه و بریارانه پشتگو ی خرا ن، کاتیک ئه تا تورکیش ها ت ئه و بریارانه خۆلی له سه ر نیشت، ئیستاش ئه وه ی باسی لیوه بکات به تاوانبار هه ژمار ده کریت.

وتی ئیستا کاتی به روبووم چینه وه ی خۆم و هاوپییه کانه، چونکه سه رکه وتوو بووه له وه ی ژماره یه ک ددانپیدانان کۆ بکاته وه، به لام وتی تا ئیستا ژماره که زۆر که مه به به راورد به وه ی هه ولی بۆ ده دات، ده یه ویت له سا لی ۲۰۱۵ له یادی تیه پربوونی سه ده سا لی کاره ساته که دا، ژماره که بگاته بیست ده ولت و سی ویلایه تی ئه مریکی. وتی تازه ترین ده وله تیک که ددانی به و پاکتاوکردنه دا ناوه، ئه رجه نتین بوو له سا لی پابردوودا.

ئه مه ش دوا ی ددانپیدانانی ئۆرگوا ی و قوبرس و ئه رمینیا

دیت، ئیستاش له سهروبهندي ددانپیدانانی ږووسیا و یوناندايه، هەر بویه چه‌ند مانگیك تپه‌ر نه‌بوو ږووسیا ددانی پیدانا، دواي ئه‌وه‌ش به چه‌ند مانگیك یونانیش ددانی پیدانا. له باره‌ی ئه‌وه‌ی كه ولاتان به‌كه‌می ددان به‌و پاك‌تاو‌كردنه‌دا ده‌نیت، هو‌كاره سه‌ره‌كیه‌كه‌ی بو په‌رته‌وازه‌یی ئه‌رمه‌نییه‌كان گه‌رانده‌وه ، ئه‌مه بیجگه له به‌رژوه‌ه‌ندییه‌كانی سیاسه‌تی ولاتان، كاتیکیش هه‌ماهه‌نگی و ږیكه‌ه‌وتن له‌سه‌ر ږرسیكی له‌و شیوه‌یه‌ كرا، كاتیکي زور تپه‌ږی كړدبوو، ئه‌وه‌ی ژيان‌ئاوایی كړد شایه‌تییه‌كه‌ی خو‌شی برده نیو گوره‌وه.

له‌گه‌ل هه‌موو ددانپیدانی‌كدا ئاهه‌نگمان ده‌گیرا، ده‌وله‌تیكی وه‌ك ږووسیا‌ش قورسایي خو‌یی هه‌بوو كه به‌ده‌ستكه‌وتیكی گه‌وره داده‌نرا، دوايی ئه‌وه ده‌ستمان كړد بو ئاماده‌كاری بو ږږوسه‌ی هاوسه‌رگیریمان، به‌لام قه‌ده‌ر ږیگای نه‌دا خه‌ونه كه‌سییه‌كه‌مان به‌نیینه‌دی، كاتیک دیلان كه كورد بوو، خو‌شه‌ویستترین هاوږی و هاویری هاگوب بوو كوژرا.

كاتیک له‌منه‌وه گو‌ییبستی سه‌رگوزشته‌ی باپی‌ره گه‌وره‌م بوو، به‌ناوی كاروان كه كورد بوو، وتی كاتیک عوسمانییه‌كان له ږرسی پاك‌تاو‌كردنی ئه‌رمه‌نییه‌كان بوونه‌وه، ئیتر بوونی كورده‌كان به‌لایانه‌وه بیزراو بوو، هه‌ر بویه سالی ۱۹۱۶ فرمانیك ده‌ر چوو، هه‌موو كورده‌كانی ناوچه‌كانی جه‌نگ بگوازیینه‌وه بو ږوژئاوای ئه‌نادول، تیایدا چاره‌هنووسیان له چاره‌هنووسی ئه‌رمه‌نه‌كان باشت‌ر نه‌بوو، ږاگواستنی هه‌وت سه‌ده‌زار له‌دانیشتووانی ناوچه‌كه ده‌ستی پي كړد، نیوه‌ی زیاتریان له ږیگا مردن. هه‌روه‌ها وتی زوړیك كه‌س ږووداوی كلی‌سای سیواس ده‌زانیت، كه چو‌ن توره‌كه‌كان ده‌رگای كلی‌سكه‌یان كلو‌م داوه و ئاگرییان له‌كلی‌سكه‌

و ئافرهت و مندال و پیره میردی ئهرمه نه کان بهر داوه، به لام
كهس باس له پاك تاو كردنه كهی سالی ۱۹۳۲ ی دیرسیم ناكات،
كه چون كورده كرمانجه كان په نایان بردووه ته بهر ئه شكه وته
بهسته له كه كان، چونیش توركه كان ئه شكه وته كانیان كۆنكریت
كرد، ئه مهش دواپی ئه وهی گریان له ئیو ئه شكه وته كه بهردا !

كوشتنی دیلان مشتومرپی زور و لیكۆلینه وهیه کی چروپری
به دواپی خۆیدا هینا، له كۆتاییدا بكۆژكه نادیار دهر چو!
دواپی ئه و پووداوه چهند هه والیکمان له ئهرمه نییه كانه وه پی
دهگه یشت ئه وانهی له ولاتانی تر له هاوشیوهی ئه و كومه له یه دا
کاریان ده كرد، پێیان وتین ئه و کارانهی ئیمه پی هه لدهستین
له ولاتیکی وهك ئه لمانیا جیگای مه ترسییه، چونكه گه وهرترین
په وهندی تورك له و ولاتهیه، زۆریكیش له وانه له خو ده گریت
كه خهون به گه رانه وهی خه لافه تی عوسمانییه وه ده بین، ئه و
پاك تاو كردنهش به شیوهیهك له شیوه كان به بهرگری كردن له ئاین
داده نین!

ئامۆژگاریشیان کردین ئه گه ر به شیوهیه کی روو كه شیش بیت
ده سته ردارى چالاکییه كانمان بین، كومه له كه دابخهین!

هیچ گویمان له و مه ترسییه نه بوو، ئه گه رچی زور لۆژیکی
بوو، زۆرم به لاوه سهیر بوو كه بریارمدا به ردهوام بم له سه ر
ئه و پێگهی خه باته ی هاگوپ دهستی پی کردبوو، سه ره تا
زور گه رموگوپ نه بووم، به لكوو بیریشم لی نه کردبوویه وه
له گه لیشیاندا بم. هاگوپ گه رموگوپ بوو و زۆریش باوه ری به
دۆزه كه هه بوو، به لام منی وا ده بین، كه بیتاکم یاخود گرنگی
پی ناده م، من زور لیبورده بووم، ئه وهی پیلانی بۆ پاك تاو كردن
كیشاوه، یاخود ژیا ئناوایی کردووه یاخود كوژراوه، وهك چون

ته لهعت پاشا له سهر دهستی گهنجیكى ئهرمهنى به ناوى سۆگمۆن
تاهلیریان له بهرلین کوژرا.

دهلێن میژوو له لایهن سهرکه وتوو دهکانه وه دهنووسریته وه،
به لام شیکردنه وه یان بۆ مانای سهرکه وتوو نه کردوو وه، چونکه
سهرکه وتوو له خه یال دانی ئیتمه دا ئهو لایه نه یه که به هیزه، به لام
نه یانده زانی سهرکه وتنیکیش هه یه به تامی شکست، ئه وهی
وا دهر دهکه ویت شکسته له راستیدا شیوهیه که له شیوهکانی
سهرکه وتن، ئه گهرچی هه ندیک سهرکه وتن له جهنگدا ده بیته
مایه ی پاشه کشه کردن له به هاکان ونهنگی بۆ پۆحه کان، هه ندیک
جاریش ده بیته پاشه کشه ی سیاسی!

لیژدها قوربانیه که سهرکه وتوو بوو، په له خوینه گهرمه که
پیوه ی نووسابوو، له سهر جلوه برگ و یاده وه ری جه لاده که
دریژتر و هیواش هیواش فراوانتر ده بیت، ئیسکه په یکه ره کان
به رده وام به دوای بکوژه کانیانه وه بوون، که مکیشی ئهو
ئیسکه په یکه رانه بوو بووه هوی ئه وهی بۆ ماوه یه کی دوورودریژ
را بکه ن به دوای بکوژه کانیاندا، ئه مهش وای ده کرد بکوژه کان پیش
ئه وهی له ماندوو بووندا بمرن له ترس و توقیندا دهمردن، نه وهی
بکوژه کانیش ته نیا ئهو نهنگیه یان به نیوچاواندا بۆ ماوه ته وه، که
تا دوا هه ناسه به میرات بۆیان جی ماوه.. ئیتر به م شیوهیه ئه م
زنجیره یه له خوین زنجیره ییه که له نهنگی به رهه م ده هیئت.

کاتی که ئه م قسانه م ده کرد، سهیری مالیک - م ده کرد، بینیم
ده له رزیت!

وهک چۆن جیهان ددانیان نا به هۆلۆکۆستی یه هوودییه کاندایه
و له هه ندیک ده ولت به تاوانبار داده نریت، ئه گهر نکۆلی له
هۆلۆکۆست بکه یه، به هه مان شیوه ئاواته خواز بووین ددانیان به

پاکتاو کردنی ئه رمه نه کانیشتا نابایه.

هاگوب ئه نگیزه ی ئه رمه نیبوونی تیندا زیندوو کردمه وه، ئه مهش
دوای ئه وه ی له عیشقی میسر ییووندا ئاو یزان بوو بووم، له پشت
لیبورده یی ئه رمه نه میسر ییه کان هه موو شتیک شارر ابوویه وه،
بیگومان بی ئه وه ی له بیر یان کرد بیت.

ئه وه ی هینایه وه یادم عوسمان ییه کان له ریگای راگو یزانی
زوره ملیوه، ملیون و نیویک ئه رمه نیی بیتاوانیان به سه ربین و
سووتاندن و زینده به چالکردن و خنکندن و برسیتی کوشتووه،
که زورینه یان ئافرهت و منداڵ بوون، زوریک له وانهش برووت
بوون ریگه یان پی نه داون به گه لایه کیش خویان دابیووشن.

پیی وتم ته له عت پاشا له سی مانگدا سه رکه وتوو بوو له وه ی
ئه رمه نه کان پاکتاو بکات، ئه وه ی ئه و کردی عه بدولحه میدی دووهم
له سی سالدا پیی نه کراوه!

مالیک دووباره جاریکی تر ده له رزیت.

کاتیکی رۆحی شوړشگ یریم کلپه ی سه ند و به گه رموگورپییه وه
پیشوازیم له ئه نگیزه ی ئه رمه نیبوونی خۆم کرد و له گه ل ئه و
درۆیییه دا خۆم گونجاند، که له خه یالدا وینام کردبوو، بریارم
دا میسر جی به یلم. به لام له راستیدا له ژیا نی هه ردووکتاندا
هه لده هاتم، چونکه ئه وه له خه یالدا دروست بوو بوو، که ئه وه
ریگه راسته که یه تا ده رفه تیک به ئیوه بدهم، چونکه ئه و ئه رکه م
ده بووایه بکر دایه هه رچه نده دواش که وتی.

ده بووایه زور دوور برۆشتمایه و هه موو ده رگا و ئاواته کانی
گه رانه وه م کلۆم دابایه، هه ر بۆیه هاوسه رگیریم له گه ل هاگوپدا
کرد.

هه موو ئه مانه م له پیناوی ئیوه دا کرد، چونکه من هه رگیز

هاگوب- م خۆش نهو یستوو و دلم بوی لى نه داوه.. ئه و وهک
برام وابوو له وه زیاتر نه بوو، ئیمه له هه موو شتی کدا جیاواز
بووین!

دوو نامه ی جیاوازم بۆ ناردن که له کۆمه لیک درۆ پیک
هاتبوو، ته نه نه ت قسه کانم له باره ی ئیره یی له یلاوه راست نه بوو،
چونکه هیچ کاتیک ئه و ههسته ی له لا دروست نه کردبووم، له و
ساتانه شدا، که ماره برینه که مان ڤاگه یاند.

بۆیه له نامه که دا نووسی بووم پیشانی له یلای مه ده له بهر
هیچ نه بوو ته نیا له بهر بابه تی ئیره ییه که بوو، نه مه ده ویست
خۆشه ویستی ڤۆحم و هاوڤی ته مه نم لیم زیز بییت، چونکه ئه م
بابه ته له بنه ڤه ته وه بوونی نه بوو، ئه وه م ته نیا بۆ ئه وه بوو باوه ڤ
به بیرۆکه که م به ینیت، وشه ی خۆشه ویسته که م به شیوه یه ک
نه خوینیته وه، که جوړیک شت له لا دروست بییت.

من بۆ ئه وه راستگو نه بووم له گه لتان تا ئیوه ش راستیه که م
پی بلین!

له یلا ئه و چیرۆکه ت له یاده، که ڤوژیک بۆ منت خوینده وه،
چیرۆکه که ئه وه بوو ڤیاویک هه بوو له به فر، سه گیکیش هه بوو
له ئاگر هه موو ڤوژیک چاوه ڤوانی ڤیاوه که ی ده کرد تا له ده رگا
ده هاته ده ره وه، که ده هاته ده ره وه له خوشیاندا کلکی با ده دا و
به داوییدا ده ڤویشت، له کویدا بوه ستایه ده وه ستا، تا ماوه یه کی
دوو رو درێژ به م شیوه یه مایه وه، ئیتر ڤیاوه که له دلّه وه سه گه که ی
خۆش ده ویست و زوړیش بۆی دلسۆز بوو. به لام مه سافه یه کی
بۆ ڤاریزگاریکردن له نیوان خوی و سه گه که یدا جی هیشتبوو،
ئه گه رچی سه گه که له وه لاوازتر بوو هه ست و سۆزی بۆ
ماوه یه کی دوو رو درێژ بشاریته وه، ئیتر ورده ورده له ڤیاوه که

نزیك ده‌بوویه‌وه، جه‌سته‌ی پیاوه‌كه‌ش دلوپ دلوپ ئاوی لى ده‌تكا، پاشان سه‌گه‌كه په‌لامارى دا و به زمان جه‌سته‌ی ده‌لیسایه‌وه، ئیتر هه‌لم به‌رز ده‌بوویه‌وه و جه‌سته‌ی پیاوه‌كه‌ش ده‌توايه‌وه، ئه‌و ساتانه‌ی جه‌سته‌شی ده‌توايه‌وه ئا له‌و، كاته‌شدا، كه ئه‌م جه‌سته‌ی ده‌پووكایه‌وه به هه‌مان ره‌وت ئه‌ستیل (گۆم)ه ئاوه‌كه‌ش ده‌بووه هه‌لم و تا ده‌هات زیاتر بچووك ده‌بوویه‌وه.

له‌یلا تۆش، تۆ و مالیك هه‌ردووكتان، بۆ هه‌میشه تاكه عیشق ده‌بن له ژياندا، قوربانى به خۆم ده‌دم به‌لام قوربانى به عیشقى ئیوه ناده‌م.

خۆم بینى هه‌ناسه هه‌لده‌كیشم و به‌كۆل ده‌گرم، له‌سه‌ر كورسییه‌كه‌م هه‌لستام و بازىكم دا و باوه‌شىكم پىدا كرد، توند به په‌راسوه‌كانى خۆمه‌وه ده‌ینوو سینم.

فرمىسك چاو و رۆحى مالیكى خنكاندبوو، نه‌یده‌زانى بۆ لووسى فرمىسك بریژیت یاخود بۆ باووباپیرانى؟ خۆى وا پىشان دا شتىك به‌ینیت، به‌لام چووه‌هه‌مام و ده‌ستى كرد به‌نالئه‌ناكردن، هه‌ر بۆیه جه‌ختم لى كرده‌وه كه ناییت قسه‌وباسه‌كه‌ی ته‌واو بكات، وتى قسه‌گه‌لىكى زۆر ماوه باسى لیوه بكه‌م، به‌لاتانه‌وه سه‌یره كه هه‌له‌هاتووم، به‌لام ئه‌وه ئیراده‌ی خودایه كه بۆ دواجار بیانیینیته‌وه، بۆ ئه‌وه‌ی له میسر ژيانئاواى بكه‌یت و له‌ته‌نیشت میراوه به‌خاك بسپێرریت.

لوسی

« هاگوب له پینش چاوم و له کاتی دهرچوونمان له دهرگای
کومه له که ده کوژریت.. دوو که سی نه ناسراو به سواری ماتوره وه
دایانه بهر پیژنه و شهش فیشه کیان پیوه نا، ده یانتوانی به ئاسانی
منیش بکوژن به لام له وه ده چوو، که فه رمانی کوشتن ته نیا بو ئه و
دهر چووبیت»

شهش فیشهک جهسته یان کوناودهر کرد.. ئه رکه که یان
به سه رکه وتوویی ئه نجام دا و هه لاتن، پولیسی ئه لمانی-ش تاکه
قاوغیکی به تال چیه نه یاندوزیه وه، ئیدی ئه وه بوو که یسه که ی
جاریکی تر به کرده یه کی بکه رنادیار له قه له م درا!

کوشتنی هاگوب دواي کوشتنی هاوړیکه ی دووباره پالنه ریک
بوو بو من تا له سهر ئه و ریگه یه به رده وام بم!

دواي ئه وه ئیدی هه وله کانم له ناو ولاتی خومه وه دهستی پی
کرد، که ئه وکات هیشتا دانی به پاکتاوه که دا نه نابوو (تا کاتی
نووسینی ئه م دیږانه، میسر دانی به پاکتاوی ئه رمه نییه کاند
نه ناوه!). داواي هاوکاریم له چه ندین که سایه تی ئه رمه نیی به ره گه ز
میسری گرنه و هه روه ها هاوړیکانی دایکیشم، که له دایه نگه وه
پیتانه وه ئاشنا بوو بووم کرد، له نیویاندا ئه و پاشکوی پوښنیریه
هه بوو که کاتی خوی له دوزینه وه ی مالیک-دا یارمه تی دابووم.
ئه ندایکی چوستوچالاک بووم و ناوه که شم پوژ دواي پوژ
له ئاسمانی به رینی دوزه که ماندا زیاتر ده گه شایه وه و بهر ز
ده بوویه وه، خوم و هاوه لانه خه ریک بوو دانپندانانی لوبنان-مان
به دهست ده هینا، ئیتر هه ر ئه وکات چه ندین ئاگادار کردنه وه م بو
هات، که هه ندیک له هاوړیتیانی ریگه ی خه بات و هه ندیکی تریش

له سه‌رچاوه‌ی نادیاره‌وه بوون، که هه‌په‌شه‌ی نارندمیان ده‌کرد
بو لای (هاگوب).

ترسیک دایگرتم که کاتی مه‌رگی هاگوبیش داینه‌گرتبووم، وا
دیاره‌ه‌ریه‌ک له ئیمه‌ توانایه‌کی هه‌یه که خوی پینوه هه‌لده‌نیت
و پیی وایه، که به‌هۆیه‌وه ئیدی پاریزراوه و پووداوه‌کان هه‌ر
پووبه‌پووی ئه‌وانی تر ده‌بنه‌وه، به‌لام هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ی هه‌ستمان
کرد، که وا سه‌ره‌تا‌کانی کو‌تایی دهر که‌وتوون و هه‌نگاوه‌کانی
خاموشبوون نزیک ده‌بنه‌وه، ئیتر له هه‌موو لایه‌که‌وه ترس
ده‌مانگریته‌وه.

هیچ بژاردیه‌کم نه‌ما‌بوو بی‌جگه له بژاردی داخستنی
کو‌مه‌له‌که، به‌لام به‌نه‌ینی و به‌ئاگاییه‌وه هه‌ر به‌رده‌وام بووم له‌سه‌ر
چالاکیه‌کانم، ئه‌وه بوو ده‌نگی هه‌په‌شه‌کان ته‌واو کپ بوونه‌وه،
ئیدی ئه‌وه بوو هه‌ستم ده‌کرد که چاودیری ده‌کریم، جار هه‌بوو
هه‌ستم ده‌کرد که که‌سیک له پشتمه‌وه ده‌روات و چاودیریم
ده‌کات ته‌نانه‌ت له ماله‌وه و له کاتی خه‌ویشدا، به‌پادده‌یه‌ک که
ته‌واو له چوارده‌ورم ورد ده‌بوومه‌وه، زۆر جار ده‌گه‌رام ده‌مگوت
بزانم کامیرایه‌ک یان هیچ ئامیریکی سیخو‌پیردن نادۆزمه‌وه، که
له‌ملاولا شار‌رایته‌وه.

ترس وه‌کوو شه‌یتان له پیشم به‌رجه‌سته بووبوو، هه‌ستم
به‌جه‌سته‌ی قورسی ده‌کرد، که خوی به‌سه‌ردا داوم، هه‌روه‌ها
هه‌ستم به‌کلکی ده‌کرد که وه‌کوو قامچی له‌شمی هه‌پروون ده‌کرد،
هه‌روه‌ها له نینۆکه‌کانیشی ئاگادار بووم، که ده‌ژهنینه‌ گوشتی
جه‌سته‌م و پ‌یخۆله‌یان دهر ده‌کی‌شام.

هه‌مووو پۆژ و له هه‌مان کاتدا هه‌ستم به‌ده‌نگی دهر‌گای
ژووره‌که‌م ده‌کرد، ئیستاش نازانم که ئایا ئه‌و ده‌نگه‌ پ‌استه‌قینه‌یه

بوو یان من خه ریک بوو ئه وکات یه کهم به شه کانی می شکم
له دهست دده؟

تا روژیک که هه ندیک ئه رمه نیی به په گه ز میسری هاتنه ماله کهم
و دواى روشتنیان له پر دایان به سه رمدا.

هیچ ههستم به هاتنه ژووره و دیان نه کرد، ته نیا ههستم به
هه ناسه یه کی گهرم کرد که پشتمی سووتانده وه له گه ل دهستیکدا
که شتیکی پرژاند به دهموچاومدا و ئیتر له هوش خوم چوم؛
دواى ئه وه ههستم به خوم نه کرد تا ئه و کاته ی، که له ژووریکی
پیسی تاریکدا خه به رم بوویه وه و دیتم له سه ر زه وییه که پراکشام
و هیچیشم له به ردا نییه.

ئا له و کاته دا ئیدی روخساری لووسی تا دههات گرژ دههاته وه،
به جوړیک وهک بلیی کونترولی به سه ر ماسوولکه کانی روخساریدا
له دهست دابیت، ده رگای له پیش ههست و سۆزی کردبیته وه، ئیدی
ئه وه بوو به بی قسه کردن هه موو شتیکی ئاشکرا کرد.

له سه ر پشتم پراکشابووم، کاتیک ویستم توژیک راست ببه وه،
ههستم به قورسایى و ئازاریکی پرووکیته ر کرد.

ئه وه نه گریا به لام دهنگی وه کوو دهنگی هاوار به رز ده بوویه وه
و دواتر داده مرکایه وه، ئاوا و له سه ر ئه وه په وته دوو سی جار
به رده وام بوو، جهسته ی ده که ویته هه ژان، قاچه کانی به توندی
ده له رزن، دهسته کانیشی له گه لیاندا، جاریک قژی ده به ستیت و
جاریک ده یکاته وه.

« کاتیک دهستم برد بو جهسته ی خوم ههستم به شله یه کی
لینج کرد، دواى زانیم ئه وه خوینه، هه ر وه کوو چاره نووسی
په شم له و کاته شدا هیچ هیوایه ک نه بوو، دهستم له پیش چاوم
ده جوولاند و دووباره بیجگه له ترسه که ی پیش چاوم هیچم

نه دده دی، ئه و ترسه به زه به لایحی خوی ژووره که پر ده کاته وه،
بیزارم ده کات و وه کوو بالونیکي فووتیکراو بیت هه موو شوینه که
ده گریته وه و منیش که نار ده خات.

به لئ هه موو هه وای ژووره که هه لده مژیت، هه ناسه م سوار
ده بیت به لام ئه و کول نادات هه موو پرووبه ری هه وای دهره وه
قورغ ده کات.

کات هه روا تیده په ریټ و منیش نازانم به کوئ گه شتووه،
چونکه هه موو کاته کان له ویدا هه ر یه کن، شه ویکی ئه نگوسته چاو
که هیچ به ره به یانیک پرووناکی ناکاته وه.. هه ولَم دها که باوه ر
به خوم به یتیم گوايه ئه م خه ونیکی ناخوشه و له هه ر ساتیکدا
بووه کوتایی پی دیت، هه موو ئه و پرووداوانه شی که له م دوايه دا
به سه رمدا هاتووه، بوونه ته هوی ئه وه ی که من ورینه و خه یال
بکه م، ده مگوت که من زور هه له بووم چونکه له سه ره تاوه راویژی
پزیشکم نه کردووه.

هه ندیک کات هه یه که تیدا ده گه یته سنووری نیوان خه ون
و راستی، به جوریک که تو ئیدی ناتوانیت راستی و خه یال لیک
هه لاویرد بکه یت، هه سه ته وه ری جیا کردنه وه و قه بلاندنت له ده ست
ده ده یت، ئیدی ئا له و کاته دا گومان له هه موو شتیکی ده وره برت
ده ده یت، ته نانه ت له هه سه ته کانیشیت که باش ده زانیت چه نده
راسته قینه ن».

گلینه کانی لووسی به سه ر پرووبه ری یاده وه ری و ئازاره کاند
فراوان ده بن و ئیدی فرمیسکی چاوانی جوگه له ده به ستن و
جه سه ته شی بو پیش و پاش ده که ویته له رزه؛ دواتر هیمن ده بیتنه وه
و ئه مجاره هه موو له شی وه سه ر هه ژانیکی توند ده گه ریټ وه ک
بلئی که کاره بای لی درابیت، مالیک و له یلا پیکه وه هه لده سنه

سه‌رپڼ و ده‌ستی دده‌نڼ و له‌ئامیزی ده‌گرن، له‌ناکاو کاره‌باکه به‌هموو هیږیکي بۆ ئه‌وانیش ده‌گوازیته‌وه و کونترۆلی ځویان له‌ده‌ست دده‌ن، لڼی ده‌پارینه‌وه که کۆتایی به‌و دۆخه به‌ینیت، به‌لام به‌چه‌ند وشه‌یه‌کی ناروون که له‌گه‌ل هاور و فیغاندا ده‌ر ده‌چن به‌ریه‌رچیان دده‌اته‌وه.

«پیاویکی ږووگرژ و مۆن بوو، ریشیکي پانوږپوری هه‌بوو.. له ژووره تاریکه‌که‌وه بۆ ژووړیکي دیکه که له کۆتایی بنمیچه‌که‌دا ده‌لاقه‌یه‌کی تیدا بوو گواستمیه‌وه، ده‌رگای ئه‌و ژووره به‌چه‌ند ئاسنیکي ستوونیی که ناوه‌وه و ده‌ره‌وه‌ی لیوه دیار بوو گیرابوو.. ئه‌و پیاوه له خواردن و خواردنه‌وه بیبه‌شی کردم.

ئه‌وه ئامرازیکی فشار بوو که وای لڼ کردم به‌شی زۆری ئاگایی و هوښی خۆم له‌ده‌ست بده‌م.. بۆ ماوه‌یه‌ک به‌رگه‌ی برسیتیم گرت وه‌لڼ تینوویه‌تی ئیتر برستی لڼ بریم.. ئاخ‌ر ئه‌و ئاوی ده‌هینا و له‌پیش چاومدا ده‌پرژانده سهر پیتلاوه‌کانی.. منیش له‌سهر دهم ده‌که‌وتم و ئه‌و دلۆپانه‌ی که له جامه ئاوه‌که‌وه ده‌رژان ده‌ملیسایه‌وه، دواي چه‌ند ږوژیک ئه‌مجاره خواردنی هینا و له‌پیش من ږژاندی و به‌ پیتلاوه‌کانی چووه سهری؛ له‌سهر سک ده‌خشام بۆ ئه‌وه‌ی خۆم بگه‌یه‌نمه پارچه‌یه‌ک له‌و خواردن و نانه‌ی که له‌گه‌ل پیسی و بوگه‌نی ژووړه‌که‌دا تیکه‌ل بووبوو.. ئیتر به‌و شیوه‌یه ئه‌مجاره ئه‌و میښکی له‌ده‌ست دده‌ا و ده‌که‌وته سهر ئه‌ژنۆ و به‌چه‌پۆک و لیډان داده‌باریبه سهرم..»

«—به‌سه ئیتر!» مالیک به‌هاواره‌وه وای گوت و له‌یلاش گریا. به‌لام له‌یلا ههر سوور بوو له‌سهر گیرانه‌وه و ته‌واوکردنی چیرۆکه‌که.. چیرۆکی ږژان و وردبوونی نان و وردبوونی مروښوونیش له‌گه‌لیدا.. چیرۆکی باوو‌باپیرانیک که ږۆله‌کانیان

به وپه پری درنده ییوه و وهک بلی کات هر هه مان کات بیت دوو باره یان ده کرده وه.

” مروقبون بژارده یکه، وهلی هه ندیک هه ن سوورن له سه ر نه وهی که مروف نه بن، به لکوو هر به نیئاده میک بیت هاوشیوهی ملیونانی دیکه که گه ردوون به پیسی و پاشماوهی له شی و دهروونیان، له کرده وه و هه ناسه دانیان سیخناخ و پیس بووه، نه وه نه و که سانه ن که وهکوو که لاک ده ژین و هر وهک که لاکیش ده مرن. پوژانه دواي نوژی عیسا ده ستریزی ده کرده سه رم و به دم ده ستریزی که شه وه ده یگوت: «ئاوا، یانی ئیوه به و بانگه شه دروینانه ی که دروستان کردوون به دواي داواي لیبور دنی ئیمه و دانیدانانی دنیا دا ده گه رین؟! با بلین نه و قسانه ش راستن دهی ئاخر ئیوه دومه لیکي ناوه کی بوون و ده بوو له پریشه بین؛ بو نه وهی قسه ی خودا سه ر بکه ویت و قسه ی بیباوه پانیش بن. دواتر له کاتیکا که من له ژیری وه ده منالاند وتی: «ده بوو ئیمه به کوشتنی نه خوشه که نه خوشیه که بنېر بکه یین».

«- دوو باره مالیک هاوار دهکات و ده لیت به سه و ئیتر

هه لده سیته سه ر پی و ده چیته ده ره وه»

«- نا نا به س نییه، هیشتا شتیکی تر ماوه که به ته واوی

له ناوی بر دم پی.. نه و که سی تریشی ده هینا تا به نوره یاریم پی بکه ن و تیکم بشکینن.

لیره دا ئیتر له یلا له هوش خوی چوو.. لووسی ش پر به

گه رووی و بیوچان هاواری ده کرد و چاوی ده بریه هه موو

قوژبنیک.. له ولاشه وه مالیک نهیده توانی له سه ر کورسییه که ی

بجوولیت!

له یلا

کاتیک چیرۆکه که ی دهگیرایه وه من سهرم له به هیزی یادوه و هری
ئو کچه سوڤ دهما، راستی ئو هه میشه ئو تایبه تمه ندیه و
هی دیکه شی هه بوو به لام سهیر له ودا بو، که دوا ی هه موو
ئو ږووداوانه ی که به سه ریدا هاتبوون هیشتا تواناکانی وه کوو
خویان مابوونه وه!

ههروه ها من له سووربوونی ئو له سه ر گیرانه وه ی چیرۆکه که
سهرم سوڤ دهما، وه ک بلئی له گه ل وتی هه رپیتیکا غه میک له سه ر
دلی هه لده گیرا له و غه مانه ی که ته واو ږوویان شه که ت کردبوو،
به و جوړه ئو بیره وه ریبه نوئ و تاریکه کانی ده سرپییه وه و
هه ولی دها هه ر یادگاری و بیه وه ریبه جوان و شیرینه کانی ئو
دومه بهیالیه وه، که تیندا پیکه وه بووین و هه موو ژیانمان پیکه وه
به ش کردبوو.

به لام له ناکاو دۆخی خراپ تیک چوو، وه ک بلئی ئو گیرانه وه یه
هه موو ږووداوه کانی به جاریک هیئابیه وه بیرى و تووی ئو
مه رگه نادیاره ی ناو ږووی ئاودیر کردبیت، بو ئه وه ی که به یه ک
جار پیشه ی هه ر شتیکی زیندوو، که له ناخیدا هه یه هه لیکیشیت.
من و مالیک تیبینی ئه وه مان کردبوو، که ئو ماوه یه زوړ
ده چووه حه مام، ده چوو خوی ده شوړد و هه ر که ده هاته وه
ده ره وه پاش که میک دووباره ده چووه وه ژووره وه، هه ندیک
جار هه بوو که داوا ی لی ده کردم من پشتی بو بشۆم، به توندی
بیخوړینم به جوړیک تا پیسته که ی سوور ده بوویه وه، به لام ئو
به وه شه وه کولی نه دها و هیشتا جار هه بوو هینده به توندی

لفکه که ی به کار ده هیئا هندیک شوینی له شی خوینیان لی دهات،
ئیتتر هه موو جاریک داوی لفته ی نویی دهکرد و ئه گهر بشموتایه
ئه مه مان تازه کپیوه به پروومدا هاواری دهکرد و هه لدهشاخا، ئیدی
جار هه بوو باوه پی دهکرد و هیئور ده بوویه وه و جاریش هه بوو
تووړه ده بوو، به جۆریک که تا دانه یه کی نویم بو نه هیئا با هیمن
نه ده بوویه وه!

من و مالیک به بی سوود هه موو پۆژ هه ولمان ددا، که ئه و
گرژییه ی ناخ و پۆحی لووسی هیمن بکهینه وه، که تا دهات زیاتر
ده بوو و پۆژ دوی پۆژ له خوی دوور ده خسته وه.. پاشان هیمن
ده بوویه وه!

تاوه کو ئه و پۆژه ی که گویم لی بوو له ژووره که ی خوی به
مالیکی ده گوت: «به جهسته ی خۆت شوینه واری ئه وه ی به سه ر
جهسته ی مندا هاتووه بسپره وه.. مالیک من دهمه ویت به تو خۆم
خاوین و پاک بکه مه وه.»

ئه وئ پۆژ نه مده زانی چی بکه م، یاده وه رییه کان به هه پرهمه کی
و به ناپیکانه به شیوازیکی سهیر به میشکدا هاتن، به لام یه که م
دیمه ن، دیمه نی ئه و قسه ی لووسی بوو که له سه ره تاکانی تافی
هه رزه کاریماندا کردی:
« ئه و هیی منه ».

شویاتی ۱۹۹۹

«-مالیک لوسی توی دهویت». له یلا وا دهلیت.
مالیک که زمانی ته ته له دهکات، دهلیت: «مه به ست چیه؟»
«- توی دهویت! نازانیت که ئافره تیک پیاویکی بویت واتا چی،
ئه وه ریک وه کوو ئه و کاته یه که پیاویک ئافره تیکی دهویت».
خوی کو دهکاته وه جا به شه رمیکه وه دهلیت:
«-خوت گویت لی بوو؟»
«-به لی».

مالیک سه ری سوږ ماوه و وه لام ناداته وه.
«- ئه و یه که م جار خو شی ویستیت و هه لیب ژاردیت و هه ر
ئه ویش بوو له پیناو ئیمه دا قوربانینی دا، ئیستاش به کاریگه ری
ئه و قوربانیه و خه ریکه رۆحی دهر ده چیت، ئه وه ی داوای دهکات
کو تا ئواتی ئه وه».

«- تیناگه م ئه ته ویت بللی چی؟».

له یلا به گریان و هاواره وه:

«- نازانم چۆن و چی ده لیم، ئه وه ی ده یزانم ئه وه یه که لووسی
وا ده مریت و ئیمه ده بیت رزگاری بکه ین. دۆخی ده روونی بو
نه خوش زور گرنگه و په نگه هو کاریکش بیت بو چاکبونه وه ی،
پاشان ده کریت خوداش قه ره بووی ئازاره کانی بکاته وه و ئه ویش
هاوسه رگیری بکات و وه چه ش بخاته وه، بو خوی ژیانیکی
ئاسایی بژی. ئه وه ی ده یزانم ئه وه یه که تو تاکه ئامرازیت که به
هو یه وه ئه و ئه م نا په حه تییه تیبه پینیت، به و زانسته ی که فیری
بوویت یارمه تی بده به بی ئه وه ی منی پی له ناو به بیت، ده زانم له
مه به ستم تیده گه یت و توش ده زانیت، که دواتر من هه موو شتیک

دهزانم!

له یلا له گهډل کچه که ی ماله که یان بو چول دهکردن بو نه وهی
پیکه وه مه شقی رځی بکه ن؛ جاریش هه بوو که ناچار دهبوون
بچنه جیگه ی چول تا له گهډل سروشتدا په یوه ندی ببهستن وهکوو
به شیک له چاره سهر.

کاتیک له یلا یان لووسی هه ریه کیان له دهره وه دههاتنه وه،
لووسی له یلا ی له نامیز دهگرت و ماچبارانی دهکرد وهک بللی که
سوپاسی دهکات.

نیدی هیدی هیدی روخساری دهگه شایه وه و پر دهبوو له
مانای ژیان و کاردانه وهکانی نیوی، چرچولوچییهکانی روخساری
و چوله وانییهکانی رځی به خوشی و شادی پر بوونه وه، به و
جوره لووسی گه راپه وه بو کاتی پیش بوونی به قوربانۍ قه در.
لووسی خه ریکه دیته بر و له یلاش بیر دهکاته وه، به رځ
و جهسته له مالیک و لووسی دوور دهکه ویته وه، زیرانیک له
ههست و داغه دایده گرن به وینه ی نه کاته ی که لووسی هه والی
ماره برینی خوی و مالیکی پی دا، له یلا مالیک تومه تبار دهکات و
نه ویش نکولی دهکات.

له ناوه وه دابهش و رارا ده بیت وها دهکه ویته پارایی و
بیرکردنه وه وه که خه ریکه شیت ده بیت..

«-له یلا نه وه ی رویی دا به ویستی خوت بوو، تو بیرت
کرده وه و بریارت دا، خوت به ره و لای لووسی پالت پیوه نا، جا
بویه یان تا کوتایی به خشنده ده بیت، یان دانی پیدا دهنیت، که
خه ریکه غیره ی مالیک دهکوزیت»

«- له کوتاییدا من ئافره تم خو فریشته نیم.»

«- ده‌ی که‌وايه يان متمانه به خۆت ده‌که‌یت يان مالیک.. ئەو سویند ده‌خوات که سنووری نه‌به‌زاندووه و تۆش پێچه‌وانه‌ی ئەوه ده‌لێت، ئاخر تو ئەو هه‌موو دڵنیايه له‌کوێوه دێت، هه‌ر ده‌لێن خۆت له‌گه‌ڵيان بوویت؟»

«-ته‌نیا متمانه به‌ هه‌سته‌کانم ده‌که‌م، چونکه هه‌له‌ ناکه‌ن!»

«- به‌لێ ده‌شیت شتیک رووی داویت، به‌لام ئیستا تو يان بویرانه لیکه‌وته‌کانی بریاره‌که‌ت قه‌بوول ده‌که‌یت، يان دان به‌ هه‌له‌که‌تدا ده‌نیت به‌ره‌مه‌که‌ی ده‌چنیه‌وه. هه‌ر به‌ته‌نیا خۆت به‌پرسياریت له‌وه‌ی رووی دا.»

«- ناتوانم.»

«- ره‌نگه هه‌ردووکتان هه‌له‌تان کردیت، هه‌رچه‌ند که‌سی پالنه‌ر وه‌کوو پالنه‌راو و پینماییکراو نییه.

چونکه تو چی تر هیچ بژارده‌یه‌کت نییه بێجگه له‌وه‌ی که له‌گه‌ڵ واقعیدا بژیت ئه‌گه‌ر وامان دانا که ئەوه‌ی له‌ خه‌یال‌تدايه رووی داوه.»

«-نه‌خێر. ده‌بیت هه‌موو شت کوتایی پێ بیت.. ده‌بیت ئەو (مالیک) ئێره به‌جێ به‌یلت.. به‌رگه‌ی پروانینه چاوه‌کانی ناگرم.»

«- ئەه‌ی چی ده‌رباره‌ی لووسی؟!»

«- ئاخر خۆ نه‌خۆش لۆمه‌ی له‌سه‌ر نییه. من ده‌زانم که ئەو سه‌ره‌رای ئەوه‌ی که تو‌زیک باشت‌ر بووه به‌لام ئیستاش له‌ شیتی و مردنه‌وه نزیکه. من ده‌سته‌به‌رداری نابم. ئەو بێجگه من که‌سی تر شک نابات.»

حوزه پیرانی ۱۹۹۹

له یلا داوا له مالیک دهکات که ماوهیه ک جیی بهیلت چونکه دهیه ویت هندیک کات به ته نیا به سهر به ریت، مالیک باوه پ به و قسه یه ناکات، پیی وایه که له یلا ئاگای له و قسه یه ی نییه، که دهیکات.. گفتوگوی له گهل دهکات، ههول دهادت کاره که دوا بخت، به لام ئه و هه تا دیت سوورتر ده بیت له سهر قسه ی خوی.

«- بیرت بیت ئه وه تو بوویت که به زور وات لی کردم که بچمه پرۆسه ی (توانا پرۆحیه کانه وه) تو دهتگوت که ئه وه تاکه چاره سهره بو ئه و، قسه که شت راست بوو، ئه نجامه کان سه رسور هینه رن».

«- بیگومان، ئاخر چونکه پرۆسه که پرۆحی نه بووه به لکوو له شیی بووه!»

- من له پشته وه ناپاکیم له گهل نه کردوویت، له شیشم ته نیا له چهند جار له ئامیزگرتندا به کار هیناوه، چونکه ده مزانی ئازاره کانی داده مرکینیتته وه. بیرته له سهره تاکانی هاوسه رگیریماندا باسی سووده کانی باوه شم بو کردیت؟!»

«- تو ئازاره کانت دانه مرکاندوو ته وه، به لکوو جه سته یه کت دامرکاندوو ته وه»

«- ئه مه بابته ی نه مان و دارمانی متمانه یه.. قهیدی ناکا ئه گهر باوه پم پی نه کهیت و سوور بیت له سهر ئه وه ی که ده بیت ئیره به جی به یلم، به لام تو بو هه تاهه تایه من له دهست ده دیت».

هیشتا له یلا سووره له سهر داواکارییه که ی و پرۆژانه پاته ی دهکاته وه، ئه وه بوو مالیک له کۆتاییدا به راستی جیی هیشته..

ئوه بوو ماليکیش لېی دا وړوی به بې ئه وهی کهس بزانیټ بؤ
کوئ، ئیتر دؤخی لووسی سهره پای چاودیږی چری له یلا ته وای
به رهو خراپی رښت.

له یلا ماوه یهک خوراکرانه کونترولی دؤخه کهی کردبوو، به لام
ورده ورده خریک بوو هموو شتیک له دهرووبه ری دپروخا،
لووسی که به رهو چاکبونه وه دپروخت و دووباره دؤخی تیځ
دهچیت به جوریک که له پیشووتر خراپتر بوو، به دهنگی به رز
له گهل خوی قسه دهکات و هاوار دهکات به سهر هندیک کهس
و ناودا، که له راستیدا بوونیان نه بوو، له یلا دهچووه ژووره کهی
دهیینی، واکچه مهقه سیتیکی به دهسته وه گرتووه و که وتووه ته
ویزه ی جلوبه رگه کانی و له به له کونه که وه فریای ددات، له یلا
وای لی هاتبوو که لېی دترسا، دترسا که کاریکی شیتانه بکات،
دترسا کاتیک ئه مان دهخون لووسی خوی یان له یلا و کچه ی
له خه ودا بکوژیت، بویه وای لی هاتبوو، که شهوان وهکوو گورگ
به چاوی کراوه وه دهخوت!

تو له به رانه ر گورانی ههسته کاند دوش داده مینیت، ئاخر
چون دکریت که ئه وانه ی تا دینن عاشقیان بووین ئه مړو
لینان بترسین! به تاییه ت که دهینیت ههسته کانت بؤ که سیتیکی
ئه زیت، که له ساتیکدا بووه به جهسته یه کی بیروچ له سوز و
خوشه ویستییه وه، گوراوه بؤ ترس!

په شیمانی له ناخه وه له یلا هه پروون هه پروون دهکات و قووتی
ددات، به تاییه ت که دهینیت کچه که ی به به رده وام له چاره نووسی
باوکی و نهینیی له ناکاودیارنه مانی دپرسیت.

له یلا دهگاته رؤخی دارماني دهروونی، کچه که ی به پرسیاره

بەردەوامەکانی فشاری دەخاتە سەر و لووسی-ش بە شیوەیەکی
سەیر بۆ شیتبوون و مەرگ ھەنگاو دەنێت.
پۆژبەپۆژ ترسەکی زیادی دەکرد، میردیش ئێوە بوو دوور
پۆشت و ھیچ ھەوال و دەنگیک لێیەو نەما.
پاش چەندین مانگ لە ھەولی بیسوود بۆ ھێمنکردنەو لەیلا
برپاری دا، کە بۆ مەبەستی گواستنەوێ لووسی بۆ بیمارستانی
سەرۆکایەتی پەیوەندی بە تەلەت پاشاوە بکات.

۲۸ ی حوزهیرانی ۲۰۰۰

ته لعت پاشا له یلا ناگدار دهکاته وه دواى دوو پروژى تر مالیک دهگه پښته وه، نه وه واله کچه دهخاته پیش زریانیک له پرسپار. تو بللی نه م پیاوه بیه ویت به م چاکه یه په په ی پر له گوناهی خوی دابخات؟ یان نه وه ی په په ی نالووالای پر له تاریکی خوی به و چاکه یه سپی بکاته وه؟ تو بللی هر له سهره تاوه به شوینه که ی زانییت و له نیمه ی شار دیتته وه؟ ناخو دهیت نه وه ی به مالیک وتبیت که نیمه وا پینچ مانگه له بیمارستانین و لووسی-ش به دهست شیرپه نجه ی میشکه وه دهنالیت و وا له کوټا قوناغه کانیا یه تی و نزیک بووه ته وه له مهرگ؟ نه ی نه گهر پیی وتووه بوچی مالیک هینده دوا کهوت له کاتیکدا ده زانیت که هر نه و نییه دهمریت؟ یه کیک دهمریت له تاوی دووری نه و نه و تریش له نازاری هردو وکیان!

کاتیک که زانیم پرسپاره کان بو خویان دهرگاگه لی کراوه ن، یان به پرووی شیتیدا یان دوزخ و نه و ورده کاریبانه ن، که شهیتان تیتیدا خوی مؤل داوه و دهریا یه کن، که مه له وانه کانی نیوی قووت ددهات، ئیدی وازم هینا لینیان و چی دی به دواى وهلامی مهنتیقیدا نه دهگه رام بویان.

« ناخو نه وه چ بیرسایه که له م ژیا نه بیسه روبه ردها؟ » سهری سور دهمینیت له خوی نه ویک که به دریژیی ته مه نی پیی وا بووه، که هه موو شت هوکاریکی هیه نیستا بو یه که م جار وشه ی «بیسه روبه ر» به کار دهینیت!

بریار ددهات که لووسی له وه واله ناگدار بکاته وه، به و هیوا یه ی

که به هاتنه وهی مالیک په رجوویه ک له دڅی تهنډرووستی ویدا
روو بدات، نهو دهلیت که نه گهرچی هه موو درگا کانیشی له پیش
داخرابیت، به لام بیهیاو نابیت.

مالیک بژارده و هیوایه کی دوور بوو، که هر له سهره تاوه
لووسی بو خوی قورغ کرد.. به لام نهووه بوو له یلاش خهونی پیوه
بینی، مالیک دوور سه فهری کرد لووسی-ش رښت به دوایدا
و دواتر وهکو دوو دهستگیران گهړانه وه.. وهلی هیشتا له یلا
خه یالپلاوانه بیري لی ده کرده وه و خهونی پیوه ددی. ئیستا نهو
دووباره خهون ده بینیت، به لام نه مجاره به چاکوونه وهی لووسی
سهرباری قورسی دڅی تهنډرووستی نهو، که وهک ده بینریت
هیوای لی براوه.. به لام نهو م کچه هیشتا دهستی به گرنګترین نهو
په تانه وه گرتووه، که به ژيانه وه مان ده به ستیت.. نهویش په تی
خهونه.

نه خوشخانه - ته مووزی ۲۰۰۰

مالیک له دەرگا که وه خوی به ژووریدا دهکات ده بینیت وا لووسی له قهراغ جیگه که ی دانیشتووه و قاچی بۆ خواره وه شۆر کردووه ته وه. له و ساته دا وه کوو کچیک و مینه یه کی پوو خوش و پروژه هاته پیش چاوی، به جوړیک که بۆ ساتیک گومانی له راستیی بابه تی نه خوشییه که ی کرد، له جیگه که ی نزیک ده بیته وه له ساتیکدا ده که ویتته سهر ئه ژنۆ، ئینجا پیته کانی و ئه و په نجانیه ی که له یلا به په نگی مۆر بۆی په نگی کردبوو ماچ دهکات، پاشان باوهشی پیندا دهکات، جا هه ست دهکات که ئه وه جهسته یه کی لاواز و په قوته قه و جلو به ره که کانی دایانپوشیوه و هه ول ددهن جوانییه کی دوور له فیل و دروی پی به خشن، ئا له و ساته دا ههستی کرد که چۆن ده کریت جهسته ناپاکی له خاوه نه که ی بکات، به هوی نه خوشییه وه له و رۆحه پروژه و تازه باوهی خوی دابیریت، که هیشتا دهیه ویت له ئاوی سهرچاوه کانی ژیان تیرئاو بییت. ئینجا له و ساتانه دا دۆخی له یلای بیر که وته وه ئه و کاته ی که (مهلیکه) ی کچیان ی له سکدا بوو، کاتیک له ناکاو به شه ودا له خه و راده بوو وه ههستی به ته نگه نه فه سیی ده کرد، ئیتر وه کوو شتیک به جهسته یه وهی دابیت پیخه فی له سهر خوی راده مالی و به ده ست ته نگه نه فه سییه وه دهینالاند و له و کاته دا باسی ههستی کی سهری بۆ مالیک ده کرد، ههستی که به گویره ی قسه کانی وای لی ده کرد، که چه ز بکات رۆخی له جهسته ی بیته دهره وه و دوور بفیریت. جهسته زیندانی رۆحه. ئه وه تیگه یشتنکی سؤفیانه یه، که زورجار له یلا بۆ مالیکی باس ده کرد؛ به لام ههسته کانی ئه م له و کاته دا دوور بوون له و تیگه یشتنه ی که باسی خهونی تاکه کان دهکات دهرباره ی یه کگرتنی رۆحیان له گه ل خودادا و تامه زرؤییان بۆ مردن، له پیناو گه یشتن به و ئامانجه.

لووسی ته‌واو چووبووه‌وه به گوشتی خویدا، وه‌کوو مندالیک که دواى دابرانیکی زور دایکی دیتبته‌وه ئاوا باوه‌شى به مالیکدا کرد و چپاندی به گویتدا: «له‌گه‌ل مردن که‌وته مامه‌له و سازشکردن، دویئی سوور بوو له‌سه‌ر هاتن» هه‌ولای دا پیتکه‌نیت به‌لام لیوه‌کانی که‌وته له‌رزین «ئیدی ئه‌وه بوو به خودام سویند دا، که رۆژیکی تریش له‌سه‌ر بوه‌ستی، واته تا رۆژی هاتنت.»

زریکه له له‌یلاوه به‌رز ده‌بیته‌وه، خوی ده‌گه‌یه‌نیت به‌نا سه‌ری، ده‌ستیکى ده‌خاته سه‌ر سه‌ری و ده‌ستیکیشی هه‌ر وا به‌جه‌سته‌ی بیماری لووسی‌دا ده‌هینیت، وه‌ک بلایی بیه‌ویت هه‌رچی وزه‌ی خراپ و نه‌خوشی هه‌یه دوور راویان بنیت، ئینجا هه‌ر وا هه‌رچی ئایه‌تیکى قورئان به‌ زاریدا بیت له‌ په‌نا سه‌ریدا و ریک له‌نزیك مۆلگه‌ی نه‌خوشییه‌که‌دا ده‌یخوینیت.

به‌کاوه‌خۆ سه‌ر به‌رز ده‌کاته‌وه و به‌یه‌ک بۆ له‌یلا ده‌کات، ئینجا ئه‌و به‌یه‌کی جوانتری بۆ ده‌کاته‌وه و دواى ئه‌وه خوی بۆ راناگیریت و له‌ پرهمی گریانیکى به‌کۆل ده‌دات.

مالیک هه‌ول ده‌دات، که خوی له‌پیش ئه‌و دارووخانه‌دا رابگریت که خه‌ریکه رۆحی بۆ دوو به‌ش پارچه ده‌کات بۆیه ده‌لێت:

«- چاک ده‌بیته‌وه، ئینجا هاوسه‌رگیری ده‌که‌ین و خوشکێک

بۆ مه‌لیکه ده‌خه‌ینه‌وه و هه‌موو پتکه‌وه له‌ یه‌ک مالدا ده‌ژیین.»
لووسی چاو ده‌بریته‌ چاوی له‌یلا و ئه‌ویش، که خه‌ریکه فرمیسکه‌کانی که له‌و کاته‌دا له‌گه‌ل ئاوی لووتی تیکه‌ل بووه‌ بسرپیت، هه‌ر وا به‌ ئاماژه‌ی سه‌ر قسه‌کانی می‌رده‌که‌ی ده‌سه‌لمینیت.

لووسی له‌سه‌رخۆ وه‌لام ده‌داته‌وه:

«- مه‌رگ بوارم نادات.»

له‌ناکاو ژووره‌که به‌ هۆی پووناکییه‌کی به‌هێژه‌وه، که به‌سه‌ر

ږووبه ریځی فراواندا بلاو ده بیته وه ده بیته چراخان، ږووبه ره فراوانه که به ئیسکه په یکه ری ژور چینراوه، که هه ندیک له و ئیسکانه ته واو و ئه وانی دیکه شیوینراون، دواتر و تیکرا له و ئیسکانه وه ږووناکیه کی سه رسوږهینه ر دهر ده چیت بو دروو سترکردنی په لکه زیږینه یه ک، که پره له خوری بچو کی ئالتوونی، که به خیرایی ده بریسکینه وه و ئینجا خاموش دهن و ده که ونه سهر زه وی. له سهر زه وییه که ئه و خوره خاموش بووانه ده گورپن بو کومه لیک مروږ، که له ئافره ت و پیاو منډال و پیر پیک هاتوون و هه موو جلوبه رگی فولکلوریان له به ردايه، به ده نگی به رز قسه ده که ن و شوینه که پر ده که ن له ده نگ و قریوه ی شادی. دروو شمیک به هیلیکی قه به له سهر پارچه قوماشیک نووسراوه: «سوپاس بو سولتانی گه وره» و موری گرو ی کوردانی لی دراوه، له ولاوه له سهر پارچه قوماشیک تر نووسراوه: «مه زنی بو جینشینی موسلمانان» و موری گرو ی ئهرمه نیانی پیوه یه و له ولاتریش چه ندین په ږو و درووشم، که موری گرو ی سریانی و گهل و نه ته وه کانی تری یونان و ولاتانی به لقانی پیوه یه.

له پینش چاوی لووسی دیمه نی دوو خیزان به رجه سته ده بیته، که خه ریکن شادی ده گپن و هه موو له شوینک که له کیلگه یه ک ده چیت دانیش توون و بانگی یه ک ده که ن، لووسی گویی له ناوی (ئرشاج مه ندیکانیان و سالار و ئارام و فه رهاد مه ندیکانی و بابازیان و خه جی و هیقیین و مه ریهم و کاروان) ده بیته.

کیژیکي جوان که ده ستیک جلی ئهرمه نی هه لگرتووه به ره و ږووی لووسی دیت:

«- ئه مرږ به بونه ی ئه و مافانه ی که سولتانی مه زن به هاوولاتیانی ولاتی خوی و به بی جیاوازی نیوان عوسمانی و

ئەرمەنی و کورد و گەل و نەتە وەکانی تری بە خشیوە، ئیمە ئاھەنگ دەگیرین. وەرە لە گەل ئیمە دا ئاھەنگ بگێرە، بە لام پیشووەخت دەبیت ئەم جلۆبەرگە بیوشیت.»

لووسی لێی دەپرسیت:

«- کچی جوان تۆ ناوت چییە»

«- ناوم پیروۆزە»

ئیدی لووسی دیمەنی بیمارستان و ئەو ژوورە، کە ھەرسێانی تێدا یە جێ دەھێلێت و سەرنجی بۆ دیمەنیکی دیکە و شونینکی دیکە و خەڵکانیکی تر پادەکیشریت، ئا لە و کاتەدا گلینە ی چاوی خوار دەبیتەو و زمانی قورس دەبیت:

« چى دى کات بەسەر چوو، من ئیستا دەرپۆن چونکە ھاتوون لە گەل خویان بمبەن.»

مالیک ھەستی کرد کە ئەو جەستە یە لە ئامیزی گرتووە و ڕووناکییە کە ی لە نیو دەستیدا خامۆش دەبیت و وەکوو خەرمائیک خۆلەمیش کپ دەبیتەو.

دەستەکانی لووسی شل دەبیت و بۆ کۆتا جار توند دەبیتەو، دواى ئەو وەکوو ئاوێکی پڕا و لە نیوان قۆلەکانی مالیکەو بۆ خوارووە دەپڕێت.

دوا جار پۆح لە زیندانی جەستە دەردەچیت کە کۆتوبەندی کردووە و بۆ ئاسمانی ھەوتەم دەفڕێت.

کۆتایی

قاھیرە

ئابى ۲۰۱۶

..... لەمیزه مردووم
.....